

Riksdagens protokoll

2013/14:124

Torsdagen den 12 juni

Kl. 09.00 – 19.08

Protokoll
2013/14:124

1 § Justering av protokoll

Protokollet för den 5 juni justerades.

2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2013/14:499

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:499 Miljöbelastningen på Arlanda och tullstationen i Kapellskär

av Pyry Niemi (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 27 juni 2014.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 9 juni 2014

Finansdepartementet

Anders Borg (M)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2013/14:500

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:500 Trängselskatt och avgift för utländska fordon

av Lars Johansson (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 27 juni 2014.

Prot. 2013/14:124
12 juni

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 9 juni 2014
Finansdepartementet
Anders Borg (M)
Enligt uppdrag
Rikard Jermsten
Expeditions- och rättschef

Interpellation 2013/14:502

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:502 Ändring av trängselskattesystemet i östra Hisingen i Göteborg
av Lars Johansson (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 27 juni 2014.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 9 juni 2014
Finansdepartementet
Anders Borg (M)
Enligt uppdrag
Rikard Jermsten
Expeditions- och rättschef

Interpellation 2013/14:517

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:517 Höjda fartböter vid vägarbeten
av Krister Örnfjäder (S)

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 25 juni 2014.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 10 juni 2014
Näringsdepartementet
Catharina Elmsäter-Svärd (M)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

3 § Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition
2013/14:239 till civilutskottet

Socialutskottets betänkande 2013/14:SoU23

Åtgärder för att stärka barnets rättigheter och uppväxtvillkor (skr. 2013/14:91)
föredrogs.

*Åtgärder för att stärka
barnets rättigheter och
uppväxtvillkor*

Anf. 1 ANN ARLEKLO (S):

Herr talman! God morgon! Vi ska i dag debattera skrivelsen *Åtgärder för att stärka barnets rättigheter och uppväxtvillkor i Sverige*. Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 1, Inkorporering av barnkonventionen i svensk lagstiftning. I övrigt yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut.

Skrivelsen innehåller inga förslag till beslut. I skrivelsen redovisas regeringens prioriteringar och åtgärder inom barnrättspolitikerna i huvudsak under perioden 2010–2013.

Barnrättspolitikerna har många aspekter. Vi har i vår motion valt att ta upp följande områden: barns och ungas sociala och ekonomiska levnadsvillkor, barnkonventionen och skydd av barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp.

Herr talman! Sverige är i många avseenden ett bra land för barn att växa upp i. De flesta av Sveriges barn har det bra och har goda möjligheter att utvecklas och förverkliga sina mål och drömmar. Barns och ungas hälsa och sociala förhållanden i Sverige är goda, även jämfört med andra välfärdsländer. Men skillnaderna i uppväxtvillkor mellan olika barn och unga är stora.

De sociala och ekonomiska klyftorna i vårt samhälle återspeglas även i barns och ungas vardag. Det finns många barn och ungdomar vars uppväxtvillkor måste förbättras. Det handlar bland annat om barn som lever i ekonomisk utsatthet och som därmed löper högre risk för den sociala utsatthet som ofta är nära sammankopplad med låg ekonomisk standard.

De målsättningar och åtgärder som redovisas i regeringens skrivelse ställer vi alla upp på. Problemet är att skrivelsen inte i tillräcklig omfattning lyfter fram de ökade klyftorna i samhället och deras konsekvenser.

Att diskutera barns rättigheter utan att diskutera skillnader i uppväxtvillkor blir i det närmaste meningslöst. För att man ska kunna ge alla barn en bra start i livet behöver skillnader i de sociala och ekonomiska levnadsvillkoren i Sverige minska.

Ett mycket grundläggande exempel på barns och ungdomars skilda levnadsvillkor och utsatthet är vräkningar av barnfamiljer. Regeringens mål i hemlöshetsstrategin från 2007 om noll vräkningar av barnfamiljer inom två år har inte på något sätt infriats. Under förra året berördes 504 barn av en verkställd vräkning. Och vid närmare var femte vräkning har barn, enligt kronofogden, varit närvarande vid själva vräkningstillfället. För dessa barn är otryggheten stor, och avståndet till värdeord som trygghet, utveckling och barnets rättigheter blir väldigt långt.

Herr talman! Skolan blir alltmer ojämlig. Den internationella kunskapsmätningen PISA visar att de lägst presterande eleverna tappar mest, att resultatskillnaderna mellan olika skolor ökar och att andelen elever som inte når målen i grundskolan och är behöriga att gå vidare till ett

nationellt program på gymnasiet ökar. Skolan blir därmed allt mindre kompensatorisk, och den utvecklingen måste vändas.

Efter den djupa 90-talskrisen halverades nästan behovet av ekonomiskt bistånd under åren 1997–2007. Kostnaderna har dock successivt börjat öka igen sedan 2007. En lågkonjunktur kombinerad med en ineffektiv jobbpolitik och fördelningspolitik från den borgerliga regeringen har lett till en försämrad utveckling för dem som har små ekonomiska marginaler. Regeringens försämringar av a-kassesystemet och sjukförsäkringen har också urholkat trygghetssystemen och förvärrat situationen.

Många som är arbetslösa har inte ersättning från a-kassan. 5,7 procent av alla hushåll i befolkningen fick bistånd 2012. Biståndshushållen domineras av ensamhushåll, där män utan barn är den största gruppen, men ensamstående kvinnor med barn är den hårdast drabbade gruppen bland de olika hushållstyperna. År 2012 fick 23 procent av de ensamstående mödrarna ekonomiskt bistånd.

De vanligaste skälen till att en person som har behov av ekonomiskt bistånd inte kan försörja sig är arbetslöshet och sjukdom. Enskilda personers behov av ekonomiskt bistånd beror alltså till stor del på strukturella faktorer i samhället, till exempel hur situationen på arbetsmarknaden ser ut och hur trygghetssystemen är utformade. Grundläggande är dock att samhället åter kan erbjuda en a-kassa och sjukförsäkring som ger rimligt skydd mot arbetslöshet och sjukdom. Den borgerliga regeringen har systematiskt försämrat villkoren för de här människorna. Resultatet är negativt för samhället som helhet och ofta en tragedi för de individer och barnfamiljer som drabbas.

Herr talman! Den svenska fattigdomsbekämpande politiken har länge varit framgångsrik genom att inte selektivt fokusera på särskilda stödssystem för fattiga, utan det är breda, inkluderande välfärdslösningar för alla grupper. Men det bygger på att människor kommer in på arbetsmarknaden och kvalificerar sig för ersättning vid arbetslöshet eller sjukdom, vilket allt färre gör.

Den borgerliga regeringens politik har gått ut på att ytterligare försvåra för människor att kvalificera sig till försäkringarna. Det leder inte till fler jobb, däremot till fler ekonomiskt utsatta familjer.

Herr talman! Alla barn har rätt till en god uppväxt. Det gäller att säkra att även barn till föräldrar som står utanför arbetsmarknaden har en rimlig levnadsstandard.

Herr talman! Barnkonventionen uttrycker ett förhållningssätt till barn som sätter barnen i fokus vid beslut eller åtgärder som berör ett enskilt barn eller en grupp barn. Detta innebär att ansvarig beslutsfattare vid beslut som rör barn ska överväga om barnet eller barnen berörs och i så fall på vilket sätt.

Arbetet med barnkonventionen i Sverige har nu pågått i mer än 20 år. Sverige ratificerade konventionen efter ett beslut i riksdagen 1990. Praktiskt taget alla världens stater har anslutit sig till barnkonventionen. Artikel 4 i barnkonventionen förpliktar staten att vidta alla lämpliga lagstiftningsåtgärder samt administrativa och andra åtgärder som behövs för att genomföra de rättigheter som erkänns i konventionen.

Konventionen ställer inget krav på hur länder genomför rättigheterna i barnkonventionen. Den hittillsvarande svenska metoden att gå igenom

varje samhällsområde och ändra i alla lagar som berör barn så att varje lagstiftning utgår från barnets bästa har på många sätt varit ett bra och framgångsrikt sätt att jobba. Men vi anser att det nu är dags att ta nästa steg.

Vi tror att genomslaget för barnkonventionen skulle bli ännu större om den gjordes till svensk lag. Därför vill vi verka för detta i riksdagen. Vi menar att det kan finnas flera fördelar med detta. Det är en viktig signaleffekt till beslutsfattare och övriga samhället att barnfrågor ska prioriteras och få ökad uppmärksamhet. Det kan också konkret bidra till att barnkonventionens principer får en större genomslagskraft i beslutsfattande, lagstiftning och praxis.

Erfarenheterna från Norge, som har genomfört detta, är goda. Jurister, advokater, lärare, socialtjänstemän med flera har utbildats. Barnkonventionen används nu med tyngd inom områden som hälsa, utbildning, övergrepp och straffrätt. Farhågorna att det skulle bli svårt med rättstillämpningen i domstol har inte infriats.

Frågan om barns rättigheter är naturligtvis inte löst en gång för alla för att barnkonventionen görs till lag. Arbetet med att tillvarata barns intressen måste ständigt pågå. Men genom att göra barnkonventionen till lag får vi ytterligare ett viktigt redskap för att förbättra barnens situation och kunna utkräva ansvar när konventionens principer inte följs. Vi föreslår därför att regeringen får i uppdrag att återkomma till riksdagen med förslag om att göra barnkonventionen till svensk lag.

Herr talman! Barnkonventionen och det fakultativa protokollet till konventionen om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi har etablerat en internationell standard för barnens rättigheter med bestämmelser som ska tillförsäkra varje barn rätten att behandlas med respekt och skyddas mot varje form av utnyttjande och exploatering samt sexuella övergrepp. Stater som har anslutit sig till konventionen är skyldiga att vidta alla lämpliga åtgärder för att skydda barn mot exploatering och utnyttjande oavsett om barnet befinner sig inom de nationella gränserna eller utomlands.

Sverige har vidtagit flera åtgärder i syfte att kontinuerligt förbättra skyddet för barn mot exploatering, sexuella övergrepp och människohandel. Åtgärderna har inneburit stärkt lagstiftning, ökad samordning mellan berörda myndigheter, spridning av relevant kunskap till barn, vuxna och yrkesverksamma samt ett ökat internationellt samarbete. Vi är positiva till de insatser som görs för att skydda barn mot sexuell exploatering, övergrepp och människohandel. Arbetet behöver dock intensifieras, och det krävs ett utvecklat samarbete mellan olika delar av samhället och med andra länder för att nå maximal effekt.

Vi tror också att det kan behövas ytterligare lagändringar. En sådan fråga gäller preskriptionstiden för sexualbrott. Många barn utsätts för grova övergrepp som skadar dem för resten av livet. Det kan dröja långt in i vuxen ålder innan de orkar, vågar eller får möjlighet att bearbeta händelserna och vill anmäla dem. Det är också en viktig signal till gärningsmannen: Om någon förgriper sig på ett barn kommer brottet aldrig att preskriberas. Lagen kommer alltid att nå förövaren, hur lång tid som än förflyter.

*Åtgärder för att stärka
barnets rättigheter och
uppväxtvillkor*

Vi föreslår – och det gläder mig att vi har fått majoritet i utskottet för – att det görs en översyn av om preskriptionstiden för sexualbrott och andra allvarliga övergrepp mot barn kan tas bort.

I detta anförande instämde Lennart Axelsson, Catharina Bråkenhielm, Christer Engelhardt och Meeri Wasberg (alla S).

Anf. 2 HELENA BOUVENG (M):

Herr talman! I dag ska vi diskutera socialutskottets betänkande om åtgärder för att stärka barnets rättigheter och uppväxtvillkor.

I regeringens skrivelse, som utskottets betänkande bygger på, har vi redovisat våra prioriteringar och åtgärder inom barnrättspolitikerna under 2010–2013. Vi har redovisat hur vi avser att fortsätta arbetet med att säkerställa och tillgodose barns rättigheter med utgångspunkt i Strategin för att stärka barnets rättigheter i Sverige. Vi har vidare presenterat vår handlingsplan för skydd av barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp 2014–2015.

Några av de åtgärder som vi har tagit initiativ till är att stärka kunskapsspridningen och uppföljningen av arbetet med barns rättigheter, särskilt på regional och lokal nivå. Vi har också vidtagit åtgärder för att stödja kommuner så att de kan ta fram handlingsplaner mot ekonomisk utsatthet bland barn. Sedan 2010 har regeringen tagit initiativ till att stärka barnrättsperspektivet i till exempel socialtjänstlagen och lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade.

Målet för Alliansens barnrättspolitik är att barn och unga ska respekteras och ges möjlighet till utveckling, trygghet, delaktighet och inflytande. Barnrättsperspektivet ska genomsyra alla beslut och åtgärder som berör barn och unga. Vår strategi för barns rättigheter i Sverige är ett viktigt verktyg i det arbetet. Konventionen om barnets rättigheter är utgångspunkten för barnrättspolitikerna.

Herr talman! Detta för mig in på frågan om barnkonventionen och dess eventuella inkorporering i svensk rätt.

Barnkonventionen är mycket viktig för att bekräfta, främja och stärka barns rätt i Sverige och globalt. Att skydda de människor som behöver skyddet mest är en av statens viktigaste uppgifter. Barn tillhör definitivt den kategorin. Enligt barnkonventionen är varje stat skyldig att se till att den nationella lagstiftningen överensstämmer med konventionens rättigheter. Konventionen tar däremot inte ställning till hur detta ska ske utan överlämnar det till staterna att själva avgöra.

Barn har rättigheter som ska respekteras, och det hoppas jag att det inte finns någon i denna församling som ifrågasätter. Sverige ska respektera barnkonventionen och leva upp till dess allmänna principer om barns bästa. Faktum är att svensk rätt ofta går längre än barnkonventionens minimikrav. Bland de länder som är större än en genomsnittlig svensk kommun är det bara Nya Zeeland som rankas bättre än Sverige när det gäller barns rättigheter av barnrättskommittén.

Även OECD har konstaterat att Sverige ligger i framkant vad gäller barns rättigheter tillsammans med Nederländerna. Ds:en från 2011, som vi alla känner till, bekräftar detta. Fast det hjälper naturligtvis inte de barn vars rättigheter fortfarande kränks.

Frågan vi diskuterar i dag gäller därför inte huruvida barns rättigheter är skyddsvärda eller inte utan om vi ska inkorporera barnkonventionen i svensk lag. Frågan är mycket komplex och tål att diskuteras. Av den anledningen har regeringen beslutat att en särskild utredare, Anita Wickström, ska analysera för- och nackdelar med att inkorporera barnkonventionen i svensk rätt. Utredaren ska göra en kartläggning inom särskilt angelägna områden av hur tillämpningen av lagar och andra föreskrifter överensstämmer med barnkonventionen och de tilläggsprotokoll som Sverige har tillträtt. En av de viktigaste frågorna som utredaren kommer att belysa är vilket genomslag som barnkonventionen fått i just tillämpningen av svenska lagar och regler.

Herr talman! Det finns många kloka argument för inkorporering av barnkonventionen. Fast det finns också argument som ifrågasätter om inkorporering är den rätta vägen att gå för att stärka barns rättigheter. Jag vill sätta barnen och deras rätt främst, och jag vill därför resonera kring just detta. Jag är övertygad om att vi alla har samma mål, nämligen att de rättigheter som framförs i barnkonventionen, som för oss svenskar oftast är självklara, ska garanteras alla barn i vårt land.

I länder som Sverige med ett så kallat dualistiskt rättssystem måste konventionen införlivas i den nationella rätten antingen genom transformering, vilket innebär att man anpassar lagen efter konventionen, eller genom inkorporering, det vill säga att man ger konventionen status som lag. Hittills har vi i Sverige valt transformering.

Faktum är att i länder som har så kallade monistiska rättssystem, som finns i till exempel USA, Frankrike, Nederländerna och Belgien, får internationella konventioner automatiskt samma status som de nationella lagarna i och med ratificeringen. Då är konventionerna fullt inkorporerade.

Ett av de starkaste argumenten är att barnkonventionens rättigheter får en starkare ställning och status såväl i lagstiftning som i samhället och därmed ett större genomslag såväl i myndighetsbeslut som generellt sett i samhällsdebatten.

Man kan anta att konventionen även skulle få ett större genomslag i utbildningar. Detta argument kan bekräftas, precis som Ann Arleklo sade, av att konventionen fick högre status i Norge efter att de hade inkorporerat den.

Att inkorporera barnkonventionen har också ett signalvärde till övriga världen, då det visar att vi i Sverige är lojala mot konventionen och har en strävan att efterleva den.

Jag är dock orolig för att det kan finnas en övertro på att en inkorporering av barnkonventionen skulle vara svaret på och lösa alla frågor som relaterar till barns rätt. Det krävs mycket mer än så för att säkerställa barns rätt i olika situationer och sammanhang.

Herr talman! Ytterligare ett skäl för att införa barnkonventionen i vårt nationella rättssystem handlar om att införliva regelverket i den nationella rättens ansvarssystem. Man ska kunna gå till domstol om staten inte lever upp till förpliktelserna i barnkonventionen. Om konventionens artiklar inte anses uppfyllda kan det leda till sanktioner för den som har ansvar att leva upp till förpliktelserna, exempelvis en myndighet.

En stor fördel vore alltså att man i svensk rätt skulle kunna falla tillbaka på konventionen om det skulle finnas en lucka i lagstiftningen som inte i tillräckligt stor utsträckning täcker barnens rätt.

Ett tredje argument för att inkorporera barnkonventionen är att man vill se specifika förändringar i lagen och att den tillämpas till barnens fördel i än större utsträckning.

I sammanhanget hänvisas oftast just till Norge som ett lyckat exempel. De rättsliga erfarenheterna av att inkorporera barnkonventionen i Norge är att barnkonventionen har blivit en starkare rättskälla. Inkorporeringen har också inneburit en större medvetenhet och kunskap om rättigheterna.

Å andra sidan kan man konstatera att även om Finland har inkorporerat konventionen har man där inte varit alls lika lyckosam i resultaten av inkorporeringen. Konventionen har inte fått en positiv effekt vad gäller barnens bästa generellt och inte heller vad gäller exempelvis flyktningmottagning av barn, eller för den sakens skull vad gäller en starkare röst i världen.

Det finns också goda argument *mot* inkorporering av barnkonventionen. Jag vill inte argumentera mot inkorporering för att jag inte vill stärka barnens rättigheter. Tvärtom gör jag det för att jag ännu inte är helt övertygad om att en inkorporering är den rätta vägen att i realiteten garantera barns rättigheter. Det handlar om att vi måste beakta den problematik som faktiskt finns vid en inkorporering och våga fråga oss om en inkorporering verkligen är för barns bästa.

En aspekt som skulle bli problematisk vid en inkorporering är att tolkningsutrymmet för vilka rättigheter som konventionen faktiskt ger barn skulle bli mycket omfattande, då det finns många vagt definierade artiklar i barnkonventionen.

När man inkorporerar en konvention som barnkonventionen skriver man inte, så som man alltid annars gör då man lagstiftar, några förarbeten för domstolarna och myndigheterna att luta sig mot vid tolkningen av konventionens regler. Tolkningen skulle därmed bli mycket oförutsägbar, eftersom konventionen i vissa delar är mycket vagt formulerad och därmed svår att tolka. Barnkonventionen är då helt enkelt inte lämplig för direkt tillämpning i domstolar. Svensk lag är mycket tydligare.

Det är otroligt viktigt att all lagstiftning är begriplig, och det borde inte vara mindre viktigt när det gäller barns rättigheter. Barns rättigheter bör enligt mitt förmenande vara precisa och lätta att förstå. Rättigheter urholkas om man bara har allmänna och vaga formuleringar om vad som ses som en rättighet. Att påstå att barnkonventionens luddiga och ibland problematiska formuleringar ger barn ett starkare rättsskydd än svensk lag, som många gör, är helt enkelt inte sant.

Herr talman! Låt mig förklara varför jag påstår detta. Om någon skulle vilja åberopa barnkonventionen gentemot en myndighet skulle det vara utrymme för tolkning om och hur konventionen skulle vara tillämplig, eftersom det inte finns några förarbeten. Om det finns ett mycket stort tolkningsutrymme finns det en fara i att konventionen kan komma att tillämpas olika mellan olika domstolar och myndigheter. Det går ut över förutsägbarheten och rättssäkerheten. Redan i dag vet vi att det finns en diskrepans mellan hur man från socialtjänstens sida bedömer olika typer av fall där barns rättigheter är involverade. Det är inte helt opro-

blematiskt om vi ska lämna över till domstolar och myndigheter att lokalt få tolka barnkonventionens vaga formuleringar. Det finns ingen tradition i Sverige att domstolarna genom en politisk lagtolkning driver utvecklingen framåt. Snarare har domstolarna fungerat återhållande. Genom transfereringen av konventionen är det vi som lagstiftare som faktiskt gör tolkningen och definierar artiklarnas innehåll.

Min slutsats blir att en inkorporering skulle riskera att ge en maktförskjutning från Sveriges riksdag till domstolar som har att tolka dessa vaga formuleringar. Det skulle försvaga de politiska verktyg vi har att bedriva en tydlig barnrättspolitik. Är det verkligen vad vi vill?

Herr talman! Svensk lagstiftning som sådan, som den i dag är utformad, ser tillfredsställande ut vad gäller att ta hänsyn till barns rättigheter. Sverige ligger i framkant på många sätt. Däremot är det i fråga om implementeringen och utövandet av lagen olikheter i kommunernas tillämpning. Detta leder till regionala ojämlikheter eftersom lagar som avser barns rättigheter inte tillämpas lika över hela landet, vilket är olyckligt. Detta är dock något som vi inte kan lösa genom att vi inkorporerar barnkonventionen. Snarare skulle skillnaderna riskera att bli större om domstolarna från fall till fall ska tolka vilka rättigheter som konventionen ger.

Herr talman! Ytterligare en aspekt som jag tycker är viktigt att belysa är att det finns moraliskt problematiska artiklar i konventionen. Ett exempel är att det står att barn under 15 år inte ska delta i väpnad strid – artikel 38. Tilläggsprotokollet är visserligen rimligare och starkare formulerat. Men i konventionens grunddokument är det ändå 15 år som gäller. I Sverige anser vi att man är barn upp till 18 års ålder. Innebär det att man kan låta barn mellan 15 och 18 år delta i strid och ändå anses leva upp till barnkonventionen?

Vi kan även konstatera att det i barnkonventionen står att man inte får tvinga barn till *any unlawful sexual activity*, samtidigt som barnäktenskap inte uttryckligen förbjuds i konventionen. Det är för mig motsägelsefullt. Skulle sexuellt utnyttjande av barn vara acceptabelt för att det sker inom äktenskapets ramar eftersom det då inte betraktas som *unlawful* enligt barnkonventionen?

Vidare kan man fråga sig om barnkonventionen verkligen har hjälpt barn i länder som till exempel Frankrike som tillåter barnaga. På vilket sätt är deras rätt att slippa bli slagna stärkt av den inkorporering som man faktiskt har gjort av barnkonventionen? Celine som bor i Paris blir fortfarande slagen när hon inte har varit tillräckligt duktig i skolan.

Jag vill med dessa exempel visa att konventionens regelverk inte är helt okomplicerat att tillämpa eller inkorporera. Vi måste hela tiden fråga oss vad som är barnens bästa.

Herr talman! Sammanfattningsvis vill jag framföra att det inte är ovanligt att konventioner inte införlivas i svensk lag. En konvention kan ha stor betydelse utan att göras till författning. När Sverige tillträder en konvention förbinder sig staten folkrättsligt att försöka uppfylla konventionens målsättningar. Det sker genom att barnkonventionen beaktas i lagstiftning och myndighetsutövning. Vi är redan folkrättsligt bundna av och skyldiga att beakta barnkonventionen då vi stiftar nya lagar. Skillnaden är dock att vi genom att transferera barnkonventionens målsättningar låter riksdagen noggrant fylla målsättningar med innehåll, eftersom konventionens artiklar inte är skrivna så att de låter sig formuleras i termer

av förpliktelser. Genom att inkorporera utan att transferera sidsteppas riksdagen som lagstiftare, vilket jag tror är olyckligt. Genom transfereering, det vill säga att ett gediget förarbete görs när man inför barnkonventionens regler i lagar, finns en grund för en tolkning av lagarna, vilket främjar förutsägbarheten och rättssäkerheten.

Goda formuleringar i konventionen om att se till barns bästa kan absolut användas politiskt för att förbättra barns situation. Låt oss hitta det absolut bästa sättet att tillvarata barns intressen i svensk lag. Jag önskar därför att vi avvaktar utredarens förslag och slutsatser innan vi definitivt tar ställning och beslutar om huruvida inkorporering bör ske eller inte. Vi bör inte föregripa resultatet av det uppdrag som levereras senast den 4 mars 2015.

Jag vet att jag har överskridit min talartid. Men jag tänker säga något om preskriptionstiden när det gäller sexualbrott mot barn. Vad gäller frågan om preskription av sexualbrott mot barn är vår inställning att det saknas tillräckliga skäl för att avskaffa eller att utreda ett avskaffande av preskription av sexualbrott och andra allvarliga övergrepp mot barn. De huvudsakliga skälen är flera.

Preskriptionstiderna har nyligen utvidgats beträffande sexualbrott mot barn. Numera omfattas i princip alla sexualbrott mot barn av en förlängd preskriptionstid, vilket är bra. Preskriptionstiden för brott löper enligt huvudregeln i brottsbalken från den dag då brottet begicks. För vissa brott beräknas dock preskriptionstiden på annat sätt. Det gäller bland annat de flesta sexualbrott mot barn. För dessa brott är det i stället den dag då målsäganden fyller eller skulle ha fyllt 18 år – det vill säga, liksom enligt direktivet, myndighetsåldern – som utgör utgångspunkten för preskriptionstidens beräkning.

Syftet med bestämmelsen är att stärka skyddet för barn och ungdomar som blivit utsatta för sexuella övergrepp. Sexuella övergrepp mot barn upptäcks i många fall inte förrän lång tid har förflutit. Det straffrättsliga sanktionssystemet är centralt när det gäller att bekämpa sexuella övergrepp. Höga krav måste därför ställas på att regelsystemet är utformat så att det medger en effektiv och rättssäker lagföring, vilket vi anser att man har bidragit till genom att utvidga preskriptionstiderna.

I samband med ställningstagandet 2010 att avskaffa preskriptionstiden endast för vissa mycket allvarliga brott, såsom mord och dråp, övervägdes även avskaffandet av preskriptionstiden för andra brott, till exempel våldtäkt och grova våldsbrott. Regeringen uttalade vid det tillfället att omständigheter som rör brott som är särskilt integritetskränkande eller har ett högt straffvärde inte i sig utgör tillräckliga skäl för att slopa preskription.

När det gäller avsteg från den grundläggande principen om ett samband mellan brottets svårhet och preskriptionstidens längd finns det anledning att iaktta försiktighet. Utgångspunkten är att undantag från preskription ska präglas av restriktivitet.

Herr talman! Lagrådet har i tidigare diskussioner om preskriptionstid framfört att de anser det vara en farlig väg att beträda om man luckrar upp principen om att brott med samma straffvärde ska ha samma preskriptionstid. Det finns, enligt Lagrådet, en risk att helheten skulle gå förlorad om olika särintressen kräver förlängda eller avskaffade preskriptionstider.

Åklagarmyndigheten har påpekat att det praktiska behovet av avskaffande av preskriptionstid är litet eftersom det förhållandevis sällan förekommer att förundersökningar avseende sexualbrott läggs ned på grund av preskription. Det tveklöst vanligaste är i stället bevissvårigheter i de fall förundersökningar läggs ned, då det är förenat med stora svårigheter att utreda och bevisa brott som begåtts långt tillbaka i tiden. Ett slopande av preskriptionstiden löser tyvärr inte detta dilemma.

Som skäl mot att avskaffa preskriptionstiden anförs också rättssäkerhet.

I och med att vi i Alliansen genomförde lagändringen, som innebär att tiden från när preskription räknas numera är 18 års ålder, anser vi att de som har blivit utsatta för sexuella övergrepp som barn har möjlighet att hävda sin rätt samtidigt som rättssäkerheten inte äventyras.

Detta är en avvägning mellan olika intressen som vi anser är balanse-rad, vilket också sex av åtta partier i justitieutskottet tidigare har varit eniga om. Den majoritet som finns i justitieutskottet hade jag gärna sett även i socialutskottet. Eftertänksamhet är en underskattad förmåga.

Förlåt att jag har dragit över tiden! Med dessa ord vill jag önska er alla en glad sommar, framför allt Ann Arleklo, som jag tror att det är sista gången vi debatterar med.

Anf. 3 MAGNUS EHRENCRONA (MP):

Herr talman! Barnpolitiska frågeställningar är omfattande, och vi märker att de drar ut på tiden. Vi har alla ett engagemang för barnen på olika sätt. Det finns ingen möjlighet för mig att nu hinna beröra alla olika aspekter inom barnpolitiken, för då kanske jag skulle få prata resten av dygnet. Jag tror inte att ni vill sitta kvar och lyssna så länge.

I denna skrivelse tas många intressanta saker upp. Vi är överens om en del men inte om allt.

FN:s barnkonvention fyller 25 år till hösten. Trots att det finns stöd från ett flertal partier här, även en del partier på allianssidan, för att införliva barnkonventionen i svensk lag är det lite av en långbänk i frågan. Vi kommer aldrig riktigt fram. Frågan har stötts och blötts och utretts en vända förut också. Trots kritik från FN:s barnrättskommitté har vi inte kommit framåt i frågan.

Utvecklingen i Norge, som det refererades till, visar en del positiva tendenser. Det blir mer politisk medvetenhet om barnkonventionen och hur den efterlevs i lagstiftningen.

I artikel 2 i barnkonventionen, som jag tänkte lyfta fram, står det bland annat:

”Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att barnet skyddas mot alla former av diskriminering eller bestraffning på grund av föräldrars, vårdnadshavares eller familjemedlemmars ställning, verksamhet, uttryckta åsikter eller tro.”

Det är ju rätt så brett. Men att en del barn inte har samma möjligheter som andra barn, exempelvis dator för skolarbetet, glasögon eller fritidsaktiviteter, tycker jag är en form av diskriminering. I dag utestängs ofta barn från fritidshem på skolorna på grund av att föräldrarna är arbetslösa eller sjukskrivna.

Varför är det sociala sammanhanget för dessa barn, att vara inkluderade i gemenskapen, mindre viktigt än för barn vars föräldrar jobbar?

Varför är det önskvärt för samhället att upprätthålla detta utanförskap, som vi i dag i ordets rätta bemärkelse kan se? Jag tycker att det är väldigt konstigt. Det är ju de barn som har de tuffaste förhållandena som ofta har den allra bästa nyttan av de här verksamheterna, och då borde de inte utestängas.

Herr talman! Vi ser ett liknande fenomen inom förskolan. Visserligen finns det i dag rätt till 15 timmar i veckan för alla barn oavsett föräldrarnas sociala ställning, men även här möter barn ibland hinder mot att delta på samma villkor som andra barn. På somliga håll medges inte en flexibilitet i att ta ut dessa 15 timmar, exempelvis fem timmar under tre veckodagar i stället för tre timmar per förmiddag, som är minimum. Det är rigida regler.

Ur barnets perspektiv vore det en god pedagogisk social träning att äta i grupp med andra barn, men i den kommunala budgeten ses det ibland enbart som en kostnad och inte som en utveckling för individen. Det är lite prestigemässigt att man i vissa kommuner inte tillåter en sådan flexibilitet för de så kallade 15-timmarsbarnen. Det är också lite stigmatiserande att kalla dem det.

Varför kan inte behovet hos det enskilda barnet som en social varelse oavsett föräldrarnas sysselsättning gå före kommunal, nitisk budgethän-syn? Varför ska barnets rätt till utveckling på jämlika villkor vara av-hängig av en arbetslinje kopplad till föräldrarna? Det är väldigt egen-domligt. Är dagens verklighet i överensstämmelse med barnkonvention-en i dessa delar i vårt land?

Herr talman! Rädda Barnen är en av alla de organisationer som länge har uppmärksammat barn i ekonomisk och social utsatthet. Sedan 2002 har de gett ut rapporter om barnfattigdom som varit mycket viktiga för att få upp frågan om ekonomisk utsatthet på den politiska agendan.

Vi riksdagsledamöter fick i vårt postfack häromdagen en skrift med förord av Rädda Barnens ordförande. Antologin är titulerad *Bryt barnfattigdomen – nio röster om barns rätt till likvärdiga uppväxtvillkor*. I för-ordet skriver ordföranden bland annat så här:

”Barn föds med en tilltro till sig själva, och med rätten att utvecklas och nå sina drömmar. Med tiden får många uppleva att de inte har samma förutsättningar och chanser som andra. Ett barns möjligheter till goda framtidsutsikter utgår från vuxenvärldens förmåga till stöd. Alla barn och unga i Sverige ska kunna delta i samhället på lika villkor och ha möjlighet att förverkliga sina drömmar – oavsett bakgrund och uppväxt-miljö.”

Barn- och äldreminister Maria Larsson menar i denna antologi att det är mest solidariskt att rikta sig till de sämst ställda för att minska andelen fattiga barnfamiljer. Det är uppenbart att Maria Larssons ideologi och den politik som förs av den moderatledda regeringen där hon ingår inte riktigt går ihop. Faktum är att både Maria Larsson och den övriga rege-ringen motsätter sig idén vi har om en handlingsplan mot barnfattigdom.

I går släppte Försäkringskassan en ny rapport om barnfamiljers eko-nomiska situation som återigen visar det som vi i oppositionen pekat på många gånger. Det går bland annat att läsa att den ekonomiska standar-den visserligen har ökat för de flesta mellan 2008 och 2013, men i de 10 procent av barnhushållen som har lägst inkomst förändrades inte den ekonomiska standarden under tidsperioden. Bland ensamstående med

barn sjönk den till och med. Det finns alltså människor i vårt land som får det sämre, vad ni i Alliansen än säger. Fakta visar det.

Givetvis står jag bakom Miljöpartiets samtliga ställningstaganden, men för tids vinnande yrkar jag endast bifall till reservation 3, Handlingsplan mot barnfattigdom.

Anf. 4 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande utom till punkt 6.

Skrivelsen som behandlas i betänkandet tar upp regeringens prioriteringar och åtgärder inom barnrättspolitikerna under perioden 2010–2013. Man redovisar även hur man tänker fortsätta att arbeta med att säkerställa och tillgodose barnets rättigheter i Sverige.

I betänkandet redovisas också en bild av barns och ungas levnadsvillkor och prioriteringar för att förbättra uppväxtvillkoren för barn i ekonomisk och social utsatthet.

Regeringens handlingsplan för skydd av barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp för kommande år presenteras också.

Herr talman! Just nu vankas det skolavslutningar på de flesta håll här i landet. Förväntningarna är stora hos barnen men inte hos alla. För en del barn har skolan varit en frizon där de har kunnat känna trygghet och där de kanske också har blivit sedda och fått känna att de har en identitet. Hos de här barnen väcker sommarlovet i stället ångest. De funderar på hur de ska klara av ledigheten.

Bris har nyligen meddelat att man kommer att ha öppet i sommar för att barn med oro och ångest inför sommarlovet ska ha någon vuxen att vända sig till. Men föräldrarna, då? kanske ni undrar. Jovisst finns föräldrarna till hands, men många barn vill inte belasta sina föräldrar med sin oro och ångest. De vill ha någon mer neutral vuxen att prata med.

Vi vet också att det under semestertider inte är alltför ovanligt att familjebråken ökar. Har man den erfarenheten är det inte så märkligt om man känner oro inför sommarlovet.

Herr talman! Barnperspektivet och att vuxna, oavsett roll i samhället, finns tillgängliga för barnen är oerhört viktigt. Vi får alltför ofta signaler om att barn får illa och att barns signaler inte tas på allvar.

Socialstyrelsen presenterade i går sina öppna jämförelser 2014 med rubriken *Stöd till brottsoffer*, där man konstaterar att omkring 15 procent av alla barn i Sverige har blivit utsatta för fysiskt våld i familjen. Vart tionde barn beräknar man har bevittnat våld mellan föräldrarna det senaste året, men bara 6 procent av kommunerna gör systematiska uppföljningar av insatserna till våldsutsatta barn. De flesta kommuner har information på sin webbplats om insatser som finns för våldsutsatta barn, men endast en av fyra kommuner har information som är översatt till andra språk.

Kommunernas ansvar att ingripa när ett barn misstänks ha blivit utsatt för våld kommer att skärpas i höst. Socialnämnden måste då direkt starta en utredning vid minsta misstanke om att ett barn är utsatt för våld. Det välkomnar Folkpartiet.

Herr talman! Det är oerhört viktigt att barnperspektivet synliggörs och omsätts i praktiken ute i samhället. Här har alliansregeringen tagit olika initiativ genom samarbete med Sveriges Kommuner och Landsting,

med länsstyrelser och med Barnombudsmannen. Det är samarbeten som kommer att fortsätta.

Herr talman! Fritiden vet vi alla är viktig, och därför var det mycket glädjande att få ta del av Riksidrottsförbundets pressmeddelande där man berättade att man arbetat fram nya anvisningar som ska hjälpa förbund och ledare att bedriva och utveckla sin verksamhet utifrån ett barnrättsperspektiv. Det är en oerhört viktig signal.

Herr talman! Extra glad blev jag när jag i går tog del av en artikel i Dagens Samhälle skriven av ungdomsminister Maria Arnholm och barn- och äldreminister Maria Larsson. Rubriken är ”Vuxna måste börja lyssna på barnen”. Man konstaterar att barn i skolan, vården och socialtjänsten får illa för att vuxna gör fel. Och visst är det så – det har både Bris och Barnombudsmannen vittnat om.

Naturligtvis ska vi inte dra alla vuxna över en kam. Det finns helt fantastiska människor som ser våra barn och lyssnar på dem. Men jag tycker att det här är ett utomordentligt bra initiativ med tanke på de tråkiga händelser och erfarenheter som vi har fått ta del av. Regeringen kommer på det här sättet att införa ett treårigt program för att stärka kunskapen och kompetensen om barn och unga hos både tjänstemän och beslutsfattare i kommunerna.

Herr talman! För att sammanfatta lite kan vi konstatera att regeringen gjort en hel del för att stärka barnets rättigheter i Sverige genom att ha en strategi för att förbättra uppväxtvillkoren för barn i ekonomisk och social utsatthet och genom det som jag inte hunnit beröra men som i högsta grad är angeläget: att ha en handlingsplan för skydd av barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp för ett år framåt.

Tidigare talare har redan berättat om skärpningen som har gjorts av sexuallagstiftningen och det stärkta skyddet för barn mot sexuella övergrepp. Barns rättigheter och levnadsvillkor fortsätter att vara i fokus och är en högt prioriterad fråga för regeringen.

Herr talman! Barn har rätt till ett liv i trygghet där de kan lita på de vuxnas stöd. Barnkonventionen behöver följas i all myndighetstillämpning så att den får en rejäl inverkan på barnets situation och vardag. Om barnkonventionen skulle gälla som lag i Sverige skulle barns rättigheter och ställning stärkas, inte minst inom rättsväsendet. Större krav skulle då ställas på beslutsfattare, myndigheter och domstolar när det gäller kompetens om barns behov och rättigheter.

Jag och Folkpartiet ser fram emot att få ta del av den utredning som ska lämnas till regeringen den 4 mars 2015 och som bland annat ska analysera fördelar och nackdelar med att inkorporera barnkonventionen i svensk lag.

Till sist vill jag önska utskottet en trevlig sommar. Framför allt vill jag önska Eva Olofsson och Ann Arleklo en riktigt trevlig sommar. Lycka till med era utmaningar!

Anf. 5 RICKARD NORDIN (C):

Herr talman! Först skulle jag vilja yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande utom till punkt 6.

FN:s barnkonvention fyller i år 25 år. Den är den självklara grunden för allt arbete med barnens rätt.

Att stärka barns rättigheter är inget som man bara gör internationellt via konventioner. Det är heller inget som vi bara gör här i riksdagen, utan en stor del av arbetet bedrivs lokalt och regionalt. Jag skulle snarast säga att det viktigaste för det enskilda barnet är vad som händer lokalt – på skolor, förskolor, socialkontor, fritidsgårdar och barnavårdscentraler.

All lagstiftning rörande barn som vi här i riksdagen hanterar ska givetvis utformas i överensstämmelse med barnkonventionen. Det känns lite tråkigt, för tyvärr har stärkandet av barns rättigheter blivit en fråga om lagteknik snarare än en fråga om konkreta förbättringar av svensk lag. Debatten har förenklats till om man är för eller emot att barnkonventionen blir svensk lag.

Låt oss ta det från början. Svensk tradition är att efter att en internationell konvention har ratificerats, det vill säga godkänts av riksdagen, översätts den till svensk lag. Man går igenom all relevant lagstiftning för att den ska överensstämma med den aktuella konventionen. Metoden kallas inom juridiken för transformering.

Transformering som metod kräver att man successivt och kontinuerligt anpassar nationell lagstiftning och rättstillämpning allteftersom samhällsförhållandena ändras.

Inte minst med utgångspunkt i en rad uppmärksammade asylärenden har diskussionen väckts om inte Sverige i stället för att transformera borde införliva hela konventionen direkt som lag. Den metoden kallas för inkorporering. I Sverige har metoden använts en enda gång tidigare. Då handlade det om Europakonventionen för mänskliga rättigheter. Den inkorporerade vi för att Sverige skulle kunna bli medlem i EU.

Det första steget i att ta ställning till hur barnkonventionen ska hantearas juridiskt är givetvis att ta reda på i vilken utsträckning svensk lag i dag överensstämmer med konventionen. En omfattande genomgång genomfördes och blev klar 2011.

Sammanfattningsvis kan man säga att utredningen kom fram till att svensk lagstiftning över lag står i god överensstämmelse med rättigheterna i barnkonventionen. Man konstaterade också att de svenska reglerna ofta överstiger de minimikrav som ställs i konventionen.

Svensk juridik bygger på att riksdagen stiftar lag som myndigheter och domstolar tolkar. Om riksdagen är missnöjd med hur domstolarna tolkar lagen kan lagen ändras.

Om FN:s barnkonvention skulle vara lag och en svensk domstol baserat på konventionstexten skulle döma i ett ärende finns inte möjligheten att korrigeras genom lagändring eftersom en konventionstext inte får ändras. Man ska också vara medveten om att FN:s barnkonvention är resultatet av en kompromiss mellan många av FN:s medlemsstater, vilket gör att artiklarna medvetet inte alltid är helt klagörande, precis som vi hört från Helena Bouveng. Oro för en inkorporering av barnkonventionen har också lyfts fram av personer som själva var med och skrev barnkonventionen.

Slutsatsen har för regeringens del blivit att frågan om inkorporering, fortsatt transformering eller både och nu utreds. Utredningen ska titta på internationella erfarenheter av båda metoderna – vi har hört exempel från Norge och Finland här i debatten – och därefter noga väga för- och nackdelar.

Vi i Centerpartiet har också en egen lösning. Barnkonventionen har nämligen fyra portalparagrafer. Det handlar om att inget barn får diskrimineras på grund av härkomst, kön, religion, funktionshinder eller andra liknande skäl. Barnets bästa ska vara vägledande vid allt beslutsfattande och vid alla åtgärder som rör barn och unga. Barn och unga ska tillåtas att utvecklas i sin egen takt och utifrån sina egna förutsättningar. Barn och unga ska ges möjlighet att framföra och få respekt för sina åsikter i frågor som berör dem.

Dessa portalparagrafer skulle kunna lyftas in i regeringsformens rättighetskapitel tillsammans med de andra grundläggande fri- och rättigheterna. Resterande delar kan man fortsätta att transformera som i dag. Det skulle kunna vara en gyllene medelväg. Men vi avvaktar utredningen, som får utvisa hur den bästa vägen framåt ser ut.

Jag tror att det är klokt att ta det lite försiktigt. Jag tror inte att det är så enkelt som att om barnkonventionen bara inkorporerades skulle ett antal uppmärksammade fall med utvisningshotade barn få en annan utgång. Jag är heller inte helt övertygad om att den nackdel som följer av att riksdagen inte längre kan styra lagstiftningen överväger eventuella fördelar. Vi ser dock gärna att alternativet utreds. Det är gott att få mer på fötterna och mer underlag, så att vi i riksdagen kan fatta ett så klokt beslut som möjligt för att successivt förbättra barnens ställning i det svenska samhället. Vilken juridisk metod som används är underordnat. Det finns inga enkla genvägar, inga alexanderhugg, utan det är ett tålmodigt, kontinuerligt och slitsamt arbete som är den långsiktigt hållbara lösningen.

En viktig granskning av hur Sverige följer barnkonventionen görs av FN:s barnrättskommitté. Där ser man att det finns vissa ändringar som vi skulle behöva göra i svensk lagstiftning. Regeringen har här också gjort mycket, vilket påpekas i rapporten.

En av de punkter som oppositionen lyfter fram är att man skulle skriva under det tredje tilläggsprotokollet om en internationell klagomekanism. Vår utgångspunkt i Centerpartiet är att beslut ska fattas så nära människor som möjligt. Att enskilda barnrättsärenden då ska behöva tas upp internationellt är att sträcka det lite väl långt. Vi tycker i stället att det är intressant med den möjlighet som Barnombudsmannen själv har lyft fram: att Barnombudsmannen, precis som Konsumentombudsmannen, skulle kunna företräda barn i särskilt viktiga mål av principiell karaktär. Det handlar om att få fram prejudikat och att kunna driva ärenden vidare när den målsägande själv inte har möjlighet att göra det.

När det brister i tillämpningen av en lagstiftning är det viktigt att skärpa tillsynen, vilket har skett. Det är också viktigt att stärka barnets rätt att få sin sak juridiskt prövad genom Barn- och elevombudet och barns rätt att komma till tals vid vårdnadstvister – det finns många exempel.

När det handlar om barns rättigheter handlar det också om att minska risken för att barn får illa, och det kräver åtgärder på alla plan. Här har regeringen tillskjutit pengar för att skapa en ökad kunskap bland vuxna i barns närhet om hur man upptäcker tecken på att barn far illa. Här har alla yrkesgrupper sitt ansvar. Barnombudsmannen har till exempel lyft fram tandläkarnas möjligheter att se i munnen och i ansiktet om ett barn varit utsatt för misshandel.

Det finns dessutom skrivningar i den nya skollagen som poängterar skolans ansvar för att barn ska få kunskap om sina rättigheter. Skola och socialtjänst i all ära, men de kommer ofta in när föräldrarna har misslyckats. Första steget måste därför vara trygga föräldrar. Det är de som står barnet närmast och de som ska se till att deras barns behov tillgodoses. Det behöver börja redan på barnvårdscentralen. Därför har regeringen tagit initiativ till att utvärdera vilka typer av föräldrastöd som fungerar bäst.

Slutligen: Oppositionen tar också upp barnfattigdomen. Barn som lever under knappa förhållanden har svårare att ta del av samhällslivet, svårare att klara sig i skolan och svårare att komma in på arbetsmarknaden. Att lyfta människor ur fattigdom, speciellt barn, är att utjämna resurser och därför en viktig del i Centerpartiets och Alliansens politik. Höjt bostadsbidrag, införandet av en särskild fritidspeng för barn vars föräldrar lever på försörjningsstöd, så kallat socialbidrag, undantag för ungdomars inkomster så att de inte ska bli av med pengar när föräldrarna går på försörjningsstöd och så vidare – åtgärderna är många. Vi har genomfört väldigt mycket. Jobbskatteavdraget har också gjort sitt till.

Swedbank har undersökt hur saker och ting har förändrats de senaste åren, hur den ekonomiska situationen ser ut för olika typfamiljer. En ensamstående förälder med två barn och som har bostadsbidrag har i dag 2 700 kronor mer i disponibel inkomst per månad än 2006. Det är mer än en hel månadslön extra per år som man har fått tack vare regeringens politik. Det gör verklig skillnad för de barn som lever i fattigdom, för det bästa sättet att komma ur barnfattigdomen är att föräldrarna arbetar eller startar företag. Och den här regeringen och Centerpartiet är den bästa garanten för ett företagsklimat i världsklass och fler arbeten även under nästa mandatperiod.

Låt mig avsluta med tre viktiga slutsatser för att barns rättigheter ska förstärkas.

För det första: Lyssna till barn och ta deras förslag på allvar! Det räcker inte att vi sitter här i riksdagen och tycker och tänker. Vi måste låta barnen vara med.

För det andra: Stöd föräldrar och arbeta förebyggande!

För det tredje och slutligen: Samarbeta och samverka så att barns behov inte faller mellan stolarna! Bara för att de inte får rösta och inte har lika stora möjligheter som vi att göra sina röster hörda får inte deras rättigheter falla mellan stolarna.

Jag och Centerpartiet är övertygade om att det är tre framgångsrecept för att vi ska kunna ge barn en bättre uppväxt och en framtid där alla kommer till sin rätt.

Anf. 6 EVA OLOFSSON (V):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 1 om att göra barnkonventionen till svensk lag och till reservation 3 om en handlingsplan mot barnfattigdom. I övrigt yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Det har varit en ganska livlig diskussion här om barnkonventionen ska göras till svensk lag eller inte. Det tror jag beror på frågans politiska tyngd. Vi har barnrättsorganisationerna Rädda Barnen, Bris och Unicef som driver frågan. Och Barnombudsmannen, som efter att ha funderat en

hel del och tagit del av erfarenheter från andra länder, säger nu att han är övertygad om att det är det rätta att göra.

I Norge har man gjort detta, och de norska erfarenheterna är som tidigare sagts goda. Man har sett att barnrättsfrågorna fått större tyngd och genomslag, inte minst i grupper och myndigheter som inte hade så stor uppmärksamhet på detta tidigare.

Det har argumenterats länge från Moderaterna och Centerpartiet varför de inte tar ställning till denna fråga utan överlåter åt en kommande rödgrön regering att ta detta historiska beslut. De har satt upp en motsättning mellan att vi i Sverige anpassar vår lagstiftning och lägger in barns rättigheter i alla olika lagstiftningar och att göra barnkonventionen till svensk lag. De menar också att vår lagstiftning skiljer sig från USA:s och andra länders.

Jag har dock aldrig träffat någon som har sagt att vi ska göra barnkonventionen till svensk lag och inte anpassa den svenska lagstiftningen. Den modell vi förespråkar är den norska där man gör både och så att man kan gå längre än barnkonventionen och förtydliga.

Vi behöver alltså inte hamna i den osäkerhetssituation som Moderaternas Helena Bouveng talade om när hon sade att det är otydligt och inte finns några förarbeten på delar av barnkonventionen. Nej, men vi kan ha en svensk lagstiftning som är tydligare och går längre. Det är fullt möjligt.

Vänsterpartiet har längre drivit frågan att göra barnkonventionen till svensk lag. I en rödgrön regering är alla överens om att göra det medan nuvarande regering är splittrad. Jag ser fram emot att det efter höstens val kommer att bli en lagstiftning.

Herr talman! Det har varit ganska mycket debatt om barnfattigdom. En del politiker säger att det inte finns i välfärdslandet Sverige utan att vi måste titta på de allra fattigaste länderna i världen om vi ska tala om det. En del vill inte tala om frågan, men det lär bli svårt eftersom Rädda Barnen har valt just barnfattigdom till sin valfråga i valrörelsen 2014.

Låt mig citera Rädda Barnen som skriver så här:

”Barnfattigdom i Sverige har sin grund i ojämlika förhållanden. Det kan handla om att vissa barn inte kan vara med på samma fritidsaktiviteter som kompisarna eller att de inte kan få nya glasögon trots att de behöver.

Barn påverkas också av föräldrarnas oro för ekonomin och den osäkerhet som det innebär att leva utan marginaler.

Rädda Barnens senaste rapport om barnfattigdom visade att 232 000 barn i Sverige lever i ekonomiskt utsatta familjer och i vår undersökning Ung röst uppgav 13 procent av barnen att de under förra året oroat sig för att familjens pengar inte ska räcka till.”

Särskilt utsatta är barn till föräldrar med utländsk bakgrund och barn till ensamstående föräldrar. Särskilt illa blir en kombination av detta. Ungefär 50 procent av barnen som har en ensamstående förälder med utländsk bakgrund lever nämligen i ekonomisk utsatthet jämfört med bara 2,1 procent av barnen som bor med sina två svenskfödda föräldrar. Så här ska det inte behöva vara. Det måste dock finnas en politisk vilja att ändra på detta.

Som Miljöpartiet sade förut har vi en myndighet som tittar på detta varje år. Försäkringskassans årliga rapport visar på de ökade skillnaderna

mellan barnhushållen vad gäller att ta del av den ekonomiska utvecklingen. De 10 procent av barnfamiljerna som har det sämst har inte hängt med alls; där står det still. Allra värst är kanske, som Magnus Ehrencrona också sade, att det för ensamstående med barn i denna grupp till och med har blivit lite sämre.

Trots Försäkringskassans snåriga och lite torra rapport kan det inte beskrivas tydligare än så. Regeringens politik har mycket medvetet ökat klyftorna. Det handlar om de senare årens nedmontering av trygghetssystem såsom a-kassa och sjukförsäkring. Detta har drastiskt försämrat situationen för många vuxna, vilket självklart påverkar barnen i dessa familjer. Föräldrarnas ekonomiska utsatthet blir barnens krassa uppväxtvillkor.

Detta påverkar barnens livsmöjligheter. Vi hör det när barn själva berättar hur det är att inte veta om pengarna räcker till mat, hyra och annat till familjen och hur det är att inte kunna ta hem kompisar eller följa med kompisar på aktiviteter som kostar. Forskningen visar också att barn som växer upp i ekonomiskt utsatta familjer löper större risk att som vuxna själva hamna i ekonomisk utsatthet.

Det behövs en helt annan politik som sätter alla barns uppväxtvillkor i centrum och som bygger på solidaritet mellan människor. Då behövs det generella insatser. Det gäller arbete för alla och arbete på heltid. Det gäller en arbetslöshetsförsäkring som gör att man klarar sig under perioder av arbetslöshet. Det gäller en sjukförsäkring som inte gör att sjukdom leder till fattigdom.

Det gäller också speciellt riktade insatser till de ekonomiskt mest utsatta barnfamiljerna. Därför anser Vänsterpartiet att det behövs en handlingsplan mot barnfattigdom. Här tar vi upp saker som vi tycker är viktiga, och det är en hel del mer än de exempel jag kommer att ta.

Den ekonomiska familjepolitikens omfördelade effekt har minskat de senaste åren. Det är ett av skälen till att de allra fattigaste barnfamiljerna har det dåligt ställt. Vi behöver se över detta och se till att den ekonomiska familjepolitiken faktiskt stöttar inte minst ensamstående föräldrar.

Det är ganska märkligt att man inte har lyft upp och gjort något åt de ensamstående föräldrarnas situation. Gruppen är inte så stor, och det skulle inte kosta oändligt mycket pengar. Dessa föräldrar utgör alltså en av huvudgrupperna när det gäller barn som lever i ekonomisk utsatthet.

Det är konstigt att man inte har satsat mer på att höja underhållsstödet. Vänsterpartiet föreslår en höjning med 400 kronor i månaden och med 600 kronor när barnet fyllt 13 år. Det ska också värdesäkras. Det har nästan inte höjts sedan 1994, och värdet har såklart minskat för varje år.

Vänsterpartiet har också budgeterat för en höjning av riksnormen för försörjningsstöd till barnfamiljer med 300 kronor i månaden.

Det gäller givetvis att ge möjlighet för ensamstående föräldrar att lättare få jobb. Då måste det finnas barnomsorg på obekvämt arbetstid. Fler och fler jobb som ensamstående föräldrar, oftast mammor, kan få är på obekvämt arbetstid.

Vi föreslår också att man ska kunna få hjälp i hemmet om man är ensamstående förälder och barnet är sjukt mycket. Man kan ju inte dela det på två utan får alltid själv vara hemma. Arbetsgivaren kan då välja bort en när man söker jobb.

Många barn berättar om skolan. I den antologi som Rädda Barnen nyss publicerade beskriver Unga Kris ordförande hur det var när hans mamma som var ensamstående när pappan satt i fängelse var borta när han vaknade på morgonen eftersom hon var och städade för att få ihop pengar till familjen. Han fick gå ensam till skolan utan någon som stötade. Frukost i grundskolan skulle betyda mycket för barn i den situationen.

Vidare vill vi förbjuda avgifter i skolan. De är ju inte helt förbjudna i dag om de inte är för stora. Med ett förbud slipper barn skämmas för att familjen inte har pengar, och de behöver inte sjukanmäla sig när det ska göras saker.

Vi vill ha maxtaxa i kulturskolan så att alla barn har råd att vara med där. På sikt borde även kulturskolan bli avgiftsfri.

Subventionerade glasögon är en annan fråga, och läkemedel till barn ska självklart vara gratis.

Vräkningar av barnfamiljer togs tidigare upp här. Det är horribelt att vräka en barnfamilj om inget bra flyttalternativ för familjen finns. Vräkningar ska undvikas i möjligaste mån, men barn ska inte behöva hamna på vandrarhem, på hotellrum eller i tillfälliga bostäder när en vräkning ändå blir av.

Det behövs en helt annan politik med andra grundvärderingar. Vi behöver ett samhälle som sätter barns jämlika uppväxtvillkor i centrum, där solidaritet och omtanke råder, där att vara ensamstående mamma inte ska vara en riskfaktor för fattigdom och där de fattigaste i vårt land inte lämnas utanför den ekonomiska standardutvecklingen. Inte en enda unge ska behöva leva i ekonomisk utsatthet och otrygghet. Därför behöver vi byta regering i höst, och därför behöver vi en stark vänster i riksdagen.

Låt mig önska glad sommar till dem som inte är med i nästa debatt.

Anf. 7 HELENA BOUVENG (M) replik:

Herr talman! Trots att jag överskred tiden tidigare kunde jag inte låta bli att ta replik.

I gårdagens Brännpunkt kunde man läsa: ”Inga andra låginkomsttagare inom EU-15 har kunnat tillgodogöra sig en lika stor ökning av sina inkomster som de svenska sedan 2006. Det visar en unik och jämförbar sammanställning från EU:s statistikorgan Eurostat. Inkomstlyftet har skett trots att svenska låginkomsttagare ofta har bidragsinkomster som inte omfattats av jobbskatteavdraget. En person som är fattigare än 90 procent av alla vuxna har fått en inkomstökning med 14 000 kronor per år efter hänsyn till inflation.” Detta säger en adjungerad professor i nationalekonomi vid Kungliga Tekniska högskolan.

Jag kan också konstatera att enligt Rädda Barnens statistik över relativ barnfattigdom var det en all time high 1997, men den har halverats fram till 2014. Jag anser att vi i Alliansen har banat vägen för att det går åt rätt håll. Ibland när Vänsterpartiet låter sig höras tror jag att det inte riktigt stämmer överens med vad statistiken säger.

Eva Olofsson var orolig för barns fritidsaktiviteter. Jag skulle vilja fråga henne: Hur kommer det sig då att ni för inte så länge sedan sade nej till fritidspengen, som skulle säkerställa att även barn som har det tufft kan delta i fritidsaktiviteter?

Anf. 8 EVA OLOFSSON (V) replik:

Herr talman! Apropå statistiken kan jag säga att det finns två som jag har utgått från och som jag litat grundligt på. Det är professor Tapio Salonen, som i årtal har gjort Rädda Barnens sammanställning, och Försäkringskassan, som årligen går igenom och tittar på detta speciellt. Försäkringskassan är ansvarig för de ekonomiska familjestöden och följer upp vad som händer med barnfamiljerna.

Vi hade en jättekris under 90-talet. Ni kommer kanske ihåg hur räntan steg när Carl Bildt satt i regeringen – under den tiden rusade den upp. Efter 90-talskrisen, mellan 1997 och 2007, skedde enligt Tapio Salonen en generell välståndsökning i Sverige. Barnfattigdomen minskade från, som du sade, all time high: från 22,3 procent till 10,9 procent. När vi sedan fick en borgerlig regering ökade den igen till 13,0 procent. Nu har den minskat till 12,1 procent. Vi kan alltså se att det skedde en ökning när vi fick en borgerlig regering.

När du pratar om fritidsstödet, Hannah Bergstedt, har vi ett förslag som gynnar många fler barn. Det gynnar alla barn, inte bara dem i fjärde till nionde klass. Vi höjer normen för alla barn med 300 kronor i månaden, från noll år till dess att de blir vuxna. Vi låter familjerna och barnen tillsammans ha inflytande och makt över vad de ska använda pengarna till. Det tycker vi är en betydligt bättre lösning som gynnar många fler. Den gynnar alla barn vars familjer lever på försörjningsstöd.

Anf. 9 HELENA BOUVENG (M) replik:

Herr talman! Jag har träffat Tapio Salonen och tycker att han gör väldigt bra undersökningar. Det finns indikationer, men vi kan ändå konstatera att det har gått väldigt mycket åt rätt håll. Den senaste undersökningen visade definitivt att den relativa barnfattigdomen har minskat.

Den senaste Eurostatundersökningen visar att från 2006 har de familjer som har lägre inkomst än 90 procent av alla andra ökat sin inkomst med 14 000 kronor per år. Det tycker jag är väldigt positivt. Det hjälper inte de familjer som fortfarande är kvar, men det är definitivt ändå åt rätt håll.

Ibland kan man häpna lite över Eva Olofssons retorik. Tapio Salonen säger att det absolut viktigaste för att utrota fattigdom är att familjer har ett arbete att gå till. Jag kan konstatera att sedan 2006 har 250 000 fler människor ett arbete att gå till. Och vi har högre mål än så.

Jag förstår fortfarande inte Eva Olofssons retorik när det gäller fritidspengen. Hon vill låta barnen ta fortsatt ansvar för att pengar går till något annat än deras fritidsaktiviteter. Är det Eva Olofssons mening att barn som lever i utsatta barnfamiljer ska fortsätta att ta ett ansvar och känna sig skuldbelagda för att pengar går till deras fritidsaktiviteter i stället för till andra, skriande behov?

Anf. 10 EVA OLOFSSON (V) replik:

Herr talman! Det fanns en tid när man i det sociala arbetet skulle kontrollera, styra och uppfostra de människor man uppfattade som ”underklass” och som hade det sämst. Detta finns tyvärr fortfarande och har blivit starkare. Det är det som ligger i detta.

Ni vågar inte låta familjen och barnen bestämma, om det behövs tillsammans med den socialarbetare som jobbar för att familjen ska klara sig

utan försörjningsstöd. Just när man har försörjningsstöd ska ni in och styra och säga att pengarna ska användas till organiserade fritisaktiviteter, ingenting annat. Ni tror inte att föräldrar kan ta det ansvaret ihop med sina barn.

Det är självklart inte en utveckling vi vill se i det sociala arbetet. Vi tror på en helt annan form av socialt arbete. Vi tror på att föräldrar och familjer måste ta ansvar ihop med sina barn och kunna diskutera och påverka själva. Har man sociala problem ska det finnas tid hos socialsekreterare att jobba ihop. Vi tror inte på den gamla kontrollerande fattigvårdssynen på socialt arbete.

Ja, fler människor har fått jobb – Sveriges befolkning har blivit större. Men arbetslösheten är fortsatt hög – extremt hög bland ungdomar. För oss som vill ha ett jämlikt och solidariskt samhälle finns ingen motsättning mellan att satsa på arbete för människor och att satsa på att människor ska kunna leva ett värdigt liv också under perioder av arbetslöshet.

För oss är det inget alternativ att de arbetslösa ska betala skattesänkningar för oss som har det bra ställt. Det ska inte heller de sjukskrivna göra. Man ska inte behöva må ännu sämre när man blir sjukskriven för att man vet att man kommer att få svårt att klara sig eller för att man kan bli utförsäkrad, och man ska inte behöva fundera på hur man ska kunna betala för sitt liv, sina barn, mat, hyra och annat.

Vi vill ha ett solidariskt och jämlikt samhälle, och det skäms vi inte för.

Anf. 11 MAGNUS SJÖDAHL (KD):

Herr talman!

Vi spelade kula på torget en dag, en liten folkskolegrabb och jag.
Jag hade väl femti, han hade fem. Vi spelte. Och han förlorade dem.
Han snorade till och gav mig en blick, då jag visslade överlägset och gick.

Men jag ångrade mig, när jag kom till vår port, och tyckte det var något fult, jag gjort.

Jag gnodde tillbaka. Men ingenstans kunde någon säga, var grabben fanns.

Jag skämdes. Jag tror, jag skäms för det än, när jag ser dem spela kula igen.

Och jag ville ge, jag vet inte vad, för att en gång få se den grabben glad.

Men nu är han säkert en stor, grov karl, som släpar och sliter – jag vet inte var.

Och visste jag det, förslog det ej stort. Man kan aldrig ändra det fula man gjort.

Man kan inte lämna kulor igen

och trösta pojkar, som stelnat till män.

Sten Selander

När jag gick på mellanstadiet – vi pratar om sent 60-tal – hade vi en klok lärarinna. På svensklektionerna hade vi en sorts motsvarighet till Svensktoppen. Varje vecka fick vi rösta fram den dikt vi gillade mest.

Vecka efter vecka vann denna dikt överlägset. Det fanns något i den som gjorde oss 10–12-åringar starkt berörda, och jag blir berörd än i dag när jag läser den.

Man skulle kunna vara lite krass och invända: Ja, men han gjorde ju inget fel. Han stal inte kulorna. Nej, det är sant. Men det finns annat. Det finns oskrivna lagar om hur man bör bete sig för att skapa ett gott samhälle. Det handlar väldigt mycket om vilka värderingar vi ska förmedla och leva efter. Att bemöta andra på samma sätt som man själv vill bli bemött är en lika enkel som genialisk regel.

Efter denna inledning ska jag gå in på den inte fullt lika poetiska skrivelsen från regeringen 2013/14:91. Den handlar om åtgärder för att stärka barns rättigheter och uppväxtvillkor. Det känns oerhört angeläget.

Det är alltid vanskligt att gradera vikten av olika frågor. Förhoppningsvis är inget av det vi debatterar och beslutar om här i riksdagen oviktigt. Men barnen är vår framtid, och hur de har det avgör i stor utsträckning hur Sverige kommer att se ut. Vi som själva har barn vet hur viktigt det är att barnen har det bra. Om våra barn inte mår bra mår man inte särskilt bra som förälder heller.

Vi kristdemokrater har beslutat oss för att vi vill att Sverige ska bli världens bästa land att växa upp i.

Jag ska bekänna att jag egentligen inte är så förtjust i den typen av målsättningar. De kan ju tolkas så att tillvaron är en sorts gigantisk tävling: Vi ska ligga i tio i topp eller fem i topp eller till och med vara bäst i världen. Den typen av målsättningar sätts upp inom väldigt många områden. Det mäts och det jämförs med andra hela tiden.

Allting är relativt, sägs det, men jag tycker egentligen att det vore bättre om vi kunde tala om andra sätt att mäta. Jag, som växte upp med det relativa betygssystemet, vet vilket elände det var när jag jämfördes med mina klasskamrater. Man skulle också kunna tänka sig att vi skulle kunna nå målet att bli världens bästa land att växa upp i om barnen i omvärlden fick det avsevärt mycket sämre, men det är ju inte det vi vill.

Nåväl, jag tror inte att vi ska tolka detta så bokstavligt, utan vad vi menar är naturligtvis att vi ständigt ska sträva efter att barn i vårt land ska få det faktiskt bättre.

De allra flesta barn har det bra – dock inte alla. Då är det vår uppgift att göra vad vi kan för att de som har det svårt ska lyftas. Barn är primärt föräldrarnas ansvar. Samhället ska stödja och hjälpa föräldrarna i deras viktiga uppgift.

Regeringen har gjort mycket på detta område, och en hel del redovisas i skrivelsen. Jag ska inte gå igenom allt, för det är en ganska diger lista med åtgärder, men jag vill nämna något:

- barns bästa och rätt till inflytande i skollagen
- rätt till utbildning för barn som vistas i landet utan tillstånd
- barnrättsperspektivet i LSS
- möjlighet att tala med barn utan vårdnadshavarens samtycke
- stärkt barnrättsperspektiv i socialtjänstlagen
- effektivare bekämpning av barnpornografibrott

- stärkt föräldrastöd
- fritidspeng för barn i familjer med försörjningsstöd

Vi vill naturligtvis fortsätta arbetet med att förbättra för barn och unga. Barns bästa måste vara med vid alla beslut. Inför ett beslut bör man alltid ställa sig frågan hur detta påverkar barn.

I många kommuner har man sedan länge infört barnkonsekvensanalys vid alla beslut. Det finns en ruta som man måste fylla i efter förslaget till beslut. Där ska det motiveras på vilket sätt beslutet gagnar barnen.

Från och med i höst gäller nya föreskrifter som innebär att socialnämnden är skyldig att utan dröjsmål inleda en utredning när det finns misstanke om att ett barn har blivit utsatt för våld eller har bevittnat våld av närstående. Det är alldeles utmärkt. Med de nya föreskrifterna ska det inte råda någon tvekan om att en utredning ska starta för att bedöma vilken hjälp barnet behöver. I dag händer det dess värre alltför ofta att det stannar vid en så kallad förhandsbedömning och att det inte blir någon utredning.

Herr talman! Det talas ofta om barnkonventionen som svensk lag, och det finns motioner från ledamöter från nästan alla partier om detta. Då kan man tycka att det är väldigt märkligt att vi inte beslutar om det.

Vi kristdemokrater vill ha det så. Det finns som tidigare nämnts en utredare som ska lämna sitt förslag i början av nästa år – lagar ska ju beredas i god ordning. Jag hoppas att vi kan fatta beslut om en inkorporering av barnkonventionen kanske redan under nästkommande år.

Jag vill yrka bifall till utskottets förslag bortsett från punkt 6.

Anf. 12 ANN ARLEKLO (S) replik:

Herr talman! Regeringen anger i skrivelsen att en fortsatt anpassning av lagstiftningen till barnkonventionen är en utgångspunkt för regeringen. Som vi har hört från flera har en särskild utredare fått ett uppdrag, och uppdraget ska redovisas i mars 2015. Vår motion om att inkorporera barnkonventionen i svensk lagstiftning avstyrks därmed.

Samtidigt går barn- och äldreminister Maria Larsson ut med uttalanden. Jag ska citera från tidningen HVB & LSS-Världen: ”Mot slutet av sitt tal har Maria Larsson en egen önskning; hon vill se barnkonventionen införlivad i svensk lag. En särskild utredning arbetar nu med att se över detta.”

I tidningen Barn från Rädda Barnen, som vi fick i våra postfack i går, säger Maria Larsson följande i en intervju: ”Barnkonventionen vill jag däremot se att den äntligen förs in i svensk lag. Det har varit trögt. Jag har mött motstånd inom regeringen. Men nu är i alla fall en utredning på plats.”

Min fråga är: Vad är det som bromsas upp? Varför bromsar man i regeringen? Varför dras den här frågan i långbänk? Man säger att det ska beredas i god ordning. Men det är 20 år vi pratar om, och ni har suttit åtta år i majoritet nu.

Min fråga är: Vad är det som bromsar och gör att åren springer i väg?

Anf. 13 MAGNUS SJÖDAHL (KD) replik:

Herr talman! Som bekant är vi fyra partier i regeringen. De andra företrädarna har lagt ut texten en del om detta i sina anföranden tidigare.

Från Kristdemokraternas sida är jag och Maria Larsson tydliga. Vi strävar mot att inkorporera barnkonventionen i svensk lag. Det finns ingen tvekan om det. Vi är helt eniga i partiet, i Kristdemokraterna, om att vi vill ha det så. Men det finns invändningar och frågetecken. Vi har hört en del av dem i debatten i dag.

Vi har som sagt en utredning. Den ska lägga fram sitt förslag i början av nästa år, för att rätta ut eventuella frågetecken, om det finns nackdelar, om det finns något som inte enbart skulle vara fördelar. Men som vi bedömer det finns det klart mest fördelar.

Från Kristdemokraternas sida är vi tydliga.

Anf. 14 ANN ARLEKLO (S) replik:

Herr talman! Jag kan konstatera att regeringens angreppssätt följer den tradition som har funnits i 20 år. Sverige har hitintills valt att införliva barnkonventionen genom transformering. Något ställningstagande för att gå längre och göra barnkonventionen till svensk lag finns inte i nuläget – inte från regeringens sida.

Finland inkorporerade barnkonventionen 1991, då den ratificerades, och den har nu ställning som lag. Norge inkorporerade barnkonventionen genom ett tillägg i människorättslagen 2003. Det norska exemplet 2003 innebar att barnkonventionen inkorporerades i norsk rätt och gjordes till norsk lag. Anpassningen av norska lagar till konventionen genom så kallad transformering har fortsatt parallellt, som det har pratats om tidigare. Enligt norsk lag ska barnkonventionen ha företräde vid konflikt med andra lagar.

Under hösten 2009 gjordes en utvärdering av norsk lag och praxis i förhållande till barnkonventionen. Utredningen visade att barnkonventionen generellt sett har stärkt barnens rättsliga ställning och gett konventionen högre juridisk status.

Med det, herr talman, hoppas jag för barnens skull att vi inom en mycket snar framtid kan säga att vi i Sverige har gjort barnkonventionen till svensk lag.

Anf. 15 MAGNUS SJÖDAHL (KD) replik:

Herr talman! Jag kan bara instämma. Jag delar din förhoppning. Från Kristdemokraternas sida är vi tydliga med det – så vill vi ha det. Jag ser fram emot att vi ska kunna besluta om det, dock inte innan utredningen har lagt fram sitt förslag i mars, när jag tror att det är deadline. Det blir kanske redan under 2015. Jag hoppas att det blir så.

Anf. 16 EVA OLOFSSON (V) replik:

Herr talman! Jag är väldigt glad att vi är fem partier i riksdagen som är för att göra barnkonventionen till svensk lag: vi tre rödgröna partier, Folkpartiet och Kristdemokraterna. Men det var en annan fråga som jag ville ta upp med Magnus Sjö Dahl.

Det har hänt tragiska saker inom socialtjänstens jobb med barn: barn som har avlidit.

Där finns det en stor debatt inom socialtjänsten och bland socialarbetarna runt om i Sverige. Man säger: Det här kunde ha hänt hos oss. Våra arbetsförhållanden är sådana att vi inte kan garantera att vi kan stötta utsatta barn på bästa möjliga sätt och alltid ingripa i tid.

Akademikerförbundet SSR uppvaktade departementet och träffade statssekreterare Ragnwi Marcelind, enligt vad jag har sett på deras hemsida. De vill ha en form av nationell samling och en handlingsplan för att titta på möjligheterna för socialsekreterarna att göra ett bra jobb.

Det socialsekreterarna tar upp är bland annat att det är för hög arbetsbelastning. De har fått tyngre och fler ärenden, men det blir inte fler anställda i förhållande till det. Man är övervältrad av ärenden på grund av att a-kassan och sjukförsäkringen inte fungerar och att det kommer in nya ärenden gällande försörjningsstöd. På en del enheter är det en så stor personalrörlighet att det är väldigt få som har jobbat en längre tid, och många är nyutbildade. Cheferna som ska stötta har inte heller alltid jobbat så länge. När det är som värst får ganska nyanställda ge introduktion till sådana som kommer som helt nyanställda.

Här finns möjligheter att stärka kraven på introduktion så att man så småningom kan anta tuffare arbetsuppgifter samt stärka kraven på specialsocialsekreterare.

Vad vill KD göra åt detta?

Anf. 17 MAGNUS SJÖDAHL (KD) replik:

Herr talman! Det är väldigt allvarligt om barn far illa. Det värsta och det som berör mig mest är när jag får kunskap om att barn inte har det bra. Jag nämnde kanske i en bisats i mitt anförande att våldsutsatta barns rättigheter ska stärkas från och med i höst. Enligt nya föreskrifter måste socialnämnden utan dröjsmål starta en utredning; ingen tvekan om det när man får kännedom om att barn far illa.

När det gäller socialsekreterare är det som bekant kommunerna som anställer dem och har ansvar för att det finns tillräcklig bemanning på socialkontoren för att man ska kunna klara den arbetslastning man har. Jag har svårt att se hur jag skulle kunna styra personalbemanningen på enskilda socialkontor runt om i landet.

När det gäller att stärka barns rättigheter och barn som far illa har vi gjort mycket. Vi avser att gå vidare och se till att barn inte ska råka illa ut. Den nya föreskriften tror jag kan komma att vara till stor hjälp. Barn ska inte få behandlas illa, utan så fort man får kännedom om något sådant ska det inledas en utredning utan dröjsmål.

Anf. 18 EVA OLOFSSON (V) replik:

Herr talman! Jag tror nog att socialsekreterarna är väl medvetna om vad de egentligen ska göra, men på många håll har de inte förutsättningar. Det är det som de har tagit upp. Det är klart att detta är en kommunal fråga, men det är självklart också en nationell fråga, anser jag. Det är nationell politik som leder till att socialkontoren får mycket fler ärenden därför att människor i stället för a-kassa och sjukförsäkring får gå på försörjningsstöd. Ökade klyftor leder till tuffare barnärenden, och det är också en följd av nationell politik.

Det finns andra områden där man nationellt går in och säger att det inte bara är kommunernas ansvar. Ett sådant område är till exempel skolan. Att fackföreningar, folk från departement, folk som är aktiva inom socialtjänst, forskare etcetera sätter sig nationellt tillsammans för att titta på vad man ska göra är en möjlighet som har utnyttjats inom andra områden.

Vi har från Vänsterpartiet föreslagit att kravet på en yrkesintroduktion ska tydliggöras. Man ska få en rejäl yrkesintroduktion när man börjar men också en introduktion där man under ledning av erfarna chefer, handledare eller socialsekreterare får växa in i jobbet och inte behöver börja med svåra ärenden nästan direkt utan får stöd för att växa in i jobbet. Det ingår inte i själva socionomutbildningen.

Vi har också föreslagit att det ska vara en specialisttjänst när det gäller att ta hand om utsatta barn som kommunerna så småningom ska bli ansvariga för, en nationell utbildning. Sveriges Kommuner och Lands-ting har sagt att en vidareutbildning, en specialistutbildning för att jobba med utsatta barn, är någonting man i allra högsta grad önskar. Men det är en nationell fråga. Det borde regeringen ta ställning till. Vi har förslag, men vad har ni för några förslag, Magnus Sjö Dahl?

Anf. 19 MAGNUS SJÖDAHL (KD) replik:

Herr talman! Det låter som en utmärkt idé. Det måste naturligtvis finnas hög kompetens hos socialarbetare så att det finns människor som direkt kan ta sig an barn som far illa. Jag kan inte konkret ta ställning till det du säger, Eva Olofsson, men jag tycker att det är viktigt att det finns tillräckligt med personal, personal som har utbildning och kompetens att ta sig an barn som far illa. Det känns väldigt viktigt.

Det handlar även om andra saker. Man skulle önska att barn inte levde i ekonomisk utsatthet. Det handlar naturligtvis om arbete. Jag kan notera att Vänstern motsätter sig i stort sett alla förslag som vi har för att skapa arbetstillfällen. Det leder knappast till att barn får det bättre.

Jämfört med många andra länder har barn i Sverige det väldigt bra. Det är jämförelsevis få barn i Sverige som lever i ekonomisk utsatthet. Jag gillar egentligen inte sådana jämförelser, som jag sagt. Alla barn ska tas på allvar, och de barn som far illa måste vi ta hand om på ett bra sätt. Men att utmåla det som att vi i Sverige har en situation där barn har det sämre än på de flesta andra ställen motsätter jag mig bestämt. Det är fel.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 17 §.)

Socialutskottets betänkande 2013/14:SoU24
Patientlag (prop. 2013/14:106)
föredrogs.

Anf. 20 PER RAMHORN (SD):

Herr talman! I dag har vi propositionen om en ny patientlag framför oss. I propositionen föreslår man att en ny lag införs. Syftet med lagen är att stärka och tydliggöra patientens ställning men också att främja patientens integritet, självbestämmande och delaktighet.

Den nuvarande informationsplikten gentemot patienten ska utvidgas och förtydligas, och patientens möjlighet att få en ny medicinsk bedömning ska utvidgas. Det här är bra och behövligt, och vi ställer oss bakom dessa förslag till förbättring för patienterna.

Men vi ser det som mycket olyckligt att tandvårdens patienter enligt det här förslaget inte ska omfattas av den nya patientlagen. Patienters rätt till information om sitt hälsotillstånd och sin behandling samt det förhållandet att vård inte får ges utan patientens samtycke är lika viktiga i tandvården som i övriga hälso- och sjukvården.

Tandvårdens patienter har förvisso rätt till information och delaktighet enligt tandvårdslagen. Men tanken med den nya patientlagen var att samla bestämmelser som tydliggör patientens möjlighet till inflytande i hälso- och sjukvården för att på det viset stärka och tydliggöra patientens ställning.

Med den bakgrunden är det olyckligt att tandvårdens patienter inte omfattas av den nya lagen. Patienter är patienter även inom tandvården. Varje patient utan åtskillnad och i alla former av vård har rätt till information, delaktighet och samtycke.

I en nyligen genomförd nationell utvärdering konstaterar man att bland personer som besöker tandvården för omfattande behandling är andelen som upplever att de inte fått tillräcklig information om behandlingsalternativ och kostnader väldigt stor. Vi anser att information om behandlingsalternativ är minst lika viktig inom tandvården för att patienten fullt ut ska kunna vara delaktig i beslutet om åtgärder.

Utgångspunkten måste vara att man enligt en övergripande patientlag som patient ska ha samma ställning oavsett vem man är eller var i hälso- och sjukvården man befinner sig. Allt annat är orimligt enligt oss.

Därför yrkar jag bifall till vår reservation 1.

Anf. 21 EVA OLOFSSON (V):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 2.

Vi diskuterar som sagt förslag till ny patientlag. Det handlar bland annat om utvidgad informationsplikt gentemot patienterna och ett förtydligande om att vård inte får ges utan patienternas samtycke. Möjligheter till en ny medicinsk bedömning utvidgas också enligt förslaget. Det här är delar vi i Vänsterpartiet kan tycka är bra, även om vi tror att det behöver göras mycket mer för att stärka patientens makt. Då pratar vi alltså om patientmakt, och den utredning som ligger till grund för förslaget hette Patientmaktsutredningen.

Detta innehåller också förslag om att en patient kommer att fritt kunna välja utförare av offentligfinansierad öppen vård i hela landet och att hemlandstinget är skyldigt att ersätta vald utförare. All vård där patienten inte är inlagd omfattas, oavsett om den ges på vårdcentral, sjukhus, särskilda mottagningar eller kliniker. Det handlar med andra ord om att införa ett nationellt vårdvalssystem, såväl i primärvården som i hela den öppna, specialiserade vården. Det är detta vi från Vänsterpartiet yrkar avslag på.

Vi ser här en risk att ojämlikheten ökar när det gäller hälsa. Människor har olika förutsättningar att själva fatta de livsavgörande beslut det ofta handlar om i sjukvård. Patientcentrerad vård innebär inte ett fritt vårdval som sådant utan att patientens behov är utgångspunkten i dialogen mellan patient och vårdgivare, där man tar hänsyn till patientens och eventuella anhörigas önskemål. Man tar dem på allvar och har tid att lyssna. Detta kräver tillräcklig både tid och kontinuitet i vårdkontakten. Det handlar om att patienten ska vara en partner under hela processen, vilket ju är det patientcentrerad vård handlar om.

I samband med utredningen och lagförslagen tycker jag att det var en intressant debatt i Dagens Nyheter om de här frågorna. Det var flera inlägg.

Bland annat statsvetaren Olof Petersson tyckte att utredningen hade ett alldeles för snävt synsätt. Han pekade på frågan om att individen till exempel skulle välja vård i ett annat landsting, där huvudlinjen blev att patienten betraktades som en kund med rätt till information, valfrihet och möjlighet att klaga på produkten sjukvård. Han konstaterade att frågan om att rösta med fötterna får huvudtyngdpunkt i utredningen och inte i lika hög grad frågan om att påverka vård och behandling just där man befinner sig.

I Göteborg har man ett forskningscenter om personcentrerad vård och arbetar systematiskt med detta på ett antal avdelningar. Därifrån skrev forskare och läkare i en debattartikel att förslaget till ny patientlag sitter fast i gamla vanor: Patienten är en kund som konsumerar tjänster, och sjukvården är produkten. De lyfte fram en verkligt personcentrerad vård som är både kostnadseffektiv och humanistisk.

Slutligen skrev professor Katarina Hamberg om förslaget till ny patientlag, vilket hon gjorde utifrån utgångspunkten om en jämlik och jämställd vård. Hon påpekade att detta riskerar att öka ojämlikheten i stället för att minska den och att jämställdhetsfrågorna inte alls fanns med. ”Förslaget innebär ökad segregering i tillgången på vård och att staten accepterar att vissa patienter får sämre vård”, skrev professor Katarina Hamberg. Hon menar att utredningen ”sjunger en slagdänga om fritt vårdval” och att sjukvårdens eget ansvar minskar. Man lägger större krav på patienten att själv informera sig, ta reda på och leta upp den allra bästa vården. Hon anser att förslaget därför måste förkastas.

Från Vänsterpartiets sida delar vi alla de synpunkter på och den kritik av förslaget som har kommit fram i debattartiklarna. Vi ser att fritt vårdval i andra landsting, där hemlandstinget ska betala, är en del i en fortsatt syn på patienten som kund och en fortsatt marknadsanpassning av sjukvården. Det leder till en ökad ojämlikhet – det är de med de utbildningsmässigt och ekonomiskt största resurserna som har möjlighet att flytta på sig och som kommer att gynnas. Söker man vård någon annanstans beta-

las nämligen vården, men man får själv bekosta resor och betala om man behöver sova över etcetera.

Man kan också fundera kring det politiska ansvaret, demokratin och dialogen mellan medborgare och de politiker som är ansvariga för hälso- och sjukvården. Vi tycker att det är oerhört viktigt att man har en bred dialog och att man har möjlighet att prioritera utifrån hur det ser ut och vilka behov som finns i det egna landstinget och den egna regionen. Det ska ske i dialog med de människor som bor där. Här blir ansvaret betydligt tydligare, och det blir också svårare att styra och helt greppa den egna ekonomin och utvecklingen ute i landstingen.

Vi kan till exempel fundera kring hur det blir runt Stockholm. Stockholm är starkt privatiserat, med många vårdföretag. Man har inte bara vårdval inom primärvården utan har snart lagt ut hela den öppna, specialiserade sjukvården. Den flyttas ut från sjukhusen till privata företag. Det skulle naturligtvis vara väldigt lockande för dem att få en ännu större marknad än Stockholm; man kunde inrikta sig på Södermanland och andra närliggande landsting, naturligtvis för att få de patienter som är lönsamma. Man är nämligen ett vinstsyftande företag och inte intresserad av de patienter som inte är så lönsamma.

Det här är en utveckling vi inte vill se. Det kommer att skapa större hälsoklyftor, där rika får bättre tillgång till vård på bekostnad av resurssvaga grupper. Resurssvaga grupper är många gånger gamla och sköra personer. Det är personer med lägre utbildning, och det är personer med dålig ekonomi. Det kan vara människor som har kommit hit från andra länder och inte kan ta till sig information på riktigt samma sätt. Det handlar också om människor som har långa avstånd, alltså människor som bor på landsbygden och inte har nära till andra vårdmöjligheter.

Vi vill i stället se en jämlik, jämställd sjukvård som styrs utifrån behov och inte utifrån girighet och vinstintresse. Vi vill se ett verkligt patientinflytande. Det finns tid och resurser för en patientcentrerad vård där patienten och de anhöriga är en partner under hela processen.

De som jobbar med det här i Göteborg säger att många tror att de jobbar personcentrerat men egentligen inte gör det. Man avsätter inte tid till kanske en timmes samtal med patienten, där man går igenom allt sjukvården står för men också tar reda på hur patienten har det i helhet – socialt, om det finns några hinder för behandlingen eller något som påverkar samt vad patientens mål är när det gäller hur livet ska se ut efter att sjukvården har gjort sina insatser.

Deras erfarenhet är att man får en bättre sjukvård när man gör detta. Man har också fått kortare vårdtider. Det är så vi skulle vilja att det fungerade. Det förutsätter dock att det finns personal. Det ska finnas läkare och team, för det här är ett teamarbete. Det förutsätter också att personalrörligheten inte är så stor, alltså att människor inte flyttar sig hela tiden, och att man kan ha fasta vårdkontakter som följer och jobbar med patienten.

Vi vill se en sjukvård där man har arbetsvillkor så att de anställda faktiskt stannar kvar. Sjuksköterskorna ska inte sticka till Norge, och ska man ha barn i Uppsala ska man inte bli tvingad att vända sig någon annanstans därför att barnmorskorna inte står ut med arbetsvillkoren där. Vi måste också se till att professionen känner att deras kunskaper tas till vara och att de kan jobba på rätt sätt. Det är dags att lämna styrsystem

som New Public Management, vilket kommer från industrin. De har gjort sitt i svensk sjukvård.

Det är också dags att sluta driva marknadsliberala lösningar i sjukvård och i stället se till att vi har en god, jämlik och jämställd sjukvård för alla patienter. Det är därför vi i Vänsterpartiet säger nej till förslaget till nationellt vårdval mellan landstingen.

Anf. 22 MEERI WASBERG (S):

Herr talman! Patientens ställning i vården får genom den här lagen en ny inramning. Vi socialdemokrater uppskattar regeringens ambitioner när det gäller att lyfta fram patientens ställning och främja dennes integritet, självbestämmande och delaktighet.

Det är helt riktigt att den nuvarande informationsplikten gentemot patienten utvidgas och förtydligas och att det klargörs att patientens samtycke måste vara en huvudregel när det kommer till vilken hälso- och sjukvård som ska ges. Därutöver utvidgas patientens möjlighet att få en ny medicinsk bedömning något. Den som har en livshotande eller särskilt allvarlig sjukdom eller skada ska få möjlighet att inom eller utom det egna landstinget få en ny bedömning.

Det är glädjande att barns inflytande över sin vård finner sin plats i den här propositionen, trots att regeringen hårdnackat håller fast vid sitt motstånd att göra barnkonventionen till svensk lag, vilket senast framgick av den föregående debatten.

Herr talman! När det gäller patientens möjlighet till ett fritt val av utförare i öppenvård tycker jag att det är värt att notera att propositionen faktiskt lägger tyngdpunkten på just patientens möjlighet att välja utförare och inte på vårdinrättningars möjlighet att fritt etablera sig och på sätt och vis välja patienter, som den så kallade lagen om valfrihetssystem tar sikte på.

Patienten kan välja bland de utförare som finns samtidigt som landstingen kommer att ha kvar sin möjlighet att styra upp hälso- och sjukvården genom de remissregler man väljer att ställa upp. Hemlandstinget ska bekosta den vård som patienten får i ett annat landsting, men det är under förutsättning att hemlandstingets remissregler följs.

I förlängningen kan man naturligtvis undra hur mycket frihet att välja det egentligen blir, för som Eva Olofsson lyfte fram i sitt anförande tar hemlandstinget inte alla kostnader. Förhoppningsvis kanske det ändå kan leda till att vi sammantaget, tillsammans, i alla landsting kan ge en bättre vård som tar sin utgångspunkt i patientens behov, vilja och delaktighet.

Allt detta kommer dock att ställa höga krav på många områden, bland annat på god dokumentation och möjlighet till ett bra informationsutbyte mellan olika landsting och enskilda vårdgivare. Där finns det minst sagt en hel del kvar att göra. Det är inte rimligt att den enskilde så att säga ska bära med sig sin egen journal mellan olika vårdgivare. Den nya lagstiftningen understryker bara det behov som funnits under en längre tid. Inte minst gäller det den som är lite äldre och kanske har drabbats av flera sjukdomar och dessutom kanske börjar få svårt med minnet. En sådan person skulle ha mycket att vinna på att det var ordning och reda på informationen och att informationsutbudet fungerade väl mellan landstingen, mellan kommun och landsting och andra vårdgivare.

Det är viktigt att vården och de institutioner som vården består av inte abdikerar från sitt ansvar utan verkligen ger patienten den information och det stöd som behövs under hela vårdprocessen. Därför vill vi fortfarande se ett patientkontrakt där vägen i vården tydliggörs. Om patientens inflytande och delaktighet ska kunna bli verklighet kommer det således att behöva anställas fler personer i vården. Det vilar ett stort ansvar på den som ger informationen att så långt som möjligt försäkra sig om att mottagaren har förstått innehållet och betydelsen av den lämnade informationen. Då måste det också finnas tid att ge information på ett sådant sätt att det passar respektive patient, så att det blir patientcentrerat, med patienten i fokus. Särskilt viktigt är det kanske när det gäller just barnen.

Herr talman! Trots att det finns ett antal utmaningar som måste mötas med en annan politik tycker vi socialdemokrater att den här lagen är ett steg i riktning mot ett ökat patientinflytande, även om den innehåller ett stort antal bestämmelser som, åtminstone till sitt sakliga innehåll, redan i dag återfinns i andra lagar.

I detta anförande instämde Ann Arleklo, Catharina Bråkenhielm och Christer Engelhardt (alla S).

Anf. 23 EVA OLOFSSON (V) replik:

Herr talman! Jag har uppfattat det så att vi har en gemensam syn om vikten av en jämlik och jämställd hälso- och sjukvård. I den diskussion som jag lite grann redogjorde för pekar man på att det finns stor risk för att den här lagändringen ökar klyftorna i stället för jämnar ut dem. Det kan ske dels genom att det ekonomiskt blir omöjligt för en del människor att använda sig av den möjligheten eftersom man själv får stå för en del av kostnaderna, dels genom att det gynnar patienter som är rörliga, välutbildade, kan söka den kunskap som behövs. Man anpassar patientmakten till den enskilda patientens eller kundens möjligheter att söka rätt. Det fokuserar inte alls på att man ska sätta ned foten ordentligt och se till att få en jämlik hälso- och sjukvård överallt.

Risken är att det kommer att gynna välutbildade med god inkomst och dem som bor i större städer medan andra missgynnas genom att inte kunna använda sig av det. Dessutom är det en variant som innebär att vårdföretag kan skapa en marknad där de inriktar sig på de patienter som är lönsamma, eftersom vårdföretag ju har som mål att göra vinst på sin verksamhet. Jag skulle vilja höra Meeri Wasbergs syn på det och vad man ska göra för att bromsa det så mycket som möjligt.

Vi i Vänsterpartiet har valt att säga nej till lagförslaget, medan Socialdemokraterna har valt att säga ja. Jag uppfattar att vi har ett gemensamt mål om en jämlik sjukvård. Vad vill Meeri Wasberg göra för att det inte ska bli så illa som jag befarar med det här förslaget?

Anf. 24 MEERI WASBERG (S) replik:

Herr talman! Jag tror absolut inte att man ska underskatta de problem som Eva Olofsson lyfter fram, men jag tror heller inte att lösningen ligger i att säga nej till just de här förändringarna, eller till sammanställningen av de bestämmelser som finns på andra håll i hälso- och sjukvårdslagstiftningen. Det finns kanske andra saker som vi behöver göra för att komma till rätta med ojämlikheterna i vården. En av dem är att se

till att vi har nationella riktlinjer som fungerar på ett annat sätt än i dag, som säkerställer en minsta gemensam nämnare för vården. Det är också oerhört viktigt att respektive landsting ser över sina olika remissinstitut, remissmöjligheter, och hur regelverken ser ut.

Självklart blir det mycket fokus på Stockholm, för det som sker i Stockholms läns landsting är långt ifrån bra. Det gäller både ur ett patientperspektiv och ur ett skattebetalarperspektiv, skulle jag säga. Däremot finns det andra delar av landet där möjligheten att välja vård i ett annat landsting kan vara betydligt enklare för den enskilda patienten beroende på hur våra länsgränser ser ut och var de olika vårdcentralerna finns. Det finns alltså både plus och minus i förslaget.

Problemen med vården och en ojämlig vård kommer vi inte åt genom att säga nej till just den här lagstiftningen. Däremot finns det andra saker som vi behöver ta tag i för att säkerställa att vi får en god och jämlig vård i hela landet.

Anf. 25 EVA OLOFSSON (V) replik:

Herr talman! Landstingen ska kunna styra remisserna, säger Meeri Wasberg. Jag vet att många landsting, till exempel i Stockholms län, inte har något remisstvång alls. Det finns ett starkt önskemål från många patienter att inte ha remisser på alla möjliga områden. Att styra det genom att göra remisstvånget starkare än det är i dag tror jag inte uppfattas som en positiv utveckling när det gäller hur man själv ska kunna påverka sin vård.

Det är sant att om man bor nära varandra, vid länsgränserna, har man naturligtvis ett intresse av att utnyttja varandra. Ibland kanske man till och med har närmare till hälso- och sjukvården på andra sidan länsgränsen, eller landstingsgränsen ska vi väl säga. Det har man löst genom speciella avtal mellan landstingen. Det kan göras utan att införa ett nationellt fritt vårdvalssystem.

Katarina Hamberg påpekar tydligt att det kommer att gynna en viss typ av patienter. Det som alla tar upp är att man väljer exit, alltså att man som patient väljer fritt och att det sedan ska finnas någon form av konkurrens där man kan välja bort de dåliga. Ett sådant synsätt på det hela tror inte vi på. Det stämmer rätt bra med att välja friskola, och det har ju visat sig att det inte ökar kvaliteten.

Vi anser att alla skolor ska vara bra för alla barn, och all sjukvård ska vara bra för dem som använder sjukvården. Då gäller det att stärka patientens makt där han eller hon befinner sig. Särskilt gäller det att stärka makten för dem som är mest utsatta, sköra och svaga. Jag skulle vilja höra om Meeri Wasberg anser att den nu föreslagna reformen gynnar dem. Eller kommer de inte att kunna dra nytta av reformen, så att den tvärtom ökar ojämlikheten i sjukvården?

Anf. 26 MEERI WASBERG (S) replik:

Herr talman! Reformen kommer kanske varken att gynna eller missgynna dem. Jag tror att problemen i sjukvården över hela landet beror på helt andra saker, inte minst på resursfrågan. Det handlar om hur man fördelar resurserna och hur man organiserar vården i respektive landsting.

Jag tror att vi har en jättestor utmaning i att se till att vi får en sjukvård som är bra i hela landet och som är jämlik. Det hänger inte minst på om vi har tillräckligt med personal. Om personalens arbetssituation är rimlig och bra tror jag att den här lagstiftningen, som egentligen inte innebär så många nyheter, kan komma att göra det möjligt för patienter att ställa krav på sina respektive landsting om att ge bättre vård.

Men det hänger ihop med vilka resurser respektive landsting har till sitt förfogande. Där ser vi problem i många landsting. Stockholms läns landsting är stort, och det finns relativt mycket pengar där. Men som man bedriver vården i dag används kanske inte pengarna på det mest effektiva sättet. Detta måste landstingen ta ansvar för, så att de kan ge sina invånare den bästa vården.

Anf. 27 SAILA QUICKLUND (M):

Herr talman! Jag inleder med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

Jag är stolt över att i dag kunna presentera ett förslag till en ny patientlag. Lagen syftar till att inom hälso- och sjukvårdsverksamheten stärka och tydliggöra patientens ställning samt till att främja patientens integritet, självbestämmande och delaktighet.

Lagen innehåller bestämmelser som rör patientens möjlighet till inflytande i hälso- och sjukvården eller som har direkt betydelse för vårdens utformning. Patientlagen innehåller inga utkrävbara rättigheter i den meningen att beslut som fattas inom vården ska kunna överprövas i domstol. Det betyder att patientlagstiftningen i huvudsak ska bygga på de skyldigheter som vårdgivarna och hälso- och sjukvårdspersonalen har gentemot patienterna.

Det är av stort värde för såväl patienter och närstående som hälso- och sjukvårdspersonalen att patientlagen innehåller de mest grundläggande bestämmelserna av generell karaktär som har direkt betydelse för vårdens beskaffenhet eller som tydliggör patientens möjligheter till inflytande. Patienten ska även kunna få information om möjligheterna att hos Försäkringskassan få upplysning om vård i ett annat EES-land eller i Schweiz. Informationen till mottagaren ska vara anpassad till hans eller hennes ålder, mognad, erfarenhet, språkliga bakgrund och andra individuella förutsättningar.

Herr talman! Jag väljer nu att nämna några exempel på vad den nya patientlagen innebär.

Regeringen anser att informationspliktens omfattning och innehåll behöver förtydligas i den svenska lagstiftningen och föreslår därför att patienten ska få information om bland annat sitt hälsotillstånd, de metoder som finns för undersökning, vård och behandling samt vid vilken tidpunkt han eller hon kan förvänta sig att få vård. Regeringen föreslår också att det ska framgå av patientlagen att hälso- och sjukvård inte får ges utan patientens samtycke om inte annat följer av lag. Om patienten avstår från viss vård eller behandling ska information ges om vilka konsekvenser detta kan medföra.

Ett annat viktigt område i patientlagen berör barnens inflytande över sin vård. När hälso- och sjukvård ges till barn ska barnets bästa särskilt beaktas. Vad som är barnets bästa måste avgöras i varje enskilt fall.

Enligt regeringens förslag ska en patients medverkan i hälso- och sjukvården där han eller hon själv vidtar vissa vård- eller behandlingsåtgärder utgå från patientens önskemål och individuella förutsättningar.

När det finns flera behandlingsalternativ som står i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet ska patienten enligt regeringens förslag få möjlighet att välja det alternativ som han eller hon föredrar. Patienten ska få den valda behandlingen om det framstår som befogat med hänsyn till den aktuella sjukdomen eller skadan samt kostnaderna för behandlingen.

Regeringen föreslår att det i patientlagen införs en bestämmelse om att en patient som omfattas av ett landstings ansvar för hälso- och sjukvård ska få möjlighet att inom eller utom detta landsting välja utförare av offentligt finansierad öppen vård. Med öppen vård avses i detta sammanhang primärvård och specialiserad vård som inte kräver intagning vid vårdinrättning.

Regeringen föreslår även att det i HSL fastslås att landstinget ska erbjuda öppen vård åt patienter som omfattas av ett annat landstings ansvar för hälso- och sjukvård. Dessa patienter omfattas inte av landstingets vårdgaranti. I övrigt ska vården ges på samma villkor som den som gäller för de egna invånarna. En patient kommer att kunna välja utförare, antingen en offentlig aktör eller en privat utförare som har avtal med det aktuella landstinget.

Herr talman! Valfrihet ger den enskilde inflytande över vården, och genom att patienter får möjlighet att utifrån egna behov och önskemål välja utförare stärks deras ställning. Om patienterna ska kunna tillvarata rätten till ett fritt och individuellt val inom hälso- och sjukvården är det helt nödvändigt att vården präglas av öppenhet och mångfald i fråga om innehåll, form och utförare. En mångfald av utförare inom den offentligt finansierade vården kan stimulera utvecklingen av nytänkande och kostnadseffektiva lösningar samt bidra till förbättrad kvalitet och tillgänglighet.

Under de senaste åren har patienternas valfrihet i hälso- och sjukvården stärkts. Från och med den 1 januari 2010 är alla landsting skyldiga att införa vårdvalssystem i primärvården, med den bärande principen att patienten fritt kan välja utförare av hälso- och sjukvårdstjänster.

I och med vårdvalets införande i primärvården har tillgängligheten förbättrats betydligt. Sedan införandet har antalet vårdcentraler ökat med 15 procent, och 2012 fanns det 1 172 vårdcentraler. De flesta invånare kan dessutom välja mellan minst två vårdcentraler inom ett nära avstånd. Åtta av tio invånare i Sverige har en annan vårdcentral än den närmaste på högst fem minuters bilväg därifrån. Den ökade tillgängligheten är något vi inom Alliansen är väldigt stolta över.

De flesta remissinstanser stöder nu förslaget till en ny patientlag med hänvisning till att det kommer att stärka patientens ställning i hälso- och sjukvården. Till dessa hör exempelvis Sveriges läkarförbund, Legitimerade Sjukgymnasters Riksförbund, Reumatikerförbundet och Statens medicinsk-etiska råd, Smer.

Regeringen anser att patientens ställning i vården behöver stärkas ytterligare och att patientens möjligheter att själv välja utförare både inom och utom det egna landstinget därför bör utökas. Utredningen fick som sagt i uppdrag att föreslå ett fritt val över hela Sverige.

Jag ska kommentera en av de två följdmotionerna, nämligen den från Vänsterpartiet. Denna motion tar upp partiets negativa syn på att patienter ska få välja utförare i den öppna vården. Utskottet och remissinstanserna har lämnat sin åsikt. Man anser att förslaget ger valfrihet till den enskilde och inflytande över vården. Genom att patienter får möjlighet att utifrån egna behov och önskemål välja utförare stärks deras ställning. Utskottet anser att patientens ställning i vården behöver stärkas ytterligare och att patientens möjlighet att själv välja utförare både inom och utom det egna landstinget därför bör utökas ytterligare. Jag vill i detta sammanhang även erinra om att berörda myndigheter enligt regeringens bedömning ska ges i uppdrag att följa upp genomförandet och självklart också konsekvenserna av regeringens förslag.

Vänsterpartiets motstånd mot att något företag ska få göra vinst inom sjukvården utgör nu en verklig riskfaktor för de 160 000 anställda inom den privata sektorn. Av 11 000 företag är 10 400 småföretag med färre än 19 anställda. Det är alltså inte riskkapitalbolag vi talar om. Oron delas av de företag som investerar stora pengar i sin verksamhet. Lägg därtill att företagen ofta drivs av kvinnor som väldigt länge har arbetat i den kommunala eller landstingsdrivna sektorn och nu äntligen har fått en möjlighet att påverka sin lön och sina arbetsvillkor på ett betydligt bättre sätt. Det här är alltså ett hårt slag mot jämställdheten.

I stort sett samtliga remissinstanser välkomnar förslaget om en ny patientlag och är överlag positiva till förslagets utformning. Vi anser att det är ett viktigt verktyg för att stärka och tydliggöra patientens ställning. Vi i Alliansen är medvetna om att det precis som med alla andra reformer är viktigt att följa och utvärdera resultatet. Patientlagen innebär ett förbättrat skydd för individen och ökar samtidigt valfriheten, vilket regeringen anser är ytterst positivt.

Anf. 28 BARBRO WESTERHOLM (FP):

Herr talman! Nu är det den sista debatten vi har i socialutskottet den här mandatperioden. Det är fint att den kröns av att vi nu fattar beslut om patientlagen. Den har samma vikt och betydelse som hälso- och sjukvårdslagen som denna riksdag fattade beslut om 1982. Med patientlagen blir vi av med den paternalism som fortfarande finns kvar i hälso- och sjukvården och som vi ville bli av med när vi antog hälso- och sjukvårdslagen för så länge sedan.

År 1982 var det revolutionerande att vi gick från detaljstyrning till ramlag. De flesta länder har detaljstyrning av hälso- och sjukvården, vilket gör att det är svårt att ändra systemen med nya vetenskapliga landvinningar och nya sätt att organisera vården. Då måste man gå till sitt parlament hela tiden, och det tar tid.

Hälso- och sjukvårdslagens 2 § var också internationellt sensationell med självbestämmande, integritet och att vården ska utformas i samråd med patienten. Det har visat sig viktigt. I dag har vi till exempel i läkemedelsbehandlingen aktiviteten Koll på läkemedel där patienter får en lista över läkemedel som man inte bör använda om man är ålderstigen, årsrik. Man kan då ställa frågan till sin doktor: Varför skriver doktorn ut detta, som är kontraindicerat för behandling av människor i min ålder? När jag har berättat det för fransmän säger de: Så kan man bara inte göra, ställa en fråga till sin doktor som är ett ifrågasättande av behandlingen!

Vi har i Sverige börjat bra med hälso- och sjukvårdslagen. Med patientlagen får vi ett förtydligande av människors rätt att vid besök i hälso- och sjukvården få en fullödlig information. Flera talare här har talat om vad den ska innefatta. Vad är det för hälsotillstånd jag befinner mig i? Vad beror det på, om man nu vet det? Hur ska det behandlas? Vad har behandlingen för för- och nackdelar? Vad kan jag förvänta mig tidsmässigt? Vad ska jag göra för att förebygga att det blir värre? Det gäller att kanske förebygga andra hälsoproblem som man vid besöket upptäcker att patienten löper risk att få. Patienten får också möjlighet att välja mellan olika behandlingsalternativ och att söka ytterligare en läkare för att få en så kallad second opinion.

Det bör kunna fungera väl för alla som är mentalt friska. När det gäller människor som inte har beslutsförmögenhet, som är beslutsförmögna, har vi ännu inte kommit i mål. Det pågår en utredning om det. Där skulle vi i Folkpartiet vilja ha med hur man ska ställa sig till livslutslutsdirektiv eller vård direktiv i livets slutskede. Sådana har utvecklats av pensionärsorganisationerna. Det finns också andra som har satt upp blanketter och förslag som man kan fylla i. Det används en hel del. Men vad har de för status när de visas upp i vården i en akut situation? Det gäller hur vederbörande har sett på behandling när ett livshotande tillstånd eller svårt tillstånd har inträffat. Det väntar vi på.

Delaktigheten och all informationen måste ges utan tidspress. Det är en utmaning för landsting men även kommuner att organisera vården så att tiden finns för att ge informationen och också betänketid. Om det nu finns flera behandlingsalternativ vill nog patienten i fråga – jag vägrar att kalla människor som söker hälso- och sjukvård för kunder – kunna gå hem och kanske diskutera med make, maka, dotter eller son eller annan, gå in på nätet och se vad som skrivs där. I det sammanhanget är det viktigt att det finns evidensbaserad information som är lättillgänglig på nätet och som har en kvalitetsmärkning. Det finns så mycket skräp på nätet som människor riskerar att bli lurade av.

Detta kräver tid. Det är väsentligt att landsting och kommuner nu lägger upp en plan för hur vi ska leva efter lagen, som jag och Folkpartiet välkomnar med stora bokstäver. Informationen är också viktig av ett annat skäl. Vi kan se på studier över läkemedelsbehandling hur man lyckas väl med den och får människor att använda de läkemedel som har ordinerats. Det är när det finns samstämd uppfattning – på engelska kallar man det concordance – mellan förskrivande läkare och patient om vilka förväntningar man har beträffande behandlingen, resultaten och hur man följer upp resultaten. Har man bara envägskommunikation från läkare till patient går det inte lika bra.

Det finns bara två reservationer. Den första gäller att tandvården inte är integrerad. Tandvården har i princip samma tänkesätt genom sin lagstiftning och de lagändringar som är på väg om dialogen med patienten, självbestämmande och så vidare. Vad jag kan se arbetar tandläkarna redan i dag efter principen mycket beroende på att de måste berätta för patienterna vilka kostnader som insatserna kommer att dra med sig för patienterna.

Det andra är att det blir ett friare vårdvalssystem. Jag ser det som en möjlighet att få en mer jämlik vård. Landstingen stimuleras till att bli allt bättre för att patienterna inte ska vilja söka sig till andra vårdinrättningar än dem som finns inom det egna landstinget. Patienterna vill också själva helst ha kortare resvägar. Däremot kan jag se en fördel för människor med sällsynta diagnoser att vi kommer att få en ökad rörlighet till de ställen som är bäst på att tillgodose de patienternas problem.

Jag vill avsluta anförandet med att ställa mig bakom majoritetens förslag i betänkandet, och jag yrkar avslag på reservationerna. Jag vill tacka Ann Arleklo och Eva Olofsson för väldigt fina diskussioner vi haft under åren. Det är när politiken är som bäst. Vi tycker olika, men vi kan respektfullt diskutera våra olika inställningar i frågor av verkligt svår art som det sociala och hälso- och sjukvårdsområdet inrymmer. Tack ska ni ha!

Anf. 29 RICKARD NORDIN (C):

Herr talman! Jag skulle vilja börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet i dess helhet och avslag på reservationerna.

Är det någon som kommer ihåg hur det såg ut i Sverige i januari 2006? Man blev tilldelad en vårdcentral. Om man inte tyckte om personalen eller vårdcentralens placering var det bara att bita ihop eller stanna hemma. Min mormor kunde inte välja vem som skulle komma innanför hennes dörr för att hjälpa henne med mat och annan hemtjänst. När jag nu fram på våren och försommaren fick pollenbesvär fick jag ta mig till närmaste apotek, som låg långt bort och ofta var stängt. Jag visste också att vård fanns, till exempel när jag skadade mitt knä. Men jag hade ingen aning om hur länge jag skulle vänta och exakt hur vården skulle se ut. Ingen mätte köerna, och ingen hade övergripande kontroll.

Under Alliansens tid har vi sjösat flera stora reformer för att råda bot på de problem vi upplevde. Vårdvalet har gjort att jag kan välja den vårdcentral som passar mig bäst, inte bara den som ligger närmast mitt hem. Jag går till den där jag känner mig nöjdast och har lättast att få tider.

Genom lagen om valfrihet kan min mormor nu välja om hon vill att kommunen ska utföra hemtjänst eller om någon annan ska få det uppdraget. När gräspollenssäsongen nu är i gång behöver jag inte bekymra mig om att jag ska få med mina allergipiller när jag åker hemifrån på scoutläger, för jag kan ta mig till närmaste mack och få hjälp. Om jag skulle skada mitt knä igen vet jag att jag genom kömiljarden och andra tillgänglighetsåtgärder inte skulle behöva vänta lika länge.

Nu lägger regeringen ytterligare en pusselbit i arbetet med att göra sjukvården mer tillgänglig, mer effektiv och ännu bättre. När jag skadar mitt knä vet jag inte bara hur lång tid det kommer att ta att få vård, utan jag kan också själv välja det ställe där jag tror att jag får bäst vård och där köerna är kortast. Jag kan till och med välja den plats i Sverige som de facto ligger närmast mig. Det finns människor som har nära till ett sjukhus, men det har legat på fel sida om en landstingsgräns och därför har man inte fått välja vården där. Sedan en tid tillbaka har man också kunnat söka sig till ett annat land för att få vård, men inte till ett annat landsting. Det är en helt absurd situation som regeringen nu rättar till.

Det här är ett viktigt steg för en bättre och effektivare vård. Det ger möjligheter för specialister att bli just specialiserade. Den som ska få en planerad operation vill självfallet bli opererad av den bästa personal som finns att tillgå. Det sjukhus som utför 300 likadana operationer per år kommer att vara bättre än det sjukhus som utför tre operationer av samma sort. Specialisering driver kvalitet. Övning ger färdighet. Kvalitet minskar samhällskostnader och mänskligt lidande. Det är en nödvändig utveckling för att möta utmaningen med en åldrande befolkning och en ökad efterfrågan på välfärdstjänster generellt i befolkningen. Det gör också att mindre vårdcentraler och sjukhus, inte minst på landsbygden, får en möjlighet att överleva nedläggningshot och nedskärningar när deras upptagningsområde stämmer bättre överens med verkligheten och möjligheten att specialisera sig ökar.

I den nya patientlagen blir också patienternas ställning väsentligt bättre. Det blir möjligt att säga nej till behandlingar, och rätten till ny medicinsk bedömning utvidgas. Rätten till information och delaktighet blir bättre för både patienten och anhöriga, och därmed blir det lättare för den som vill överblicka sin situation.

Allt det här har en gemensam nämnare. Det ökar möjligheterna för den enskilda människan, och det sätter individen, i det här fallet patienten, i centrum. Det samhälle vi i Centerpartiet bygger handlar om att ge människor makt att bestämma lite mer själva. Det offentliga i stat, kommun och landsting ska vara en servicegivare, inte en regelivrare. Systemen ska byggas för att underlätta människors vardag och inte för att stänga dem ute eller inne med landstingsgränser, i organisationsstrukturer och i stelbenta system.

Med detta vill också jag tacka för en trevlig debatt i socialutskottet under den gångna mandatperioden och hoppas att de flesta av oss ses igen efter valet. Er andra önskar jag lycka till framöver.

Anf. 30 ANDERS ANDERSSON (KD):

Herr talman! Nu är vi framme vid behandling av ett lagförslag som har varit efterlängtat.

Inför denna debatt reflekterade jag något över att jag för fyra år sedan själv hade förmånen att leda en av allianspartiernas arbetsgrupper – den som handlade om hälso- och sjukvårdsfrågor. Det rörde sig om ett arbete med att ta fram underlag till de fyra allianspartiernas ledare som sedan skulle presentera valmanifestet för fyra år sedan. Bland de förslag som vi i arbetsgruppen redovisade fanns ett förslag som låg högt på listan, nämligen en ny patientlag. Vi såg behovet av att tydliggöra patientens rättigheter och på det sättet också göra det hela tillgängligt för allmänheten.

Äntligen har vi nu lagförslaget på bordet. Jag välkomnar att vi på punkt efter punkt i Alliansens manifest för fyra år sedan prickade av och gjorde satsningar på patientsäkerhet, ökad tillgänglighet, kömiljard, psykiatrisatsning och det som gäller de kroniska sjukdomarna. Nu har vi också en patientlag.

Propositionen har nummer 106. Göran Hägglund, vår socialminister, skriver inledningsvis: Syftet med lagen är att stärka och tydliggöra patientens ställning samt att främja patientens integritet, självbestämmande och delaktighet. Det är alltså syftet med lagen, och det är syftet med

alliansregeringens arbete inom hälso- och sjukvården, att ha ett tydligt fokus på patienten och patientens rättigheter.

Vi vill alla ha en hälso- och sjukvård med hög kvalitet och stor tillgänglighet som ger trygghet och som är likvärdig i hela landet. Detta markeras verkligen i dagens proposition från socialminister Göran Hägglund när vi får en ny patientlag.

Herr talman! Det har hänt mycket inom hälso- och sjukvården de senaste åren och sedan alliansregeringen 2006 tog över när Socialdemokraterna fick släppa regeringsmakten. Vi har gått från en tid då det var dålig tillgänglighet och långa köer till att nu ha korta vårdköer och bra tillgänglighet i sjukvården. Vi har gått från en tid då vi hade stora kunskapsluckor när det gäller vad vårdens resultat innebar till att vi nu mäter på punkt efter punkt och redovisar både framsteg och bekymmer. Vi har gått från en nästan obefintlig valfrihet, vilket flera av mina kolleger tidigare har beskrivit, till att patienten nu lever i en värld där han eller hon verkligen finns i centrum och där patientens inflytande har betydelse. Det markeras inte minst i dagens förslag till en ny patientlag.

Herr talman! Det är valår, och som flera har antytt har vi nog just nu denna mandatperiods sista sjukvårdsdebatt. Jag tvekar därför inte att markera, tydliggöra och lyfta fram de tydliga reformer som alliansregeringen har varit med och lagt grunden till under mandatperioden.

Det handlar om lagstadgad vårdgaranti och kömiljard. Det handlar om valfrihet i primärvården. Det handlar inte minst om satsningen på de mest sjuka äldre, där vi har avsatt 4,3 miljarder. Det handlar om en strategi för bättre patientsäkerhet, där landstingen har fått nya resurser. Det handlar om en strategi för jämlik vård. Vi har varit beredda att ta en apoteksomreglering, vilket har ökat tillgängligheten. Vi har ökat utbildningsvolymerna när det gäller sjuksköterskor och även när det gäller läkare. Vi har sett till att det finns en nationell strategi för cancervården. Vi har gjort myndighetsförändringar med den nya tillsynsmyndigheten Ivo. Tandvårdsreformen har tillförts nya miljarder. Psykiatrisatsningen har tillförts resurser. Vi har en strategi för patienter med kroniska sjukdomar, vilket jag personligen tycker är en av de absolut viktigaste delarna att lyfta fram och att aldrig sätta i skuggan. Vi har också från alliansregeringen kunnat se en fortsatt satsning på öppna jämförelser och kvalitetsregister. Det ska vara möjligt att jämföra och se. Patienten ska inte leva i ett vakuum.

Herr talman! Utöver alliansregeringens tydliga reformer har också resurserna till hälso- och sjukvården varit prioriterade. Vi vet alla att de flesta europeiska länder hade en ekonomisk kris 2008. Det innebar att nivåerna sänktes, vilket ledde till att man inte hade möjlighet att upprätthålla det vi vill kalla välfärd. I Sverige har vi däremot lyckats med att på välfärdsområdet öka resurserna med 45 miljarder kronor i fasta priser; när vi räknar bort inflation är det ändå 45 miljarder. För hälso- och sjukvården och patientlagen som vi nu diskuterar handlar det om en ökning med 22 miljarder i fasta priser sedan den nuvarande alliansregeringen med Göran Hägglund som socialminister tog över ansvaret. Detta är ett sätt att ta ansvar för framtiden, att visa respekt för patienter och även att garantera att resurserna finns.

Det ärende som vi nu diskuterar är förslag om en ny patientlag. Syftet med lagen är att stärka och tydliggöra patientens ställning och att främja patientens integritet, självbestämmande och delaktighet. Det är ett stort förslag med en lång rad förändringar men också förtydliganden om vad som är rättigheter och vilka förväntningar patienter kan ha på sjukvården.

Ett av förslagen är att patienten ska få ökade möjligheter att välja utförare av offentligt finansierad primärvård och öppen specialistvård i hela landet. Äntligen, säger många som har försökt men hittills inte lyckats.

I och med den här lagen får landstingen skyldighet att erbjuda också personer som bor i ett annat landsting öppenvård och primärvård. Jag vet att det kommer att underlätta livet för många som bor på en ort och jobbar på en annan ort i ett annat landsting. Det underlättar också för patienter som bor i ett landsting med långa väntetider att söka sig till grannlandstinget som kanske har kortare köer. Precis som Barbro Westerholm belyste är det också extra viktigt för de sjukvårdsgrupper som vi ofta kallar sällsynta diagnoser. Även de behöver möjligheten att söka sjukvård på annan ort än där de bor.

Den nya patientlagen är tänkt att träda i kraft den 1 januari 2015. Den innebär för det första att den nuvarande informationsplikten gentemot patienten utvidgas och förtydligas. Det blir till exempel tydligare vad patienten ska få information om och hur det ska ske, till exempel att den också ska vara anpassad till mottagarens förutsättningar.

För det andra kommer även den viktiga möjligheten att få en ny medicinsk bedömning att utvidgas i lagen.

Inte minst blir barns inflytande över sin vård tydligare i och med den nya patientlagen. Barnens inställning till den aktuella vården ska så långt möjligt klarläggas och även respekteras.

Herr talman! Till sist vill jag markera att mycket har gjorts och hänt under de snart åtta åren som alliansregeringen har styrt Sverige. Som kristdemokrat är jag glad över utvecklingsarbetet. Det har funnits ett tydligt fokus på patienten och patientens situation. Men det finns mer att göra. Som kristdemokrat vill jag särskilt peka på arbetet med jämlik vård.

Visst har vi nått framgångar och har hög medicinsk kvalitet. Men fortfarande finns det skillnader i vårt land som inte är acceptabla mellan olika sjukvårdsgrupper, mellan olika landsändar och mellan olika vårdinrättningar. Arbetet med jämlik vård har varit och kommer också i framtiden att vara en viktig och prioriterad fråga. Och vi kristdemokrater är beredda att under nästa mandatperiod lyfta på alla stenar. Vi är till och med beredda att pröva ett ökat statligt ansvar för att varje patient oavsett var man bor ska känna att man har rätt till en jämlik hälso- och sjukvård. Jag är också övertygad om att det finns ett brett stöd hos allmänheten för denna prioritering som Göran Hägglund har gett uttryck för.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i propositionen om ny patientlag och till förslaget i betänkandet SoU24 från socialutskottet.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 17 §.)

6 § Förbättrad informationshantering avseende vissa patienter inom hälso- och sjukvården

Socialutskottets betänkande 2013/14:SoU20
Förbättrad informationshantering avseende vissa patienter inom hälso- och sjukvården (prop. 2013/14:202)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 17 §.)

7 § Riksrevisionens rapport om statens satsningar på nationella kvalitetsregister

Socialutskottets betänkande 2013/14:SoU28
Riksrevisionens rapport om statens satsningar på nationella kvalitetsregister (skr. 2013/14:204)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 17 §.)

8 § Gränsöverskridande förvaltning och marknadsföring av alternativa investeringsfonder

Finansutskottets betänkande 2013/14:FiU30
Gränsöverskridande förvaltning och marknadsföring av alternativa investeringsfonder (prop. 2013/14:113)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 17 §.)

*Redogörelse för
behandlingen av
riksdagens skrivelser*

9 § Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser

Konstitutionsutskottets betänkande 2013/14:KU21
Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser (redog. 2013/14:RS6 och skr. 2013/14:75)
föredrogs.

Anf. 31 LEIF JAKOBSSON (S):

Herr talman! Jag är inte ledamot av konstitutionsutskottet men som vice ordförande i skatteutskottet känner jag mig med anledning av skrivelsen föranlåten att begära ordet här i kammaren. I skrivelsen redogörs för vilka beslut kammaren har fattat och på vilka sätt regeringen har verkställt de besluten.

Riksdagen har tagit en lång rad initiativ för att motarbeta den illojala konkurrens som skattebrott innebär i näringslivet. Denna typ av illegal verksamhet är också nästan alltid parad med vidriga och otrygga anställningsvillkor för dem som arbetar i företagen. I olika branscher har vi sett hur fusk med F-skatt och svartarbete har utvecklats till branscher där organiserad kriminalitet köper sig in, frivilligt eller under tvång, för att tvätta pengar. Enligt finanspolisen är utbytet av brottslig verksamhet numera större genom skattefusk än genom direkta tillgreppsbrott och olika former av egendomsbrott. Det handlar om 50–60 miljarder årligen.

Under bara de senaste dagarna har de snabbt försämrade anställningsvillkoren i både flygtrafiken och tågtrafiken kommit upp i den allmänna debatten. Låt mig vara tydlig: Det behövs rejäla krafttag för att återställa ordning och reda på arbetsmarknaden, så att företag kan konkurrera på lika villkor och så att löntagare får trygga anställningar. Krafttagen för att värna svenska jobb – stoppa utflaggningen av sjöfartsjobben, åkerijobben och nu flygjobben – har riksdagen redan krävt av regeringen. Men av dagens skrivelse framgår ett tydligt motsträvigt agerande. Jag skulle vilja kalla det en maskande regering.

Vi socialdemokrater har, förutom de tillkännagivanden vi talar om i dag, en lång rad ytterligare krav för att komplettera kampen mot skattefusk. Det handlar om anmälningsplikt för utländska företag som agerar i Sverige och en skärpning av F-skattregler och liknande. Låt mig presentera en lista på de beslut som riksdagen har tagit och som inte finns på plats. Det handlar om

- införande av tonnageskatt
- skyndsamt införa personalliggare och närvarokontroll i byggbranschen
- enkel månadsredovisning av skatter och arbetsgivaravgifter på individnivå till Skatteverket
- krav på kassaregister för utländska torg- och marknadshandlare
- nationell samordnare för att se till att reglerna i åkeribranschen följs
- stopp för fusket med cabotagetrafiken
- pröva den holländska modellen om krav på anställning vid åkerier
- skyndsamt införa redovisningscentraler i taxinäringen
- skyndsamt ratificera ILO-konvention 94.

Det är tio raka, ordentliga beslut som har tagits här i kammaren och som än så länge inte är genomförda.

Månadsredovisning av inkomster, skatter och arbetsgivaravgifter må låta som en liten fråga, men den är helt avgörande. Skatteutskottet besökte förra veckan Skatteverket. Vi fick återigen reda på vilket alldeles ypperligt redskap månadsredovisning skulle kunna vara för att bekämpa illegal kriminell företagsverksamhet och stödja de företag som är seriösa, eller som vd:n för Sveriges Byggindustrier i Skåne sade: Med det här skulle vi faktiskt kunna se till att det inte är banditerna som får jobben.

Vad har hänt? För långt mer än ett år sedan fattade riksdagen beslut om att ett förslag om månadsredovisning skulle finnas på plats. De borgerliga ledamöterna i skatteutskottet sade att det var onödigt att ta ett tillkännagivande om det eftersom senast den 26 mars 2013 skulle regeringens proposition finnas på bordet så att vi skulle kunna fatta beslut, och lagstiftningen skulle träda i kraft den 1 januari 2014. Så blev det inte. Det kom ingen proposition. Den utlovades i stället i budgetpropositionen.

I budgetpropositionen säger plötsligt regeringen: ”Nej, vi tänker nog inte genomföra det här.” Lydigt anpassade sig Alliansens ledamöter i skatteutskottet till den nya inställningen om att det plötsligt inte skulle genomföras i stället för att det skulle gå fort. Regeringen, eller rättare sagt finansministern, vek ned sig för en diskussion om byråkrati och krångel.

Det som vi pratar om här är det som alla seriösa arbetsgivare gör varje månad, nämligen räknar ut varje anställds lön, räknar ut hur mycket skatt som ska dras och hur mycket arbetsgivaravgifter som ska betalas in. Det som riksdagen och Skatteverket har fattat beslut om är att arbetsgivare ska skicka in den informationen varje månad. Kombinerat med personalliggare i de branscher där det finns mest skattefusk är detta alldeles ypperligt.

I dag kan man ta reda på vem som jobbar i vissa branscher. Men man får vänta till långt in på året efter innan man kan kontrollera om det verkligen har betalats in några skatter och arbetsgivaravgifter. Då kan jag lova er att den typen av företag inte finns kvar då, så det finns inga pengar att återvinna. Men har man månadsredovisning går det att kolla både vem som är på plats och att skatter och avgifter är betalda, vilket gör att man kan agera snabbt.

Detta är fullständigt självklart. Det finns i Danmark, där det fungerar jättebra utan några som helst problem. Det var en enig kammare som uttalade att vi ville ha detta på plats till den 1 januari 2014. Men regeringen har maskat bort det.

Kravet på kassaregister är det andra som jag vill ta upp. Med den tekniska utvecklingen var det möjligt att den kassaregisterlag som den socialdemokratiska regeringen tog initiativ till kunde utökas till torg- och marknadshandeln, eller uttryckt mer byråkratiskt: där handel bedrivs utan fast driftställe.

Men när regeringen kom med förslaget undantogs utländska marknadshandlare och torghandlare. Man pratade om konkurrenssnedvridning, trots att det ju blir en konkurrenssnedvridning i ordets mest ursprungliga betydelse.

Riksdagen godkände förslaget till utvidgning av lagen, men man sade samtidigt att regeringen skyndsamt måste komma tillbaka och lösa problemen så att även utländska marknadshandlare omfattas av kassaregisterlagen. Och vad händer? Jo, regeringen kommer tillbaka till riksdagen med ett förslag om ändring av lagen, men inte på den här punkten. Regeringen hade inte något förslag om detta, utan man föreslog en annan teknisk justering som i och för sig var absolut nödvändig – det är inte det jag pratar om. Men det är alldeles uppenbart att regeringen hade lagt energi på något annat än det som riksdagen hade uttalat.

Nu står vi inför en ny marknadssäsong. Jag uppmanar alla att besöka olika marknader och diskutera med knallarna hur det känns att den ena

har krav på sig att redovisa enligt kassaregisterlagen medan den knallen som står bredvid och har ett utländskt företag inte behöver något kassaregister. Så här ska vi inte ha det.

Herr talman! Jag räknade upp tio icke verkställda riksdagsbeslut, och sammantaget är det alldeles uppenbart att regeringen inte tar attackerna mot konkurrensneutraliteten på allvar. Regeringen pratar om den svenska modellen i ord, men när riksdagen kräver handling så tycks regeringen strunta i det. Gångna mandatperioden har visat att det krävs en ny regering, om kampen mot skattefusk och konkurrensnedvridning och för sjysta villkor i arbetslivet ska bli allvar.
(Applåder)

Anf. 32 ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Jag ska inte ta upp onödigt mycket av kammarens tid med alla de riksdagsbeslut som regeringen har underlåtit att verkställa, utan jag ska koncentrera mig på några få som framför allt rör transportområdet.

Man kan ju undra vad som är skälet till regeringens undfallenhet och oförmåga att effektuera riksdagens beslut. Det ena skälet skulle kunna vara att man helt enkelt har en annan uppfattning och har blivit nedröstad i kammaren. Sedan försöker man att förhala och försena folkviljan att få genomslag. Det är naturligtvis allvarligt från konstitutionell synpunkt.

Det andra skälet är rent ut sagt en regeringsoduglighet. År efter år påstår man sig i tal vilja samma sak som riksdagen vill, men ändå förmår man inte att verkställa riksdagens beslut i form av propositioner på riksdagens bord.

När det gäller saktfärdigheten får man ändå notera att regeringen, när den kom till Rosenbad, hade ett färdigt förslag om redovisningscentraler för taxi. Åtta år har gått. Det ska komma redovisningscentraler 2016 – tio år efter det första färdiga förslaget. Och då blir det redovisningscentraler utan krav på taxameter i strid med Transportstyrelsens och Skatteverkets önskan!

Beträffande flygledare och att man ska ha en flygledning som tillgodoser även militärens och försvarsförmågans intressen har regeringen åtminstone två gånger (första gången av en enig riksdag) fått tillkännagivanden utan att kunna effektuera dessa. Beror det på saktfärdighet eller regeringsoduglighet? Där är det nog svårare att döma.

Regeringen slogs länge mot lokalkännedomskravet för taxiförare. Nu har man övergett det. Nu tycker regeringen att taxiförare ska ha lokalkännedom, och det får man väl förhålla sig positiv till. Men det hade ju inte skadat om regeringen också hade kunnat ge uttryck för den uppfattningen i en proposition för att det skulle ha kunnat bli verklighet.

Ännu större är regeringens misslyckanden med åkeribranschen och åkerimarknaden. Där tror jag att det är en kombination av faktorerna regeringsoduglighet och saktfärdighet. Det är klart att det inte hade varit svårt för regeringen att se till att de utländska åkarna betalade trängeselskatt i Göteborg, som man hade lovat i utredningens förslag för ett antal år sedan. Trots det kom det inget förslag på riksdagens bord.

Det är klart att om regeringen hade velat hade man kunnat lägga fram skarpa förslag mot den illegala konkurrensen inom transportnäringen. Tusentals illegala transporter färdas på våra vägar varje dag. I Danmark

*Redogörelse för
behandlingen av
riksdagens skrivelser*

har den socialdemokratiska regeringen halverat dessa transporter. I Sverige fortsätter de att öka. De seriösa jobben i svensk åkerinäring försvinner.

Man har ställt sig vid sidan om de elva västeuropeiska länder som tar strid mot EU-kommissionens avregleringsiver. De säger: Det räcker nu. Vi måste ha möjlighet att kontrollera de illegala transporterna.

Sverige står vid sidan om, trots att Danmark, Finland, Tyskland och Frankrike tar matchen mot EU-kommissionen. Sverige med Elmsäter-Svärd och EU-kommissionen säger: Liberalisera allt! Låt laglösheten som i dag är undantag på svenska vägar bli norm.

På samma sätt har regeringen inte klarat att lägga fram propositioner om klampning och alla de verkningfulla åtgärder som skulle bidra till att man kom till rätta med oredan på våra vägar.

Herr talman! Vill man ha en kompetent regering som klarar att effektuera riksdagens beslut, ja, då får man byta regering i september i år.
(Applåder)

Anf. 33 ULF BERG (M):

Herr talman! Vill man ha en kompetent regering är det enklast att låta den regering som sitter vara kvar.

När man hör socialdemokrater från talarstolen beskriva verkligheten kan man ibland fundera. De säger att om man går ut och frågar svenska folket när det var bäst i kommuner och landsting svarar 90 procent att det var på 1980-talet. Men det verkliga svaret är i dag. Det är inte så många som vet det.

När jag lyssnade på Leif Jakobsson blev jag lite förvånad. Låt mig då nämna lite om vad vi har gjort.

Vi har slutit jättemånga informationsutbytesavtal för att bekämpa den ekonomiska brottsligheten. Till dags dato har det kommit in 3 miljarder kronor till svenska statskassan – pengar som Socialdemokraterna med sin förmögenhetsskatt mycket effektivt drev utanför landets gränser.

När det gäller ROT och RUT handlade det om en otroligt stor svart sektor. Byggbranschen själv anser i dag att den svarta delen med företag och privatkunder i stort sett är borta. Det finns bekymmer kvar mellan företag och företag. Här diskuteras och utreds bland annat månadsredovisning.

Men det är intressant att företagare som utnyttjar underentreprenörer inte har en susning om att det tydligen är kriminella företag medan politiska företrädare genast säger att det är så. Jag skulle med andra ord vilja lägga ett visst ansvar på dem som anställer under entreprenad. Det effektivaste är om branschen själv ser till att städa.

Detta med kassaregister är något som vi har infört. Vi har tagit nästa steg i torg- och marknadshandel. Vi har en dialog om detta med elsäkerhet och annat. Det är helt klart att kassaregister i torghandeln kommer att leda till en betydligt ökad kontroll. Det är naturligtvis svårt att förklara att blomsterhandlaren på gågatan ska ha kassaregister. Utanför eller i en tillfällig lokal behövde man inte ha kassaregister. Det är hela tiden en mängd åtgärder för att komma åt den brottsliga delen av ekonomin och för att se till att vi får in de skatter vi ska ha.

Jag blir därför väldigt förvånad när vice ordföranden i skatteutskottet, Leif Jakobsson, hela tiden försöker mörklägga det fantastiska arbete som

alliansregeringen har gjort och som Socialdemokraterna inte klarade på en mycket lång tid. Enligt Skatteverkets egen utredning, den så kallade skattefelskartan, har det sjunkit rejält. Det som är allra bäst är att företagare själva upplever att den oseriösa konkurrensen kraftigt har gått tillbaka.

Låt oss använda de fakta som finns, som klart och entydigt pekar på att jobbet mot den svarta ekonomin aldrig har varit så effektivt som under de gångna åtta åren. Sedan kan man önska att man skulle komma längre inom vissa områden. Ta detta med tonnageskatten, som visserligen är en helt annan fråga. Skatteutskottets vice ordförande vet mycket väl att det finns en utredning sedan tidigare, men den kunde inte ligga till grund för ett nytt beslut. Jag har för mig att vi var eniga om det.

Anf. 34 ANDERS YGEMAN (S) replik:

Herr talman! Moderaterna är ett fantastiskt parti! Man väljer Sofia Arkelsten till partisekreterare. Hon tvingas avgå med svansen mellan benen. Man trodde inte detta moras kunde överträffas, men ni lyckades: Ni hittade Kent Persson! Han kommenterade att 13,3 procent i EU-valet var en framgång. Det går inte att överträffa, trodde man, men det gick genom Ulf Bergs inlägg!

Ulf Berg säger: Folk tror att det var bättre på Socialdemokraternas tid, men de har det ju bättre nu. De förstår inte de fantastiska framgångar som allianspolitiken har burit med sig.

Känner de 8 procenten arbetslösa – andelen har stigit sedan Alliansen kom till makten – igen sig i den beskrivningen? Känner skoleleverna igen sig i den beskrivningen när resultatet har sjunkit mest i hela OECD? Och känner mammorna i Stockholm, som nu inte ska få välja förlossningsvård för att det blir fullt, igen sig i Ulf Bergs beskrivning – de fantastiska framgångarna med Alliansen?

Nej, herr talman, Moderaterna är att gratulera. Kent Persson har fått sin överman i Ulf Berg.

Anf. 35 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag får påminna talaren om att ämnet för debatten är regeringens behandling av riksdagens skrivelser.

Anf. 36 ULF BERG (M) replik:

Herr talman! Jag tycker nog att Anders Ygeman får skämmas för egen del. Jag tänker inte göra det. Det är lite intressant att man inte kan hålla sig till sak. Du vet mycket väl, Anders Ygeman, att man genom att rensa från inflation och kostnadsökningar enkelt kan bevisa att kommuner och landsting har betydligt mer pengar.

Jag ska försöka vara pedagog. Jag ska lägga mig på en väldigt låg nivå. Jag vet inte när Anders Ygeman gick i skolan och om det var under mångdlärans tid.

Om man har två personer varav den ene betalar 90 procent i skatt och har 100 000 i årslön medan den andre är arbetslös, så får man in 90 000 kronor i skatt. Sänker vi skatten till 50 procent, så att även den arbetslöse får jobb, får vi in 100 000 kronor. Alltså får vi in mer skatt om fler jobbar. Det är ganska elementärt. Detta har vi sett med all önskvärd tydlighet.

Jag kan bara hänvisa till fakta, Anders Ygeman. Sedan kan man stå här och raljera och prata om partisekreterare och annat. Det tycker jag att du kan skämmas över för egen del. Jag tycker att det är viktigt att vi för en saklig debatt och att vi håller oss till fakta. Det är därför jag har begärt ordet. Jag tycker att politik ska handla om fakta.

Jag tycker inte att vi ska lura mamman, som inte kommer att få välja BB och inte heller skola till sina barn om olyckan är framme i höst. Säg det: Vi tycker inte att man ska få välja skola i Socialdemokraternas Sverige, utan man tilldelas en skolplats där man är folkbokförd. Det är sanningen, Anders Ygeman!
(Applåder)

Anf. 37 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag får be er att föra debatten på en mer passande nivå.

Anf. 38 ANDERS YGEMAN (S) replik:

Herr talman! Jag är ledsen om Ulf Berg har missat det faktum att det är Filippa Reinfeldt som vill begränsa vårdvalet för mödrar i Stockholm och inte Socialdemokraterna. Det var det som var poängen.

Du säger återigen att allt är betydligt bättre nu och att vi ska föra en faktadiskussion. Det har varit åtta år med skattesänkningar, och det är fler arbetslösa nu än när ni tillträdde. Dessutom har vi den sämsta utvecklingen för skolan i OECD. Det är fakta. Ni har misslyckats med jobben. Ni har misslyckats med skolan.

Vad har då detta att göra med dagens debatt? Jo, det är regeringso-dugligheten som skiner igenom! Riksdagen fattar beslut efter beslut som skulle ha kunnat föra det här landet i en bättre riktning, men regeringen klarar inte att leverera. Inte ens en så simpel sak som att taxichaufförer ska ha lokalkännedom och kunna hitta rätt lyckas ni lägga fram en proposition om, trots att ni har haft åtta år på er.

Det är samma sak med skatteflykten. Det är samma sak med utländska åkare, som jag nämnde i mitt inlägg. Det sker tusentals illegala transporter på våra vägar. Det är fakta. I Danmark har antalet halverats. Danmark har en socialdemokratisk regering som har agerat. Sverige har en moderatledd regering som har struntat i riksdagens tillkännagivanden.

Anf. 39 ULF BERG (M) replik:

Herr talman! När det gäller dem med lägst lön finns det EU-statistik. Sverige är etta i den statistiken. Det finns en väldigt bra artikel där Stefan Fölster har tagit fram statistik. Det är tack vare jobbskatteavdraget som de med de lägsta inkomsterna har fått det bättre. Men på sikt måste man gå vidare, för det är fortfarande en skattekil när man kommer i jobb.

Apropå detta med taxi kan jag nämna att när jag började som polis här i Stockholm hade taxi en liten bok där man skulle lära sig alla gator. Det har hänt lite i utvecklingen sedan dess, bland annat har vi fått gps. Jag är inte så hundra procentigt säker på att man behöver kunna varena liten gatstump. Jag kunde dem på Norrmalm på den tiden, men jag har glömt de flesta. Jag tar mig fram ändå.

Det händer alltså väldigt mycket. Vad gäller det som sker i Danmark har jag väl uppfattat att danska folket inte riktigt går i takt med Social-

demokraterna, utan stödet har minskat rejält. Jag är inte säker på att det alltid är den framkomliga vägen.

Jag är otroligt stolt över att vakna i Alliansens Sverige varje dag, där vi hela tiden kan se att människor får det bättre. Det är färre ungdomar än tidigare som är arbetslösa i dag. Det är klart att det finns arbetslösa, men det beror på att vi har sett till att utanförskapet är borta. Vi gömmer inte människor. Det är därför som Arbetsförmedlingen i dag har ett betydligt tuffare uppdrag. De som Socialdemokraterna pensionerade bort vill få ett jobb, och det tycker vi att de har rätt att ha.

(Applåder)

Anf. 40 LEIF JAKOBSSON (S) replik:

Herr talman! Jag satt faktiskt redan under Ulf Bergs huvudanförande och funderade på den kommentar som talmannen senare gjorde. Det vi har att behandla är nämligen de tillkännagivanden som riksdagen de facto har gjort. Det Ulf Berg gjorde var att argumentera mot dem och säga att de inte var så viktiga. Det diskuterade vi när vi tog de besluten. Det vi diskuterar i dag är varför regeringen inte har verkställt det som har beslutats på dessa områden.

När det gäller en del av de här frågorna har Ulf Berg argumenterat mot i sak när vi har diskuterat, men en kammare har fattat beslut. När det gäller andra frågor har vi varit överens. Då blir det ännu konstigare att man kan stå här och försvara en regering som inte har kommit till skott.

Det finns något som gör mig väldigt konfunderad när jag läser igenom den här skrivelsen. Väldigt många av de beslut som har tagits här i Sveriges riksdag handlar om åtgärder för att garantera konkurrensneutraliteten mellan företag, för att se till att illojal konkurrens med hjälp av skattefusk, svarta pengar och allt annat motas bort och för att de anställda ska få sjysta villkor i sina jobb. Det som gör mig så förvånad är att den typen av tillkännagivanden är överrepresenterade i denna skrivelse. Just de förslagen har regeringen alltså inte brytt sig om att komma tillbaka med.

Nu undrar jag: Varför är det tio beslut i Sveriges riksdag, som skulle ha förbättrat för löntagare och företagare, som ni inte har lagt fram?

Anf. 41 ULF BERG (M) replik:

Herr talman! När det gäller de flesta av de tillkännagivanden som finns pågår det utredningar. Vi kan ta tonnageskatten som ett exempel – jag uppfattade att Leif Jakobsson nämnde den i sitt anförande. Det är en otroligt komplex fråga. Jag skulle också kunna ställa frågan: Vad ska vi göra med de uppdämda skatteskulder som finns inom rederinäringen? Ska vi bara stryka ett streck?

Jag tror att vi var ganska politiskt överens om att tidigare utredningar när det gäller tonnageskatt var för smala. Därför tycker jag att det var helt rätt av regeringen – vi hade också stöd av bland annat Miljöpartiet – att se till att vi fick en betydligt bredare utredning som ser till hela sjönäringen. Det är klart som korvspad att vi ska ha en sjönäring som kan konkurrera på lika villkor.

Det gäller all vår verksamhet, när vi pratar om företagande. Jag kan ibland tycka att vi har varit lite dåliga på detta i Sveriges riksdag. Vi tror fortfarande att vi lever på en egen liten ö i världen, men vi påverkas oer-

hört mycket. Någonstans hoppas jag att vi är helt överens om att vi måste se till att svenska företag, oavsett om de är på land eller till sjöss, verkligen kan vara med och konkurrera.

Naturligtvis tror jag att vi är överens, även om vägarna kanske inte är riktigt lika utstakade, när det gäller de oseriösa företagen. Det handlar om restauranger som bluffar och om den seriösa krögaren. Som polis har jag frågat en dörrvärd: Hur länge har du jobbat här? Svaret var: Det är första dagen. Jag hade då hälsat på honom under två års tid. Det var alltså svart hela vägen. Det tror jag nästan är borta i dag.

Anf. 42 LEIF JAKOBSSON (S) replik:

Herr talman! Det ständiga svaret att det är en pågående utredning börjar faktiskt bli lite irriterande. När det gäller tonnageskatten fanns det ett förslag, och en utredning var gjord när alliansregeringen tillträdde. Den hade kunnat kompletteras, men regeringen gjorde ingenting, ingenting, ingenting. Sedan började man prata om en sjöfartsstrategi och tillsatte en utredning som naturligtvis inte ska vara klar före valet.

Åtta år är ingen kort tid. Det händer väldigt mycket. Under de här åren har en stor del av den svenska handelsflottan flaggats ut. Och nu pratar vi inte bara om exotiska frimärksländer, utan nu pratar vi om våra nordiska grannländer. Det är färjetrafik som går till Finland och till andra länder. De svenska jobben bara försvinner. Då säger Ulf Berg: Ja, efter sex sju år kom vi på att vi nog får tillsätta en ny utredning.

Det är precis det jag pratar om. Ni gick direkt på Sveriges löntagare. Ni fick snabbt igenom en utredning om att förstöra a-kassan. Det gick nästan utan någon form av beredning eller någonting. Då gick det att vara snabb. Men när det gäller att värna svenska jobb och se till att vi har svenska jobb i handelsflottan har ni segat och maskat i åtta år.

Jag måste ställa en fråga när det gäller månadsuppgifter. För ett och ett halvt år sedan var vi överens här i kammaren om att det här var jättebra. Ni moderater sade: Det är onödigt att ni gör ett tillkännagivande, för vi är helt överens över partigränserna. Senast den 26 mars 2013 ligger det en färdig proposition om månadsuppgifter. Varför kom inte den? Vad är ditt svar till dem som undrar?

Anf. 43 ULF BERG (M) replik:

Herr talman! När det gäller månadsuppgifter har det väl funnits en viss problematik med gränssnitt mellan skatteverk och företag. Naturligtvis måste infrastrukturen mellan dem som lämnar och dem som tar emot de här uppgifterna fungera. Sedan kan vi titta historiskt. Man hade tänkt lägga in både kollektivavtal och väldigt många uppgifter. Det tror jag var fel sätt att resonera.

Jag tror, liksom Leif Jakobsson, att man ska införa månadsuppgifter inom vissa bestämda branscher, där vi kan göra en analys och se att det finns mycket ohederlighet. Men att göra det överallt, till exempel så att kommuner, landsting och stat ska börja med månadsredovisning, tycker jag kanske är att skjuta mygg med kanon.

Det här blir säkert allt enklare i en framtid, med dagens lönesystem. Men jag tror att vi ska börja med att analysera. Då kan vi nog vara överens om att byggbranschen är en sådan bransch där man ska börja.

Jag är fullständigt övertygad om att det finns jobb kvar. Allt kan man tyvärr inte göra på en dag. Ibland är det faktiskt bättre att man tar lite tid på sig och gör rätt från början.

När det gäller tonnageskatten och den stora stötesten som ligger där fick jag inte svar från Leif Jakobsson – det hade jag inte förväntat mig heller. Ska jag tolka det som att Socialdemokraterna är beredda att efterskänka den skatteskulden till redarna? Jag vet att Leif Jakobsson inte kan svara på frågan, men det vore intressant att veta. Vi kan ha en fortsatt dialog, för detta är en av stötestenarna som utredningen jobbar med. Jag hoppas att de löser den frågan.

Anf. 44 ANDREAS NORLÉN (M):

Herr talman! Det känns lite udda att som fjärde talare vara den enda KU-ledamoten i den här debatten, som handlar om konstitutionsutskottets betänkande om regeringens hantering av riksdagens tillkännagivanden.

Vi har tidigare i debatten fått en provkarta på överhettad retorik. Jag tänkte försöka undvika det. Jag tror på det gamla ordspråket att högmod går före fall. Och jag tror inte att Sverige byggs av de högljudda människornas buller utan av de lågmälda människornas arbete. Jag tänker därför återvända till själva ärendet.

Vad gäller regeringsduglighet och hur snabbt man levererar i fråga om riksdagens tillkännagivanden noterar konstitutionsutskottet att den genomsnittliga handläggningstiden för slutbehandling av de tillkännagivanden som redovisas som slutbehandlade i årets skrivelse från regeringen är oförändrad. Den genomsnittliga handläggningstiden är alltså strax under två och ett halvt år, vilket ligger inom ramen för KU:s uttalande om att det bör höra till undantagen att tillkännagivanden inte kan slutredovisas inom två till tre år. Det går alltså lika fort nu som det brukar göra.

Sedan kan man väl konstatera att stenarna har vinit friskt i glashuset tidigare i debatten. Den här typen av angrepp, om att regeringen är saktfärdig, framförs naturligtvis mot varje regering, oavsett partifärg. Oppositionspartierna tycker alltid att det borde gå fortare och vill ha mer handling, och regeringen har alltid att förhålla sig till de olika reglerna om utredningar, remisser och eftertanke som finns.

Jag föreläser ibland för affärsjuristerna som läser i Linköping. De frågar ibland varför det tar så lång tid. Då brukar jag alltid försvara den svenska modellen med noggranna utredningar, remissomgång, eftertanke och beredning. Jag tror att den är bra för Sverige.

Det har framförts olika synpunkter på konkreta förslag. Jag vill då påminna kammaren om att konstitutionsutskottet, med undantag för reservationer från Vänsterpartiet, enigt har konstaterat att det inte finns skäl att upprepa de tillkännagivanden i de olika frågorna som riksdagen en gång har levererat, vilket har föreslagits av oppositionspartierna i utskottet.

Det pågår ett beredningsarbete i samtliga de frågor som har nämnts. I vissa av frågorna har regeringen också lämnat proposition, och det kommer att vidtas olika åtgärder. Det är värt att notera att de sex tillkännagivanden som trafikutskottet ville upprepa i detta betänkande bifölls av riksdagen den 16 april 2014, alltså för mindre än två månader sedan. Nu

kommer man och säger att regeringen är så långsam och att dessa tillkännagivanden måste göras om. Det har inte konstitutionsutskottet blivit särskilt imponerat av utan konstaterar lite torrt att regeringen redan får anses vara underrättad om riksdagens inställning i de aktuella frågorna.

Det är en rimlig analys. Det kan inte vara rimligt att skicka tillkännagivanden om samma frågor gång på gång när det är tydligt att frågorna är under beredning.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 45 ANDERS YGEMAN (S) replik:

Herr talman! Man kan naturligtvis ha synpunkter på tonen, tiden eller andra önsknings på debatten. Oavsett tonen eller hastigheten i talet kommer man inte runt det faktum att det finns tio tillkännagivanden till regeringen som regeringen inte har verkställt. Några av dem har regeringen tydligt uttalat att den inte tänker verkställa.

Jag tog upp några exempel i mitt anförande. Det tydligaste är väl misslyckandet i fråga om redovisningscentraler för taxi och lokalkännedom för taxiförare. För åtta år sedan kom regeringen till ett dukat bord. Det fanns ett färdigt förslag. Man valde att slänga det i papperskorgen, trots att riksdagen hade begärt fram förslaget flera år innan. Man valde att under flera år motverka kravet och säga att det inte behövdes för skattekontrollen. Det var onödig byråkrati som skulle jaga småföretagen, etcetera.

Efter ytterligare tillkännagivanden från riksdagen svänger regeringen och går med på att införa redovisningscentraler, men regeringen går tyvärr emot skatteverk, taxiförbund och transportstyrelse och lägger fram förslag på redovisningscentraler utan krav på taxameter. För en hyfsad del av taxibranschen går det inte att göra den skattekontroll som behövs.

Regeringen föreslår att den nya regleringen ska träda i kraft 2016. Det är över tio år, närmare tolv år, efter det att riksdagen gjorde sitt tillkännagivande och utan att ställa krav på taxameter, vilket är en förutsättning för att redovisningscentraler ska fungera.

Tycker Andreas Norlén att tolv år är en rimlig tid för att lägga fram ett bristfälligt förslag?

Anf. 46 ANDREAS NORLÉN (M) replik:

Herr talman! Jag tackar Anders Ygeman för att han håller sig till det vi faktiskt debatterar. Det är en stor fördel i debatten.

Precis som jag sade i mitt anförande har tillkännagivanden lämnats av trafikutskottet i sex olika ärenden den 16 april. Den 24 april överlämnade regeringen en proposition om redovisningscentraler för taxi, som Anders Ygeman refererar till. Den 22 maj överlämnade regeringen en proposition om sanktionsavgifter för överträdelse av bestämmelserna om cabotage-transport på väg.

Det är naturligtvis angeläget, som vi har konstaterat, att det vidtas åtgärder för att komma till rätta med de problem som finns inom yrkestrafiken och taxinäringen. Där har vi inte olika mening.

Debatten handlar om hur regeringen har hanterat de tillkännagivanden som riksdagen har levererat. Då ville Anders Ygeman som ordförande i trafikutskottet att vi skulle upprepa de sex tillkännagivandena till regeringen mindre än två månader efter det att de hade gjorts första

gången. Då menar jag att man har lämnat det seriösa riksdagsarbetet och ägnar sig åt hämningslös populism i valrörelseanda. Här pågår alldeles uppenbart ett arbete i samtliga frågor, och regeringen får anses, som utskottet konstaterar, underrättad om riksdagens inställning i frågorna.

Om Anders Ygeman inte är nöjd med regeringens proposition om redovisningscentraler för taxi får han ta den diskussionen i trafikutskottet när propositionen behandlas.

Anf. 47 ANDERS YGEMAN (S) replik:

Herr talman! Jag är ledsen om Andreas Norlén inte hörde mina frågor. Då ska jag naturligtvis göra Andreas Norlén tjänsten att upprepa dem så att han har möjlighet att svara.

Tycker Andreas Norlén att det är rimligt att tolv år efter riksdagens tillkännagivanden, tio år efter det att det finns ett färdigt förslag, lägga fram ett förslag på riksdagens bord som saknar det bärande elementet? Är tolv år en rimlig tid för en regering?

Trots två minuters talartid och en massa invektiv fanns inte skynten av ett svar på frågan.

Anf. 48 ANDREAS NORLÉN (M) replik:

Herr talman! Jag vet inte om Anders Ygeman är rätt person att komma dragandes med ordet invektiv i sammanhanget med tanke på den tidigare debatten. Anders Ygeman får gärna stanna och lyssna på mitt svar. Det brukar väl höra till god ton att man gör så innan replikskiftet är avslutat.

När det gäller sakfrågan, som Anders Ygeman tar upp, har jag konstaterat att det har lämnats sex tillkännagivanden för mindre än två månader sedan. När det gäller förhistorien till frågan om taxicentralerna ska jag villigt erkänna att jag inte känner till hur det ärendet har beretts under de år som Anders Ygeman refererar till. Jag är inte ledamot av trafikutskottet, utan jag är här för att debattera konstitutionsutskottets betänkande om regeringens svar på riksdagens skrivelser. Den frågan får Anders Ygeman ställa till mina värderade kolleger i trafikutskottet.

Jag konstaterar att Anders Ygeman på ett populistiskt sätt försöker göra sak av något där vi i grunden är överens, nämligen att det är viktigt att ha ordning och reda på både yrkestrafiken och taxinäringen. Det är naturligtvis en viktig debatt. Jag konstaterar att konstitutionsutskottet, bortsett från en reservation från ett parti, anser att regeringen har god kännedom om riksdagens inställning och därför inte menar, i motsats till oppositionspartierna i trafikutskottet, att det finns skäl att upprepa lagda tillkännagivanden.

Den genomsnittliga handläggningstiden för tillkännagivanden nu är densamma som den har varit under lång tid, cirka två och ett halvt år, vilket är inom ramen för det som KU bedömer som rimligt. Det är vad debatten handlar om.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under 17 §.)

10 § En politik för en levande demokrati

Konstitutionsutskottets betänkande 2013/14:KU34
En politik för en levande demokrati (skr. 2013/14:61)
föredrogs.

Anf. 49 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S):

Herr talman! Demokrati handlar om frihet; frihet att uttrycka sin mening, kritisera, upplysa och bilda opinion. Demokrati är mer än en ordning att fatta och verkställa beslut. Demokrati är ett värdesystem som måste genomsyra hela samhällslivet.

Grunden för den svenska demokratin regleras i grundlagarna. Regeringsformen inleds med följande:

”All offentlig makt i Sverige utgår från folket.

Den svenska folkstyrelsen bygger på fri åsiktsbildning och på allmän och lika rösträtt.”

I 2 § står:

”Den offentliga makten skall utövas med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet.”

Herr talman! Demokratin måste vinnas av varje generation. Demokratin får vi inte ta för given, och politiken måste ta ett ansvar för och vara medveten om vilka utmaningar vi kan stå inför och vilka hot mot demokratin som kan blåsa upp.

Skrivelsen omfattar både en tillbakablick och vad som planeras framåt. Vi har i vår motion och i våra reservationer koncentrerat oss på den framåtsyftande delen.

Vi står nu inför ett riksdagsval, och en mandatperiod är snart slut. Valdeltagandet är ett uttryck för demokratins förankring i samhället, och alla önskar vi att valdeltagandet blir högt i september.

Regeringen har vidtagit en hel del åtgärder för att öka valdeltagandet. I vår motion pekade vi på ytterligare en åtgärd som vi såg var effektiv, nämligen demokratiambassadörer som i tidigare val hade samtalat direkt med röstberättigade i områden med lågt valdeltagande. I motionen pekade vi på möjligheten att återinföra den satsning som gjorts tidigare. Men vi nöjde oss med att i den gemensamma skrivningen i utskottets betänkande lyfta fram denna åtgärd och peka på att den har haft en mycket positiv effekt, vilket alla utvärderingar har påvisat.

Herr talman! Politiken har ett ansvar att värna demokratin. Men också civilsamhället har en betydelsefull roll i att sprida och arbeta med de demokratiska principerna. I skrivelsen pekas främst trossamfunden ut som mottagare av stöd för att stimulera till informationsinsatser inför de allmänna valen. Trossamfunden har en mycket viktig roll i ett demokratiskt samhälle. Men vi menar att även andra folkrörelser, exempelvis idrottsrörelsen och handikapprörelsen men även företagarnas organisationer och de fackliga organisationerna, har ett ansvar och bör kunna få stöd för sitt arbete med att stimulera ett ökat valdeltagande.

Den stora knäckfrågan i detta betänkande är dock frågan om politisk information i skolan. Frågan är komplicerad. Jag är ändå glad att vi i utskottet har haft en djup diskussion och kunnat enas om en gemensam text. Detta är nämligen en fråga där vi inte bör ha några politiska skilje-
linjer.

Ska skolan under rektors ansvar kunna göra begränsningar i fråga om vilka partier som ska bjudas in för att ge valinformation i skolan?

Först ska vi slå fast: Skolan är ingen allmän plats, och rektor ansvarar för vad som sker inom skolan och hur exempelvis en information eller en valdebatt ska organiseras.

Men även skolan lyder under Sveriges grundlagar. Likabehandlingsprincipen gäller här precis som i resten av samhället, liksom att inget parti får utestängas på grund av sina åsikter. Ska en begränsning ske måste det vara på objektiva grunder.

JO och JK har uttalat sig i enskilda fall som har blivit anmälda, och Skolverket och SKL har informationsmaterial som baseras på dessa uttalanden.

Det råder en stor osäkerhet om tolkningen av begränsningsmöjligheterna och objektivitetskriteriets förlängning. Många skolor överväger möjligheten att inte släppa in några partier över huvud taget inför höstens val. Det tycker jag och Socialdemokraterna skulle vara mycket olyckligt.

I går var alla partier i riksdagen inbjudna till utbildningsministern för information och överläggning. JO, JK och Skolverket informerade om sin syn på rättsläget.

Diskussionen avslutades med att utbildningsministern meddelade att regeringen tänkte tillsätta en juristutredning med en parlamentarisk referensgrupp som ska se över frågan och eventuellt föreslå ändringar i skollagen, dock inte i grundlagen. Det tycker vi från Socialdemokraterna är bra. Det är också bra att Skolverket, utifrån gårdagens diskussion, gör en genomgång av sitt material för att se om skrivningarna kan uppfattas som oklara och tolkas på olika sätt. Även JK och JO kommer att gå igenom sina skrivningar och se om behov finns av att klargöra vissa ståndpunkter.

Utredningen kommer inte att kunna ge någon ytterligare vägledning till höstens val, men det är bra att frågan ses över på ett djupare sätt. Riksdagen måste ha ett bra och rättssäkert underlag att luta sig mot om det skulle bli tal om att förändra något i lagstiftningen.

Den sista frågan som jag vill ta upp gäller universitetens och högskolornas ansvar för demokratin. Grundskolan och gymnasieskolan har ett klart uttalat demokratiuppdrag: Skolan ska stå för en demokratisk fostran. Utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Detta står i skollagen.

Men i högskolelagen finns inget motsvarande. I högskolornas verksamhet ska vetenskapens trovärdighet och god forskningssed värnas, och forskningens frihet har en grundläggande betydelse för det demokratiska samhället.

Lagen ger universiteten ett ansvar för att främja bland annat hållbar utveckling och jämställdhet, men ger inget uttryckligt uppdrag att främja medvetenhet om demokrati och mänskliga rättigheter.

Vi ser inte att det behöver vara någon motsättning mellan forskningens frihet och ett uppdrag att ta ett ansvar för att främja en ökad medvetenhet om demokrati och mänskliga rättigheter. Vi tycker att frågan bör bli föremål för en utredning.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till våra reservationer 1 och 2.

Anf. 50 MIA SYDOW MÖLLEBY (V):

Herr talman! Vi diskuterar betänkandet med anledning av skrivelsen *En politik för en levande demokrati*. Självklart står jag bakom samtliga reservationer där jag finns med, och jag delar helt Helene Peterssons uppfattning om dem.

Jag tänker tala om reservation 3 från Vänsterpartiet, som jag yrkar bifall till. Denna reservation handlar om insatser för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism. Jag vill börja med att säga att inget av det som föreslås i skrivelsen är direkt fel. Det är inte därför som jag har en reservation. Men det är alldeles för lite och bygger inte heller på den kunskap som finns och den utveckling som vi kunnat se de senaste åren.

I samband med att skrivelsen släpptes skrev tre ledande experter på högerextremism en debattartikel i Dagens Nyheter där man pekade på brister i regeringens slutsatser. De är några av alla de experter som har varit med i arbetet inför skrivelsen utifrån att de faktiskt är just experter.

Ändå valde regeringen att inte använda deras kunskap när man drog sina slutsatser och föreslog åtgärder. Experterna kritiserade bland annat att man i skrivelsen har landat i att huvudsakligen föreslå sociala insatser för ungdomar som förebyggande åtgärd mot alla former av extremism och att man inte tar hänsyn till de ideologiska skillnader som finns mellan vänsterextremism, högerextremism och våldsbejakande islamism som utreds i skrivelsen. Experterna menar också att man måste ha olika insatser för olika former av extremism om arbetet ska vara framgångsrikt. Men det väljer alltså regeringen att bortse från.

Jag anser att det är väldigt beklagligt och anmärkningsvärt att regeringen inte använder den kunskap som faktiskt finns inom området.

Förutom att de ideologiska drivkrafterna är olika ser vi också av utvecklingen de senaste åren att hoten från de olika miljöerna skiljer sig åt.

Den högerextrema miljön är den som rent konkret är det största faktiska hotet mot människors liv och demokratin. Vi har sett hur svenska högerextremister har attackerat politiska motståndare och fredliga demonstranter, till exempel vid demonstrationen i Kärrtorp och vid attacken mot feminister i Malmö den 8 mars. För ett par år sedan attackerades en partikamrat till mig, Daniel Riazat, vid ett möte i Dalarna av nazister. Attacker sker mot flyktingboenden, och antalet hatbrott utförda av nazister ökar. Säpo ger också uttryck för att det är den farligaste extremistmiljön vad gäller konkreta hot och attacker.

Här är det också ett stort problem att möjligheterna för den högerextrema rörelsen att visa upp sig har ökat. Det bidrar till en väldigt farlig normalisering. Hets mot folkgrupp är förbjudet i Sverige. Att bära nazistiska symboler är förbjudet.

Ändå gav polisen tillstånd till den nazistiska organisationen Svenska motståndsrörelsen att marschera genom Stockholms gator på 75-årsdagen av kristallnatten. Man ingrep inte heller mot demonstrationen, som faktiskt var en marsch genom staden. Man ingrep inte när de bar sköldar med samma symboler som användes under pogromerna i Nazityskland. Dessa symboler faller självklart in bland de symboler som ingår i hets mot folkgrupp.

De personer som organiserar dessa demonstrationer nås inte av sociala insatser. Men att de tillåts att visa upp sig och demonstrera, trots att de begår brott, flyttar gränserna för vad som är okej. Det skrämmer människor till tystnad, och det är ett mycket allvarligt hot mot demokratin.

Ska arbetet mot extremism vara framgångsrikt måste givetvis polisen använda de lagar som finns och göra det på rätt sätt.

Det är skillnad på de olika extremistmiljöerna, och ska man på allvar kunna göra något måste arbetet bygga på mycket mer specifik kunskap. Det räcker inte med sociala insatser för ungdomar. För att kunna värna demokratin och skydda människor som uttrycker sina åsikter på demonstrationer, på politiska möten eller på nätet måste man använda de expertkunskaper som finns och inte klumpa ihop alla extremister i en enda sörja. Regeringen måste lyssna på expertisen och anpassa insatserna.

Självklart är också sociala villkor viktiga, och sociala insatser behövs. Regeringen konstaterar i sin skrivelse att ökad arbetslöshet, diskriminering, försämrade ekonomi med mera i utsatta områden kan vara en grund för individer att söka sig till antidemokratiska miljöer. Det är då anmärkningsvärt att man ändå inte kommer med några förslag för att ändra de stora skillnader i livsvillkor som råder i det svenska samhället i dag.

Regeringen fortsätter med en politik som ökar klyftorna och det man själv kallar utanförskapet, och sedan föreslår man samverkan mellan polis, skola och sociala myndigheter som främsta insats mot extremism.

Så kan man givetvis arbeta om man tänker att det är konsekvenserna av sin politik man ska ta hand om. Men att kalla det förebyggande insatser, när man inte gör någonting åt orsakerna till radikaliserings, är knappast ärligt.

Vänsterpartiet menar att verkligt förebyggande arbete handlar om en politik för minskade klyftor, insatser mot barnfattigdom, segregation, bostadsbrist och arbetslöshet.

Därmed yrkar jag, som sagt, bifall till reservation nr 3.

Anf. 51 CECILIA BRINCK (M):

Herr talman! Vi som har förmånen att leva i en stabil demokrati tenderar att ta den för given. För oss är det självklart att kunna göra det vi gör i dag: delta i det offentliga politiska samtalet, framföra våra åsikter utan risk för repressalier från myndigheterna, ta del av offentliga handlingar och på det sättet informera oss, skriva vad vi vill, ta del av den information vi väljer att ta del av och inte minst vart fjärde år i fria, allmänna och hemliga val påverka hur och av vem landet styrs.

I efterdyningarna av valet till EU-parlamentet, där bara hälften av de röstberättigade valde att delta, känns detta extra viktigt att påpeka. Den rätt vi – eller somliga av oss – tycks ta ganska lätt på dör människor för i andra länder.

Med risk för att tala i klichéer – något som man alltid bör försöka undvika – vill jag ändå påminna kammaren om att den rätten inte får tas för given här heller. Det är inte så att demokratin är hotad i Sverige – det är den inte. Men den måste vårdas, och dess viktiga beståndsdelar måste omhuldas. Vi måste bedriva ett aktivt arbete för att främja demokratin även här.

Det är i det ljuset jag tycker att man ska läsa regeringens skrivelse om en politik för en levande demokrati.

Herr talman! Konstitutionsutskottet har behandlat denna skrivelse och tycker att den innehåller många goda tankar, goda idéer och förslag. Utgångspunkten är – och nu citerar jag; därav det något mer högtravande språket – att ”tendenser och omständigheter såsom teknikutvecklingen, tillståndet i ekonomin, större händelser i omvärlden och förändringar i befolkningens värderingar och normer påverkar villkoren för det demokratiska styrelseskicket. För att folkstyrets former ska vara relevanta måste demokratin ständigt utvecklas. Samtidigt bör möjligheterna till inflytande och delaktighet vara utformade efter individens förutsättningar. Den offentliga makten ska utgå från människor, och varje individ ska ha makt över de beslut som rör den egna vardagen.”

Så skriver regeringen i inledningen, och utskottet har inget att invända mot denna beskrivning.

Jag tänker helt kort nämna några av de åtgärder som presenteras i skrivelsen, för att sedan koncentrera mig på ett område – detsamma som Helene Petersson nyss talade om – nämligen det som handlar om politiska partiers möjlighet att delta i skolan.

Först vill jag göra ett svep över en del andra förslag.

Det första jag vill nämna är en satsning för att öka valdeltagandet bland unga, som Ungdomsstyrelsen – det hette den till för ett par månader sedan – numera Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor har ett övergripande ansvar för.

Regeringen vill också satsa på att öka representativiteten i de folkvalda församlingarna, på olika sätt att stärka förtroendevalda politiker i deras roll och på insatser för att stärka ungas demokratiska värderingar. Åtgärder för att förebygga våldsbejakande extremism – och då talar vi om både höger och vänster – är andra viktiga inslag i regeringens demokratipolitik.

Herr talman! Nu kommer jag till den viktiga, och knepiga, frågan om politiska partiers medverkan i skolan. Det är en svår fråga, som Helene Petersson nyss förtjänstfullt redogjorde för. Det cirkulerar ganska många, sinsemellan rätt olika, uppfattningar om vad som egentligen gäller. Den som vill ha en detaljerad redogörelse för rättsläget hänvisas till utskottets betänkande, där det är ganska utförligt beskrivet. Man kan också ta del av Skolverkets anvisningar och SKL:s anvisningar, som går att ladda ned på respektive hemsidor.

I likhet med regeringen vill jag konstatera att utgångspunkten är att det är viktigt att skolelever inför skolvalen får så goda förutsättningar som möjligt att kritiskt bedöma och bilda sig en uppfattning om de olika politiska alternativen. Skolelever ska kunna komma i kontakt med representanter för de politiska partierna eller deras ungdomsorganisationer. Dessa kontakter är också betydelsefulla för att skapa möjligheter och förutsättningar för ungdomars eget politiska engagemang.

En minimilösning, som i och för sig är tänkbar, är naturligtvis att ingen får komma. Det är åtskilliga skolor – faktiskt mer än hälften, 55 procent, enligt en kartläggning som Ungdomsstyrelsen gjorde i samband med valet 2010 – som väljer den vägen: Ingen får komma. Men det är inte tillfredsställande. Det är inte bra. Skolverket, och andra, konstaterar att den lösningen är svår att förena med skolans demokratiuppdrag.

För att undanröja eventuella oklarheter om vad som gäller har regeringen aviserat en översyn av regelverken som ska förtydliga hur rektorer kan agera och hur man kan göra avgränsningar av formerna för politiska partiers tillträde till skolan. Utskottet välkomnar detta.

Herr talman! Jag vill avsluta med att återigen citera direkt ur skrivelserna. Varför hitta på en egen, halvtaskig formulering när någon annan redan har kommit på en som är mycket bättre?

”Målet för demokratipolitiken är en levande demokrati där individens möjligheter till inflytande förstärks och de mänskliga rättigheterna respekteras. En levande demokrati innebär att makten ska utgå från människorna och att varje individ ska ha makt över de beslut som rör den egna vardagen och känna förtroende för fattade beslut som rör den enskilde individen.”

Just så är det, herr talman, och därmed yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 52 KARIN GRANBOM ELLISON (FP):

Herr talman! I år är det alla tiders valår. För första gången i svensk historia hålls det allmänna val till alla de fyra nivåerna, från kommuner till Europaparlamentet, under ett och samma år. Med dagens valsysteem kommer det inte att ske igen förrän år 2034.

Val är demokratins höjdpunkt. Väljarna lämnar då sina röster. De påverkar vilken politik som ska föras, utkräver ansvar och ger förtroende och mandat till dem som ska representera dem för kommande mandatperiod.

Regeringsformen, som nämndes här tidigare, lägger grunden för vårt svenska statskick och inleds med orden: All offentlig makt i Sverige utgår från folket.

I många av världens länder är demokrati och mänskliga rättigheter fortfarande en dröm, fortfarande en längtan. I kampen för detta offerar människor sitt allt.

Även i Sverige var det en kamp att införa demokrati. Vi firar snart hundra år av demokrati i vårt land. Som folkpartist framhåller jag förstas gärna att det var under den liberale statsministern Nils Edéns ledning som den proposition lades fram som ledde fram till allmän och lika rösträtt för kvinnor och män.

Fria allmänna val är en förutsättning för att ett land ska kunna kalla sig demokrati. Att kunna välja sina politiker i allmänna val är nödvändigt för en demokrati, men det räcker inte. Det krävs också individuella fri- och rättigheter. Yttrandefrihet, mötesfrihet och pressfrihet krävs för att kunna skapa och hävda åsikter.

I Sverige infaller snart ett annat demokratijubileum, nämligen 250-årsfirandet av svensk yttrandefrihet. År 1766 fick Sverige med liberaler i täten världens första tryckfrihetsförordning.

Demokratin blir aldrig färdig utan måste ständigt utvecklas. Demokratin måste också vinnas för varje generation. Vårt samhälle och omvärlden förändras, och därför behövs nya tag för att skydda och utveckla demokratin. Detta innebär nya krav på hur inflytande, insyn, delaktighet och ansvar ska kunna utkrävas.

Regeringen har lämnat en skrivelse till riksdagen som vi debatterar i dag. Den heter *En politik för en levande demokrati*. Där ges en lägesbild av svensk demokrati, de utmaningar som regeringen ser och vilka åtgärder som ska vidtas för att stärka vår demokrati.

Skrivelsen är bra. Det verkar också de flesta i riksdagen tycka eftersom det är få reservationer.

Jag vill göra några reflexioner inom skrivelsens område, men också peka på andra viktiga insatser för demokratin som inte utvecklas i just detta betänkande men är väl så viktiga för demokratin.

När det gäller valdeltagande har Sverige i internationell jämförelse ett högt sådant. Vi ser dock att vissa grupper deltar i betydligt lägre grad. Det gäller främst unga och utrikes födda. Det finns också geografiska områden där valdeltagandet är mycket lågt.

Under den senaste tioårsperioden har Folkpartiet vid fem tillfällen publicerat rapporter som vi kallar *Utanförskapets karta* där vi ringar in de områden i Sverige som i särskilt hög grad präglas av utanförskap. Den senaste upplagan presenterades för några veckor sedan av Erik Ullenhag.

En av de tre faktorer som mäts är valdeltagandet, och en glädjande utveckling är att valdeltagandet i det senaste valet ökade i landet som helhet men allra mest i utanförskapsområden. Den demokratiklyftan har alltså krympt en aning, men den är fortfarande alldeles för stor. I utanförskapsområdena är det ungefär dubbelt så hög andel som avstår från att utnyttja sin rösträtt jämfört med övriga Sverige. Att bryta utanförskapet är den kanske viktigaste sociala utmaningen, och den har också med demokrati att göra.

Att stärka den demokratiska medvetenheten handlar om många frågor, bland annat om att varje samhällsmedborgare ska ha kunskap om sina politiska rättigheter och demokratins spelregler. Det är viktigt att varje individ har kompetens för att kunna vara delaktig i den demokratiska processen.

Då kommer man direkt in på skolan. Så många som var fjärde 15-årig pojke kan i dag inte läsa en avancerad text. Bristande ämneskunskaper ger unga svårigheter att analysera och bedöma uttalanden. Än mindre får de redskap att själva hävda genomtänkta åsikter och delta i det demokratiska samtalet. Regeringens reformarbete under Jan Björklunds ledning för att unga ska få goda kunskaper i skolan handlar inte bara om att stärka individen utan är också en genuin insats för demokratin.

I dagens betänkande tar vi upp frågan om politiska partier i skolan. Det är angeläget att ungdomar får träffa politiker – det är en del av att skapa intresse för politik och demokrati och för att utöva inflytande. Samtidigt har jag stor förståelse för att skolor inte vill släppa loss extremister i skolan som inte respekterar elevernas lika värde och skolans värdegrund. Utbildningsministern meddelade i går att regeringen kommer att tillsätta en utredning om politiska partiers tillträde till skolan. Vi har i utskottet i enighet välkomnat ett sådant initiativ.

Regeringen med Maria Arnholm i spetsen presenterade i mars en ungdomspolitisk proposition vid namn *Med fokus på unga – en politik för goda levnadsvillkor, makt och inflytande*. Den ska upp till debatt här i kammaren nästa vecka. I propositionen föreslås flera insatser för att stärka ungas inflytande över samhällsutvecklingen.

I maj fattade regeringen beslut om ytterligare uppdrag för att stödja ungas deltagande i politiken. Det handlar om att det i ett antal kommuner startas försöksverksamhet med introduktionsprogram och mentorskap för unga förtroendevalda. Detta görs för att färre unga ska hoppa av sina uppdrag.

Det handlar även om att öka informationen till unga om möjligheten att lämna medborgarförslag. Unga under 18 år har samma rätt som vuxna att lämna medborgarförslag, men de gör det i låg grad. Syftet med dessa insatser för ökad medvetenhet om möjligheten att lämna medborgarförslag är förstas att ungdomar starkare ska kunna hävda sina intressen och förslag.

Inför EU-valet sade demokratiminister Birgitta Ohlsson att hennes mål var ett minst 50-procentigt valdeltagande. Valdeltagandet beror förstas på många saker, inte minst sakpolitiken och om det är intressanta kandidater. Till det går det att göra stödinsatser, och regeringen satsade särskilt på att få unga att rösta. Det har handlat om att ge kunskap om EU-valet på ett lättillgängligt sätt, och för första gången arrangerades skolval till Europaparlamentet.

Att valdeltagandet ökade i Sverige i år, att demokratiministerns mål nåddes, samtidigt som valdeltagandet backade i många andra länder är en demokratisk framgång för vårt land.

En fungerande demokrati förutsätter ett rättvist valsysteem. I KU har vi under mandatperioden och det senaste året debatterat ett flertal betänkanden för reformer av valsystemet. Vår första debatt handlade om grundlagsändringar, och beslut som togs då gör att valet i år hålls den andra söndagen i september och att spärren för personvalet sänks till 5 procent också i riksdagsvalet.

Folkpartiet har länge arbetat för att stärka personvalet. Kryssen blir nu allt viktigare. Ju fler väljare som utnyttjar möjligheten att sätta personkryss, desto mer makt hamnar i väljarnas egna händer. I EU-valet var det strax över hälften som satte kryss, men i senaste riksdagsvalet var det bara drygt en fjärdedel.

Efter valet har regeringen för avsikt att följa upp personvalet med en studie för att se hur det påverkar kampanjer, valdeltagande och nominering och val av kandidater. Det är utmärkt. Vårt valsysteem behöver regelbundet utvärderas för att säkerställa att det fungerar så demokratiskt som möjligt.

Valet 2010 visade att det krävs vissa reformer av Sveriges vallag och grundlag. En vallagskommitté tillsattes och presenterade två utredningsbetänkanden, regeringen har lämnat propositioner och här i riksdagen har vi påbörjat behandling och tagit beslut om förändringar. Många förändringar träder i kraft först vid valet 2018, men jag hoppas att redan gjorda erfarenheter och ökad medvetenhet hos valförrättare och valarbetare leder till förbättrade val.

Jag vill avsluta med att säga att jag hoppas att kommande valkampanj och framtida politiskt arbete kan bedrivas under trygga förutsättningar. För att demokrati ska fungera är det grundläggande att det ständigt kan pågå ett respektfullt samtal om vår framtid.

Med tanke på att detta är KU:s sista debatt för mandatperioden vill jag tacka utskottets ledamöter för ett gott arbete i utskottet.

Slutligen yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 53 PER-INGVAR JOHANSSON (C):

Herr talman! I betänkandet från konstitutionsutskottet behandlar vi regeringens skrivelse *En politik för en levande demokrati* och dessutom tolv motionsyrkanden. Skrivelsen innehåller regeringens bedömning av vilken inriktning demokratipolitiken bör ha och vilka utmaningar politiken ska inriktas på.

De åtgärder som regeringen nu planerat för att förverkliga inriktningen redovisas i skrivelsen som vi har på riksdagens bord. Vi i konstitutionsutskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna och avslår motionerna.

Regeringen skriver att inriktningen i arbetet med att uppnå målen för demokratipolitiken måste utgå från de utmaningar som samhällsutvecklingen ställer på demokratin. Regeringen skriver vidare: Tendenser och omständigheter såsom teknikutvecklingen, tillståndet i ekonomin, större händelser i omvärlden och förändringar i befolkningens värderingar och normer påverkar villkoren för det demokratiska styrelseskicket. Folkstyrets former måste därför ständigt utvecklas och möjligheterna till inflytande och delaktighet utformas efter individens förutsättningar. Den offentliga makten ska utgå från människorna, och varje individ ska ha makt över de beslut som rör den egna vardagen.

Regeringen menar att inriktningen för det fortsatta arbetet med att förverkliga målet för demokratipolitiken har fem utgångspunkter: ett högt och mer jämlikt valdeltagande, ett breddat och jämlikt deltagande i de folkvalda församlingarna, stärkta möjligheter till inflytande, insyn och delaktighet mellan valen, en ökad demokratisk medvetenhet samt värnande av demokratin mot våldsbejakande extremism.

Regeringen ser alltså valdeltagandet som ett uttryck för demokratins förankring i samhället. Regeringen avser därför att verka för ett högt och mer jämlikt valdeltagande.

Regeringen uttalar också som sin avsikt att ge Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, tidigare Ungdomsstyrelsen, i uppdrag att fördela medel till organisationer i syfte att öka valdeltagandet. Denna myndighet, tidigare Ungdomsstyrelsen, får även i uppdrag att genomföra skolval och ta fram stödmaterial för lärare i grund- och gymnasieskolorna om hur man ska hantera politisk information i skolorna.

Just frågorna om skolval, partiernas medverkan i skoldebatter och andra politiska aktiviteter på skolorna i höst är, som jag ser det, svåra att hantera för skolorna med de regler som nu finns från Skolverket. Alla eller inga partier eller ungdomsförbund känns inte som någon bra lösning.

Herr talman! Jag och Centerpartiet delar naturligtvis den syn på hur demokratin i Sverige ska vidareutvecklas som regeringen framför i skrivelsen. Jag vill dessutom att vi ska stödja andra länder i deras demokratiutveckling. Det är en viktig del för en fredlig utveckling i världen.

Ett av mina tydligaste minnen från den här mandatperioden i riksdagen tror jag kommer att vara det besök som vi i en grupp från konstitutionsutskottet gjorde vintern 2013 i Moskva. Vi var där under vinterns värsta snöstorm för att diskutera yttrandefrihet, korruption, valfusk och mänskliga rättigheter med några utskottsordförande i den ryska duman, med ledningen för den ryska riksrevisionen, med det ryska journalistför-

bundet, med presidentens råd för mänskliga rättigheter och med några andra organisationer. Det är viktiga frågor för en levande demokrati.

De flesta politiker vi mötte i Moskva tyckte i vart fall då, för ett och ett halvt år sedan, att Ryssland var på väg mot en ökad demokrati. Men, visst, de flesta lyfte fram att det tar tid att bygga demokrati.

Det är viktigt att vi får perspektiv på vår egen demokrati, inte minst genom att besöka andra länder. Jag vill också framhålla att det är farligt att tro att vi själva är bäst på demokrati. Vi kan i vart fall alltid bli bättre.

Anf. 54 TUVE SKÅNBERG (KD):

Herr talman! Vi debatterar en politik för en levande demokrati. Det känns oerhört angeläget. Det är för KU:s del den sista debatten denna mandatperiod. Det betyder att det här anförandet kan vara mitt sista i riksdagen, om jag har rätt. Det kan hända att det finns någon annan debatt som jag ska delta i, men inte som jag vet. Det kan alltså vara den sista debatten jag deltar i, och så kan det också vara för flera andra av oss. Då är det väldigt passande att den handlar om just demokrati.

Demokrati känns oerhört angeläget, och ledamöter från alla partier, med något undantag, har anmält sig för att tala om demokratins vikt.

Winston Churchill sade 1947 de bekanta orden: Ingen påstår att demokrati är perfekt eller allvetande. I själva verket har det sagts att demokratin är den sämsta styrelseformen, om man undantar alla andra styrelseformer som prövats tid efter annan.

Den danske statsvetaren och teologiprofessorn Hal Koch sade i sin bok *Hvad er demokrati*, som kom strax efter andra världskriget: Demokratin är inte självklar. Den måste återerövas av varje generation. Han sade det mot bakgrund av att demokratin var ung. Den hade genomlidit två världskrig. Ideologier som nazismen, fascismen och kommunismen hade gått i krig, högst konkret, mot demokratiska stater, och demokratin segrade. Mot den bakgrunden sade han: Demokratin är inte självklar.

Det är värt att vi har den här debatten om demokratin. Det leder tankarna till vad man kan göra. Var är våra fiender till demokratin? Finns de i det här rummet?

Här är vi alla överens om att vi ska rösta och använda demokratins redskap för att lösa konflikter. Men i förslaget i utskottets betänkande *En politik för en levande demokrati* – som jag nu yrkar bifall till, herr talman – pekar vi på de största hoten mot demokratin, som ligger i dem som inte bejakar det demokratiska synsättet.

För ett halvår sedan pekade Säpo i en rapport på att när det gäller den våldsbejakande extremismen är det nynazister som utgör ett hot liksom våldsbejakande islamister som varit på jihadresor i Syrien och Somalia. Och det värsta hotet kommer från de autonoma miljöerna, vänsterextremt våld av grupper som går in i varandra, som Revolutionära fronten, Afa, Global intifada och liknande. Säpo sade då att det senare våldet är det allvarligaste. Man använder våld strategiskt och systematiskt, man gör ”hembesök”, hotar och förstör. Detta är det våld och den antidemokratiska kraft som vi alla måste kämpa emot.

Jag ska gärna ge Vänsterpartiet rätt i att det inte är enkelt att klumpa ihop dem i samma orsakssammanhang och att det bara går att åtgärda på ett enda sätt. De har olika bevekelsegrunder och olika ideologier. Islamister och vänsterrevolutionära är inte stöpta i samma form. Nej, men de leder förvisso till samma hot mot det demokratiska samhället.

Under våren fick demokratiminister Birgitta Ohlsson ta emot en rapport om det extremistiska våldet i Sverige. I rapporten varnar Säpo – den bygger mestadels på Säpos rapporter – för att just detta supervalår, med val till EU-parlamentet, riksdagen, landsting, regioner och kommuner, riskerar att bli ett år med urladdningar där dessa extrema grupper försöker göra sig breda. Säpo varnar inte minst för det islamistiska våldet men också för det vänsterextrema våldet.

Vi har i alla partier fått ordentliga direktiv om hur vi ska genomföra valet så säkert och tryggt som möjligt. Och det är viktigt att vi uppmuntrar varandra och ger varandra en trygg miljö när vi möts på torg, att tonen mellan partierna är god och att vi inte uppmuntrar extremism eller ger extremisterna en hårsman av utrymme, inte ens uppmärksammar deras avskyvärda sätt att äventyra demokratin.

Regeringen har presenterat åtgärder för att öka kunskapen om våldsbejakande extremism i samhället. I första hand handlar det om yrkesgrupper som kommer i kontakt med personer som är i riskzonen att dras in i våldsbejakande extremistmiljöer eller redan är aktiva i sådana miljöer. Många av dem är väldigt unga. Just de som skulle ha rekryterats för ett demokratiskt arbete riskerar att gå in i Revolutionära fronten och kanske för en hel generation vara förlorade för demokratin.

Jag vill även framhålla uppdraget till Ungdomsstyrelsen, som numera heter Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, att fortsätta fördela stöd till organisationer som verkar för att förebygga att individer dras in i våldsbejakande extremistmiljöer eller som stöder avhopp från sådana miljöer.

Om det möjligen skulle vara det sista ordet jag säger i riksdagen vill jag gärna i all korthet berätta om det som ledamöterna i KU redan har hört men kanske inte åhörarna.

Vid ett tillfälle var jag med på ett demokratiseminarium. En man som var tatuerad över hela kroppen med svenska flaggan och med hakkors och liknande nazistiska symboler kom fram och frågade om jag var Tuve Skånberg. Jag svarade ja, och då berättade han att det var han som hade hotat mig till livet ett par år tidigare. Han hade suttit i fängelse i två år för det hotet och ville nu be om förlåtelse. Jag kramade då om min tilltänkte mördare som hade hotat mig och familjen till livet.

Det är en seger för demokratin när försoning och möjlighet att förlåta är starkare och överträffar våldsbejakande extremism.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 17 §.)

11 § Indelning i utgiftsområden

Konstitutionsutskottets betänkande 2013/14:KU44
Indelning i utgiftsområden (prop. 2013/14:100 delvis)
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 17 §.)

12 § Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali

Sammanstatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2013/14:UFöU2
Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali
(prop. 2013/14:189)
föredrogs.

Anf. 55 JULIA KRONLID (SD):

Herr talman! Låt mig börja med att säga att Tuve Skånbergs anförande om demokratins betydelse och avståndstagande från våldsbejakande extremism var rörande bra.

Herr talman! När det gäller det betänkande vi nu ska debattera yrkar jag bifall till Sverigedemokraternas reservation.

Vi ska alltså debattera ett betänkande från sammansatta utrikes- och försvarsutskottet med anledning av regeringens proposition om svenskt deltagande i den FN-ledda stabiliseringsinsatsen i Mali, också kallad Minusma.

Det är glädjande att alla partier i utskottet ställer sig positiva till insatsen som sådan.

Låt mig börja med att ge en bakgrund till situationen i Mali, vilken också framgår i regeringens proposition. Mali är ett av världens fattigaste länder. Sedan årtionden råder ett spänt förhållande inom Mali mellan å ena sidan folkgrupperna i den södra delen av landet som traditionellt dominerar det politiska och ekonomiska livet och å andra sidan olika minoritetsfolk, bland annat tuareger, i norr.

Under vissa perioder har motsättningarna övergått i väpnad konflikt. Under senare år har vi även sett en ökning av kriminella aktiviteter, såsom illegal handel med vapen, droger och människor samt kidnappningar och terroristaktiviteter. Sedan en längre tid har al-Qaida i islamiska Maghreb, Aqim, etablerat sig i bland annat de norra delarna av Mali.

Herr talman! I januari 2012 uppstod det en säkerhetskris i Mali då en sekulär tuaregrupp, Nationella rörelsen för Azawads befrielse, MNLA, tog till vapen mot Malis försvarsmakt. Detta väpnade uppror hade syftet att ta kontrollen över ett geografiskt område i norra Mali.

MNLA utmanövrerades efter några månader av olika väpnade extremistgrupper och kriminella grupper lierade med Aqim. Dessa väpnade extremistgrupper kom att från sommaren 2012 kontrollera två tredjedelar av Malis territorium. De införde strikta sharialagar och utdömde bland

Prot. 2013/14:124
12 juni

*Svenskt deltagande i
Förenta nationernas
stabiliseringsinsats
i Mali*

annat kropsstraff för vad de såg som brott mot islams lagar, med allvarliga kränkningar av mänskliga fri- och rättigheter som följd.

Herr talman! I protest mot regeringens oförmåga att hantera det väpnade upproret i norr och mot arméns bristfälliga resurser genomförde en grupp armésoldater en militärkupp den 22 mars 2012. Den 6 april 2012 slöts ett ramverksavtal som ledde till att kuppmaakarna trädde tillbaka och en nationell övergångsregering tillträdde. Efter det har legitima och väl genomförda val hållits till såväl presidentämbete som parlament.

I januari 2013 inledde de väpnade extremistgrupperna i norra Mali en offensiv söderut mot huvudstaden Bamako. Malis regering begärde och fick militärt stöd av Frankrike, vilket möjliggjorde för maliska regeringsstyrkor att återta kontrollen över merparten av landet. Alla delar av de väpnade extremistgrupperna har dock ännu inte besegrats.

Afrikanska unionen och den västafrikanska samarbetsorganisationen Ecowas har också bidragit med utstationeringen av Afisma. Under mars 2013 uttryckte såväl Afrikanska unionen och Ecowas som Malis övergångsmyndigheter ett stöd för att omvandla Afisma till en FN-insats för att stabilisera Mali. Den 25 april 2013 antog FN:s säkerhetsråd resolution 2100 och inrättade en FN-ledd stabiliseringsinsats i Mali, Minusma.

Herr talman! Enligt FN finns det lägen, särskilt i konflikt- och postkonfliktområden i Afrika, när det är nödvändigt med säkerhetsfrämjande insatser för att samtidigt också kunna bedriva ett effektivt biståndsarbete som främjar en positiv och hållbar utveckling i det aktuella landet.

Även den svenska biståndsmyndigheten Sida vittnar om att utmaningarna för att bedriva det svenska biståndsarbetet kan vara större när det inte finns en fredsbevarande styrka på plats.

Samtidigt ska det såklart påpekas att det finns tillfällen då det är viktigt att på marken särskilja de militära insatserna och de rent civila insatserna för att de civila och humanitära insatserna inte ska uppfattas vara inblandade i en konflikt.

Herr talman! Mot bakgrund av detta anser vi det vara beklagligt att Sverige under lång tid nedprioriterat FN-ledda insatser till förmån för insatser ledda av Nato och EU. Det är därför glädjande att Sveriges regering ställer sig positiv till att delta i en FN-ledd insats.

I den aktuella situationen i Mali menar vi att en fungerande FN-ledd fredsfrämjande insats i dagsläget är en förutsättning för att få stabilitet, kunna bedriva ett effektivt bistånd och nå en hållbar utveckling i landet.

Den aktuella insatsen i Mali har som sagt både ett FN-mandat och är FN-ledd. Insatsen har mandat att utföra sju huvudsakliga uppgifter som är

1. stabilisering av större tätbefolkade områden och bidrag till att staten återfår kontrollen i hela landet
2. stöd för genomförandet av planen för övergångsperioden inklusive den nationella politiska dialogen och valprocessen
3. skydd av civila och FN-personal
4. främjande och skydd av mänskliga rättigheter
5. stöd för humanitärt bistånd
6. stöd för bevarande av kultur

7. stöd för nationell och internationell rättvisa.

Den svenska insatsen kommer i huvudsak att handla om att stödja insatsens underrättelseverksamhet, och det svenska styrkebidraget utgörs av ett underrättelsekompani och en nationell stödenhet.

Regeringen bedömer att det svenska bidraget till insatsen under normala omständigheter kommer att uppgå till ungefär 250 personer på plats. Om behov uppstår ska styrkan tillfälligt kunna förstärkas till högst 400 personer. Verksamheten kommer att inledas tidigast tredje kvartalet 2014.

Jag hyser stor tilltro till att den svenska styrkan kommer att bidra till en väl genomförd insats.

Genom det svenska bidraget menar vi att Sverige, om man ser till helheten av Minusmainsatsen, kommer att bidra till stabilitet och utveckling i Mali och skapa förutsättningar för viktigt bistånd.

Enligt OECD:s regelverk kan vissa merkostnader för användning av givarens militära styrkor som kan hänföras till att leverera humanitärt bistånd eller utföra utvecklingstjänster vara ODA-berättigade, alltså kunna räknas som bistånd. ODA kan även omfatta nettokostnader för givare för att inom FN-administrerade eller FN-godkända fredsoperationer bidra till exempelvis mänskliga rättigheter, valövervakning, vapenomhändertagande och minröjning.

Herr talman! Jag är medveten om att insatsen i Mali och det svenska bidraget sträcker sig utanför de riktlinjer som stakats ut av OECD för vad som kan betraktas som bistånd. Sverigedemokraterna menar dock att inriktningen hos denna typ av FN-ledda insatser, som tydligt syftar till att främja mänskliga rättigheter och en demokratisk valprocess och till att möjliggöra att man kan leverera humanitärt bistånd, som dessutom stöder nationell och internationell rättvisa, gör att det går att motivera att kostnaderna för denna insats ska belasta biståndsbudgeten.

Detta är inget vi egentligen önskar ska behövas. Men med tanke på att regeringen på ett oansvarigt sätt år efter år har nedprioriterat vårt svenska försvar ser vi ingen annan utväg i dag. Av regeringens hela biståndsram på över 38 miljarder kronor anser vi inte att 370 miljoner kronor, som insatsen beräknas kosta, utgör någon allvarlig neddragning av biståndet.

Herr talman! För att kunna fullfölja 2009 års inriktningsbeslut från regeringen gällande försvaret har myndigheterna FOI och Riksrevisionen gjort bedömningen att det sammanlagt saknas 45–70 miljarder svenska kronor under den kommande tioårsperioden.

Enligt Riksrevisorn görs dessutom bedömningen att även om man skulle fullfölja den insatsorganisation som Försvarsmakten nu försöker bygga upp trots underfinansiering är den ändå inte utformad för att kunna hantera ett väpnat angrepp mot Sverige.

Mot den bakgrunden och när det säkerhetspolitiska läget i Europa samtidigt ser mycket osäkert ut anser vi inte att det är läge för ytterligare belastning av vår försvarsbudget. Samtidigt som krisen i Ukraina är den allvarligaste europeiska säkerhetskrisen på årtionden har den svenska försvarsmakten inte ens råd att betala ammunition till övningsverksamhet i Sverige.

Om regeringen hade hanterat ekonomin för vårt svenska försvar på ett ansvarsfullt sätt hade vi troligen inte inkommit med en reservation i betänkandet, utan vi hade bara sagt ja. Nu anser vi det tyvärr vara nödvändigt, och vi anser också att Minusmainsatsen är av sådan karaktär att det går att motivera att kostnaden ska belasta utgiftsområde 7.

Att kunna finansiera vissa fredsbevarande och fredsfrämjande insatser med biståndsmedel är ingen ny diskussion i denna kammare utan något som både Moderaterna och Centerpartiet tidigare föreslagit.

Herr talman! Enligt regeringens proposition är de humanitära behoven i Mali och regionen omfattande. En humanitär kris pågår i hela Sahelområdet, vilken i huvudsak beror på torka, höga spannmålspriser och ekologisk degradering. Kronisk fattigdom, samhällets allmänna sårbarhet och låg motståndskraft mot torka förvärrar hela den humanitära situationen.

Enligt FN är i dag över fyra miljoner människor i Mali, det vill säga omkring en fjärdedel av befolkningen, i behov av humanitärt stöd. Av dessa riskerar drygt tre miljoner att drabbas av matosäkerhet.

Vid sidan av livsmedel är behoven av bland annat skydd, sanitet och vatten stora. Utöver detta har konflikten i Mali bidragit till stora flyktingströmmar inom och mellan länder och skapat ytterligare humanitära behov. Till följd av det förbättrade säkerhetsläget har vissa flyktingar kunnat återvända, men det beräknas fortfarande finnas över 500 000 flyktingar, varav 300 000 inom landet.

I sverigedemokratisk biståndspolitik är just humanitära insatser, stöd till flyktingar på plats, vatten och sanitet samt jordbruksutveckling några av de områden vi prioriterar mest. Mot bakgrund av detta anser vi – det har vi även lagt fram i vår motion – att Sverige borde förstärka de humanitära insatserna till flyktingar i Mali och i gränsområdet samt biståndet till vatten, sanitet och jordbruksutveckling.

Herr talman! Detta är min sista debatt i kammaren denna mandatperiod, och jag vill därför tacka utskottet för ett väl genomfört arbete och intressanta debatter under perioden. Jag önskar alla en väldigt trevlig sommar och hoppas på förnyat förtroende nästa mandatperiod.

Anf. 56 ÅSA LINDESTAM (S):

Herr talman! Jag vill börja med att säga att jag helt står bakom betänkandet. Jag vill också säga att det är trevligt och roligt att se vår försvarsminister här i salen. Jag hoppas att hon så småningom kommer att delta i debatten av hjärtans lust. Vi ska fatta ett väldigt allvarligt och ansvarsfullt beslut, så det känns bra att ha även ministern här.

Som vi hörde handlar det om svenskt deltagande i FN:s stabiliseringsinsats i Mali. Den kallas Minusma. Det råder stor enighet i vårt sammansatta utskott. Sju partier står bakom beslutet att tillåta vår personal att vara i Mali under ett år, med start den 1 juli i år.

FN:s säkerhetsråd har beslutat om insatsen i enlighet med FN-stadgan och kapitel 7. Det betyder att vi ger möjlighet att använda våld. Man har alltså rätt att bruka våld, även om vi alla hoppas att så inte kommer att bli fallet.

Orsaken till att jag står här just nu är att också försvaret finns med i det sammansatta utskottet. De som är från utrikesutskottet kommer att förklara varför vi ska vara där, men jag som är från försvarsutskottet

kommer att berätta om vad vi ska vara där med. Jag ska ägna det mesta av min tid åt det.

Jag vill instämma i vad tidigare talare uttryckt. Mali är ett fattigt land. Jag har förstått att man mest lever av jordbruk och fiske. Det finns dock naturtillgångar, men i och med instabiliteten har man fått en väldigt skakig historia. Man har inte varit självständiga alltför länge, och jag tror att vi kommer att få höra mer om landet och historien senare av utrikesutskottets deltagare.

Just nu känns det rätt stabilt i landet, och vi vill bevara den säkerhetsnivå som finns i dag. FN upplever att den internationella freden och säkerheten är hotad. Sveriges bidrag kommer att vara 250 personer, med möjlighet att utöka till 400. Det återkommer jag till strax.

Vi har redan deltagit i Minusma. Vi har några få svenska officerare i högkvarteret i huvudstaden Bamako. Precis som vi hörde finns Minusmas uppdrag tydligt definierat. Man ska få en stabilisering av ett större tätbefolkat område där staten ska återfå kontrollen. Det är viktigt. Men självklart måste man också skydda de civila. Man måste också skydda annan FN-personal som finns där.

Mänskliga rättigheter står högt på agendan, och stödet ska gå till humanitärt bistånd. Men vi får inte glömma att vi måste få till stånd en politisk dialog i landet och att valprocessen ska fungera och bli bra. Kulturen måste bevaras, för det är många kultursaker i landet som har blivit förstörda. Detta förutsätter ett giltigt mandat från FN:s säkerhetsråd.

När det gäller FN är jag som socialdemokrat och mitt parti väldigt nöjda med att vi denna gång har valt att delta i en FN-ledd mission. Jag har stått många gånger tidigare i denna talarstol och pratat om missioner, men de har alltid haft Nato- eller EU-mandat. Den här gången tycker jag att vi äntligen har kommit på rätt väg. Regeringen har sagt nej flera gånger till att vara med i FN-ledda missioner, men denna gång är vi på rätt spår.

Regeringen har också sagt tidigare att man vill ha 2 000 soldater ute på missioner. Så är inte fallet och har heller inte varit. Just i dag har vi strax under 500 personer ute på våra uppdrag. Vi har inte kommit upp i 2 000, så det har varit ett totalt misslyckande för det beslut som funnits. I år har vi tio man som går under FN-mandat.

Herr talman! Vi ska ha ett underrättelsekompani. Sådana saker är vi duktiga på. Det handlar om att ta in information, och det är kanske inte det svåraste i detta. Det svåra är att analysera vad man egentligen ser i informationen. Vi ska också ha en nationell stödenhet som ska stödja Minusma i de uppdrag man är satt att genomföra. Det stämmer väldigt bra med vårt engagemang för fred och utveckling i Afrika.

Vi kommer också i möjligaste mån att försöka placera stabsofficerare på olika nivåer i den här insatsen för att vara med och inhämta information.

Jag var sedan tvungen att titta på den sida som jag ofta brukar prata om i talarstolen. Det handlar om kvinnligt deltagande, självklart för FN:s resolution 1325 och 1820 men också för alla andra följdresolutioner som finns. Då kan jag se att vi i dag, i vårt bidrag i världen i missioner, är strax över 10 procent kvinnor. Jag hoppas verkligen att just den här missionen är den som kommer att öka det procenttalet. I de här delarna tror jag att om vi är mycket olika från Sverige kan vi analysera våra resultat

på ett helt annat sätt än vad man gör när alla bara är män, som det brukar vara.

Jag lovade att återkomma till detta med förstärkning. Alla här har väl klart i minnet hur det var med insatsen i Kosovo när det var som skarpast där och vi inte hade tagit beslut om att kunna förstärka. Den insatsen slutade tack och lov lyckligt. Men det var mycket nära, och det var andra länder som fick rycka ut till vårt försvar, så att det gick vägen.

Därför bestämmer vi här och nu att vi kommer att ha en förstärkningsresurs på upp till 400 personer. De ska kunna finnas på plats om det behövs. Men de ska också kunna klara av att evakuera våra svenska soldater om läget blir instabilt på något sätt.

Så till ekonomin. År 2014 får det kosta högst 370 miljoner kronor och 2015 högst 378 miljoner kronor. Det finns ett särskilt konto för insatser internationellt. Det kontot används inte fullt ut, så vi socialdemokrater har sagt att vi skulle vilja flytta en del av de pengar som inte används till Försvarsmakten. 400 miljoner kronor skulle vi vilja flytta, där 200 miljoner kronor används till material och 200 miljoner kronor används till personal. Men det har vi fått nej på av regeringen.

Vi står inför att ta ett betydande ansvar. Vi vet inte vad som kommer att hända. Men trots det vill vi lämna ett stort stöd till förslaget och också ett stort stöd till framtida FN-ledda insatser och önska dem som åker i väg ett stort lycka till och hoppas att det går riktigt bra.

(Applåder)

Anf. 57 CECILIA WIDEGREN (M):

Herr talman! I dag kommer Sveriges riksdag att i bred enighet fatta ett beslut som medger att regeringen kommer att skicka en svensk väpnad styrka bestående av högst 400 personer till förfogande för den FN-ledda stabiliseringsinsatsen i Mali. När Sverige skickar svensk väpnad styrka är det direkt olämpligt att agera kortsiktigt och ta partipolitiska poäng, och därför är det mycket bra att vi i dag återigen har en bred samtycke om att göra detta tillsammans.

Det svenska deltagandet kommer att gälla till utgången av nästa sommar, förutsatt att det även fortsättningsvis finns ett giltigt mandat för styrkan enligt Förenta nationernas säkerhetsråd. Genom att delta i insatsen i Mali tar Sverige ett solidariskt ansvar för fred och säkerhet, och vi gör det tillsammans med andra länder. Det är i dag grundbulten i svensk säkerhetspolitik. Därmed fortsätter också Sverige traditionen av att regelbundet och återkommande delta i FN-ledda insatser.

Det svenska deltagandet tydliggör de behov som finns och självklart också vikten av att inte bara tala säkerhetspolitik utan också använda detta som ett redskap rent praktiskt.

Stabiliseringsinsatsen i Mali initierades den 25 april 2013 av FN:s säkerhetsråd, när man antog resolution 2100 med stöd av FN-stadgan. Därefter kom en formell förfrågan till FN:s medlemsländer om styrkebidrag till stabiliseringsinsatsen.

Sverige skulle ha skickat ett styrkebidrag inom ramen för Minusma redan förra året, men tyvärr utgick det, på grund av praktiska omständigheter på plats och att det var bortom svensk påverkan. Men Sverige har haft tio militära instruktörer på plats inom ramen för en EU-insats i landet. Den 12 februari i år fick Sverige återigen en förfrågan om att delta i

Minusma, den här gången genom ett styrkebidrag för en underrättelseenhet i insatsen.

Situationen i Mali är mycket problematisk, och den internationella insatsen är nödvändig för att stabilisera säkerhetsläget i landet. Det råder etniska spänningar mellan å ena sidan folkgrupper i södra delen av landet, som traditionellt dominerar det politiska och ekonomiska livet, och å andra sidan olika minoritetsfolk i norr. Det dåliga säkerhetsläget i landet har också fört med sig en ökning av kriminella aktiviteter.

Denna utveckling ledde år 2012 till att ett väpnat uppror uppstod mellan grupperingar som tog kontroll över två tredjedelar av Malis territorium. Situationen kunde hanteras först när Malis regering hade begärt och fått militärt stöd från Frankrike. Detta möjliggjorde för de maliska regeringsstyrkorna att återta kontrollen över merparten av landet.

Herr talman! Det dåliga säkerhetsläget tillsammans med torra och problem med jordbruksutvecklingen har lett till att cirka en fjärdedel av befolkningen i Mali direkt är beroende av humanitär hjälp. Det finns över en halv miljon flyktingar, varav drygt 300 000 inom landet. Därför finns det ett stort behov av ökad säkerhet så att hjälpinsatser på kort och lång sikt ska ha möjlighet att innebära förbättringar på plats.

Det är därför bra att Sverige i dag fattar beslut om att bidra till Förenta nationernas stabiliseringsinsats. Styrkebidraget från Sverige omfattar ett underrättelsekompani för att stödja insatsens underrättelseenhet, där Nederländerna har en samordnande roll. I det svenska förbandet ingår även en nationell stödenhet, kvalificerade sjukvårdskomponenter och skyddsfunktioner som behövs för verksamheten. Dessutom avser Sverige att placera stabsofficerare vid flera relevanta staber. Det planerade förbandsbidragets huvuduppgift är att förse insatsens underrättelseenhet med information som kan användas för att uppfylla säkerhetsrådets mandat.

Detta är en annorlunda insats än vad Sverige har deltagit i under lång tid. Det ska bli oerhört intressant att följa detta bidrag.

Det svenska bidraget förutses under normala omständigheter uppgå till ungefär 250 personer på plats. Numerären kan justeras efter behov, med hänsyn tagen till hotnivå, logistikförutsättningar och andra uppgifter som påverkar numerären.

Den svenska insatsen kommer att stationeras i Timbuktu, som är huvudort i Minusmas västra sektor. Emellertid kommer det svenska styrkebidraget att kunna användas i hela operationsområdet för Minusma.

Styrkan ska med kort varsel kunna tillföras förstärkningar för räddnings-, evakuerings- eller förstärkningsinsatser vid eventuella behov. Sammantaget ska det svenska bidraget uppgå till högst 400 personer. Avsikten är att det svenska deltagandet i insatsen ska inledas tidigast under tredje kvartalet i år, även om Sverige redan har gjort sonderingsinsatser på plats i Mali. Det är regeringens avsikt att styrkebidraget till Minusma ska vara långsiktigt. För den svenska riksdagen är det en viktig signal att kunna tala om att vi bidrar med säkerhetsinsatser, att vi gör det på kort sikt men inte minst på lång sikt.

Hotbilden för personalen kommer att variera. Försvarmakten kommer att behöva göra löpande hot- och riskbedömningar för de insatser som ska utföras och vidta eventuella åtgärder utifrån den bedömningen.

Insatsen i Mali innebär en stor utmaning för den svenska försvarsmakten. Situationen här är mycket annorlunda jämfört med till exempel den stora insats som Sverige har haft under nästan tio års tid i Afghanistan. Det gäller till exempel infrastruktur och inte minst klimatet, som kommer att påverka strukturen på ett helt annat sätt. Den här gången har den svenska styrkan inte heller tillgång till det stöd som ISAF-strukturen i sig innebär på plats i Afghanistan.

Det är därför en enorm utmaning för oss som folkvalda att fatta beslut om att skicka en svensk insats, en väpnad styrka. Det är svenska kvinnor och män som är beredda att riskera sina liv för att rädda andras. Det är beundransvärt, och det ska vi visa den största respekt för. Dessutom tillkommer alla de anhöriga som är på plats och kvar här hemma och som ska följa detta på avstånd – stor respekt för alla dem!

Jag har haft förmånen att på plats se förberedelserna eftersom huvudinsatsen utgår från K3 i Karlsborg, Skaraborg. Det krävs en enorm förberedelse för den här typen av insatser. Jag noterade att det sker med största noggrannhet utifrån att det är en helt annan kontinent och helt andra förutsättningar, och säkerhetsläget ser helt annorlunda ut än vad vi har erfarenhet av från insatsen i till exempel Afghanistan.

Genom FN:s stabiliseringsinsats i Mali ökas säkerheten för de nödlidande människorna, och möjligheterna förbättras för de humanitära biståndsorganisationerna att verka. Vi vill självklart för Sveriges del bidra i detta. Det handlar om att främja politisk dialog, nationell försoning och skyddet av mänskliga rättigheter.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och regeringens proposition i sin helhet och vill tacka för den breda samsyn som finns i Sveriges riksdag om denna insats.
(Applåder)

Anf. 58 BODIL CEBALLOS (MP):

Herr talman! Det här är min sista debatt i den svenska riksdagen innan jag går vidare till mitt nya uppdrag i Europaparlamentet. Jag vill därför tacka alla kolleger, ledamöter och personal, både utrikes- och försvarsutskottet, ministrar med flera för ett väldigt gott samarbete under de åtta år jag suttit i riksdagen. Det har varit väldigt roligt, ibland frustrerande, men det är en erfarenhet att ta med sig för resten av livet.

Jag vill också tacka talmännen som låter oss tala länge, ibland längre än den tid som vi har anmält. Det kommer att vara en bristvara för mig framöver. I EU-parlamentet får man en talartid på en minut, om man över huvud taget får någon talartid. Nu får jag lära mig att hålla mig kort, och det är inte min bästa egenskap.

Herr talman! Förra året i juni tog vi ett första beslut om att delta i den FN-ledda stabiliseringsinsatsen i Mali. Det handlade då om att hjälpa till med bland annat transporter. Av olika skäl, precis som Cecilia sade tidigare, blev det inte så mycket av den insatsen. Men nu har vi fått en ny fråga från FN att delta med underrättelseverksamhet från en bas i Timbuktu på ett regeringskontrollerat område. Dock är det fortfarande ett högriskområde.

Det hörs inte så mycket om Mali i de svenska nyheterna längre. Det man kan tolka positivt som att allt är lugnare. Att det är lugnare innebär

dock inte att det är stabilt, och den FN-ledda fredsfrämjande insatsen kommer förmodligen att behövas på en obestämd tid framöver.

Det svenska bidraget ska inte utgöras av stridande trupper, utan det handlar som sagt om att bedriva underrättelseverksamhet i syfte att bidra till FN:s uppdrag att stabilisera området. Man ska till exempel skydda civila och stoppa olika väpnade gruppers offensiver mot tätbefolkade områden. Den svenska styrkan har självfallet rätt att försvara sig vid eventuella angrepp men kommer i huvudsak att sitta inne på campen där riskerna inte är så stora att just det sker.

Herr talman! Miljöpartiet står bakom även denna svenska insats. Det gör alla partier i svenska riksdagen, även om finansieringsfrågan föreslås få en annan lösning i Sverigedemokraternas reservation. Vi i Miljöpartiet menar att bistånd aldrig ska bekosta militära insatser. Det är inte heller i enlighet med det internationella regelverket för bistånd att så sker. Vi menar att Dacreglerna inte skulle tillåta kostnaderna för militära insatser. Sverige är en viktig humanitär givare när det gäller bistånd, och jag utgår från att det humanitära bistånd som kan komma att behövas utöver det som Sverige redan ger kommer vi att se positivt på.

I det här fallet finns det ett tydligt FN-mandat. Det är FN som leder insatsen, och regeringen i Mali vill ha insatsen på plats. Miljöpartiet menar att det är lämpligt att vi använder det svenska försvaret i FN-ledda fredsbevarande och fredsfrämjande insatser ute i världen där de gör nytta för att bidra till fred och att vi får den erfarenhet som kan komma att krävas vid ett eventuellt, men föga sannolikt, angrepp mot Sverige någon gång i framtiden. Vi menar att Försvarsmakten är i dag mer behövd ute i världen än här på hemmaplan, där vi har helt andra utmaningar att ta itu med som i huvudsak inte kan lösas med militära medel.

Den enda farhåga vi har känt inför den här insatsen, eftersom det handlar om underrättelseverksamhet, är att även andra än väpnade grupper skulle kunna omfattas eller indirekt omfattas av den information som inhämtas av den svenska truppen. Vi tänker då i huvudsak på eventuella flyktingar som korsar Mali på sin väg mot Europa. Det är en fråga jag lyfte med UD vid de diskussioner som vi fört i utskottet. Den analys som då gjordes är att det är ett mycket farligt område att vistas i och att även om vi inte kan veta säkert går förmodligen flyktingströmmarna en annan väg i dag än tidigare. En annan aspekt är att det inte ingår i mandatet från FN att stoppa flyktingar på väg till Europa och därmed inte kommer att ingå i de insatsregler som de olika ländernas trupper ska rätta sig efter.

Med tanke på att svenska Försvarsmakten i övrigt inte visat sig göra det vi i riksdagen tyckt till om tidigare – om det inte ligger i linje med insatsreglerna – utgår jag från att de inte kommer att gå utöver sitt uppdrag heller denna gång. Jag tänker då på när vi från utskottet vad gäller Libyeninsatsen ville att Försvarsmakten också skulle spana efter flyktingar på Medelhavet i syfte att bistå människor i sjönöd. Det ingick inte i insatsreglerna, så det gjordes inte. För tydlighetens skull har vi ändå förtydligat i betänkandet att huvuduppgiften är att förse insatsens underrättelseenhet med information som kan användas för att uppfylla säkerhetsrådets mandat. Det som inte är huvuduppgift är att vi också måste ha en skyddsstyrka på plats till skydd för den svenska insatsen.

Herr talman! Under förra årets debatt talade jag om Mali som land och frågade om konflikten hade kunnat undvikas. Jag ska inte upprepa

Prot. 2013/14:124
12 juni

vad jag sa då, för den som är intresserad kan själv läsa i protokollet. Jag vill dock upprepa en aspekt som jag tycker är mycket viktig.

Mali sågs en gång i tiden som en stabil demokrati. Det var och är ett mycket fattigt land, men det politiska systemet fungerade hyfsat. De problem vi i utrikesutskottet uppmärksammade när vi besökte landet för några år sedan var, utöver fattigdomen, instabiliteten i norr där tuaregerna ställde krav på ökat självbestämmande eller självständighet. Uppenbart var också att det var ett land som brottades med klimatpåverkans konsekvenser och därmed svårigheter att förse befolkningen med livsmedel. Ett annat problem var den narkotika, i huvudsak kokain från Latinamerika om jag förstått saken rätt, som passerade landet på väg till konsumenterna i Europa, en handel som gynnades av och drev på de instabila förhållandena i norr, för man ville slippa inblandning av myndigheter.

Inget av de problemen hann få en lösning innan kriget bröt ut. Fattigdomen är lika stor som tidigare, och klimatpåverkan har inte gjort situationen bättre. Inte minst i ökenområdena i norr torde det vara ännu svårare att livnära sig i dag i förhållande till tidigare. Hur det ser ut med narkotikasmugglingen i dag vet jag inte, men jag utgår från att den fortsätter.

Den fråga man måste ställa sig är om en överenskommelse om större självbestämmande inom staten Mali hade kunnat innebära att tuaregerna inte tagit chansen att i samarbete med andra väpnade grupper försöka skapa en självständig stat i efterdyningarna av Libyenkrigets slut och allt vad det medförde av mängder av vapen som florerade i området. Att kriget i Mali utbröt tror jag att vi alla kan konstatera hade att göra med den stora mängd vapen som florerade efter kriget i Libyen och som fanns i området.

Herr talman! Det finns ett antal andra länder att oroa sig för. Det är också länder som formellt sett är demokratier men som precis som Mali består av olika folkgrupper som inte alla är överens om hur landets framtid ska byggas. I dag är det Irak som är i allas tankar. Kommer Isis att ta kontrollen även över Bagdad? Kommer USA att hörsamma vädjan från Irak att stoppa Isis framfart? Kommer FN att stå handlingsförlamat som så många gånger förr? Just nu är det mer frågor än svar samtidigt som det är bråttom. Så här kände vi en gång när det gällde Mali, när rebellgrupperna tillsammans med tuaregerna tog över stora landområden.

Det kommer att komma fler konflikter, och vi kommer att få fler förfrågningar. I dag är det Mali det handlar om.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag och tycker att det är väldigt bra att vi alla är eniga i denna fråga. Vi ska vara med och bidra i den fredsfrämjande insatsen.

(Applåder)

Anf. 59 FREDRIK MALM (FP):

Herr talman! Vi har i dag att ta ställning till sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande *Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali*.

Utskottet förordar, under förutsättning att det finns ett FN-mandat för insatsen Minusma, att Sverige ställer en väpnad styrka om högst 400 personer till förfogande för deltagande i styrkan. Riksdagens medgivande gäller för ett år, från den 1 juli i år till utgången av juni nästa år. Därefter kan vårt deltagande komma att förlängas genom nytt riksdagsbeslut. Det

är också det sannolika, bör påpekas, eftersom vår bedömning är att insatsen är långsiktig.

FN-insatsens mandat omfattar bland annat stabilisering av större tätbefolkade områden, skydd av civila och FN-personal samt stöd för att skapa förutsättningar för humanitärt bistånd. Det svenska bidraget föreslås utgöras av ett underrättelsekompani och en nationell stödenhet. Under normala omständigheter bör den svenska insatsen uppgå till ungefär 250 personer, men den kan komma att tillfälligt förstärkas upp till 400 personer om ett sådant behov skulle uppstå.

Mali är ett av världens fattigaste länder, i likhet med flera andra länder i västra Afrika och Sahelregionen. Landet har 15 miljoner invånare, och halva befolkningen är yngre än 15 år. Ytmässigt är Mali nästan tre gånger så stort som Sverige. En stor del av landets territorium tillhör den jättelika Saharaöknen. Det finns, förstår vi då, enorma utmaningar för Mali för att landet ska kunna häva sig ur fattigdom och skapa goda livsvillkor för alla invånare.

Till detta kommer spänningar mellan olika folkgrupper i Mali. Det gäller i huvudsak mellan grupper i den södra delen av landet, som har dominerat politiken och ekonomin, och grupper i norr – som tuaregerna och andra – som har ansett sig förfördelade. Fattigdom och svårigheten att kontrollera hela territoriet har öppnat dörren för andra problem såsom illegal vapenhandel, människohandel, drografik och kidnappningar.

Förhållandena som råder i Mali har skapat en grogrund för insurgen-ter kopplade till al-Qaida i islamiska Maghreb, vardagligt förkortat Aqim, som opererar över ett större område i västra och norra Afrika. Dessa extremister manövrerade ut den mer sekulära milisen MNLA i norra Mali under våren 2012, och på sommaren samma år kontrollerade de två tredjedelar av Malis territorium. Ett halvår senare påbörjade de jihadistiska extremisterna en offensiv mot huvudstaden Bamako. Det var då Frankrike klev in och gav militärt stöd till Malis centralregering, som därmed kunde återta kontrollen över större delar av landet igen.

Det råder fortfarande en spänd situation i Mali. Alla extremister har inte besegrats, och strider kan blossa upp på nytt.

Herr talman! FN:s stabiliseringsinsats Minusma i Mali har växt fram efter en rad säkerhetsrådsresolutioner. Först skapades en afrikanskledd internationell stödinsats i Mali, och för ett år sedan integrerades den insatsen i Minusma efter resolution 2100, med stöd i FN-stadgans kap. 7. Det finns således en folkrättslig grund för insatsen. Detta förstärks av att Malis övergångsregering också inkommit med en inbjudan till Förenta nationerna i ärendet.

Minusma får uppgå till högst 11 200 soldater och 1 440 poliser. Insatsen har sju huvudsakliga uppgifter, nämligen

1. stabilisering av större tätbefolkade områden
2. stöd för genomförandet av planen för övergångsperioden, efter de turbulenta åren med bland annat militärkupp
3. skydd av civila och FN-personal
4. skydd av mänskliga rättigheter
5. stöd för humanitärt bistånd

6. stöd för bevarande av kultur
7. stöd för nationell och internationell rättvisa.

Prot. 2013/14:124
12 juni

*Svenskt deltagande i
Förenta nationernas
stabiliseringsinsats
i Mali*

Insatsen leds av Ban Ki Moons särskilde representant Albert Koenders från Nederländerna. Högkvarteret för insatsen ligger i huvudstaden Bamako, och sedan finns några regionala kontor – bland annat i Timbuktu, där det svenska högkvarteret kommer att vara beläget. Under våren uppgick den militära personalen i Minusma till strax under 6 000 personer.

Herr talman! Det svenska bidraget föreslås utgöras av ett underrättelsekompani för att stödja insatsens underrättelseenhet, Asifu, där Nederländerna har en samordnande roll. Vår huvuduppgift i Mali är att förse underrättelseenheten med information som kan användas för att uppfylla FN:s säkerhetsråds mandat. I det svenska förbandet ingår också vissa stödenheter, bland annat trossfunktion, teknisk personal, skyddsfunktioner, sjukvårdskomponenter och annat som behövs för verksamheten. Vi har också för avsikt att placera stabsofficerare vid relevanta staber.

Vårt styrkebidrag kommer som sagt att vara stationerat i Timbuktu i norra Mali, men det kan naturligtvis användas i hela Minusmas operationsområde. Under normala omständigheter kommer den svenska insatsen som nämnts att uppgå till ungefär 250 personer, men den kan tillfälligt förstärkas upp till 400 personer om sådant behov uppstår.

Herr talman! I den proposition som ligger till grund för detta betänkande beräknar regeringen att kostnaden för det svenska bidraget under detta år, alltså 2014, kommer att uppgå till högst 370 miljoner kronor. Om vårt styrkebidrag kommer att fortsätta under hela 2015 beräknas kostnaden uppgå till 378 miljoner kronor.

Dessa kostnader belastar anslag 1:2 i utgiftsområde 6 i stadsbudgeten, det vill säga i huvudsak försvarsanslaget. Det är också vår uppfattning i Folkpartiet liberalerna att den här typen av militära och fredsbevarande insatser ska belasta vår försvarsbudget och inte biståndsbudgeten, vilket hävdas i en reservation från ett annat parti. Vi är också övertygade om att Försvarmakten med sin kompetens och sina kompetenta medarbetare kommer att lösa uppgifterna på ett professionellt, målmedvetet och seriöst sätt.

Samtidigt vet vi att det precis som i alla militära insatser finns en hotbild, och den kommer också att riktas mot svensk personal. Den kan variera – den kommer att variera – och Försvarmakten gör löpande bedömningar av risker och hot och vidtar eventuella åtgärder utifrån dessa bedömningar.

Herr talman! Parallellt med det internationella engagemanget för säkerhet och stabilitet i Mali har Sverige under lång tid varit engagerat för Mali inom ramen för vårt bistånd. Sedan 2001 har Sverige ett långsiktigt bilateralt utvecklingssamarbete med Mali. Huvudinriktningen är mänskliga rättigheter, demokrati, sanitet, naturresurser och stöd till Malis strategi för fattigdomsbekämpning. År 2010 upgraderade vi i Sverige våra förbindelser med Mali, vilket betyder att Sidas sektionskontor i huvudstaden Bamako omvandlades till svensk ambassad.

Efter militärkuppen i Mali 2012 drog Sverige in det bilaterala biståndet till Mali, samtidigt som det omfattande humanitära biståndet till civilbefolkningen bibehölls. Under 2013 återupptog vi det bilaterala bi-

ståndet till Mali efter att den politiska processen förbättrats och Mali antagit en färdplan för övergång till civilt styre med en nationell försörningskommission och förberedelser för att hålla val.

Sverige ger också ett omfattande stöd till hela Sahelregionen. Det uppgick till drygt en halv miljard svenska kronor år 2012 och till 279 miljoner år 2013. En del av resurserna kanaliseras till Mali – totalt för de två senaste åren drygt 200 miljoner inom den regionala potten för Sahel. Nu ska vår resultatstrategi för Mali revideras, varpå stödet kan komma att öka ytterligare för den kommande fyraårsperioden.

Därtill har EU-kommissionen genom Europeiska utvecklingsfonden gett Mali stöd motsvarande 560 miljoner euro under de senaste fem åren. För de kommande fem åren är förslaget från EU-kommissionen en höjning till 615 miljoner euro. Därtill har Europeiska unionen sedan ett drygt år tillbaka en militär utbildningsinsats i Mali, EUTM Mali, som syftar till att öka kapaciteten för Malis försvarsmakt och öka respekten för mänskliga rättigheter, folkrätt och skydd av kvinnor och barn. EU-insatsen upprättades dessutom efter önskemål från Malis regering och efter begäran från FN:s säkerhetsråd.

Jag tycker, herr talman, att det är viktigt att klargöra biståndsinsatserna för att sätta det svenska bidraget till Minusma i rätt sammanhang. Sverige har sedan lång tid tillbaka ett omfattande humanitärt och utvecklingsinriktat engagemang för Mali, och därför är det logiskt att vi bidrar till att stärka säkerheten i landet eftersom det hänger intimt samman med de utvecklingsinsatser vi genomför. Utan säkerhet kommer inte våra utvecklingsinsatser att bidra till förbättringar, och utan utvecklingsstödet kommer de militära insatserna bara att kortsiktigt bidra till ökad stabilitet.

Herr talman! I Folkpartiet liberalerna är vi varma anhängare av ett ökat svenskt internationellt engagemang. När Förenta nationernas säkerhetsråd ger mandat för en insats i enlighet med kapitel VII i FN-stadgan ska Sverige delta och bidra med vad vi kan för att upprätthålla freden. Efter vårt deltagande i ISAF-insatsen i Afghanistan finns kunskap och kapacitet att delta i en större mission, såsom Minusma i Mali. Vår personal inom Försvarsmakten är kompetent och erkänt skicklig. Kan vi bidra så bör vi bidra.

Det finns ett värde i att Sverige deltar aktivt i att främja fred och stabilitet när dessa hotas av extremism och terrorism. Vi har under en längre tid sett hur jihadister och salafister med vapen i hand och med bombbälten runt midjan skapat enorm förödelse och hotar fundamenten i en rad stater. Dessa terrorister skyr inga medel. Dessa terrorister saknar helt och hållet respekt för krigets lagar och människorätt i övrigt. De vill tvinga miljoner människor till underkastelse, alltsomoftast andra muslimer. De vill tvinga dessa att underkasta sig religiösa lagar. De inför apartheid-system för kvinnor. De attackerar judar, kristna, shiamuslimer och andra grupper som de anser vara fiender.

Att bekämpa denna extremism är nödvändigt. Annars kommer inte bara enskilda stater att falla samman, utan hela regioner. Parallellt med militära och andra insatser för skydd och säkerhet måste vi samla kraft för att långsiktigt hjälpa de mest utsatta och drabbade regionerna i världen att resa sig ur fattigdom och bygga fria demokratiska samhällen.

Endast så kan vi i det långa loppet bekämpa extremism och fanatism och bidra till en bättre värld.

Jag vill också säga, precis som tidigare talare, att jag är mycket glad att det finns en mycket stor enighet i Sveriges riksdag för detta. Med dessa ord yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på följdmotionen.

(forts. 14 §)

Prot. 2013/14:124
12 juni

*Svenskt deltagande i
Förenta nationernas
stabiliseringsinsats
i Mali*

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.52 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

13 § Frågestund

Frågestund

Anf. 60 TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras i dag av socialminister Göran Hägglund, statsrådet Maria Larsson, statsrådet Tobias Billström, statsrådet Ulf Kristersson och försvarsminister Karin Enström.

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning. Socialminister Göran Hägglund besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Skattesänkningar och skolan

Anf. 61 IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr talman! Min fråga vänder sig till socialminister Göran Hägglund.

Vi har i dagarna sett många glada studenter på lastbilsflak i solskenet. Det andas en positiv framtidstro, och det är bra. Samtidigt ser vi dock att utvecklingen i den svenska skolan är väldigt allvarlig och går åt fel håll. I går kom Skolverket med en rapport som visar att svenska elevers kunskaper backar mest i hela världen. Detta bekräftar den allvarliga PISA-rapport som kom i december.

Samtidigt som vi har en sådan utveckling planerar regeringens fyra partier enligt deras stämmobeslut ytterligare skattesänkningar. Moderaterna vill sänka skatterna med 40 miljarder per år. Centern går så långt som 70 miljarder per år. Kristdemokraterna ligger däremellan.

Min fråga till Göran Hägglund är därför: På vilket sätt blir svensk skola bättre av att man fortsätter den skattesänkingskarusell som den här regeringen ägnat sig åt i åtta års tid?

Anf. 62 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Jag är glad över Ibrahim Baylans fråga, som berör ett väldigt viktigt område. Det här är ett av de områden där regeringen har lagt ned allra mest tid och energi för att ta reda på hur vi ligger till. Vi har sett i internationella mätningar och jämförelser att svensk skola presterar alltför dåliga resultat. Vi har lagt fram en lång rad förslag om lärarutbildningen, innehållet i skolans verksamhet, ordningen i klassrummen etcetera. Det är mängder av förslag. En del av dem handlar om resurser. Regeringen har skjutit till stora medel. Det finns alltså ingen motsättning mellan skattesänkningar och resurstillskott till angelägna områden. Regeringen har för avsikt att fortsätta att reformera skolan för att säkerställa att vi når bättre resultat i framtiden, herr talman.

Anf. 63 IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr talman! Det är inte ambitionerna det är fel på, utan snarare resultatet av den förda politiken. Socialministern säger att regeringen har ägnat mycket tid och energi åt skolan. Visserligen har det genomförts ett stort antal reformer, men när man inte gör rätt saker, det som behövs enligt forskning och beprövad erfarenhet, då hjälper det inte. Snarare kan det till och med, som i fallet med lärarlegitimationsreformen, stjälpa lärarnas möjligheter att möta eleverna.

Socialministern säger vidare att regeringen har skjutit till stora resurser och att det inte står i motsättning till skattesänkningar. Den typen av argumentation kanske går hem på en partikongress hos Kristdemokraterna, men att äta kakan och ha den kvar fungerar inte i verkligheten, socialministern. Det är nämligen så att regeringens prioritering av skattesänkningar i åtta års tid har inneburit att det är 12 500 färre lärare som jobbar i den svenska skolan i dag jämfört med 2006.

Om ni nu ska satsa på ytterligare skattesänkningar med i runda tal 50–70 miljarder, hur många ytterligare lärare är ni då beredda att offra i skolan?

Anf. 64 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Låt mig få stryka under ett faktum som Ibrahim Baylan är väl bekant med, nämligen att lärartätheten i skolan är högre i dag än den varit tidigare. Det är fler lärare per 100 elever. Det här är betydelsefullt för att varje elev ska kunna få den omtanke och uppmärksamhet som krävs från lärarna.

Vi har under de här åren kunnat genomföra skattesänkningar som ger mer pengar i plånboken för enskilda människor och familjer. Det är bra. Vi har dessutom kunnat öka resurserna inom välfärdssektorn på ett sätt som är alldeles fantastiskt givet den svåra ekonomiska kris som vår del av världen genomgått. Sverige är närmast unikt i detta avseende.

Regeringen kommer att fortsätta att metodiskt arbeta igenom skolområdet och fortsätta arbetet för att svenska barn och ungdomar ska ha en bra utbildningsbakgrund när de ska ge sig ut i arbetslivet.

Anf. 65 PETER RÅDBERG (MP):

Herr talman! Jag har en fråga till försvarsminister Karin Enström.

Fler än 2 000 fartyg trafikerar dagligen Östersjön i området kring Gotland. Dessa fartyg transporterar ca 3 000 miljoner ton olja och ca 300 miljoner ton farliga ämnen och kemikalier varje år i Östersjön runt Gotland.

Regeringen har gett Kustbevakningen ökade uppgifter de senaste åren utan att kompensera Kustbevakningen ekonomiskt för detta. Kustbevakningen är en civil verksamhet som värnar liv, miljö och säkerhet till sjöss. För att Kustbevakningen ska kunna utföra de uppgifter som regeringen ålagt den fattas det 17 miljoner kronor för 2015 och 133 miljoner kronor för 2016. Kustbevakningen har redan varslat personal på grund av att regeringen inte sköt till pengar i vårbudgeten. Verksamheten vid Kustbevakningen kommer att reduceras med ca 30–40 procent.

Vad kommer regeringen att göra åt detta?

Anf. 66 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Kustbevakningen har många och vittomfattande uppgifter som bland annat handlar om miljöskydd, till exempel om att kunna sanera och vidta åtgärder vid stora oljeutsläpp.

Peter Rådberg pekar på någonting som Försvarsdepartementet och Regeringskansliet har arbetat med tillsammans med myndigheten Kustbevakningen under en längre tid. Kustbevakningens ekonomiska situation är allvarlig. Sedan en tid tillbaka pågår en process för att finna lösningar, så att vi kan få en bra balans mellan Kustbevakningens uppgifter och ekonomi.

Kustbevakningen har inte bara uppgifter som ligger inom ramen för Försvarsdepartementets ansvar, utan även uppgifter som ligger inom ramen för Justitiedepartementets ansvar samt på miljösidan. Det pågår nu ett intensivt arbete i Regeringskansliet för att hitta en lösning på Kustbevakningens ekonomiska problem.

Anf. 67 PETER RÅDBERG (MP):

Herr talman! När fartyget Prestige bröts itu och förliste mellan Spanien och Portugal 2002 höjdes kravet på att kuststaterna skulle få skydd längs sina kuster. Vid olyckan läckte det ut 60 000 ton olja, och 2 900 kilometer av Spaniens, Frankrikes och Portugals kust drabbades av oljeutsläppen.

Sedan 2009 har Kustbevakningen flaggat för att man måste ha den här budgetförstärkningen om man ska kunna uppfylla de säkerhetskrav och miljökrav som regeringen ställt på Kustbevakningen. Om inga pengar skjuts till lämnar regeringen Gotland och Östersjön utan fullgott skydd mot uppenbara hot om oljeutsläpp och försämrade säkerhet till sjöss. Konsekvenserna av oljeutsläpp i Östersjön och utanför Gotland kan bli väldigt kännbara för naturen och även för turistnäringen kring ön.

Jag skulle vilja att försvarsministern gav en liten hint om att man tittar över detta. Men faktum är att Kustbevakningen saknar de här pengarna. Får de inte pengarna måste de lägga varsel, och då drabbas miljön och säkerheten i Östersjön.

Anf. 68 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Jag vill understryka att Kustbevakningen har en allvarlig ekonomisk situation. Det gäller nu att finna lösningar, så att vi får en balans mellan verksamhet och ekonomi. Generaldirektören för Kustbevakningen har varit tvungen att varsla personal redan nu, eftersom det finns regler om ett års uppsägningstid. Men det pågår ett intensivt arbete inom Regeringskansliet för att finna en lösning, så att verksamhet och ekonomi kan vara i balans.

Anskaffning av nya generationens ubåtar

Anf. 69 JOHAN FORSSELL (M):

Herr talman! Jag har också en fråga till försvarsminister Karin Enström.

Jag tror inte att någon har missat att vi har en delvis ny säkerhetspolitisk utveckling i världen, inte bara långt borta från Sverige utan också närmare oss, med tanke på annekteringen av Krim. Det här innebär förvisso inte något omedelbart hot mot Sverige, men det ställer ändå frågor om vår egen försvarsförmåga och vår egen säkerhet.

En viktig del för Sverige är att ha en fungerande undervattensförmåga. Det är naturligt för ett land med en lång kustremsa. Där har det skett en lång process kopplad till Kockums och Saab kring nästa generations ubåtar.

Jag undrar hur försvarsministern bedömer möjligheterna för Sverige att kunna anskaffa nästa generations ubåtar som planerat.

Anf. 70 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Precis så är det. Undervattensförmågan är en vital del av Sveriges samlade försvarsförmåga. Vi har gjort bedömningen från regeringens sida att vi behöver ytterligare stärka vår försvarsförmåga. Då blir ubåtsförmågan en del som vi också måste vara beredda att förstärka.

Redan 2010 fattade riksdagen beslut och bemyndigade regeringen att kunna få anskaffa två nya ubåtar av nästa generations ubåt. Sedan dess har det pågått ett arbete för att kunna både beställa nya ubåtar och kunna göra en halvtidsmodifiering av resterande ubåtar.

Förutsättningar har inte funnits. FMV har inte kunnat komma vidare och hitta rätt förutsättningar för att kunna göra beställningar. Nu ser läget annorlunda ut. Vi har arbetat intensivt för att hitta en industriell lösning som gör att vi så fort som möjligt kan göra både beställningar på halvtidsmodifiering av ubåtar av Gotlandsklassen och anskaffa två nya ubåtar.

Anf. 71 JOHAN FORSSELL (M):

Herr talman! Jag vill tacka för svaret. Det är ett viktigt område både för Sveriges försvarsförmåga och för skattebetalarna som har plöjt ned väldigt stora summor i detta liksom för de tusentals arbetstillfällen som på olika sätt är beroende av att Sverige har den förmågan.

Det är ett kostsamt projekt. Ett litet land som Sverige kan inte finansiera det enbart på egen hand. Det är viktigt med en kostnadsdelning med andra nationer. Jag har en följdfråga till försvarsministern om hur hon ser

Anf. 72 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Jag vill först understryka att regeringen nu har pekat ut undervattensförmågan som ett väsentligt säkerhetsintresse för Sverige. Det är också någonting som Försvarsberedningen uppfattar att även riksdagen kommer att ställa sig bakom.

Det innebär också att kompetensbasen för att kunna utveckla ubåtsystemen är nödvändig för att kunna bibehålla och utveckla ubåtsförmågan i Försvarsmakten. Samtidigt är det så att när vi ska anskaffa eller utveckla ny materiel är det en fördel att kunna göra det i samarbete med andra länder.

Den industriella lösning som förhoppningsvis nu kommer att finnas kommer att göra det möjligt för internationella strategiska samarbeten där Sverige förhoppningsvis kan dela kostnader i utvecklingen av de nödvändiga men också, det stämmer, avancerade och kostsamma systemen som ubåtssystemen innebär.

Ersättning till vanvårdade

Anf. 73 MARGARETA LARSSON (SD):

Herr talman! Jag har två frågor till Maria Larsson som är sammankopplade med varandra.

Den ena handlar om stämningsansökningarna som har lämnats in av Jens-Victor Palm som ombud för Sofia Rapp Johansson och Johnny Lindén. Det handlar om gränsen vid 1980 och att Maria Larsson fråntagit de vanvårdade rätten att överklaga Ersättningsnämndens maktfullkomliga beslut.

Min första fråga lyder: Är Maria Larsson beredd att ändra lagen innan HD eller Europadomstolen gör det åt statsrådet? Min andra fråga är: Om det nu går så långt att det går till Europadomstolen, kommer Sverige då att medge talan? Eller är man beredd att betala högre advokatarvoden för att bestrida talan, som kunnat bekosta pengar till Johnny Lindén?

Anf. 74 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Herr talman! Jag är stolt över att Sverige som ett av få länder i världen har grävt i sin historia om placerade barn. Väldigt många barn i väldigt många länder har omhändertagits och inte fått en tryggare barndom utan en otryggare. De har utsatts för våld och övergrepp på ett otillbörligt sätt. Det är förfärliga historier som skett också i vårt land.

Därför har regeringen tillsammans med sju partier i riksdagen gjort en sjupartiuppgörelse om att ersättning ska kunna vara möjlig att få för dem som är drabbade. Efter att ha samlat berättelserna tillsattes en utredning som skulle titta på formerna för det. Den utredningen har legat till grund för den ersättningsnämnd som nu finns och beslutar.

Möjligheten finns att söka för dem som är drabbade. Har man fått ett avslag finns möjligheten att söka igen.

Frågestund

Anf. 75 MARGARETA LARSSON (SD):

Herr talman! Jag tackar för svaret, men jag anser ändå inte att jag har fått något svar på mina frågor.

Har det exempelvis kommit in nya uppgifter kan de drabbade göra en ny ansökan, men de kan inte överklaga. Det är rent lagvidrigt hur man har gjort det. Jens-Victor Palm är en väldigt namnkunnig advokat. Jag lit- ar fullständigt på att han har gjort en korrekt bedömning av att det strider mot Europakonventionen.

Herr talman! Jag bävar inför tanken att Sverige som nation och sva- rande ska försöka slingra sig undan sitt ansvar och därmed fortsätta att spotta på de personer som inte klarar av att kristallklart komma ihåg på en kvart vad de varit utsatta för när de sitter inför Ersättningsnämnden.

Anf. 76 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Herr talman! Ersättningsnämnden arbetar inte som en vanlig domstol. Den hör inte två parter. Den hör en part. Ersättningsnivån är hög jämfört med skadestånd i en domstol. Bevisbördan är lägre. Det är alltså inte en vanlig domstolsprocess som äger rum.

Vi har försökt att efter bästa förmåga, sju partier tillsammans, ut- forma ett regelverk som ska medge och möjliggöra för människor som är drabbade att få ersättning. Det har varit vår grund och vår avsikt, och det är också så jag upplever att Ersättningsnämnden i dag fungerar.

Regeringens syn på strejkrätten

Anf. 77 ALI ESBATI (V):

Herr talman! Det pågår som bekant en strejk som har sin upprinnelse i Öresundstågen. Bakgrunden är att operatören Veolia har lagt ett varsel om stora uppsägningar. Människor ska sägas upp men förväntas samti- digt acceptera att återvända som deltids- och timanställda.

Detta är oacceptabelt i det fallet och borde vara någonting som inte förekommer på den svenska arbetsmarknaden. Fackförbundet Seko för- söker nu ta sitt ansvar och reglera detta avtalsvägen, men arbetsgivar- organisationen Almega vägrar. Därför ser vi nu den viktiga arbetskon- flikten.

Att arbetande människor tillsammans tar kampen för rimliga villkor tycks dock vara extremt provocerande för somliga. Tunga företrädare för regeringspartiet Folkpartiet har tagit till orda för att begränsa inte de osäkra villkoren utan strejkrätten, denna grundlags- och konventionsfästa mänskliga rättighet.

Min fråga till socialminister Göran Hägglund blir därför: Är Folkpar- tiets syn på att strejkrätten ska begränsas i Sverige någonting som delas av hela regeringen?

Anf. 78 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Det pågår en konflikt på den svenska arbetsmarknaden. Det är en fråga för arbetsmarknadens parter. Det är inte en fråga för oss som regering eller för riksdagen att ta ställning till. Det handlar om att parterna har haft kontakter och förhandlingar. Jag hoppas att de ska kunna komma överens så att man har goda villkor för medarbetarna, en

Anf. 79 ALI ESBATI (V):

Herr talman! Min bedömning är att Folkpartiets ställning i Sveriges regering inte är en fråga för arbetsmarknadens parter utan för regeringen. Det är vad min fråga gällde. Är det som flera tunga folkpartister nu har sagt, nämligen att strejkrätten bör begränsas, en åsikt som delas av regeringen?

Vidare är det man strejkar om, det som har föranlett strejken, en effekt av att regeringen för en politik som gör exempelvis att så kallad allmän visstid förekommer, det vill säga att arbetsgivaren inte behöver motivera varför den vill anställa på visstid. Detta försöker man nu reglera genom avtal, och därför uppstår konflikt när arbetsgivaren vägrar.

Min första fråga och huvudfråga var: Delar regeringen den ståndpunkt som tunga företrädare för regeringspartiet Folkpartiet har gett uttryck för, nämligen att strejkrätten bör begränsas?

Anf. 80 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Jag har bara följt diskussionen via medierna. Jag tror att det är likadant för de flesta av oss här i kammaren. Att politiska partier har ståndpunkter om det som är en lagstiftad del i arbetsmarknadspolitiken är inte ett dugg konstigt. Det är sådant som vi kan ha politiska diskussioner om. Det gäller till exempel hur arbetsrätten ska se ut vad gäller de lagstiftade delarna. Jag tror att representanter för Folkpartiet har pläderat för en förändring av proportionalitetsprincipen.

Regeringen har ingen avsikt att förändra den lagstiftning som gäller i dag på området. Jag tror att det är olyckligt om detta är en strid som blir partipolitisk snarare än en fråga för arbetsmarknadens parter. Det regelverk som är lagstiftat gäller. Vi överlåter åt arbetsmarknadens parter att nå överenskommelser som bland annat kan säkerställa att tågtrafiken går igen.

Beredskap för flyktingmottagande

Anf. 81 TINA ACKETOFT (FP):

Herr talman! Som skåning och folkpartist känner jag mig nästan huggad att ge mig in i föregående diskussion efter att ha kommit från ett Skåne som har varit lamslaget i ungefär två veckors tid.

Min fråga går till statsrådet Billström. Sverige har en lång och mycket god tradition av att vara en öppen hamn och ta emot flyktingar som behöver ett tryggt ställe. Vi har haft Irak tidigare och Syrien i allra högst grad. Nu är strider i gång igen i Irak, vilket vi kan läsa om och följa i medierna.

Efter några dagar kontrollerar de islamistiska terroristerna i Isis nu stora delar av norra och västra Irak. Hundratusentals människor har redan flytt Mosul in i de kurdiska regionerna. Om situationen fortsätter antar jag att vi sannolikt har en ny flyktingvåg på väg till Europa och till Sverige.

Frågestund

Därför är min fråga till migrationsministern: Vilken beredskap har Sverige för att kunna leva upp till de förväntningar som man har på Sverige som en trygg och säker hamn för att ta emot människor på flykt?

Anf. 82 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr talman! Det är precis som Tina Acketoft säger: Utvecklingen i Irak, som delvis är en konsekvens av utvecklingen i inbördeskriget Syrien, företer alla tecken på en eskalering i en riktning där många, många människor förmodligen kommer att befinna sig på flykt inom kort. De senaste siffror som jag har hört visar att ungefär 500 000 människor nu är internflyktingar i sitt eget land på flykt undan den så kallade Isismilisen.

För svenskt vidkommande ska man naturligtvis komma ihåg att effekter i det svenska migrationssystemet och i det europeiska asylsystemet ofta sker längre fram. Det sker inte omgående, utan längre fram. Icke desto mindre utgår jag ifrån att våra berörda myndigheter, framför allt Migrationsverket, kommer att ta utvecklingen på största allvar och ta in detta i den omvärldsbevakning som måste finnas.

Man får inte heller glömma bort att det också finns organ på europeisk nivå, framför allt Easo, det europeiska stödkontoret för asylfrågor, som är en EU-myndighet som har en roll att spela tillsammans med organisationer som UNHCR.

Anf. 83 TINA ACKETOFT (FP):

Herr talman! Jag tackar statsrådet Billström för svaret. Det känns gott att vi är på samma sida i de här frågorna. Nästan alla partier i riksdagen delar övertygelsen att Sverige har ett ansvar och att vi vill leva upp till detta.

Därför gör det mig orolig när jag träffar mina folktopartistiska kolleger runt omkring i landet, och för den delen också andra partiets företrädare. Det är kommunföreträdare som vill stå upp, som vill ordna boende och som vill se till att kunna ta emot. Men de mäktar helt enkelt inte med att hantera detta eftersom Migrationsverket står och knackar på dörren och har 100 människor som ska tas hand om med 14 dagars varsel.

Min fråga till statsrådet är ännu en gång: Vad kan vi göra för att se till att framförhållningen blir bättre så att vi kan ta emot de här människorna, ge dem ett vettigt uppehåll och se till att de kan få ta del av vår svenska nation?

Anf. 84 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr talman! Precis som jag sade i mitt föregående inlägg gör världsläget att många människor söker asyl i Sverige just nu. Det är också många människor som beviljas uppehållstillstånd. Det gör att Migrationsverkets boenden är fulla, och man måste använda sig av så kallade tillfälliga boenden.

Lösningen på det problem som Tina Acketoft pekar på med att framförhållningen inte alltid är så snabb som man skulle önska är att fler kommuner solidariskt ställer upp och bereder dem som har fått uppehållstillstånd möjligheten att få plats ute i kommunerna för etablering. Då skulle det egentligen inte finnas något behov av denna typ av tillfälliga boenden, och den diskussion vi har här och nu i kammaren skulle vara helt obehövlig.

Lösningen för att förbättra kvaliteten i mottagandet av asylsökande och för att sänka kostnaderna är att förmå landets kommuner att öppna för kommunplacering av de nyanlända som har fått uppehållstillstånd.

Det är ett ansvar som åvilar oss alla oavsett partifärg i den här kam-maren – de partier som står upp för en öppen och human asylpolitik – att föra detta samtal.

Patientsäkerheten vid sjuksköterskebrist

Anf. 85 INGELA NYLUND WATZ (S):

Herr talman! Min fråga går till socialministern.

I måndags presenterade Vårdförbundet sin sommarrapport, som visar att det råder större eller allvarlig brist på sjuksköterskor, specialistsjuk-sköterskor och barnmorskor i princip i hela landet inför sommaren. Värst är dock läget i storstadsregionerna. Vårdförbundet känner och pekar nu på en allvarlig oro för patientsäkerhetsläget inför sommaren.

Landstingsmoderaterna i Stockholm presenterade sina åtgärder inför den akuta sommarsituationen två och en halv vecka innan sommar-semestrarna börjar. De sätter som vanligt sitt hopp till att personalen ska skjuta på sina semestrar.

Anser socialministern att en sådan planering borgar för en god pati-entsäkerhet?

Anf. 86 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Jag vet att runt om i Landstingssverige är detta en fråga som är allt annat än obekant. Detta är någonting som landstingspolitiker och landstingsledning arbetar med runt om i Sverige oavsett partipoli-tisk färg. Det är ett svårt problem att hantera. Vi har en situation då efter-frågan på vård inte låter sig enkelt planeras och där alla människor i vårt land som har ett arbete har möjlighet och rätt att få sammanhängande ledighet under sommaren.

Detta gör naturligtvis att vården utsätts för påfrestningar. Det innebär att man gör stora ansträngningar med en del lock och pock för att få medarbetarna att bidra på olika sätt. Det innebär att man rekryterar vik-ari-er, personer som fortfarande studerar och så vidare – allt för att säker-ställa så långt det över huvud taget går att vården ska fungera på precis samma goda sätt som den tenderar att göra under resten av året.

Anf. 87 INGELA NYLUND WATZ (S):

Herr talman! Sommarkaos i sjukvården är ingenting som har uppstått just nu, socialministern. Detta är någonting som har blivit en väletablerad företeelse och som årligen riktar ljuset mot precis de problem som vi ser och den pressade situation som kommuner och landsting upplever men som framför allt personalen får bära.

Jag undrar fortfarande om socialministern anser att den planeringscy-kel som Stockholmsmoderaterna och den borgerliga landstingsledningen i Stockholm har och som träder i kraft två och en halv vecka före som-marperioden borgar för en god patientsäkerhet. Jag fick inte svar på den frågan.

Jag skulle också vilja fråga socialministern, som en följd, om han anser att sjukvårdens resurser är tillräckliga för att upprätthålla en god patientsäkerhet årets alla dagar.

Anf. 88 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Svaret på den senare frågan är ja. När det handlar om planeringen är Ingela Nylund Watz naturligtvis inte så blåögd att hon tror att den sattes i gång för två och en halv vecka sedan. Detta är ett arbete som i Stockholms läns landsting precis som i alla andra landsting har pågått under en mycket lång tid.

Precis som Ingela Nylund Watz säger är inte detta ett nytt problem, utan det är ett ständigt problem. Jag tycker att frågan förtjänar ett lite djupare resonemang än att möjligen ge åhörarna inställningen att detta handlar om vilken politisk majoritet som styr. Det ser likadant ut vare sig vi talar om det ena eller det andra landstinget oberoende av vilka det är som styr. Detta är en utmaning för vården. Det finns inte ett alexanderhugg som kommer att lösa frågan, utan det kommer fortsatt att vara viktiga uppgifter för landstingsledningarna att planera vården på ett sådant sätt att vi bäst kan möta de utmaningar som följer av de sammanhållna sommarledigheterna.

Kustbevakningens resurser

Anf. 89 ÅSA LINDESTAM (S):

Herr talman! Jag vill fortsätta med frågan om Kustbevakningen. Den går till försvarsministern.

Vi har sett varslen läggas på 150 av de 700 anställda. Det saknas i dagsläget 133 miljoner till Kustbevakningen för att de ska kunna fortsätta utföra de arbetsuppgifter de är satta att göra. Det var länge sedan jag interpellade om precis den här saken. Då sade försvarsministern att hon skulle läsa de svar som hade kommit in. Det hade jag redan gjort vid den tiden.

Man övervältrar kostnader på kommuner, länsstyrelser, verk och myndigheter. Alla var negativa till detta. Ingen ville ta till sig arbetsuppgifterna rakt av, för det kommer att kosta pengar även för dem.

Försvarsdepartementet vill ändå göra någonting, har jag förstått, men jag vet inte riktigt vad. Min fråga till försvarsministern är: Ska Kustbevakningen i framtiden endast ägna sig åt att bli en beredskapsorganisation som ligger vid kajen och inte kan åka ut annat än när något redan har hänt?

Anf. 90 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Precis som Åsa Lindestam säger har vi diskuterat frågan flera gånger i kammaren. Då har jag också gett en bakgrund till att Kustbevakningen har fått både fler uppgifter under åren och framför allt fler plattformar. Det gäller både nya fartyg med fantastiska funktioner och nya flygplan som gör att man kan övervaka stora havsområden och inte minst spana och övervaka från luften om det sker miljöbrott och utsläpp till havs.

Kustbevakningen har nu i god tid meddelat regeringen att man ser problem med finansieringen i framtiden. Och de 133 miljonerna som Åsa Lindestam nämner handlar alltså om en befarad brist 2016. Det är naturligtvis allvarligt eftersom Kustbevakningen har många viktiga uppgifter.

Vi kommer att återkomma så att Kustbevakningen kan få balans mellan sin verksamhet och sina uppgifter.

Anf. 91 ÅSA LINDESTAM (S):

Herr talman! Varsel innebär att människor börjar se om sitt hus eller sin båt. Det innebär också man söker sig ifrån Kustbevakningen. Vi kommer att förlora god arbetskraft i Kustbevakningen, välutbildade killar och tjejer som vi verkligen behöver.

Kustbevakningen har fått nya arbetsuppgifter, och sådana saker kostar pengar. När man lägger nya arbetsuppgifter på Kustbevakningen måste man också tillföra mer pengar så att de kan tillsätta personal för de arbetsuppgifterna. Det räcker inte att bara köpa nya båtar och nya flygplan. De måste även bemannas på något vis.

Varslet som nu är lagt kommer dock att ställa till en massa saker. Jag skulle vilja veta hur framtiden ser ut för Kustbevakningen. Kommer de att kunna utföra de arbetsuppgifter som de är satta att göra i dag, eller kommer det att bli något helt annat? Och vem ska i så fall utföra de arbetsuppgifterna som i dagsläget ser ut att gå över till kommuner, till länsstyrelser, till verk och till myndigheter?

Anf. 92 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Som jag har sagt tidigare och som har sagts tidigare i dag är det här ett allvarligt läge. Vi har också fått beskrivet för oss vilka konsekvenser det får.

Den situation som Kustbevakningen är i i dag, den brist de ser på 133 miljoner kronor år 2016 och med ett års uppsägningstid samt en skyldighet att varsla sex månader innan innebär att de har varit tvingade att lägga varsel redan i dag. Vi inser till fullo de negativa konsekvenser som det får. Precis som Åsa Lindestam säger finns det risk för personalflykt.

Eftersom Kustbevakningen som jag sade tidigare har uppgifter inom flera departements ansvarsområden ser vi på Regeringskansliet över hur vi kan lösa frågan inför framtiden så att Kustbevakningens uppgifter, verksamhet och ekonomi är i balans. Det kommer vi att återkomma till.

Framtiden för hemvärdet och de frivilliga försvarsorganisationerna

Anf. 93 STAFFAN DANIELSSON (C):

Herr talman! Säkerheten i Europa har försämrats, och Ryssland bär ansvaret. Det är bra att Försvarsberedningen i bred samsyn står bakom en mycket skarp kritik av Ryssland samt är brett överens om det svenska försvarets inriktning, förstärkning med materiel samt successivt ökade resurser till försvaret.

Som centerpartist gläder jag mig också åt att vårt hemvärn, våra nationella skyddsstyrkor, vässas väsentligt och ska förstärkas antalsmässigt. Det är även positivt att de frivilliga försvarsorganisationernas goda arbete

starkt betonas, både för rekryteringen till exempelvis hemvärnet och för att stärka fortsatt god folkförankring för vårt viktiga försvar.

Jag vet att försvarsministern är engagerad i frågorna. Min fråga gäller hur statsrådet ser på framtiden under de närmaste åren för just hemvärnet och de frivilliga försvarsorganisationerna.

Anf. 94 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Redan i den försvarspolitiska inriktningsproposition som beslutades av riksdagen 2009 pekades hemvärnet ut som ett område och som en resurs som vi ville se en ambitionshöjning för. Vi ville se både tydligare uppgifter och högre ambition när det gäller utbildning, utrustning och övningar. Nu ser vi också att det har blivit verklighet.

Hemvärnet har nu en medelålder under 40 år – jag tror att den just i dag är någonstans mellan 38 och 39 år. De har hög kontraktsuppfyllnad. Varje hemvärnsbataljon genomför en årlig krigsförbandsövning, och de jobbar nu i kapp för att hinna utbilda när det gäller all den nya utrustning de har fått. Hemvärnet genomgår alltså en god utveckling.

Det är viktigt och intressant att Försvarsberedningen också har pekat ut att de har sett den utvecklingen. Och de vill se ännu mer uppgifter för hemvärnet.

Anf. 95 STAFFAN DANIELSSON (C):

Herr talman! Jag har en anknytande fråga. Ambassadör Tomas Bertelman utreder på regeringens uppdrag Sveriges militära samarbeten i Norden, med EU och med Nato. Betydelsen av det har ökat efter Rysslands bemäktigande av Krim, en del av Ukraina som är ett land som är lika aktivt som Sverige i Natos partnerskap för fred.

Jag tror att rapporten kommer att ha stor betydelse för hur Sverige ska utveckla sin säkerhet tillsammans med andra, vilket behöver diskuteras bland de politiska partierna och med medborgarna.

Delar försvarsministern bedömningen om rapportens betydelse? Och hur tror försvarsministern att rapporten kommer att användas?

Anf. 96 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Det råder en bred samsyn när det gäller att Sverige ska bygga sin säkerhet tillsammans med andra. Det finns en bred politisk upplutning bakom detta.

Jag har precis mottagit Försvarsberedningens senaste rapport som är en försvarspolitisk rapport. Men den skulle också beakta den senaste händelseutvecklingen i och kring Ukraina och hur det påverkar vår säkerhet. Som jag uppfattar det finns det fortfarande en samsyn om att vi bör utveckla våra internationella samarbeten. Vikten av samarbetet med Nato betonas samt att vi ska fördjupa de partnerskap som vi har. Det gäller samarbetet med USA, men naturligtvis också samarbetena inom Norden och inom EU.

Jag vill inte här föregripa vad utredningen kommer att komma fram till. Men jag skulle tro och kommer att välkomna om man föreslår ytterligare betoning och fördjupning av internationella samarbeten. Det är nämligen tillsammans med andra som vi bygger säkerhet.

Anf. 97 PETER PERSSON (S):

Herr talman! Den moderatledda regeringen har snart verkat i åtta år. Dess viktiga ambition var att minska utanförskapet och få fler människor i arbete. Jag riktar min fråga om detta till socialförsäkringsministern.

Det var tre nycklar som skulle vridas om. Den ena var att försämra sjukförsäkringen. Undertexten var att folk utnyttjar ett system. Den andra var att försämra arbetslöshetsförsäkringen. Undertexten var att folk inte vill jobba. Den tredje var att sänka skatterna kraftigt.

Jag undrar: Är socialförsäkringsministern nöjd med utvecklingen på hans område vad avser sjukförsäkringen?

Frågestund

Anf. 98 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! När vi tog över regeringsansvaret hade vi, på det sätt som SCB mäter det, 20 procents utanförskap. Var femte vuxen svensk i arbetsför ålder levde helt på sociala ersättningar – var femte. Det är ojämförbart i resten av den fria världen. Det var ett samhällsproblem av magnitud.

Göran Persson formulerade för egen del halveringsmålet 2003 – apropå att vilja men inte kunna. Sedan tog vi vid och påbörjade en resa mot en förbättrad sjukförsäkring som garanterar människor ersättning för den tid man till följd av sjukdom inte kan arbeta, men framför allt garanterar den snabb väg tillbaka till arbete.

I dag är utanförskapet 14,6 procent. 14,6 procent är en dramatisk framgång i jämförelse med läget då vi tog över makten.

Anf. 99 PETER PERSSON (S):

Herr talman! Alliansen har helt misslyckats med projektet Bekämpa arbetslösheten. 140 000 fler är arbetslösa i dag. Och det är en massarbetslöshet som administreras; 400 000 är arbetslösa.

Antalet sjukskrivna är nu tillbaka på samma nivå som när ni tillträdde. Men därutöver har 75 000 personer utförsäkrats från sjukförsäkringen. Det är en rundgång mellan arbetsförmedling, sjukförsäkring och socialkontor. Ni har inte gett människor arbete. Ni har straffat dem och gjort dem fattiga. Det är det stora ansvaret och misslyckandet.

Anf. 100 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag vet att Socialdemokraterna i grund och botten vill gå tillbaka till hur det var förut. Det vore klädsamt om ni också sade det: Vi vill ha tillbaka till det så som det var 2006.

Då fanns det 550 000 förtidspensionärer, ett par hundra tusen samtidigt sjukskrivna och ungefär 20 procent utanför den vanliga arbetsmarknaden. Men säg det då. Det är en ståndpunkt som man kan inta, men vi delar den inte. Vi kan i så fall diskutera vad vi ska göra härnäst.

Däremot kan man inte bara låtsas att siffrorna ser ut som du säger. De är fel. Det är väsentligt färre sjukskrivna i dag. Det är framför allt väsentligt färre långtidssjukskrivna, det vill säga de människor som löpte störst risk att gå från sjukskrivning till förtidspensionering. 60 000 sjukfall om-

vandlades från sjukpenning till förtidspension under er tid. Nu är det 4 000–5 000 sådana fall.

Det är en dramatisk förbättring, och som alltid finns det mycket mer kvar att göra.
(Applåder)

Våld mot äldre

Anf. 101 ANDERS ANDERSSON (KD):

Herr talman! Min fråga riktar jag till äldreminister Maria Larsson.

Våld mot äldre är ett folkhälsoproblem. Det är ett hälsoproblem för äldre kvinnor och äldre män. Vi vet att det för den enskilde innebär ett stort lidande. Vi vet också att det ofta finns skam och skuld i anslutning till våld mot äldre. Man vill inte tala om det. Ibland finns det också en form av rädsla inför vad som händer när våldet blir synligt.

Det som jag också oroar mig över är att självkänslan och tilliten hos äldre kvinnor och män gentemot sina barn, anhöriga och också vårdpersonal påverkas när en liten – men ändå alldeles för stor – grupp äldre upplever att de utsatts för våld.

Min fråga till statsrådet är: Vad har regeringen gjort för att åtgärda detta? Har det lämnats några förslag för att minska våldet?

Anf. 102 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Herr talman! Tack för frågan! Det är verkligen ett angeläget samhällsproblem där vi tror att det också finns ett stort mörkertal av ännu ej kända fall.

Vi har arbetat långsiktigt med dessa frågor under hela vår regeringstid. Vi har arbetat med värdegrunden inom äldreomsorgen. Vi har sett till att anhörigstödet har förbättrats eftersom det ofta är anhöriga som är vittnen och ibland ansvariga när bördan blir för tung. Vi har också gjort kvalitetsförstärkningar inom äldreomsorgen.

Jag kan glädja Anders Andersson med att vi på regeringssammanträdet tidigare i dag har beslutat om en strategi för att bekämpa våld mot äldre inom vård och omsorg. Det handlar om att förebygga att det händer, men också att upptäcka när det har hänt. Och naturligtvis handlar det om att veta hur man ska hantera en uppkommen situation. Detta ska vara en inspiration och en ambitionshöjning för kommunerna.

Anf. 103 ANDERS ANDERSSON (KD):

Herr talman! Tack för svaret, Maria Larsson! Jag uppskattar arbetet med värdegrunden. Jag tror att det långsiktigt är en viktig del. Jag uppskattar också självklart det besked som du nu ger om regeringens beslut i dag.

Men då blir min följdfråga: Är det några särskilda uppdrag som har getts utifrån den strategi som regeringen talar om i dag? Finns det några särskilda uppdrag som riktar sig till någon del av de insatser som kan behövas för att man ska kunna minska våldet mot äldre?

Anf. 104 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Herr talman! Här finns det naturligtvis uppdrag av olika slag inlagda. Mycket av detta är en informationsfråga där okunskapen är ganska stor, både hos vårdpersonal och hos medborgare i stort.

Socialstyrelsen har därför fått i uppdrag att ta fram ett utbildningspaket för att sprida kunskap och information om hur situationen ser ut. Socialstyrelsen har också fått i uppdrag att genomföra en ambulering konferens som kommer att hållas i alla län. Den riktar sig framför allt till politiker, men också till tjänstemän, just för att uppmärksamma kommunernas och socialtjänstens ansvar för den här frågan.

Trafikverkets information vid trafikstörning

Anf. 105 AGNETA GILLE (S):

Herr talman! Jag vill rikta min fråga till regeringen, så det blir Hägg-lund som är ansvarig vid dagens frågestund.

Under de två senaste veckorna har tågen mellan Uppsala och Stockholm inte fungerat. Det har rått en mycket stor irritation, ilska, upprördhet och i slutet av dessa veckor också uppgivenhet bland mina pendlarvänner. Vi är väldigt många som pendlar mellan Uppsala och Stockholm.

I går anordnade vi socialdemokrater en hearing om tågkaoset. Där medverkade Anna Lundman som är underhållschef på Trafikverket. Hon fick frågan varför det inte finns någon information på Trafikverkets hemsida om hur människor ska göra när de inte kan ta tåget. Hon svarade att det inte är Trafikverkets ansvar att lägga ut sådan information. Då undrade man vad det var som hindrade det. Anna Lundman svarade: Politikerna, och det framgår av vårt regleringsbrev.

Anf. 106 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Det är naturligtvis av allra största vikt att järnvägstrafiken fungerar överallt, och det gäller naturligtvis inte minst på en sträcka som tillhör en av Sveriges mest belastade sträckor, mellan Stockholm och Uppsala.

Regeringen genomför ju nu rekordartade satsningar på bland annat underhållet av järnvägen. Detta kommer att ge effekt, men vi har ett stort berg av underlåtenhet som vi ska beta av.

Självklart är det viktigt att de företag som bedriver verksamheten säkerställer att vi som passagerare har tillgång till information så långt som det över huvud taget är möjligt.

Vi blir irriterade när tågen är sena, men vi blir ännu mer irriterade om vi inte får besked, så långt det nu går att lämna, om när tåget kan beräknas komma och gå.

Information till passagerarna är av allra största vikt.

Anf. 107 AGNETA GILLE (S):

Herr talman! Det framgår av regleringsbrevet att Trafikverket inte får informera om ersättningstrafik. Informationen till oss pendlare har varit totalt undermålig.

Under de åtta år som regeringen har haft ansvaret har också underhållet av kollektivtrafiken och främst av järnvägsspåren varit undermåligt. Underhållet har ju inte alls skötts.

Jag vill veta hur ministern ser på Trafikverkets svar, att det framgår av regleringsbrevet att det inte är Trafikverkets ansvar att lägga ut information om den ersättningstrafik som finns.

Anf. 108 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Låt oss först konstatera att större satsningar på underhåll aldrig någonsin har genomförts. Vi har att beta av långvariga brister i underhållet som tidigare inte var finansierat av den dåvarande socialdemokratiska regeringen. Regeringen gör nu rekordsatsningar.

När det handlar om formuleringar i regleringsbrev tror jag att alla som vet vad regleringsbrev är förstår att det är omöjligt för något statsråd att överblicka alla de hundratals regleringsbrev som existerar och varje formulering i dem.

Jag vill be frågeställaren att ställa frågan till ansvarig minister om formuleringen i regleringsbrevet, så får hon säkert ett svar.

Anmälningar till socialtjänsten om barn som far illa

Anf. 109 MARGARETA B KJELLIN (M):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till statsrådet Larsson.

Vi kommer alla ihåg tragedin i Karlskrona när en åttaårig flicka dödade i sitt hem. Vi vet också att det fanns anmälningar om att det fanns risk för att ett barn för illa, men anmälningarna upptäcktes aldrig.

Det här har gett upphov till mycket diskussioner om hur man ska hantera sådana här anmälningar för att säkerställa att det inte upprepas igen.

Nu undrar jag: Vad anser ministern att man måste göra för att i tid skydda barn, så att inte fler tragedier inträffar?

Anf. 110 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Herr talman! Det är verkligen en fruktansvärd tragedi när någonting så här hemskt händer, att ett barn dödas. Vi måste naturligtvis göra allt för att förhindra att så sker.

Även om det är kommunerna som har huvudansvaret för att socialtjänsten fungerar väl har vi stött kommunerna genom utvecklingsarbete och också med ny lagstiftning – detta för att förbättra den sociala barn- och ungdomsvården.

Socialtjänsten ska göra en omedelbar skyddsbedömning för att kunna göra ett omedelbart ingripande. Man ska bedöma barnets behov av skydd direkt.

Vi har också fastställt en tidsgräns för när man måste inleda en utredning. Det finns i dag en 14-dagarsgräns för det. Den kom till den 1 januari 2013.

Vi har också förtydligat att socialnämnden är skyldig att se till att det finns rutiner för hur man hanterar den här typen av ärenden.

Det finns ett kvalitetsledningssystem.

Anf. 111 MARGARETA B KJELLIN (M):

Herr talman! En del röster i diskussionen har hävdad att en nationell handlingsplan skulle vara svaret på hur den sociala barnvården ska skötas. Jag undrar hur ministern ser på det kravet.

Frågestund

Anf. 112 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Herr talman! Jag försöker dammsuga på alla förslag som kan förbättra socialtjänstens arbete, och det är jag övertygad om att socialtjänsten också uppskattar. Men det jag har sett hittills som förslag är egentligen sådant som vi redan arbetar med eller har satt i gång.

Jag lyssnar naturligtvis gärna vidare, men vi inför nu från den 1 juli en behörighet för dem som ska göra barnutredningar. Vi har just nu en kompetenssatsning på socialtjänsten när det gäller barnavårdsärenden, och den pågår flera år framåt. Vi har en utredning som tittar på tvångsomhändertagandet av barn, LVU, och ser över hela den lagstiftningen. Dessutom vill vi stärka barns rätt ytterligare genom att se på om ett införlivande av barnkonventionen i svensk lag kan stärka barns rättigheter och skydda barn på ett bättre sätt.

Det är alltså en rad åtgärder på gång. Detta är ett område som regeringen har jobbat enormt mycket med, och ändå finns det mycket kvar att göra.

Bostadsbristen och asylmottagandet

Anf. 113 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr talman! Något som debatteras alldeles för lite är den rådande bostadssituationen. Det råder stor bostadsbrist, främst i våra storstäder. Detta är en situation som är mycket allvarlig, inte bara för att en enskild person kan riskera att stå utan bostad utan också för att det påverkar val av studier och arbete.

Det presenteras hela tiden olika lösningar på bostadsbristen, och så har det varit en längre period. Men faktum kvarstår att ett av de problem som få diskuterar kommer aldrig fram.

I år kan uppemot 70 000 människor komma att söka asyl i Sverige. Samtidigt byggs det inte tillräckligt med bostäder. Min fråga till migrationsministern är om han inte inser hur allvarligt detta är och om man inte bör överväga en förändrad politik.

Anf. 114 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr talman! Frågan som det handlar om är inte huruvida det finns en bostadsbrist i Sverige, för det är vi alla överens om. Frågan är i stället hur vi ska hantera den situation som uppstår när vi får flaskhalsar på den svenska bostadsmarknaden som uppstår på grund av att många människor kommer på kort tid.

Låt oss illustrera vad problemet egentligen handlar om: Antalet människor som i dag befinner sig i en situation där de inte kan lämna Migrationsverkets asylboenden och gå över till kommunetablering i landets kommuner är 10 700. Det är 10 700 personer som vi pratar om. Det är klart att detta skulle kunna lösas om det fanns en ökad solidaritet mellan landets kommuner.

Den stora bilden när det gäller bostadsbristen i Sverige är helt riktig. Den arbetar kommunerna och staten med i en dialog som framför allt handlar om den politik som min kollega Stefan Attefall, bostadsministern, för på det här området. Vi kommer successivt att utöka möjligheterna till bostadsbyggande i Sverige, inte minst i storstadsregionerna. Men försök inte koppla ihop de här frågorna på det här viset, för det är inte som du påstår.

Anf. 115 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr talman! Migrationsministern är naturligtvis fullt medveten om att Sverige har skrivit på Dublinförordningen, vilket faktiskt löser en hel del av de problem som vi har i dag.

Faktum kvarstår: 85 procent av landets kommuner har allvarlig brist på hyresrätter i dag. Trots att flera förslag, som bland andra Stefan Attefall har kommit med, kan förbättra situationen är den ohållbar.

Migrationsverket har från januari till april i år lagt över 172 miljoner på att hyra lägenheter. Med 70 000 asylsökande på ett år kan vem som helst förstå att den här ekvationen inte går ihop. I nuläget är det så illa att Migrationsverket dessutom tar över tillfälliga boenden och kastar ut befintliga hyresgäster på gatan, samtidigt som högt uppsatta politiker och andra försvarar det.

Min följdfråga är: Hur kan migrationsministern försvara det som sker i dag – att man tar bostäder från folk och låter Migrationsverket gå före i kön?

Anf. 116 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr talman! När man får ett hastigt påkommet tryck av människor som behöver skydd undan förtryck, förföljelse, krig, våldtäkter och död ute i världen är det vår plikt här i landet att stå upp för deras rätt att få skydd. Det gör vi också. Det går inte att undvika flaskhalsar. Dessa flaskhalsar är, till skillnad från vad Markus Wiechel försöker göra gällande, inte alls omöjliga att bygga bort. Jag har redan nämnt den siffra som vi pratar om: 10 700 personer. Det är klart att detta skulle kunna lösas om vi hade lite större samordning och lite större samverkan mellan landets kommuner i den här frågan, så att de människor som har fått uppehållstillstånd kan få kommunetablering.

Till skillnad från vad Markus Wiechel påstår spelar inte Dublinförordningen någon roll i det här sammanhanget. De människor som har kommit har bedömts enligt de regler och riktlinjer som finns i svensk asylpolitik och asyllagstiftning och har fått uppehållstillstånd. De människorna kommer att bo kvar i det här landet. Då måste de ha någonstans att bo, och det måste vara ute i landets kommuner. Därför måste vi gemensamt hantera detta, och det kommer vi också att göra, men vi kommer inte att följa den politik som Markus Wiechel och hans parti förespråkar.

Anf. 117 PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Jag ska ställa en fråga till försvarsminister Karin Enström.

I regleringsbrev 5 förordar man en besparing på 500 miljoner inom Försvarsmakten. Från Försvarsmaktens sida har man sagt att det möjligtvis går att spara 225. Samtidigt har vi en personalförsörjnings- och materielsituation med ett starkt underliggande kostnadstryck. Vi har nu också en utebliven affär med Schweiz gällande JAS, vilket kommer att åsamka oss merkostnader på mångmiljardbelopp.

Regeringens plan är att fram till 2018 höja försvarsanslaget med 1,1 miljard. Det kommer inte att räcka. Det kommer inte att stå sig i det här sammanhanget. Hur tänker regeringen reda ut den här stora situationen, dessa stora utmaningar och ekonomiska problem? Hur ser strategin ut?

Anf. 118 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Jag har sedan jag tillträtt som försvarsminister arbetat intensivt med alla mina myndigheter men särskilt med Försvarsmaktens utmaningar när det gäller ekonomi, både på kort och på lång sikt. Mitt fokus har varit att genomföra försvarsreformen och stärka vår försvarsförmåga. Det har bland annat resulterat i att vi har höjt försvarsanslagen två år i rad. I senaste budgetpropositionen föreslog vi också ytterligare successiva höjningar. Dessutom har vi, med tanke på omvärldsläget och den allvarliga utvecklingen i Europa, i och kring Ukraina och det ryska agerandet, föreslagit väsentliga förstärkningar av försvarets ekonomi. Vi ser att vi behöver stärka försvarsförmågan över hela linjen.

Peter Hultqvist vet att detta förslag också har kommit in i Försvarsberedningens rapport, och det tycks åtminstone på papperet finnas ett stort stöd för att vi fortsatt ska stärka försvarsförmågan.

Anf. 119 PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Problemet är bara att den 1,1 miljard som ligger i planen fram till 2018 inte kommer att räcka. Vi kommer att brottas med problem varje år här.

Från vår sida har vi erbjudit en överenskommelse om betydligt högre nivå, så att vi skulle gå upp till 2 miljarder 2018. Det är 900 miljoner mer än regeringen har föreslagit. Svaret vi fick är att regeringen är beredd att erbjuda 75. Det räcker till i stort sett en större militärövning. Det är inte en lösning på detta.

Om vi är beredda att ta ansvar för detta och dessutom ta ansvar för de högre ambitioner som finns i Försvarsberedningens rapport, alltså att öka den militära förmågan, måste det göras ett omtag när det gäller ekonomin. Är ni beredda att ställa upp på att göra ett omtag och inleda ny förhandling med oss socialdemokrater för att säkerställa en hållbarare finansiering av Försvarsmakten?

Anf. 120 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Peter Hultqvist låter mycket bekymrad, och det är mycket som är bekymmersamt i omvärldsutvecklingen, och det finns

Frågestund

självkärlt också utmaningar på en mängd områden. Det gäller hur vi på bästa sätt ska kunna stärka försvarsförmågan på kort och på lång sikt.

Jag måste dock bolla tillbaka frågan. Jag skulle vara ännu oroligare om jag var Peter Hultqvist och representerade Socialdemokraterna eftersom era tilltänkta regeringskompisar vid en eventuell valseger innebär ett vänsterparti som vill skära i försvarsbudgeten, ett miljöparti som vill skära i försvarsbudgeten och, kanske ännu värre, ett feministiskt initiativ som tycker att det militära försvaret tillhör stenåldern.

Jag kommer alltså att bolla tillbaka frågan. Peter Hultqvist ska inte vara orolig över hur alliansregeringen sköter detta utan snarare över hur han ska komma överens med partier som väsentligt vill både försäkra försvarsförmågan och skära i Försvarsmaktens ekonomi.

Nödvändig tandvård enligt socialtjänstlagen

Anf. 121 GUSTAV NILSSON (M):

Herr talman! Min fråga går till socialminister Göran Hägglund och handlar om nödvändig tandvård enligt socialtjänstlagen.

År 2011 utformade Socialstyrelsen för första gången nationella riktlinjer för vuxentandvård. Samtidigt som vi har nationella riktlinjer kan vi konstatera att det ibland skiljer mellan kommunernas socialnämnder i bedömningen när det gäller ekonomiskt bistånd för tandvård.

Kommunernas bedömningstandläkare och förtroendetandläkare har här en viktig roll i sin bedömning. Bedömningstandläkaren måste vara väl uppdaterad, så att riktlinjer följs vad gäller åtgärder och behandling. Den enskilde tandläkaren, som kliniskt ska behandla, kan annars komma i svåra situationer beträffande lämpliga åtgärder och ersättning för utfört arbete.

Min fråga är om socialministern ser behov av en utvärdering vad gäller nödvändig tandvård enligt socialtjänstlagen, så att nationella riktlinjer följs och så att man får en bra tandvård, oavsett vilken kommun man bor i.

Anf. 122 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Jag uppfattar det som att frågan handlar om ekonomiskt bistånd från kommunen för att utföra vissa akuta eller direkt nödvändiga tandvårdsinsatser gentemot personer som själva inte har resurser för att finansiera det här.

Jag har inte hört att den här frågan har aktualiserats gentemot departementet av vare sig enskilda personer, myndigheter, företag eller andra på det här området. Men jag vill ändå säga att det naturligtvis inte ska vara så att enskilda personer eller yrkesutövare som vill hjälpa de här personerna ska hamna i knipa om myndigheterna inte klarar av att kommunicera med varandra på ett förnuftigt sätt. Om den här frågan aktualiseras gentemot departementet för att det finns ett sådant problem är vi naturligtvis beredda att titta på detta.

Anf. 123 TALMANNEN:

Därmed är dagens frågestund slut. Vi tackar deltagande statsråd och ledamöter.

Anf. 124 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Då fortsätter vi behandlingen av det gemensamma försvars- och utrikesutskottets betänkande, som handlar om att godkänna förslaget om att sända svensk väpnad trupp för en stabiliseringsinsats i enlighet med Förenta nationernas önskemål till Mali, från den 1 juli 2014 till utgången av juni månad 2015.

Från Centerpartiets sida är vi tydliga. Sverige ska delta i internationella insatser. Det svenska försvaret ska kunna göra det möjligt. Också med väpnad trupp ska vi kunna skydda, säkra och bygga fred. Det är en viktig uppgift också för försvaret.

Vår säkerhet här hemma i Sverige, i vår del av världen, hänger helt klart samman med säkerheten i andra delar av världen. Det må vara Kosovo. Det må vara Afghanistan. Det må vara piratverksamhet utanför Somalias kust. Det må vara insatser i Tchad, Libyen eller, nu, i Mali.

En svensk insats i samverkan med andra är det som vi gör. Det handlar om samverkan med Norden, de baltiska staterna, EU, under EU:s ledning, Nato eller FN. Självklart är det under säkerhetsrådets mandat och på folkrättslig grund.

Det är, herr talman, viktigt att vi har förmåga att göra insatser också under FN:s ledning. Den insats vi nu ska besluta om innebär att vi återigen går in och uppgraderar vår förmåga att samverka under FN:s ledning. Och från Centerpartiets sida tycker vi att det är en välkommen utveckling när vi nu går in i Minusma med just ett tydligt folkrättsligt mandat.

Det är inte en ofarlig insats, som det delvis har låtit som när vi tidigare i debatten har talat om att det i allt väsentligt handlar om en under rättelseinsats. Det är trots allt inte en ofarlig insats. Jag vill understryka det. Vi ger mandat och begär att som mest 400 personer, kvinnor och män, ska göra en insats för fred i Mali. Då gör de en insats som inte är ofarlig. Jag och Centerpartiet vill tacka alla som är beredda att ställa upp och göra den insatsen möjlig.

Vi såg senast i går hur fyra fredsbevarare dödades och långt fler skadades av en bilbomb på en FN-camp i Mali. Vi har sett hur andra insatser har drabbats tidigare.

Det här är en insats som är speciell, för FN:s ledning accepterar en bakre säkerhetsinsats av ett uttalat land. Frankrike har ett särskilt uppdrag i den här delen att gå in och stötta om det skulle krävas för att man ska klara insatsen. Det händer i två fall i Afrika. Det här är det ena.

Det är naturligtvis någonting som vi har anledning att titta på och fundera på. Jag såg att Ban Ki Moon alldeles nyligen, jag tror att det var i går, underströk vikten av att vi från det internationella samfundet är beredda att öka stödet till fredsbevarande insatser. Behovet är nämligen betydande.

Mali är en del i ett större mönster när det gäller extrema terrorgrupper som söker makt genom att destabilisera i redan svaga stater. Vi ser det tydligt i ett band över Afrika, Sub-Sahara, från Somalia, från östkust till västkust. Sahel är naturligtvis mycket tydligt berört i det här sammanhanget.

*Svenskt deltagande i
Förenta nationernas
stabiliseringsinsats
i Mali*

Det är viktigt, tycker vi från Centerpartiets sida, att se det bredare mönstret. Även om den här insatsen handlar om Mali är det viktigt att se det bredare mönstret. Vi kommer att göra en insats som delvis görs tillsammans med en annan grannstat, Burkina Faso, som också går in med resurser. Det är ett av de länder som fortfarande står upp demokratiskt, trots att landet är oerhört fattigt och oerhört svagt.

Från vår sida tycker vi, med tanke på den utveckling som har varit, att det finns skäl att verkligen överväga hur vi ska gå vidare i vårt bistånd till Burkina Faso. Det handlar om att stärka, stötta och förhindra att ytterligare stater faller som dominobrickor i det spel som pågår i Sub-Sahara-regionen.

Här har vi de fattigaste bland de fattiga när vi pratar om länder och de svagaste bland de svaga när vi pratar om stater. De är hårt drabbade av klimatrelaterade problem, återkommande konflikter, stora flyktingströmmar och porösa gränser. Här har vi människor som är bland de svagaste och mest utsatta. Det är kvinnor och barn som drabbas hårt av konflikter. Vi har alla upprörts över det som händer i grannlandet Nigerias norra delar. Jag tänker på de flickor och de kvinnor som kidnappas. Det är en del i samma mönster, må man väl då säga.

Det är viktigt att Sverige bistår, inte bara militärt. Det är viktigt att vi också bistår med andra resurser.

Jag noterade att Sida för 2013 redovisade 359 miljoner till Mali. Det handlar bland annat om humanitära insatser, om miljö- och jordbruk och om att bygga samhällen och demokrati. Det är också en viktig del i vår insats. Och det är en grund för vår militära insats, som vi nu är beredda att rösta ja till. Vi har nämligen varit i Mali, och vi jobbar på flera grenar i Mali sedan tidigare. Därför är det lättare. Och det är viktigt att vi går in och stöttar Mali i den sköra situation – det är inte fred än – som råder i landet just nu.

Herr talman! Jag noterar att det råder en mycket bred samsyn om insatsen. Det är välkommet. Det finns ett parti, Sverigedemokraterna, som reserverar sig – dock i finansieringsfrågan. Som enda parti vill man att bistånd ska finansiera väpnade insatser. Låt mig vara tydlig. Det är inte Centerpartiets linje.

Herr talman! Eftersom det här är sista debatten för utrikesutskottet under den här mandatperioden, och också för det sammansatta försvars- och utrikesutskottet, vill jag tacka kolleger i utrikesutskottet. Jag önskar de kolleger som lämnar riksdagen för att åka till Europaparlamentet lycka till. Jag tackar också kolleger i försvarsutskottet, kanslierna, talmannen, talmännen och –kvinnorna. Naturligtvis önskar jag alla en skön sommar – talmanskansliet likaså.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på reservationen.

Anf. 125 HANS LINDE (V):

Herr talman! Vänsterpartiets inställning till internationella militära insatser är tydlig. Vi vill att Sverige ska vara en tydlig och konsekvent röst för fred och säkerhet i alla delar av vårt jordklot. Vi stöder också att Sverige deltar i internationella militära insatser när det för det första finns ett FN-mandat och när det för det andra finns goda förutsättningar för insatsen att bidra till fred, säkerhet för civilbefolkningen och möjlighet till utveckling och återuppbyggnad.

När det gäller det aktuella ärendet, FN:s stabiliseringsinsats i Mali, är båda dessa kriterier tydligt uppfyllda. Därför står Vänsterpartiet bakom regeringens proposition och dagens betänkande.

Vi välkomnar att Sverige nu äntligen väljer att delta i en FN-ledd insats efter att Sveriges engagemang i FN under flera år fört en tynande tillvaro. Det är precis den här typen av insatser som vi har efterfrågat att Sverige ska engagera sig i i stället för den misslyckade och på många sätt kostsamma insatsen i Afghanistan.

Som vänsterpartist välkomnar jag också att Sveriges bidrag består av ett underrättelsekompani till insatsen. Det är en kompetens som FN:s tidigare insatser saknat, och genom Sveriges bidrag förstärker vi FN:s möjligheter att genomföra också komplicerade insatser. Vår förhoppning är att FN ska spela en mer central roll i det globala fredsfrämjande arbetet och att det är FN, på bekostnad av Nato och EU, som framöver kan leda och genomföra flera av de insatser som vi är övertygade om att vår värld tyvärr kommer att behöva även i framtiden.

Herr talman! Mali är tveklöst ett av världens absolut fattigaste länder. Det har flera tidigare talare sagt i talarstolen. Man beräknar att vuxna malier i genomsnitt har gått två år i skolan. Mer än 50 procent lever i extrem fattigdom. Landet toppar statistiken när det gäller mödra- och barnadödlighet.

Jag besökte själv Mali för ett par år sedan. Jag behövde inte ta mig många meter från regeringskanslierna för att möta den djupaste fattigdom som jag tror finns på detta jordklot. Jag har aldrig sett en så total avsaknad av resurser som jag gjorde på landsbygden utanför huvudstaden Bamako. Det är i sammanhanget talande att Försvarsmakten säger att man kommer att tvingas flyga in rent vatten till de svenska soldaterna eftersom det saknas i den stad de kommer att vara på plats i.

De få resurser som trots allt finns i Mali är ojämlikt fördelade mellan män och kvinnor och mellan olika regioner. Bristen på resurser, den ojämlika fördelningen av resurser, i kombination med fruktansvärda konsekvenser av klimatförändringarna, har skapat en enorm grogrund för mänsklig frustration, för motsättningar och för konflikter.

Det viktiga är att understryka att detta gäller inte bara Mali. Det gäller hela Sahelområdet. I det sammanhanget vill jag understryka det som Kerstin Lundgren tidigare talade om, nämligen att det är olyckligt att Sverige har valt att fasa ut sitt bistånd till grannlandet Burkina Faso, som på många sätt står inför liknande utmaningar som Mali.

För mig och Vänsterpartiet är det uppenbart att om världssamfundet långsiktigt ska kunna bidra till fred och säkerhet i Mali kommer det inte att räcka med en militär insats. En förutsättning för ett framgångsrikt arbete med att bygga fred i Mali kommer att vara att det finns ett långsiktigt och omfattande biståndsarbete under lång tid.

Jag noterar att Sverigedemokraterna vill att den militära insatsen ska finansieras med biståndsmedel i stället för via försvarsbudgeten, trots att det strider mot internationella överenskommelser som vårt land har ingått. Det är det nog det mest effektiva vi kan göra för att garantera att den militära insatsen kommer att misslyckas. Med Sverigedemokraternas politik kommer Sverige att misslyckas både med att skapa säkerhet och med att skapa utveckling i Mali.

*Svenskt deltagande i
Förenta nationernas
stabiliseringsinsats
i Mali*

Jag tycker också att Sverigedemokraterna målar upp en falsk motsättning när man ställer bistånd mot försvarsförmåga i Sverige. Låt oss titta på den svenska försvarsbudgeten. Det finns olika budgetposter inom ramen för försvarsbudgeten. Om Sverigedemokraternas motion får bifall blir konsekvensen att det blir en besparing på budgetposten 1:2 Försvarsmaktens insatser internationellt, men det blir inte en krona, inte ett öre mer, till förbandsverksamheten i Sverige. Däremot blir en av de absolut tydligaste konsekvenserna att biståndsbudgeten minskas med 370 miljoner redan i år. Det är pengar som ska tas från utlovade projekt som i många fall har inletts. Det skulle någonstans vara intressant att höra från Sverigedemokraterna var pengarna ska tas från. Vilka fattiga ska stå tillbaka när Sverigedemokraterna ska spara?

Jag noterar samtidigt att Sverigedemokraterna i sitt budgetförslag inte har några problem med att ställa sig bakom omfattande skattesänkningar för höginkomsttagare och svenska storbanker. De skattesänkningarna, Julia Kronlid, måste väl finansieras på något sätt? Det är talande för vilket parti Sverigedemokraterna är när man ska låta världens absolut fattigaste människor betala skattesänkningar för svenska höginkomsttagare som Jimmie Åkesson och Julia Kronlid.

Herr talman! Det är många som i talarstolen har ägnat sin talartid till att beskriva Malis problem och utmaningar. Det är inte något större problem att hitta utmaningar att tala om när det gäller Mali. Men det finns också ett annat Mali som jag tycker att det är viktigt att vi också talar om och inte glömmer bort.

Mali är ett land med en stark demokratisk tradition av flerpartisystem, av fri press, av starka folkrörelser och av en aktiv studentrörelse som gång på gång har gått ut på gatorna för att kräva demokrati och mänskliga rättigheter. Vi vet att man i Mali längs Nigerflodens stränder byggde upp en avancerad högkultur och skrev poesi i en tid när vi i Sverige ägnade oss åt blot och att rista i runor.

Vi ska också komma ihåg att Mali är ett land som är på många sätt en kulturell stormakt med musiker som Ali Farka Touré, Salif Keita och duon Amadou & Mariam, som för ett par år sedan spelade i min hemstad Göteborg på Way Out West-festivalen. De har alla blivit kända världen över. Till den riksdag som snart ska gå på en i alla fall kortare semester, eller som det heter i ett parti, att jobba för Sida, kan jag rekommendera att ta del av Ali Farka Tourés musikskatt när man ligger i hängmattan eller på stranden. Det kan jag varmt rekommendera.

Trots att Mali är ett land som står inför enorma utmaningar och problem är jag ändå hoppfull för detta land. Jag är helt övertygad om att Malis män och kvinnor kan vända utvecklingen i landet. Men då behöver de vår solidaritet. Det är Vänsterpartiet berett att visa genom att stödja ett omfattande svenskt utvecklingssamarbete med Mali och genom att rösta för regeringens proposition om att Sverige ska delta i FN:s insats i landet. (Applåder)

Anf. 126 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Hans Linde från Vänsterpartiet menar att detta inte alls kommer att innebära en kostnad för försvaret. Detta kommer att belasta försvarsbudgeten, och det kommer att innebära en kostnad – även om

den inte är gigantisk i dagsläget, men vi vet inte heller hur det kommer att se ut i förlängningen.

Vi står nu står i en situation där försvaret är starkt underfinansierat. Enligt FOI och Riksrevisionen saknas 45–70 miljarder i försvaret för att bygga upp den insatsorganisation som regeringen tidigare har fattat beslut om. Därför är det orimligt med en ytterligare belastning.

Vänsterpartiet säger sig vara för FN-ledda insatser som bidrar till stabilitet. Det är vi också. Vi är för insatsen i sak. Men Vänsterpartiet vill minska försvaret. Ni vill i förlängningen helt stoppa export av försvarsmateriel, vilket också kommer att slå ut mycket resurser från vårt svenska försvar. Hur kommer ni med denna politik att över huvud taget ha några resurser för att Sverige ska kunna bidra till FN-ledda insatser? Ni vill föra en politik som nästan omöjliggör att vi har resurser för att ens kunna bidra. Hur ska FN kunna fråga oss om en tekniskt avancerad insats med underrättelseverksamhet med tanke på den politik som Vänsterpartiet för som vill göra det omöjligt att ha dessa resurser?

Anf. 127 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Jag tror att Julia Kronlid har missförstått hur försvarsbudgeten fungerar. Utgiftsområde 6 berör Försvarsmakten. Inom detta utgiftsområde finns det olika budgetposter. En av dem är 1:2 Försvarsmaktens insatser internationellt. Där har riksdagen avsatt medel för att kunna genomföra internationella insatser. Det är dessa medel som nu kommer att användas för att finansiera denna insats. Man tar inte en krona och inte öre från förbandsverksamhet i Sverige.

Enligt Julia Kronlids och Sverigedemokraternas reservation kommer det inte heller att tillföras en enda krona eller ett enda öre till förbandsverksamheten här i Sverige.

Detta handlar egentligen om helt andra saker. Det får vi kanske vara ärliga med, Julia Kronlid. Detta är talande för Sverigedemokraternas politik. Ni lägger fram budgetmotion efter budgetmotion där ni toksänker skatterna för svenska höginkomsttagare och för svenska storbanker som redan gör miljardvinster. När det sedan saknas pengar i olika delar av Sveriges budget – när det gäller bistånd, Försvarsmakten eller äldreomsorgen – skyller ni på människor som har invandrat till vårt land eller människor som lever i fattigdom i andra delar av världen. Det är Sverigedemokraternas politik. Ni för en politik som gynnar de rikaste i vårt land. Sedan skickar ni fakturan till dem som behöver hjälpen mest.

Anf. 128 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Om vi nu ska börja tala skattepolitik när vi talar om insatsen i Mali kan jag påminna Hans Linde om att vi, tillsammans med Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet, har varit med och stoppat skattesänkningar för höginkomsttagare. De skatter som vi vill sänka är skatter för låg- och medelinkomsttagare. Det kan man se i vår budget.

Riksdagens utredningstjänst har gjort en utredning som visar att vår ekonomiska politik mest gynnar låginkomsttagare, äldre och kvinnor. Den ger en bättre ekonomi för kvinnor i det här landet. Jag tycker att Hans Linde skulle läsa den utredningen innan han kommer med sådana falska anklagelser.

*Svenskt deltagande i
Förenta nationernas
stabiliseringsinsats
i Mali*

I vår försvarsbudget ökar vi anslaget med 24 miljarder för budgetperioden. Att vi i ett långt perspektiv har bidragit till internationella insatser som inte har varit av en så bra karaktär som denna FN-ledda insats har bidragit till en belastning på det svenska försvaret som vi inte anser vara sund. Hade man haft en ansvarsfull politik för vårt svenska försvar hade jag inte haft något problem med att yrka bifall till detta rakt av.

Hans Linde har tidigare tagit upp vår syn på biståndet. Det är riktigt att vi minskar biståndet i vår budget. Men vi minskar på budgetstöd, vi minskar på sådant som går via institutioner och myndigheter och så vidare. Men vi ökar biståndet till sådant som behövs i Mali: jordbruksutveckling, vatten och sanitet och hjälp till flyktingar i närområdet. Det gör inte Vänsterpartiet i sin budget, vad jag har sett. Om ni i Vänsterpartiet tycker att det är så viktigt, varför har ni då inte ökat biståndet till flyktingar i närområdet, till vatten och sanitet och till jordbruksutveckling? Hans Linde brukar ju tala om att man ska ha ett bistånd som går till de fattigaste. Jag kan inte se någon sådan politik i er biståndsbudget.

Anf. 129 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Jag har läst Sverigedemokraternas budget. Där är ni med och stöder en sänkning av bolagsskatten. Det är knappast kvinnor med låga inkomster som har gynnats av sänkt bolagsskatt. De främsta vinnarna av den sänkning av bolagsskatten som Sverigedemokraterna har stött är de svenska storbankerna. Det är Handelsbanken, SEB, Nordea och Swedbank som har fått ytterligare hundratals miljoner i sina kassakistor trots att de redan gör miljardvinster.

Ni var också det första partiet i denna kammare som krävde ett femte jobbskatteavdrag. Vi vet vilka som gynnas av det femte jobbskatteavdraget. Det är män på bekostnad av kvinnor, och det är höginkomsttagare på bekostnad av låginkomsttagare.

Kom därför inte och säg att ni har en politik för någon annan än svenska höginkomsttagare! Det är sådana som Julia Kronlid, som har ett högt arvode från Sveriges riksdag, och Jimmie Åkesson, som inte bara har ett högt arvode utan dessutom får ett extratillägg från sitt eget parti, som gynnas av Sverigedemokraternas skattepolitik.

När ni slutligen ska få detta att gå ihop måste ni hitta något att spara in dessa pengar på. Då blir det asylsökande och människor som behöver bistånd som ska betala priset för att Julia Kronlid, Jimmie Åkesson och de andra i Sverigedemokraternas riksdagsgrupp ska få några fler tusenlappar i månaden.

Anf. 130 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Herr talman! Det är trevligt att se att försvarsministern är här för att delta i debatten.

I dag ska vi fatta beslut om Sveriges bidrag till den fredsbevarande insatsen i Mali. Det är ett land med svåra utmaningar, såsom fattigdom på grund av extrem torka och terrorism med osäkerhet för befolkningen och där al-Qaida har försökt införa sharialagar på sina håll. Men även organiserad brottslighet med droghandel och konflikter mellan folkgrupper är några områden som är svåra för Malis befolkning och ledarskap att lösa.

Efter en politisk kris i början av 2012, med en militärkupp som en protest mot regeringens oförmåga att hantera det väpnade upproret i norr, har man nu enats om en väg framåt mellan de olika parterna. Men vi behöver fortsatt bidra till att försöka stabilisera landet, så att människor kan fortsätta att bygga upp landet. Därför är en fredsbevarande styrka i landet, ledd av FN, viktig.

Herr talman! Redan förra året debatterade vi en insats i Mali. Men nu går vi vidare med en större FN-ledd insats. Riksdagen ska i dag ställa sig bakom att regeringen ställer en svensk väpnad styrka, bestående av högst 400 personer, till förfogande för deltagande i den FN-ledda stabiliseringsinsatsen i Mali, Minusma, från och med den 1 juli 2014 till utgången av 2015. Förutsättningen för oss kristdemokrater är, vilket flera har varit inne på, att FN:s säkerhetsråd tar beslut om fortsatt mandat. Kostnaden för Sverige ser ut att bli högst 370 miljoner kronor i år och 378 miljoner nästa år, vilket finns avsatt i budgeten.

Sverige har sedan 2009 ökat insatserna utanför Sveriges gränser i enlighet med det försvarsbeslut som togs då. Sverige har bidragit till olika insatser, framför allt EU-ledda och Nato-ledda insatser. För oss kristdemokrater är det självklart viktigt att dessa insatser har en folkrättslig förankring, vilket har skett genom FN:s säkerhetsråd.

Kristdemokraterna har vid flera tillfällen sagt att vi önskar stödja fler FN-ledda insatser. FN har en viktig roll som fredsbevarare, och vi bör stödja det på olika sätt, även i de insatser som FN sätter ihop i olika orosområden.

Det har dock funnits kritik från olika håll mot att FN-ledda insatser är mindre effektiva. Så kan det säkert vara på sina håll. Men då är det nog bra om Sverige är med och ingår i insatser så att vi visar vårt stöd för FN som fredsbevarare och bidrar till att FN gör en bättre insats.

Sverige är en nation med hög försvarskompetens och är efterfrågad. Därför har FN vänt sig till Sverige med en förfrågan om att delta i denna insats. Genom insatsen i Mali får vi också möjlighet att visa stöd för FN-systemet och bidra till ökad stabilitet i hela regionen. Målet är att staten ska återfå kontroll i hela landet och att understödja långsiktigt hållbara lösningar på krisen.

Herr talman! Som flera har varit inne på är det glädjande att det finns ett så brett stöd här i Sveriges riksdag för att vi ska delta i denna insats. Det är nämligen viktigt att det finns ett brett stöd när vi skickar ut våra egna soldater till konfliktområden.

Det är dock beklagligt att Sverigedemokraterna vill ta resurserna från biståndet. Man undrar vilka kvinnor och barn som ska drabbas av att man tar från biståndet. Dessutom har Sverigedemokraterna redan tidigare föreslagit ett lägre bistånd än de flesta i denna kammare.

FN-insatsen i Mali är tänkt att stabilisera tätbefolkade områden, skydda civila och FN-personal och ge stöd till att skapa förutsättningar för ett humanitärt bistånd.

I dag kunde vi läsa i medierna om ett angrepp i Mali på FN-personal. Det är viktigt att vi kan vara med och försöka bidra till att förhindra sådana angrepp.

Det Sverige nu ska bidra med, som några här har varit inne på, är ett underrättelsekompani i en nationell stödenhet med stabsofficerare vid relevanta staber. Det svenska bidragets huvuduppgift är att förse insat-

sens underrättelseenhet med information som kan användas för att uppfylla säkerhetsrådets mandat. Man räknar med att det blir ungefär 250 personer från försvarets sida, men vi ger möjlighet att använda högst 400 personer på plats.

Herr talman! Sverige har ett långsiktigt bistånd till Mali, vilket under 2013 uppgick till 250 miljoner kronor. Det hade då ökat med 100 miljoner kronor jämfört med året före. Precis efter militärkuppen frös vi biståndet under en period, vilket var självklart. Men nu är det återupptaget, då det finns enormt stora behov i Mali. Sverige följer noga den politiska processen i landet, och Malis regering måste med trovärdighet genomföra den antagna färdplanen för att återupprätta demokratisk och konstitutionell ordning. Färdplanen antogs enhälligt i Malis nationalförsamling i januari 2013.

Avslutningsvis vill vi naturligtvis bidra till ett FN som står upp för fred, säkerhet, hållbar utveckling och mänskliga rättigheter, och Sverige kan bidra på olika sätt. Biståndet är ett sätt, och den insats vi i dag tar ställning för är ett annat. Men sammantaget avser det att stödja människor att kunna leva i fred och frihet så att de kan utveckla sitt eget land.

Vi i Sverige är lyckligt lottade. Vi lever i fred och frihet och i en demokrati där alla kan göra sin röst hörd. I höst, herr talman, är det val igen i Sverige. Om jag får väljarnas förtroende i höstens val kommer detta inte att vara min sista debatt i kammaren. Annars får även jag tacka mina kolleger här i riksdagen och den fantastiska personal som arbetar i detta hus och gör ett enormt arbete, där man alltid känner sig väl mottagen och väl behandlad som ledamot.

Ett stort tack och en glad sommar!

Med det yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 131 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! För nästan på dagen ett år sedan stod jag här i en snarlik debatt, som då handlade om det planerade bidraget till FN:s stabiliseringsinsats i Mali. Då, för ett år sedan, hade jag nyligen besökt landet och var full av intryck från detta mycket fattiga land – ett land som under de senaste åren har genomgått djupa kriser med allvarliga politiska, säkerhetsmässiga och humanitära konsekvenser.

Situationen förvärrades i januari förra året när det väpnade upproret i norr spred sig söderut. Med hjälp av det internationella samfundets ansträngningar, inte minst den afrikanskledda insatsen Afisma, den franska ledda operationen Serval och FN-insatsen Minusma, har situationen förbättrats.

Men många säkerhetsutmaningar kvarstår. Terroristnätverk fortsätter att kontrollera delar i norra Mali. Att återställa den territoriella integriteten är grundläggande, men för en fredlig och säker utveckling behöver fler säkerhetsproblem stävjas: terrorism, smuggling, människohandel och annan kriminalitet.

Förra året föreslog regeringen ett bidrag med transportflyg, som varit uppe. Tyvärr kunde inte FN ta emot det bidraget, men regeringen har varit tydlig med att vi vill bidra till denna stabiliseringsinsats och har nu fått en annan möjlighet. Den kommer vi att komma tillbaka till.

Herr talman! Under mitt besök i Mali träffade jag företrädare för den maliska regeringen. Dåvarande premiärministern och försvarsministern var båda tydliga med landets behov av hjälp, och det fanns en önskan och en vädjan om att Sverige fortsatt ska stödja Mali på olika sätt. Man behöver självklart hjälp från Sverige, från EU, från FN och egentligen från så många länder som möjligt.

I april förra året beslutade FN:s säkerhetsråd om resolution 2100, som ger mandat för stabiliseringsinsatsen i Mali, Minusma. Som har framgått av debatten här tidigare täcker den in sju uppgifter som var och en för sig är väldigt viktiga.

Säkerhetsrådet har fastställt att situationen i Mali utgör ett hot mot internationell fred och säkerhet, och därför har Minusma fått mandat att vidta alla nödvändiga åtgärder för att lösa uppgifterna enligt kap. VII i FN-stadgan. Ursprungligen var mandatet på tolv månader, fram till den sista juni i år, men det förväntas att en förlängning av mandatet kommer att beslutas inom kort efter att en rapport från generalsekreteraren har publicerats.

En viktig del i insatsen Minusma är underrättelseenheten Asifu, som också har berörts i anföranden. Asifu, som står för all sources information fusion unit, ska verka som en hubb för inkommande underrättelser. I huvudstaden Bamako finns Asifus högkvarter. Här ska de inkommande underrättelserna bearbetas för att sedan kunna gå till Minusmas chef och stab, så att Minusma ska kunna verka så bra som möjligt. Men vet man inte och har man inte koll på vad som händer är det naturligtvis svårt att lösa den uppgift man har fått.

I och med det svenska bidraget kommer Sverige att vara med om att bryta ny mark i fråga om hur FN:s fredsfrämjande insatser ser ut. Konceptet med underrättelser är en ny företeelse i en FN-ledd insats. Men det är ett nödvändigt verktyg, som sannolikt kommer att öka FN:s förmåga till effektiva insatser.

Huvuddelen av det svenska bidraget kommer att bestå av ett så kallat ISR-förband, som är ett underrättelseförband med förmåga att leverera kvalificerade underrättelser till insatsens ledning. Det kommer också att bestå av stödenheter, så att man helt enkelt kan genomföra insatsen med logistikfunktioner, en kvalificerad sjukvårdskomponent och skyddskomponenter.

Huvuddelen av styrkan kommer att vara stationerad i Timbuktu. Nederländerna bidrar med liknande ISR-resurser och kommer att vara stationerade i Gao i östra Mali. Den samlade information som de svenska och nederländska ISR-enheterna inhämtar kommer att användas för att lösa insatsens uppgifter.

I insatsen deltar också andra nordiska länder, bland annat i underrättelsecellen. Danmark har även bidragit med transportflygkapacitet under första halvåret i år.

Utöver förband från Sverige kommer förband från bland annat Tchad, Nigeria och Burkina Faso att finnas i Timbuktu och i sektor väst, där det svenska förbandet ska verka.

Det är svåra förhållanden. FN har angett att det svenska bidraget kommer att behöva vara självförsörjande i sex månader från det att insatsen inleds. Försvarsmakten måste själv stå för förnödenheter i form av mat, vatten och transporter, och man måste vara självförsörjande vad

gäller el och drivmedel. Detta ställer naturligtvis stora krav på logistik och planering.

Det här är inte minst viktigt, som Hans Linde tog upp i sitt anförande, därför att det är en sådan brist på förnödenheter och vatten i detta land att det gäller att de insatser som vi bidrar med inte i sin tur tar resurser från lokalbefolkningen. Det gör naturligtvis att det är en extra svår utmaning, och då gäller det att man har en uppbyggd organisation så att man kan lösa problem med allt ifrån vatten till el.

Det svenska militära bidraget till Minusma är viktigt ur flera aspekter. För Mali och malierna handlar det om att uppnå fred och stabilitet, att bygga upp sitt land för framtiden och att i lugn och ro själva få bestämma över sin framtid.

För Sverige handlar det om att vi ska ta vårt ansvar för att stå upp för mänskliga rättigheter och internationell rätt. Vi står inte neutrala inför ondska och terror. Vi tar ställning mot förtryck, våld och terror. Vi tar ställning för demokrati, fred och mänskliga rättigheter.

För försvaret och dess förmåga – det har också varit uppe i debatten – skulle jag vilja säga att detta bidrag inte är ett nollsummespel eller negativt för vår försvarsförmåga här hemma. Snarare blir det tvärtom ytterligare en erfarenhet att dra nytta av för Försvarsmakten. Det ger oss också en förmåga att samverka med andra länder i en FN-ledd insats. Det bidrar till att utveckla Sveriges förmåga att ge stöd.

Vi stöder Mali brett från svensk sida. Det handlar naturligtvis om bistånd, men det handlar också om att vi bidrar till EU:s utbildnings- och träningsinsats EUTM, som helt enkelt är militär personal som utbildar den maliska armén, och att vi har civil personal från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap som verkar inom flera av FN-organen på plats.

Vi bidrar som sagt med bistånd av olika slag, vilket också har kommit upp här. Det handlar om stöd till fattigdomsinriktad och hållbar tillväxt, demokratisk samhällsstyrning, mänskliga rättigheter och inte minst en hållbar utveckling av naturbruk och jordbruk. Det är också så att en civil EU-insats för att stärka polisens förmågor i Mali håller på att sättas upp.

Det här visar på bredden. Det räcker inte med bara bistånd, om jag får uttrycka mig så, eller med bara en militär insats eller ett militärt bidrag till en FN-insats, utan här krävs just det breda spektrum av insatser som vi tillsammans kan bidra med. Det sker under FN-ledning och under ledning av EU. Nu gäller det också att koordinera de här bidragen så att de verkar för en bra utveckling.

Sverige ska naturligtvis fortsätta hjälpa till där vi kan göra skillnad. Det är en verklig styrka att det finns en sådan bred samsyn här i riksdagen på att vi ska genomföra det här. Det är en styrka för Sverige, och det ger inte minst styrka och stöd till de svenska kvinnor och män som kommer att delta i insatsen att veta att hela Sveriges riksdag står bakom dem. Det är viktigt, för det här är inte en riskfri uppgift. Det kommer att vara komplext att lösa uppgifterna under de här svåra förhållandena. Därför är det som sagt väldigt bra att vi har det här stödet. Jag hoppas att kammaren kan fatta det beslutet alldeles strax.

Avslutningsvis vill jag säga att det här är ett bra sätt för Sverige att visa att vi också kan bidra i olika typer av fredsfrämjande insatser, som i

det här fallet är FN-ledda. Här har vi en del nytt att lära när vi nu på allvar återinträder i FN-systemet.
(Applåder)

Prot. 2013/14:124
12 juni

*Svenskt deltagande i
Förenta nationernas
stabiliseringsinsats
i Mali*

Anf. 132 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Jag vill tacka dig, försvarsministern, för att du är här och deltar i debatten. Det är väldigt bra.

Jag vill börja med att understryka att vi tycker att detta i sig är en bra insats. Vi ställer oss positiva till den, och vi önskar all välgång till de svenska personer som ska ge sig in i den farliga situationen i Mali.

Men jag undrar hur det kommer sig att regeringen år efter år starkt har underfinansierat det svenska försvaret. Om vi nu har en ambition att delta internationellt – vilket vi tycker är bra så länge det är bra och FN-ledda insatser – tycker jag att det borde ge avtryck på hur mycket vi finansiellt prioriterar vårt försvar.

Det finns uppgifter från FOI och Riksrevisionen att om vi ska fullfölja regeringens eget beslut från 2009 saknas det runt 45–70 miljarder i försvaret under den kommande tioårsperioden. Jag tycker att det är ganska allvarligt, och jag undrar när regeringen ska börja ta ansvar för och inse att om vi ska delta internationellt behövs det resurser, både för att delta internationellt och för att ha ett försvar värt namnet här i Sverige.

Det är utifrån den rådande situationen vi har föreslagit att det här ska belasta biståndsbudgeten. Jag tycker inte att alla fredsbevarande eller fredsfrämjande insatser ska göra det, men jag tycker att det finns särskilda fall där det kan vara berättigat.

Även Moderaterna har tidigare varit öppna för att man ska kunna finansiera vissa fredsbevarande eller fredsfrämjande insatser med biståndsmedel. Jag undrar hur Moderaterna ser på det i dag. Har ni helt lämnat den frågan, eller är det någonting som ni kommer att lyfta upp igen framöver, kanske inom OECD?

Anf. 133 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att understryka att det för mig inte råder ett motsatsförhållande mellan att ha en god försvarsförmåga, som handlar om att kunna försvara Sverige och Sveriges territorium, och att kunna bidra till internationell fred och stabilitet i närområdet eller längre bort om så behövs. Jag ställer inte upp på att det är en motsättning eller att det ena hotar det andra. Tvärtom är det två sidor av samma mynt.

Vi har bestämt oss för en ordning där vi har ett särskilt anslag i Försvarsmaktens budget, i försvarsutgifterna, som är avsatt för att kunna bidra till internationella fredsfrämjande insatser. Det är en bra ordning. Hela tanken med den är att de merkostnader som tillkommer vid en internationell insats ska belasta anslaget 1:2 under utgiftsområde 6.

Samtidigt genomför vi nu en försvarsreform som innebär att vi ska ha förband som är tillgängliga och användbara. Dem ska vi kunna använda i försvaret av Sverige i Sverige men också i försvaret av svenska intressen, inklusive försvar av mänskliga rättigheter samt bidrag till internationell fred och stabilitet. Samma förband ska användas för olika uppgifter, men merkostnaderna belastar anslaget 1:2. Det är en bra ordning.

Anf. 134 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Moderaterna tycker att det är en bra ordning. Är alltså svaret att Moderaterna inte kommer att vara öppna för att vissa fredsfrämjande insatser som möjliggör och kanske underlättar för bistånd i vissa fall ska kunna finansieras med bistånd? Har Moderaterna ändrat uppfattning i den frågan jämfört med vad de har drivit tidigare år?

Jag har en ytterligare fråga. Vi har ju ett yrkande till om biståndet i betänkandet.

Vi brukar säga att några områden som vi prioriterar i vår biståndsbudget är humanitära insatser, insatser för flyktingar i närområdet, vatten och sanitet och jordbruksutveckling. Man ser ju nu att det är på just de områdena det finns stora behov i Mali.

Samtidigt kan vi se i regeringens biståndsbudget att man talar i rena ord om att det är bra insatser. Men om man kollar på de ekonomiska prioriteringarna ser man att regeringen totalt lägger ungefär 600 miljoner på vatten och sanitet – av 38 miljarder. Jag tycker att det är väldigt lite om man ser till de stora behov som finns. Jordbruksutveckling får bara runt 100 miljoner mer, och det årliga stödet till UNHCR är ungefär 600 miljoner. Med tanke på de otroligt stora behov som finns inom just de här områdena undrar jag varför inte regeringen prioriterar detta mer. Det skulle kunna göra nytta också i Mali.

Jag undrar alltså varför regeringen inte prioriterar detta mer. Hur kommer man att förhålla sig till den situation som är i Mali? Kan man tänka sig att öka just den här typen av insatser i Mali när behoven är så stora?

Anf. 135 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Julia Kronlid har tagit upp ett antal aspekter som handlar om försvarsmaktens budget respektive utformningen av vår biståndspolitik. Jag återvänder till grundfrågan.

Ser jag det som ett problem att vi har ett särskilt anslag för internationella fredsfrämjande insatser? Nej, det gör jag inte. Men det vi har sett är att de fredsfrämjande insatserna till en del har ändrat karaktär. Det är inte alltid helt solklart exakt vad som är en fredsfrämjande insats och vad som ingår i Försvarsmaktens ordinarie uppgifter.

Det innebär dock inte att vi ska börja använda biståndspengar för att förstärka försvarsförmågan. Jag som försvarsminister har arbetat och arbetar för att vi ska stärka vår försvarsförmåga. Vi har höjt försvarsanslagen två år i rad, och vi kommer att fortsätta att höja dem. Vi har ytterligare behov av att stärka vår försvarsförmåga, men jag ser inte motsättningen mellan att stärka vår försvarsförmåga och att kunna bidra till internationell fred och stabilitet i form av militära fredsfrämjande insatser.

Sverigedemokraterna har en helt annan syn på bistånd som känns både gammaldags och unken. Jag håller inte med om den. Jag tycker att Sverigedemokraterna betraktar biståndet på ett omodernt sätt.

Vi lägger i Sverige stor kraft på och vikt vid ett fungerande utvecklingsbistånd. Sedan har vi det humanitära biståndet som mer handlar om att hjälpa människor i nöd. Det är viktigt att båda fungerar, och regeringen arbetar ständigt med att utveckla biståndspolitik. Men Sverige har en lång tradition av att ta ansvar, både när det gäller att bekämpa fattigdom och främja mänskliga rättigheter och när det gäller att bidra till fred

och stabilitet så att människor, även i Mali, ska ha en ljus framtid att se fram emot.

Prot. 2013/14:124
12 juni

Anf. 136 CARINA HÄGG (S):

Herr talman! Inte mellan hägg och syren, utan mellan Hägg och vote-ring. Jag ska försöka fatta mig någorlunda kort.

(Applåder)

Herr talman, vice talmän, kammarskansliet, ärade ledamöter i kamma-ren! Politik är inte för de otåliga. Demokrati är uthållighet och vardags-arbete. Att vara ledamot i riksdagen är det finaste uppdrag en medbor-gare kan få i en demokrati.

Mandatperiodens slut står för dörren, och min tid i denna kammare rinner ut. Det här är mitt sista anförande i kammaren, så jag vill tacka dem som tackas bör för god samverkan och tacka för samverkan med talman Westerberg. Jag vill särskilt nämna stödet under den tid då jag ledde Europarådets kampanj mot mäns våld mot kvinnor. Jag vill tacka de vice talmännen och jag vill tacka dem som bidragit till ett levande parlament, mycket av personal och er ledamöter.

Den kunskap som finns i riksdagen och som vi tillsammans besitter ser vi återanvändas av journalister, haverister och däremellan, dock ofta utan att den strävsamma källan anges, och det kanske är väl så bra att det inte görs. Riksdagen är motsatsen till upphovsrätten; vi vill ju att våra budskap ska spridas på olika sätt.

Jag vill tacka för att vi har kunnat samlas till allvar när så har krävts, för värdighet men också för alla skratt.

Jag har mött människor över partigränser och över nationsgränser. In-ternationella kontakter och internationellt samarbete har blivit en allt viktigare del av varje riksdagsledamots arbete. Isolering kväver oss. Utan insikt om sambandet mellan utrikes och inrikes förhållanden fördummas samhällsdebatten. Kvittningsmännen har här en väsentlig roll att spela, och det är ett ansvar som de har tagit.

Som väl är vimlar det av val i denna värld som vi har tillsammans. Alla val förtjänar inte våra applåder, men vi får i vår berättigade otålighet aldrig glömma framstegen.

Att man kan förvånas över väljarnas val bekräftades nyligen på som-liga håll vid valet till EU-parlamentet. Jag vill säga att det även finns stor risk för att det kommer att gå politik i den kommande valrörelsen under hösten. Därför kan vi med stor förväntan se fram emot valet och kommer att förvånas när vi ser nya statsråd presenteras här i kammaren.

Jag har erfarit att inget parti har ett läge som är så dåligt att det inte kan vändas från en katastrof. Ledamöter eller partier riskerar att bli utrös-tade, men nya dyker upp för att ställa sig i senilitetskön till bästa vå-ningsplanet eller bästa arbetsrummet.

Alla strider står nu inte i denna talarstol. Jag minns min egen tappra kamp för vardagliga ting som att få en telefon och en tv på arbetsrummet. Det var anonyma strider, mina kolleger, men kampen var väl så här-dande.

När valdebatten hettar till ska ni minnas de gyllene orden: Tro inte att dina meningsmotståndare har lägre motiv än du själv!

Det är med en blandning av vemod, glädje och framtidstro som jag står här i kammarens talarstol för sista gången. Att sätta definitiv punkt

*Svenskt deltagande i
Förenta nationernas
stabiliseringsinsats
i Mali*

för riksdagen, som jag har gett så många år, kommer att kännas speciellt. Samtidigt kommer jag med stor glädje att se tillbaka på min tid här i riksdagen och lätt bära de unika erfarenheter som jag har fått med mig hem till Värnamo i Småland. Lämpligt nog är landskapsvapnet ett rött lejon.

Afrika – ja, jag har arbetat mycket med Afrika, där lejonerna fortfarande lever fritt, och gett mycket av min tid till den kontinenten men också fått så otroligt mycket tillbaka.

Jag är övertygad om att vår riksdag har de bästa förutsättningar att vara centrum för vårt demokratiska statskick på det sätt som vår grundlag, vårt sinnelag och tillfälligheterna påbjuder och tågtrafiken medger. Det senare – och enkäter – tillhör det som jag inte kommer att sakna.

Än återstår någon dag av vedermödor och insatser för demokrati, jämställdhet samt det internationella arbetet här i riksdagen.

Låt mig nu utan minsta betänkande önska er kraft från Apladalens grönska och unna er friden vid Vidösterns strand. Jag hoppas att ni någon sommardag har möjlighet att passera vårt vackra Värnamo.

Med kraft från naturen kommer ni åter att orka fylla riksdagens snabbprotokoll med den vackraste kanslihusprosa, men med stöd av Edit Södergran bjuder jag på sommarprosa med dikten *Sommarskörd*.

Jag var allena på solig strand
vid skogens blekblå sjö,
på himlen flöt ett enda moln
och på vattnet en enda ö.
Den mogna sommarens sötma dröp
i pärlor från varje träd
och i mitt öppnade hjärta rann
en liten droppe ned.

Tack, och tänk på att droppen urholkar också stenen!
Vänner! Kampen går vidare. Den har bara börjat.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 17 §.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.55 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då val till Nämnden för lön till riksdagens ombudsmän och riksrevisorerna samt votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

Från konstitutionsutskottet hade följande skrivelse kommit in:

Riksdagen

Konstitutionsutskottet har berett frågan om val av ordförande i Nämnden för lön till riksdagens ombudsmän och riksrevisorerna på grund av ordförande Marianne Niverts sjukdom.

Nämnden för lön till riksdagens ombudsmän och riksrevisorerna består enligt 8 kap. 5 § riksdagsordningen av ordförande och två andra ledamöter. De väljs var för sig av riksdagen efter varje ordinarie val till riksdagen för tiden intill dess nytt val till nämnden har ägt rum. Suppleanter ska inte utses. Om en ledamot av sjukdom eller annan orsak blir förhindrad att utföra sitt uppdrag, väljer riksdagen en person i hans eller hennes ställe så länge hindret varar. Val av ledamöter i Nämnden för lön till riksdagens ombudsmän och riksrevisorerna bereds enligt tilläggsbestämmelse 8.5.1 av konstitutionsutskottet.

Konstitutionsutskottet föreslår enhälligt att riksdagen till ordförande i Nämnden för lön till riksdagens ombudsmän och riksrevisorerna väljer den nuvarande ledamoten f.d. generaldirektör Anders Lindström och till ledamot väljer generaldirektören Yvonne Gustafsson. Valen gäller så länge hindret varar.

Stockholm den 5 juni 2014

På konstitutionsutskottets vägnar

Peter Eriksson

Konstitutionsutskottet hade enhälligt föreslagit att riksdagen från och med den 12 juni 2014 under tiden för ordförande Marianne Niverts sjukdom skulle välja f.d. generaldirektör Anders Lindström till ordförande i Nämnden för lön till riksdagens ombudsmän och riksrevisorerna samt generaldirektören Yvonne Gustafsson till ledamot i Nämnden för lön till riksdagens ombudsmän och riksrevisorerna.

Kammaren biföll konstitutionsutskottets förslag och utsåg därmed från och med den 12 juni 2014 under tiden för ordförande Marianne Niverts sjukdom till

ordförande i Nämnden för lön till riksdagens ombudsmän och riksrevisorerna

Anders Lindström, f.d. generaldirektör

Kammaren biföll konstitutionsutskottets förslag och utsåg därmed från och med den 12 juni 2014 under tiden för ordförande Marianne Niverts sjukdom till

ledamot i Nämnden för lön till riksdagens ombudsmän och riksrevisorerna

Yvonne Gustafsson, generaldirektör

16 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 11 juni

UU25 Skydd för kännetecken i den internationella humanitära rätten

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

268 för utskottet

19 för res.

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 S, 94 M, 16 MP, 15 FP, 19 C, 14 V, 15 KD

För res.: 19 SD

Frånvarande: 17 S, 13 M, 9 MP, 9 FP, 4 C, 1 SD, 5 V, 4 KD

FöU11 Lag om sprängämnesprekursorer och redovisning av krisberedskapens utveckling

Punkt 5 (Livsmedels- och dricksvattenförsörjning)

1. utskottet

2. res. 6 (SD)

Votering:

268 för utskottet

19 för res. 6

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 S, 94 M, 16 MP, 15 FP, 19 C, 14 V, 15 KD

För res. 6: 19 SD

Frånvarande: 17 S, 13 M, 9 MP, 9 FP, 4 C, 1 SD, 5 V, 4 KD

Punkt 6 (Den enskildes roll i krisberedskapen)

1. utskottet

2. res. 7 (S, MP, V)

Votering:

144 för utskottet

124 för res. 7

18 avstod

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 M, 15 FP, 19 C, 1 SD, 15 KD

För res. 7: 94 S, 16 MP, 14 V

Avstod: 18 SD

Frånvarande: 18 S, 13 M, 9 MP, 9 FP, 4 C, 1 SD, 5 V, 4 KD

Punkt 7 (Civilförsvaret m.m.)

1. utskottet

2. res. 9 (S, MP, V)

3. res. 10 (SD)

Förberedande votering:

125 för res. 9

19 för res. 10

144 avstod

61 frånvarande

Kammaren biträdde res. 9.

Huvudvotering:

144 för utskottet

125 för res. 9

19 avstod

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 M, 1 MP, 15 FP, 19 C, 15 KD

För res. 9: 95 S, 16 MP, 14 V

Avstod: 19 SD

Frånvarande: 17 S, 13 M, 8 MP, 9 FP, 4 C, 1 SD, 5 V, 4 KD

Valter Mutt (MP) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 8 (Brandkåren)

1. utskottet

2. res. 11 (S, MP, V)

Votering:

143 för utskottet

126 för res. 11

19 avstod

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 M, 15 FP, 19 C, 15 KD

För res. 11: 95 S, 17 MP, 14 V

Avstod: 19 SD

Frånvarande: 17 S, 13 M, 8 MP, 9 FP, 4 C, 1 SD, 5 V, 4 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

17 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

SoU23 Åtgärder för att stärka barnets rättigheter och uppväxtvillkor

Punkt 1 (Inkorporering av barnkonventionen i svensk lagstiftning)

1. utskottet
2. res. 1 (S, MP, V)

Votering:

162 för utskottet

126 för res. 1

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 M, 15 FP, 19 C, 19 SD, 15 KD

För res. 1: 95 S, 17 MP, 14 V

Frånvarande: 17 S, 13 M, 8 MP, 9 FP, 4 C, 1 SD, 5 V, 4 KD

Punkt 4 (Handlingsplan mot barnfattigdom)

1. utskottet
2. res. 3 (MP, V)

Votering:

256 för utskottet

32 för res. 3

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 94 M, 15 FP, 19 C, 19 SD, 15 KD

För res. 3: 1 S, 17 MP, 14 V

Frånvarande: 17 S, 13 M, 8 MP, 9 FP, 4 C, 1 SD, 5 V, 4 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU24 Patientlag

Punkt 1 (Tandvård)

1. utskottet
2. res. 1 (SD)

Votering:

269 för utskottet

19 för res. 1

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 S, 94 M, 17 MP, 15 FP, 19 C, 14 V, 15 KD

För res. 1: 19 SD

Frånvarande: 17 S, 13 M, 8 MP, 9 FP, 4 C, 1 SD, 5 V, 4 KD

Punkt 2 (Val av utförare m.m.)

1. utskottet
2. res. 2 (V)

Votering:

273 för utskottet

14 för res. 2

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 S, 93 M, 17 MP, 15 FP, 19 C, 19 SD, 15 KD

För res. 2: 14 V

Frånvarande: 17 S, 14 M, 8 MP, 9 FP, 4 C, 1 SD, 5 V, 4 KD

Punkt 3

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU20 Förbättrad informationshantering avseende vissa patienter inom hälso- och sjukvården

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU28 Riksrevisionens rapport om statens satsningar på nationella kvalitetsregister

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU30 Gränsöverskridande förvaltning och marknadsföring av alternativa investeringsfonder

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU21 Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU34 En politik för en levande demokrati

Punkt 3 (Stimulera ökat valdeltagande genom stöd till fackliga organisationer m.fl.)

1. utskottet

2. res. 1 (S, V)

Votering:

179 för utskottet

109 för res. 1

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 M, 17 MP, 15 FP, 19 C, 19 SD, 15 KD

För res. 1: 95 S, 14 V

Frånvarande: 17 S, 13 M, 8 MP, 9 FP, 4 C, 1 SD, 5 V, 4 KD

Punkt 5 (Universitetens och högskolornas ansvar för att främja unga människors engagemang för grundläggande demokratiska värderingar m.m.)

1. utskottet

2. res. 2 (S, V)

Votering:

179 för utskottet

109 för res. 2

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 M, 17 MP, 15 FP, 19 C, 19 SD, 15 KD

För res. 2: 95 S, 14 V

Frånvarande: 17 S, 13 M, 8 MP, 9 FP, 4 C, 1 SD, 5 V, 4 KD

Punkt 7 (Värna demokratin mot våldsbejakande extremism)

1. utskottet

2. res. 3 (V)

Votering:

274 för utskottet

14 för res. 3

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 S, 94 M, 17 MP, 15 FP, 19 C, 19 SD, 15 KD

För res. 3: 14 V

Frånvarande: 17 S, 13 M, 8 MP, 9 FP, 4 C, 1 SD, 5 V, 4 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU44 Indelning i utgiftsområden

Kammaren biföll utskottets förslag.

UFöU2 Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

269 för utskottet

19 för res.

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 S, 94 M, 17 MP, 15 FP, 19 C, 14 V, 15 KD

För res.: 19 SD

Frånvarande: 17 S, 13 M, 8 MP, 9 FP, 4 C, 1 SD, 5 V, 4 KD

Trafikutskottets betänkande 2013/14:TU17

Luftfartsfrågor
föredrogs.*Luftfartsfrågor*

Anf. 137 SUZANNE SVENSSON (S):

Herr talman! Den debatt vi ska ha i dag kommer att behandla frågor för luftfarten. Det finns några frågor som har stor betydelse för framtiden.

Luftfarten är ett viktigt transportslag för att kunna upprätthålla väl fungerande kommunikationer i ett till ytan stort land som Sverige. Tittar man på vissa delar av Sverige – det gäller både norra och sydöstra Sverige – ser man att det inte finns några kommunikationer som kan konkurrera med flyget i dag, då järnvägen inte är utbyggd i den omfattning som behövs.

Jag vill redan nu yrka bifall till reservationerna 1 och 4 och bifall till lagförslaget angående flygtrafikledningstjänst.

Herr talman! Vi föreslår, för att stärka Sveriges internationella tillgänglighet, att staten tillsammans med berörda parter, näringsliv och region tar fram en luftfartsstrategi med åtgärder för att stärka de internationella kommunikationerna till och från Sverige, för att få till stånd fler direktlinjer till de växande tillväxtmarknaderna, som ett led i att ha en bra tillgänglighet, samt för att öka exporten och besöksnäringen till och från Sverige. Detta skulle skapa fler arbetstillfällen i Sverige.

Beklagligt nog väljer utskottet att avstyrka motionen från Jennie Nilsson med flera angående en luftfartsstrategi.

Herr talman! För att minska flygets klimatpåverkan behövs både fortsatt energieffektivisering av flygplansflottan och optimering av flygrutter genom bland annat gröna flygningar och inflygningar. Den nya generationens passagerarflygplan är energieffektivare än föregående generation. Därför är det positivt när flygbolag förnyar sina flottor.

Jag har tidigare ställt frågan till regeringen vad ett medlemskap i Kapstadskonventionen skulle innebära och om detta är möjligt, just för att stimulera nationella bolag till snabbare byte av flygplansflottan. Regeringen har lagt ett uppdrag att titta på detta, och det ska redovisas den 1 december 2014. Kapstadskonventionen innebär rabatt på räntan när man köper nya plan.

Det miljö- och klimatarbete som Swedavia har bedrivit och bedriver är ett gott exempel, vilket också resulterat i att Swedavias tio flygplatser finns med på listan över fjorton certifierade flygplatser i världen. Det är ett halvår sedan jag hörde något om listan, så det kan ha tillkommit någon. I vilket fall gör Swedavia ett bra arbete när det gäller miljöfrågor.

Vi socialdemokrater anser att arbetet med utsläppshandel ska fortsätta och att vi ska arbeta genom EU med att få till stånd ett världsomspännande avtal.

Ett annat viktigt instrument är Single European Sky – ett gemensamt luftrum för EU. Detta projekt kom till för att man behövde effektivisera och samordna användningen av luftrummet i Europa. Det finns naturligtvis miljö- och säkerhetsvinster att göra i detta arbete.

Herr talman! I betänkandet i dag finns ett förslag om ändring av luftfartslagen. Sverige är unikt vad det gäller civil-militärt integrerad flygtrafikfjänt. Det finns inte i något annat land i Europa. När Luftfartsverket i slutet av 70-talet tog över ansvaret för den militära flygtrafikfjänten var syftet med integrationen att effektivisera och optimera flygtrafikfjänten, i vilken trafikledning ingår.

Flygtrafikledningen har två primära uppgifter. Den första uppgiften är att förhindra kollisioner mellan flygplan och mellan flygplan och markfordon. Den andra uppgiften är att ge råd och information till piloten som har betydelse för ett säkert framförande av planet. Man ska också främja en välordnad flygtrafik och minimera negativ påverkan av luftfarten på miljön.

Vi ser klara fördelar med en sammanhållen flygtrafikledning i Sverige under ledning av Luftfartsverket. Vi tycker att de statliga flygplatserna, som är centrala för Försvarsmakten, även fortsättningsvis ska flygtrafikledas av Luftfartsverket. Flygledning är en strategiskt viktig verksamhet såväl när det gäller flygsäkerhet och miljö som ur försvarssynpunkt. Försvarsmakten har inga egna flygtrafikledare utan är helt beroende av Luftfartsverkets flygtrafikledning.

Försvaret har framfört att ”utövare av flygtrafikfjänt för militär luftfart måste ha en tillräcklig volym för att kunna försörja med personal, utbildning, drift, utveckling, infrastruktur etc. Detta för att Försvarets krav och behov av flygtrafikfjänt, för militär luftfart ska säkerställas. En fragmentisering av flygtrafikfjänter försvårar möjligheten till en god beredskapsplanering, och flygtrafikfjänt under olika lägen av höjd beredskap.” Som jag sade tidigare är flygtrafikledning en del av flygtrafikfjänten.

Herr talman! Vi har behandlat detta ärende två gånger tidigare under innevarande mandatperiod, men jag vill än en gång informera om hur det ser ut inom EU. Inget land i Europa har konkurrensutsatt all lokal flygtrafikfjänt både i kontrollzonen och i terminalområdet.

I Spanien och Storbritannien är det på vissa flygplatser tillåtet att upphandla kontrollzonen.

I Schweiz undantar man de större och de militära flygplatserna från konkurrensutsättning.

I Tyskland har man kvar sitt statliga bolag på de 16 största flygplatserna. Övriga ca 13 procent av flygtrafikfjänten är möjliga att upphandla.

Danmark har total konkurrensutsättning av sin flygtrafikfjänt. Man har dock valt att inte använda sig av det, utan man använder sig av LFV:s motsvarighet vid samtliga flygplatser.

Den 1 september 2010 trädde den nuvarande luftfartslagen i kraft, vilket innebär att den som driver en flygplats själv kan ombesörja flygtrafikledningstjänst för luftrummet i anslutning till flygplatsen. Detta gäller samtliga flygplatser i Sverige.

År 2011 tillsatte regeringen Flygtrafikfjäntstutredningen. Ett av uppdragen var att titta närmare på Försvarsmaktens behov och hur man skulle kunna lösa det med hänsyn till konkurrensöppningen. Vi tycker att det hade varit bra om man hade gjort konsekvensanalysen innan man gjorde ändringar i lagen.

År 2012 var trafikutskottet helt överens om att man borde titta vidare på säkerhetsaspekten, miljön och problematiken runt den civil-militärt integrerade flygtrafiktjänsten. Man gjorde, efter beslut i riksdagen, en hemställan till regeringen att återkomma med en lösning samt att inga ytterligare flygplatser skulle upphandlas innan man löst problemen. Detta skulle hanteras skyndsamt. Inget hände, och flera upphandlingar gjordes.

Det blev 2013. Från oppositionen var vi inte nöjda med hur ärendet hade behandlats, utan vi lade fram ett förslag som begränsade konkurrensutsättningen och som tillförsäkrade försvaret tio statliga flygplatser. I förslaget ingick ett förslag på begränsningar vad gäller samfällda TMA. Riksdagen beslutade om en hemställan till regeringen enligt detta förslag.

Regeringen beställde då ytterligare en utredning, denna gång utförd av Trafikanalys. I direktivet ville regeringen att man skulle titta på deras egen förändring av luftfartslagen 2010, på oppositionens förslag som fick majoritet i riksdagen 2013 samt på ytterligare en variant som man har i Storbritannien. Den är mer långtgående än vårt förslag då man endast kan handla upp kontrollzonerna, det vill säga utrymmet från 0 till 600 meter över mark i och kring flygplatsområdet.

Den utredning Trafikanalys gjorde visar att man tjänar pengar på regeringens alternativ så länge man inte har tagit i bruk fjärrstyrda torn eller andra tekniska lösningar, men vårt alternativ och det nya från Storbritannien bedömdes vara bättre säkerhetsmässigt och miljömässigt.

Då väljer regeringen att gå fram med en lagrådsremiss på det brittiska förslaget som är mycket mer reglerande än vårt förslag. Jag skulle vilja säga: Som man ropar får man svar. Det blev naturligtvis reaktioner, och regeringen bestämde sig för att inte göra något alls, trots riksdagens beslut.

I det läget bestämde vi att själva gå fram med en lagrådsremiss. Vi tog till oss av de synpunkter som framförts i den remissrunda regeringen hade gjort och bestämde oss för att stryka förslaget att man inte skulle få upphandla inom samfällda TMA. Det innebär att de regionala flygplatserna även fortsättningsvis kan konkurrensutsettas.

Herr talman! Det förslag som debatteras här i dag innebär att rätten att själv ombesörja flygtrafikledningstjänst för luftrummet i anslutning till en flygplats eller ge någon annan ett sådant uppdrag inte ska gälla för flygplatser som ägs eller drivs av staten eller bolag i vilka staten har ett bestämmande inflytande.

Vi menar att detta leder till att Försvarsmaktens behov säkras samtidigt som de regionala flygplatserna fortsättningsvis kan upphandla sin flygledningstjänst.

Herr talman! Detta ärende påbörjades den 25 mars i år, och vi har redan från början deklarerat vår ståndpunkt. Den har varit känd i två år. Vi är naturligtvis medvetna om att det har tillsatts ytterligare en utredning, som Alliansen vill invänta. Den tillsattes den 30 april i år, men vi anser att den tillsattes femton minuter över tolv, om jag får uttrycka mig så – efter det att vi presenterat vårt förslag.

Alliansen i utskottet och såväl regering som departement har varit medvetna om vår hållning, och man har deltagit i ett antal utfrågningar med olika organisationer och parter som utskottet har arrangerat. Om man verkligen hade varit intresserad av svaret hade man kunnat tillsätta

utredningen för två år sedan eller varför inte innan man fattade sitt beslut om total konkurrensutsättning av flygledningstjänsten.

Aktörerna på den delen som är konkurrensutsatt i dag har hela tiden framhållit att konkurrensutsättning är bra och att man vill ha in flera aktörer. Ja, det kan jag hålla med om, där det går. Det är faktiskt så att LFV har utgjort det billigaste alternativet i vissa fall. En effektivisering av offentliga verk skadar inte så länge man inte ger avkall på säkerheten.

Det har också framförts att vi bryter mot EU:s lagstiftning när vi undantar de tio statliga flygplatserna. Det förefaller inte relevant eftersom ingen, med eller utan civil-militärt integrerad flygtrafiktjänst, har sträckt sig så långt i sin konkurrensutställningsiver som Sverige.

Herr talman! Slutligen vill jag säga något om vår inställning till seriösa aktörer i flygbranschen. Vi anser, precis som i fråga om vägtransportbranschen, att seriösa aktörer inom flyget ska främjas. Vi är bekymrade över att oseriösa aktörer inom flygbranschen inte respekterar fackliga rättigheter såväl i Sverige som i resten av Europa. Flygverksamheten måste alltid sätta säkerheten främst. Anställda som tvingas jobba orimliga arbetspass, inte vågar framföra missförhållanden eller är sjuka kan innebära stora risker för flygsäkerheten.

Detta är en fråga som inte behandlas i detta betänkande men som vi kommer att återkomma till vid ett senare tillfälle.

(Applåder)

I detta anförande instämde Roza Güclü Hedin, Lars Johansson, Lars Mejern Larsson, Leif Pettersson och Anders Ygeman (alla S).

Anf. 138 EDWARD RIEDL (M):

Herr talman! Nu debatterar vi trafikutskottets betänkande om luftfartsfrågor. Sverige är ett avlångt och relativt glesbefolkat land i utkanten av Europa. Goda flygförbindelser är absolut nödvändiga för att hela Sverige ska kunna leva och utvecklas. Alliansens fyra partier är tydliga med att flyget är viktigt, och vi tänker stå upp för möjligheterna i framtiden med ett välutbyggt inrikesflyg i vårt land.

Flyget är en viktig del av det moderna sättet att leva. Vi använder flyget för att snabbt transportera oss långa sträckor, något som utan flyget inte skulle vara möjligt.

Det ger människor i hela vårt avlånga land möjligheten att till exempel arbetspendla till Stockholm från orter som Umeå, Karlstad, Växjö med mera.

Det gör det möjligt för en liten ort som Arvidsjaur i Norrland att bli en världsmetropol för biltestverksamhet med direktlinjer till Tyskland.

Det gör det möjligt för miljontals svenskar att varje år besöka länder som Grekland och Thailand för semester och vila. Miljontals av alla dessa resor, för varje person en både unik och viktig resa, sker med flyget.

Runt om i världen sker en snabb utbyggnad av flygkapacitet. Världen fortsätter att krympa till följd av att vi får fler flygplan, fler flygbolag samt nya och ännu större flygplatser. Den här utvecklingen drivs både i Sverige och runt om i världen av att vi får en allt bättre privatekonomi.

Den är en i grunden bra utveckling som möjliggör fler mänskliga möten. I länder där människor levt i förtryck och med reserestriktioner är flyget ofta den stora frihetssymbolen. Den moderna fria människan vill kunna resa över hela världen både i jobbet och för sin semester.

Men flyget har utmaningar. Vi människor vill resa både säkert och miljövänligt även när vi väljer flyget. Vi ska därför fortsätta arbetet både här hemma och tillsammans globalt för att göra flyget som transportmedel ännu säkrare. Vi måste också fortsätta utveckla miljöarbetet inom flygområdet. Det handlar om transporter till och från flygplatsen, flygrejan och även själva flygplatsens utsläpp.

Det har skett och sker en snabb utveckling för att minska utsläppen inom flygområdet. Det handlar om allt från bättre och effektivare flygplansmotorer, nya flygbränslen, gröna inflygningar, rakare flygrutter, anpassad hastighet och bättre flygplanstyper till fortsatt arbete med koldioxidneutrala flygplatser.

Miljöpartiet och Vänsterpartiet har under lång tid varit riksdagens två flygfientliga partier. Dessa partier vill minska vanliga människors möjligheter att använda flyget i jobbet och på semesterresan. De vill stänga flygplatser och göra det dyrare att flyga.

Så länge dessa två partier har varit ensamma i Sveriges riksdag om den hållningen har det inte varit något större bekymmer för den svenska befolkningen. Det har inte funnits något reellt hot mot flyget som ett sätt att transportera sig på. Nu har dess värre de här två partierna fått sällskap. Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna vill tillsammans med de andra två partierna försämra för flyget i Sverige.

I det här betänkandet behandlar vi bland annat frågan om flygtrafikledning. Jag kommer att uppehålla mig vid den frågan en stund eftersom den har stor påverkan på stora delar av Sverige. De här fyra partierna har skrivit fram ett gemensamt lagförslag och lagt det på riksdagens bord. De vill backa tillbaka alliansregeringens reform kring flygtrafikledning. Suzanne Svensson talade en del om det.

Det här kommer att påverka landets flygplatser negativt och riskerar dessutom att leda till att flygplatser kan tvingas stänga ned sin verksamhet. Den som menar att det här lagförslaget inte handlar om en återreglering menar jag har helt fel. Det lagförslag som dessa partier har enats om innebär att flygplatser med drygt 90 procent av den totala flygtrafiken i Sverige inte längre får konkurrensutsätta sina flygtrafikledartjänster.

Om förslaget går igenom kommer de privata företag som i dag kommit in eller är på väg in på den svenska marknaden att lämna den. Tar man bort större delen av marknaden finns det ingen anledning för dessa företag att finnas kvar. Påståendet som Socialdemokraterna försöker föra ut till sina kommunalråd och väljare runt om i landet, att det här inte påverkar de regionala flygplatserna, är direkt felaktigt. Det har vid ett par tillfällen när vi haft offentliga utfrågningar blivit tydligt från de aktuella företagen att stänger man ned större delen av marknaden lämnar de Sverige.

Jag kan inte tolka det här förslaget på annat sätt än att flygplatser som Västerås, Trollhättan, Växjö, Karlstad, Örebro, Skellefteå och Norrköping med flera enligt er inte ska ha möjligheten att sänka sina kostnader.

Det var den tidigare socialdemokratiska regeringen som initierade arbetet för att avreglera flygtrafikledartjänsterna. Sedan genomfördes själva reformen under alliansregeringen. Vi har vid sidan av Luftfartsverket fått in ytterligare en aktör som bedriver den här typen av verksamhet och som dessutom har vunnit flera upphandlingar. Ytterligare en aktör har visat intresse.

I grunden handlar det om möjligheten för flygplatser att sänka sin kostnadsvolym med bibehållen säkerhet. I dag går samtliga kommunala flygplatser, utom en, med ekonomiska underskott. Det är med samma kommunala pengar det ska hanteras som kommunpolitikerna vill ha till barnomsorg, skolverksamhet och äldreomsorg.

Ungefär hälften av kostnaderna för en flygplats är just kostnader för flygtrafikledning. Det var tidigare en statlig monopolverksamhet. Konkurrensen har gjort att kostnaderna till dags dato har sänkts med 30 procent, med bibehållen säkerhet. För kommunerna är det mycket pengar. Det kan vara det som är skillnaden mellan att flygplatsen är kvar och att den inte är kvar.

Den lokala flygtrafikledningen omsätter årligen drygt 900 miljoner kronor i Sverige. För redan pressade kommuner kan den här reformen, med bibehållen säkerhet, minska kommunernas kostnader med tiotals miljoner kronor varje år. Den totala besparingsvolymen handlar på sikt om i storleksordningen 250 miljoner kronor varje år i lägre kostnader. Flygplatsen i Västerås sparade första året in 5,3 miljoner kronor, i Växjö 1,4 miljoner kronor, i Örebro 1,3 miljoner kronor och i Trollhättan 2,1 miljoner kronor.

Det är årliga besparingar för dessa kommuner. Det är besparingar som innebär att pengarna i stället kan satsas på fler händer i barnomsorgen, skolan och äldreomsorgen.

De flesta kommunpolitiker, oavsett partifärg, som har en kommunal flygplats i sin kommun är för den här reformen. Många har väldigt svårt att förstå varför det är dåligt att de får mer pengar över till barnomsorgen, skolan och äldreomsorgen.

Flygplanen byggs av privata företag. De flesta flygbolag är i dag privata. Piloterna, de som alltså flyger flygplanen när vi åker, är avlönade av privata företag. Självklart är det heller ingen risk att ha privat anställda i flygtrafikledning – privata arbetsgivare inom flygtrafikledning är ju inte värre än att vi har piloter som är avlönade av privata företag. Alla som jobbar inom flyget jobbar nämligen utifrån samma strikta regelverk, där säkerheten alltid är den högsta tänkbara. Vi hade även en hearing i riksdagen för ett tag sedan, där alla kunniga på området kunde enas om att reformen inte på något sätt skulle ha påverkat säkerheten negativt.

Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna har framfört tre skäl till att de nu tillsammans har skrivit ett lagförslag och lagt det på riksdagens bord. Det första handlar om miljön. De säger att gröna inflygningar inte är möjligt om man har privata företag i flygtrafikledningen.

Det andra de säger är att säkerheten kan bli sämre. Privata företag skulle alltså sänka säkerheten på trafikledningsområdet.

Det sista skälet de hävdar är att försvaret har behov av att Luftfartsverket driver större delen av flygtrafikledningen i Sverige.

På alla tre punkterna har de dock fel.

När det gäller miljön sker det redan i dag gröna inflygningar till flygplatser som Västerås, som har privat flygtrafikledning. Det är alltså rent felaktigt att påstå någonting annat – det sker redan i dag.

När det gäller säkerheten finns det ingen som kan visa några som helst belegg för att säkerheten har blivit sämre efter reformen. Till och med Transportstyrelsen, som är den myndighet som har till uppgift att bedriva tillsyn över säkerheten på flygområdet, konstaterar att det inte finns några belegg för detta.

När det sedan gäller försvarets behov av flygtrafikledning, både den i planering och den i ordinarie drift, är det något regeringen nu ser över i en utredning. Det handlar om att lösa de frågeställningar som var kvar. Det är fullt möjligt att lösa de sakerna även om vi har integrerad flygtrafikledning i Sverige, det vill säga att vi har personer i tornen som sköter både civil och militär flygtrafikledning. Det funkar alldeles utmärkt i dag. I de torn som är upphandlade har vi flygtrafikledare som leder både civil och militär trafik, och det funkar alldeles utmärkt.

Det finns några saker till vi behöver lösa, men det är enligt utredningen fullt möjligt att göra det. I stället för att invänta lösningarna går dock Socialdemokraterna nu och sätter sig tillsammans med Sverigedemokraterna, skriver en lag och lägger den på riksdagens bord. Det gör de i stället för att vänta in lösningarna.

Herr talman! En nyvald Stefan Löfven sade för ungefär två år sedan till Sveriges Radio att han inte ville återreglera några marknader som regeringen avreglerat. Jag gissar att det var en markering mot hans föregångare Håkan Juholt. Han sade även samma sak till Svenska Dagbladet, Dagens Nyheter och en mängd andra medier, men hans ord verkar inte vara så mycket värda när det väl kommer till kritan.

Jag beklagar verkligen att Socialdemokraterna har övergett sina tidigare löften och den goda inställningen. Det uppfattar jag nämligen att man har haft från Socialdemokraternas sida; jag har aldrig upplevt att vi i Sveriges riksdag har behövt vara oroliga för att Socialdemokraterna ska springa i väg med Miljöpartiet och slå mot flyget genom att försämra möjligheterna för inrikesflyget i Sverige. Det har jag aldrig varit orolig över – förrän vi kom hit.

Jag beklagar att vi har sett den utvecklingen och att Socialdemokraterna nu ansluter sig till de partier som vill försämra för svenskt inrikesflyg. Jag beklagar det, herr talman.

Avslutningsvis vill jag egentligen bara fråga Suzanne Svensson och Socialdemokraterna: Varför har ni satt er ned tillsammans med Sverigedemokraterna, skrivit den här lagen och lagt den på riksdagens bord i stället för att invänta en utredning som kommer att lösa de få frågeställningar som är kvar? Vad är poängen med att stressa fram det här och slå mot det svenska inrikesflyget på det sätt ni gör?

Jag har till och med partikolleger som har sagt att det här riskerar att leda till att man tvingas lägga ned sin flygplats i kommunen. Varför vill ni försämra möjligheterna att flyga och transportera sig runt om i Sverige för semester eller jobb? Jag förstår inte det.

Suzanne Svensson talade storstilat om att vi behöver en flygstrategi i Sverige. Ja, det har jag ingenting emot, och det har inte alliansregeringen heller. Jag har dock svårt att förstå att man å ena sidan säger att man ska

ta fram en strategi och å andra sidan tänker försämra möjligheterna för svenskt inrikesflyg. Det går inte ihop, Suzanne Svensson.

Slutligen vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet, förutom när det gäller punkt 4 där jag yrkar bifall till Alliansens reservation.
(Applåder)

I detta anförande instämde Christer Akej, Sten Bergheden, Lotta Finstorp, Peter Jutterström, Jessica Rosencrantz, Eliza Roszkowska Öberg och Jan-Evert Rådström (alla M) samt Lars Tysklind (FP), Anders Åkesson (C) och Annelie Enochson (KD).

Anf. 139 SUZANNE SVENSSON (S) replik:

Herr talman! Edward Riedl säger att vi inte kan vänta på att utredningen blir gjord och att vi får svaren. Ni har haft drygt två år på er att göra utredningen. Nu kastar ni fram det här förslaget när vi lägger fram ett lagförslag, och det ska göras på tre månader. Varför har det inte gjorts tidigare?

När det sedan gäller marknaden släpptes den fri 2010, men det har inte använts. Det blir alltså ingen större skillnad, eller hur? Swedavias flygplatser har inte varit konkurrensutsatta, eller man har inte använt sig av det. Jag tror alltså att det kan fungera på ett bra sätt i Sverige. Det gör det i andra länder.

Sedan undrar jag om Moderaterna och du, Edward, kan garantera vilka bolag som ska sitta i tornen i fortsättningen. Nu har vi ett svenskt bolag, men vad händer i framtiden? Transportstyrelsen är ju de som godkänner, och vi frågade vid hearingen: Om det kommer ett bolag som är placerat i Europa, är det då samma tillstånd som det man får i Sverige? Svaret var ja. Har företaget fått det tillståndet är företaget godkänt.

Vi kan dock i dag i fackpressen läsa att man ska akta sig för vissa länder där det inte fungerar så bra. Jag undrar alltså: Kan du garantera att det bara är svenska bolag som ska sitta där?

Anf. 140 EDWARD RIEDL (M) replik:

Herr talman! Till att börja med kan jag säga att vi var överens om det första tillkännagivandet. Det fanns skäl att be regeringen återkomma och klara ut en del frågeställningar. Några klarade man ut, och andra klarade man inte ut. Därför begärde vi den sista utredningen, för att se till att få en bild även av de delar som berör Försvarmakten.

Poängen är dock att ni stiftar lag innan vi har fakta på bordet. Ni sätter er med Sverigedemokraterna, skriver en lag och lägger den på riksdagens bord innan ni vet fakta. Jag tycker att det är bra att börja med fakta i stället för att göra på det sättet.

Swedavia har av respekt för den politiska situationen inte gått vidare och upphandlat någon flygtrafikledning. Det statliga Swedavia *vill* dock upphandla flygtrafikledning. Vi har fått in ett företag, och vi har ytterligare ett företag som står och knackar på dörren och vill in på den svenska marknaden. Båda de företagen konstaterar dock att det inte finns något skäl för dem att vara kvar om man inte går vidare och öppnar upp mer av marknaden.

När det sedan gäller huruvida vi kan garantera att det bara är svenska företag: Nej, det kan vi inte, och jag tror inte att det viktiga är att vi ga-

ranterar att det enbart är svenska företag som sköter det här. På samma sätt som vi vill att Luftfartsverket ska vara ute och konkurrera på den europeiska marknaden får vi nog acceptera att andra länder vill komma in och konkurrera på den svenska marknaden. Det i sig är inget problem.

Däremot kan vi ställa krav, och det är det den utredning ni inte vill invänta skulle kunna klara ut. Vi kan ställa krav på till exempel säkerhetsklassning, medborgarskap hos dem som sitter i tornen och en mängd andra saker. Inget av det vet vi dock om, för ni väntar inte på utredningen utan tänker nu stifta lag.

Anf. 141 SUZANNE SVENSSON (S) replik:

Herr talman! Edward får det att låta som om vi bara suttit stilla och ritat lite på ett papper. Under de drygt två och ett halvt år som vi har hållit på med den här frågan har vi undersökt saken och talat med många människor för att ta reda på hur det ligger till. Det förvånar mig att ni, Edward, inte har gjort detsamma. Ni har dessutom ett departement som jobbar åt er. Det har inte vi, utan vi får själva skaffa oss kunskap så gott det går. Många har varit oss behjälpliga i det arbetet.

År 2012 begärde vi en utredning. Den skulle göras skyndsamt, och man skulle inte göra några ytterligare upphandlingar ute i landet. Fram emot nyår borde vi egentligen ha fått ett svar. Man skulle ha hunnit göra en utredning. Därför förstår jag inte varför du kritiserar oss när vi har tröttnat på regeringen och själva nu lägger fram ett förslag.

Jag tycker att ni egentligen skulle skämmas – om jag får använda det uttrycket – för att ni inte presterat mer under två och ett halvt år. Det jag skulle vilja ha en förklaring till är varför man nu hastigt och plötsligt kan göra det på tre månader.

Anf. 142 EDWARD RIEDL (M) replik:

Herr talman! Är det någon som ska skämmas är det väl de partier som nu vill riskera svenskt inrikesflyg. Jag skäms inte det minsta, kan jag säga.

Jag ber om ursäkt om det lät som att ni bara har kluddat på ett papper, Suzanne Svensson, och kommit fram till det här lagförslaget. Berätta gärna för mig hur ni kom fram till att ni skulle stänga ned precis 90 procent av marknaden för att tillgodose Försvarmaktens behov. Hittills har ingen kunnat konstatera vad Försvarmakten behöver eller inte behöver, för det är det som den utredare vi tillsatt ska se över. Ni har kommit fram till att 90 procent av marknaden är lämpligt att stänga ned.

Jag säger inte att ni har kluddat på ett papper eller att ni inte har talat med någon, men förklara gärna hur det går till när socialdemokrater och sverigedemokrater tillsammans skriver fram ett lagförslag. Det tror jag att många vill veta. Hur går det till när ni skriver fram ett lagförslag? På vilket sätt bygger ni upp faktakunskapen? Vem har ni talat med som har konstaterat att 90 procent av marknaden är vad vi behöver stänga ned för att tillgodose Försvarmaktens behov? Den utredare som vi har gett uppdraget har inte det svaret ännu. Men ni har uppenbarligen svaret, och därför lägger ni fram lagstiftningsförslaget. Det hade varit intressant att få veta – och det är egentligen min enda fråga till Suzanne – hur det går till när ni stiftar lag.

Anf. 143 PETER RÅDBERG (MP):

Herr talman! Det är roligt att vara i ett nytt utskott, som extrainsatt. Det gläder mig.

Det är spännande att höra Moderaternas miljöpolitik, och jag kan inte låta bli att kommentera den. Det är häpnadsväckande att man kan stå i denna talarstol och vara så otroligt flat över de miljöutsläpp som flyget de facto står för. Man kan ha uppfattningen att man vill förbättra och så vidare – det tror jag att vi är ganska överens om – men flyget står för 3 procent av världens koldioxidutsläpp. Då talar vi om enorma mängder. De kommer att öka under överskådlig tid, vilket alla forskare känner till, och det innebär en miljökatastrof.

Vi skulle kunna hänvisa hur mycket som helst till IPCC-rapporterna där världens ledare är helt överens om vilken väg vi ska gå. Det finns bara en väg att gå, nämligen att minska utsläppen på alla områden. I det spelet är flyget den största boven. Därför blir jag oerhört förvånad över att höra Edward Riedl helt ogenerat tala om att vi ska minska lite flygtider och sådant. Jag blir riktigt upprörd när jag hör det.

Herr talman! Sverige är ett av världens bästa länder, kanske det allra bästa, vad gäller flygsäkerhet. Det måste väl vara högsta prioritet att vi behåller den ställningen, att vi ska vara det land som har säkerheten som prioritet ett. Vi ser att det finns uppenbara risker med överlämning mellan olika leverantörer. Flygtrafikledningstjänst är en avancerad verksamhet, och därför finns det höga inträdesbarriärer för nya aktörer, och så ska det vara. Man kan inte tala om en marknad med verkligt fungerande konkurrens när vi talar om lokala flygtrafikledningstjänster.

För Miljöpartiet är det en självklarhet att Luftfartsverket ska ha flygledningsansvaret för de statliga flygplatserna. Det är i grunden en säkerhetsfråga. Därför anser vi i Miljöpartiet att det är oerhört viktigt att den lokala flygtrafikledningstjänsten även fortsättningsvis enbart ska utövas av Luftfartsverket. Det gäller på Swedavias flygplatser, de militära flygplatserna, de flygplatser som Försvarmakten har ett stort behov av samt flygplatser inom samfällade terminalområden.

Det intressanta är att Försvarmakten håller med oppositionen i den här frågan och går emot regeringen. Det är fråga om att Försvarmaktens behov säkras, vilket Suzanne lite grann var inne på. Det är, som jag sade tidigare, till stor del en säkerhetsfråga. Vi i Miljöpartiet vill inte lämna över dessa viktiga flygledningstjänster till privata aktörer, men det vill tydligen Alliansen göra.

Alliansregeringen prioriterade ned miljöfrågorna och jämställdhetsfrågan, vilket vi kunde se i EU-valet, och vi vet hur det gick. Nu prioriterar alliansregeringen ned även den svenska säkerhetspolitiken. Vilka konsekvenser det kan få på sikt vet vi inte. Därför är jag glad över att det åtminstone just nu finns en majoritet för att avslå regeringens politik på den punkten.

Med det, herr talman, yrkar jag bifall till reservation 5 samt till utskottets förslag under punkt 4.

Anf. 144 EDWARD RIEDL (M) replik:

Herr talman! Att Miljöpartiet är emot inrikesflyg och flyg över huvud taget är ingen stor nyhet. Det förvånar nog varken mig eller någon annan i kammaren.

Vi är helt överens om att vi måste minska miljöutsläppen inom alla transportslag, och där måste flyget ta sin del av minskningen. Jag försökte i mitt anförande berätta om alla de sätt på vilka det nu jobbas för att minska utsläppen per passagerarkilometer, och vi har kommit ganska långt.

Jag har samma fråga till Peter Rådberg som jag hade till Suzanne Svensson. Hur kom ni egentligen fram till att Försvarsmaktens behov tillgodoses när ni stänger 90 procent av marknaden? Hittills har jag inte hört någon förklara det på ett tillfredsställande sätt.

Sedan blir jag lite förvånad när Peter Rådberg i sin retoriska framställning i princip säger att de privata företagen inte har något att göra inom flygtrafikledning. Men med det förslag ni lägger fram, Peter Rådberg, håller ni åtminstone 10 procent öppet för den möjligheten. Peter Rådberg har kanske förstått det som en del socialdemokrater inte vill förstå, att med det här förslaget stänger ni ned, backar reformen, kastar den i sjön. Det kommer inte att vara möjligt att upphandla någon flygtrafikledning någonstans i Sverige, vilket kommer att leda till att flygplatser får läggas ned och människor runt om i landet får sämre möjligheter att transportera sig med inrikesflyg. Bakgrunden kanske är att Peter Rådberg förstår det och därför har det retoriska framställningssätt i talarstolen som till exempel Socialdemokraterna försöker undvika.

Anf. 145 PETER RÅDBERG (MP) replik:

Herr talman! Edward Riedl säger att vi kommit ganska långt när det gäller miljöutsläppen från flyget. Jag vill att han redovisar det. Jag vet inte vad regeringen gjort på just den punkten. Man kan tillhöra vilket parti som helst och vilken socialgrupp som helst, men läser man IPCC:s rapport ser man att vi även i riksdagen måste ta ett miljöansvar, oavsett vilket politikområde vi talar om. Vi måste väl trots allt vara helt överens om att flyget är den värsta boven när det gäller miljöutsläpp. Därför vore det klädsamt om du, Edward Riedl, kunde utgå från det på något sätt.

Du talade om miljöinflygningar och sådant. Jag håller helt med om det. Det finns bra forskning i dag, flygplanen blir bättre, de ger mindre utsläpp och så vidare, men samtidigt ökar flygtransporterna. Kontentan av hela den här diskussionen blir att vi står kvar och stampar, och det går till och med utför. Det är själva poängen, och då måste man utgå från det i debatten.

Sedan hänvisar man till att flygplatser läggs ned. Jag tror inte på det. Det klassiska politiska retorikgreppet är att säga att om vi inte får som vi vill kommer, i det här fallet, flygplatserna att läggas ned och medborgarna att drabbas. Då får man kanske höja priset. Marknaden får styra i så fall.

Jag kan också nämna att man i en statlig utredning, som i och för sig gjordes för många år sedan under den gamla socialdemokratiska regeringen, sade att alla flygplatser skulle läggas ned om man kom till huvudstaden Stockholm inom två timmar.

Men jag instämmer i allt som Suzanne sade och ställer mig helt bakom det som vi gemensamt kommit fram till.

Anf. 146 EDWARD RIEDL (M) replik:

Herr talman! Peter Rådberg undrar om vi egentligen gör någonting. Det är en lite märklig fråga. Vi har i det här landet i princip världens mest miljöcertifierade flygplatser. De statliga flygplatserna som Swedavia driver är nästan allihop klimatsäkrade i dag; man har inga koldioxidutsläpp därifrån. Det forskas på nya bränslen. Vi håller på med gröna inflygningar. Det sker en hel del för att minska utsläppen per passagerarkilometer.

Miljöpartiet har skarpa förslag på att både lägga ned flygplatser och genomföra andra förändringar för flyget. Det är inget ni ska skämmas för, utan det är klart att ni ska berätta om det. Det som jag har synpunkter på är att andra partier nu har hängt med er i den retoriken. Det tycker jag är väldigt synd.

Peter Rådberg svarade inte på den enda egentliga fråga jag ställde. Jag ställer om den, så att han har möjlighet att besvara den. När ni satte er ned och skrev lagförslag ihop, på vilket sätt kom ni fram till att man skulle stänga ungefär 90 procent av marknaden för att tillgodose Försvarmaktens behov? Hur gick uträkningarna till? Vad låg till grund för detta? Du har möjlighet att svara på den frågan, Peter Rådberg. Det är den enda fråga jag ställer till dig, så det är jätteenkelt att inte hoppa över att besvara den. Du har en stund på dig i alla fall.

Anf. 147 PETER RÅDBERG (MP) replik:

Herr talman! Jag gläds åt att Edward Riedl har insett att andra partier har följt efter oss. Så är det!

Jag tror att det är en klok politik. Det är inte så att Miljöpartiet går före på något sätt. Jag tror att de flesta inser vilken väg vi ska gå, och jag tror att det är en överlevnadsfråga. På något sätt är det en icke-politisk fråga. Det handlar mycket om att vara sund i sitt förhållande när man ska förflytta sig från punkt A till punkt B. Frågan är hur man gör det på bästa sätt. Det är inte alltid så att flyget är det bästa.

Jag vill dock vara väldigt tydlig med att Miljöpartiet inte alls vill lägga ned flyget. Vi har fått höra genom åren att vi ska ha häst och vagn och allt detta. Miljöpartiet vill behålla flyget, men vi vill reducera det.

Om du tittar på kurvan, Edward Riedl, ser du själv hur mycket flygtimmarna har ökat per person bara från 60-talet och fram till i dag. Våra mor- och farföräldrar flög inte alls. Vi lever på något sätt i en historisk bubbla. Jag tror att våra barnbarn kommer att titta på oss och undra vad vi hållit på med när man inser fakta någon gång i början av 20-talet. Som politiker i dag måste man inse vad som kommer att hända i morgon. Tyvärr har inte alla politiska partier förmåga att göra det, men organisationer som IPCC, FN:s miljöpanel, har lagt fram tusentals sidor och beskriver exakt hur det ska vara. Det är bara att inse att det ser ut så här. Men om man vill kan man förneka detta i den här talarstolen och prata om att ett visst antal flygplatser läggs ned och så vidare.

Mitt ärliga svar på din fråga är att jag inte har den kunskapen. Jag är ersättare och fick hoppa in med väldigt kort varsel. Jag får överlämna frågan till mina kolleger.

Anf. 148 LARS TYSKLIND (FP):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till förslaget i betänkandet, förutom under punkt 4 om flygtrafikledningstjänsten. Jag yrkar också bifall till Alliansens reservation nr 6 under punkt 4 och avslag på övriga reservationer.

Betänkandet behandlar ett antal motionsyrkanden från den allmänna motionstiden. Men det kanske mest intressanta, som har varit under stor diskussion, är det lagförslag som utskottsmajoriteten lägger fram om återreglering av stora delar av flygledningstjänsten.

Jag ska inte gå in på flygets vara eller inte vara. Jag kan hänvisa till Edward Riedls anförande angående miljöaspekterna. Men flyget har naturligtvis en självklar plats i ett miljöanpassat trafikslagsövergripande transportsystem. Det kan vi väl ändå vara överens om. Varje transportslag ska nyttjas där det passar bäst. Det är egentligen det som det handlar om.

Jag kommer att lägga fokus på den punkt som behandlar just flygledningstjänsten och hur den ska kunna utvecklas i Sverige framöver. Om jag får tid på slutet kanske jag återkommer lite till miljöfrågan, som de facto är väldigt viktig när det gäller flyget.

Herr talman! Sedan den 1 september 2010 är marknaden för flygledningstjänst avreglerad, och tjänsterna kan upphandlas i konkurrens. Frågan har både före och efter det beslutet varit föremål för en politisk debatt som många gånger varit lite märklig, speciellt vad gäller den centrala frågan, nämligen flygsäkerheten. Det är precis som att det skulle finnas grader av flygsäkerhet. Flygsäkerheten är kopplad till flygledningstjänsten, och det är den absolut högsta möjliga nivån som gäller. Det är grundkravet för att få bedriva flygledningstjänst över huvud taget, helt oberoende av vem som gör det. Det är inte så att statliga flygledningstjänster ska vara säkrare än andra, utan det är fråga om ett grundläggande krav.

Vid behandlingen i trafikutskottet har vi haft utfrågningar av olika slag. Som Suzanne Svensson säger är det många vi har frågat. Och vi har faktiskt fått ett väldigt klart besked. I den avreglering som öppnat för upphandling av trafikledningstjänst i konkurrens har det definitivt inte handlat om grader av flygsäkerhet, utan flygsäkerheten är som sagt på absolut högsta nivå. Det är Transportstyrelsen som tillstånds- och tillsynsmyndighet som sätter upp kraven och ser till att de efterlevs, helt oberoende av vem som har hand om tjänsten.

Herr talman! Socialdemokraterna, Sverigedemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet skapade för något år sedan i samverkan en majoritet som i maj förra året gjorde ett tillkännagivande till regeringen. Jag ska läsa upp det: "Riksdagen ger regeringen tillkänna att den lokala flygtrafikledningstjänsten på Swedavias flygplatser, de militära flygplatserna och flygplatser som Försvarsmakten har ett stort behov av samt flygplatser inom samfällda terminalområden även fortsättningsvis enbart ska utövas av Luftfartsverket." Det är bra att vi har med oss den grundtanken. Vid det tillfället och vid den debatt vi hade i riksdagen reserverade sig Folkpartiet och övriga allianspartier mot beslutet med stor hänsyn till den begränsning som det medförde för de så viktiga regionala flygplatserna och framför allt till de kostnader som härrör sig därifrån.

Men det är inte så att regeringen på något sätt dröjt med att följa tillkännagivandet. Man tog fram ett förslag i form av en lagrådsremiss, som dock mötte en kraftig och massiv kritik från olika remissinstanser. Processen stannades då upp för att regeringen skulle få tillfälle att analysera vad detta innebär. Jag vill nog påstå att det skulle ha varit direkt anmärkningsvärt om regeringen inte hade valt att göra detta. Remissförfarandet har ju trots allt ett syfte, eller hur? Det är att tillvarata kunskap och synpunkter från berörda parter. Annars kan man hoppa över det, om man tänker fortsätta ändå.

Herr talman! Det finns naturligtvis en tydlig målkonflikt. Det är alldeles uppenbart. De enskilda flygplatserna vill naturligtvis ha möjlighet att upphandla flygledningstjänster i konkurrens för att sänka sina kostnader. Det gäller både regionala och statliga flygplatser. Jag kan inte tänka mig något annat. Men det gäller inte minst de regionala flygplatserna, som oftast har kommuner som ägare och som alla redovisar förluster. Det var tydligen någon som inte gjorde det, men det är i princip alla. De här förlusterna måste täckas av statliga driftsbidrag och ägartillskott från kommunerna. De pengarna kommer inte från någon annanstans.

Och då är vi plötsligt inne i den kommunala budgeten, där man måste börja prioritera sin flygplats mot skola, vård och omsorg. Så det är klart att man är väldigt mån om att sänka kostnaden. Flygledningstjänsten står för en stor del av kostnaderna för en flygplats. Dessutom är det den kostnad som verkligen går att sänka med en märkbar summa.

Jag vill ta upp en regional flygplats som jag och även Peter Rådberg, som kanske inte är kvar här i kammaren, känner väl till. Det är Trollhättan-Vänersborgs Flygplats. Den bytte leverantör av flygledningstjänst så tidigt som den 1 januari 2012. Den sänkte då sina årliga kostnader med drygt en halv miljon kronor. Det var avgörande för den flygplatsen i det läget att kunna göra detta.

Tittar man på de senaste fem flygplatserna som har bytt leverantör från den 1 januari 2014 handlar det om Karlstad, Norrköping, Kalmar, Jönköping och Skellefteå. De sänker nu under en sexårsperiod sina kostnader med sammanlagt 36 miljoner om man jämför med vad de var tidigare. Vi talar om i storleksordningen 30 procent.

Herr talman! Det är även så att de statliga flygplatserna har sett att det finns besparingspotential. Bland annat har det i något sammanhang lyfts fram att det finns ett arbete för att få direktlinjer till Arlanda. Det är ett väldigt viktigt arbete. Det är viktigt för Sverige som nation att vi får det. Det blir inte bättre av att man inte kan sänka kostnaderna. Det har mycket med kostnader att göra hela tiden.

I fallet med de statliga flygplatserna har Swedavia varit väldigt tydliga, och också inför utskottet. De har uttryckt att någon upphandling inte kommer att göras förrän det finns ett tydligare politiskt beslut. Den brådskan med lagstiftning som man nu ger sken av känns ju nästan lite panikartad i sammanhanget. Det finns egentligen ingenting som kan hända.

Herr talman! Så har vi den andra vågskålen. Där ligger förvarets behov. De väger naturligtvis väldigt tungt i sammanhanget. Det är inte snack om annat. Jag vill inom parentes säga att vi nu kan vara överens om att avföra säkerhetsargumentet och miljöargumentet från dagordningen. Det är inte vad det handlar om, utan det handlar om andra saker.

Läser man majoritetstexten framgår det att det är hur vi ska lösa Försvarsmaktens behov som vi nu diskuterar. I skenet av det resonemanget och vad som har hänt tidigare är det regeringsbeslut som fattades för drygt en månad sedan att tillsätta en särskild utredare som fick uppdraget att kartlägga Försvarsmaktens verkliga behov av flygledningstjänst både logiskt och högst rimligt. Det är egentligen det enda sättet att gå vidare.

Syftet med uppdraget är att ta fram ett underlag för hur de militära behoven säkerställs samtidigt som flygplatsernas möjligheter att upphandla flygledningstjänst bevaras i så stor utsträckning som möjligt. Det finns någonstans en balanspunkt. Låt oss hitta den balanspunkten. Jag noterade datumet som det ska redovisas. Det är den 1 september 2014. Hur långt är det dit? Det är knappt tre månader. Det är till och med före valet.

Herr talman! I stället för att invänta ett bättre underlag som tydligt klargör Försvarsmaktens verkliga behov väljer nu åter Socialdemokraterna, Sverigedemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet att samverka i en utskottsmajoritet och lägga fram ett lagförslag som innebär att de flygplatser som ägs och drivs av staten eller en juridisk person där staten har ett bestämmande inflytande ska ha en flygledningstjänst som enbart ska kunna utföras av Luftfartsverket. Den lagstiftningen ska träda i kraft ett antal veckor innan utredningen är klar.

Nu sade Peter Rådberg, och det kanske var med en viss ärlighet, att han inte hade satt sig in i Försvarsmaktens behov. Mig veterligen sitter Peter Rådberg i försvarsutskottet. Man kan läsa vad försvarsutskottet säger i sitt svar: Det finns ett militärt behov av ett flertal civila flygplatser, företrädesvis de statliga. Enbart det svaret talar definitivt för att det gäller att kartlägga behovet och att man gör det först och inte som socialdemokrater, sverigedemokrater, miljöpartister och vänsterpartister lagstifta utifrån ett statligt ägande som dessutom kan förändras över tid.

Läser man försvarsutskottets yttrande ser man att det inte handlar om ägande. Det handlar om ett visst antal flygplatser. Därför är den fråga som Edward Riedl ställde tidigare i talarstolen högst berättigad. Hur kom ni fram till att det just var detta som var det optimala, att det var de statligt ägda flygplatserna som skulle tillgodose behovet? Det nämndes siffran 90 procent för passagerartalen som går över de flygplatserna. Frågan hur ni har kommit fram till detta hänger fortfarande i luften.

Det är högst anmärkningsvärt att man har en lagstiftning som ska träda i kraft den 15 augusti när man kanske har svaret på frågan den 1 september, 15 dagar senare. Det verkar inte riktigt genomtänkt. Sedan kan man vara kritisk mot vad regeringen gjort tidigare. Men det är absolut inget alibi för att fatta dåliga beslut.

Herr talman! Jag vill ställa en fråga om de samfällda terminalområdena. Det har också en viss betydelse för en del regionala flygplatser. I tillkännagivandet från i maj 2013 står det tydligt att om man är inom dessa ska endast Luftfartsverket stå för flygledningstjänsten. Gäller detta fortfarande eller inte?

Man uttrycker det lite vagt som att marknaden ska lösa detta. Peter Rådberg stod nyss upp till hundra procent för det tillkännagivandet, om jag uppfattade det rätt. I Trollhättan, Västerås och Norrköping som ligger inom sådana samfällda terminalområden och i dag upphandlat sin flygledningstjänst och gör besparingar är man säkert väldigt angelägen om

att få ett tydligt svar i den frågan. Det vore bra om någon från oppositionen eller Socialdemokraterna kunde klarlägga: Är den frågan förd från dagordningen eller inte?

Herr talman! Jag ska bara konstatera vad gäller miljön, som jag sade i början, att det är klart att flyget har en självklar plats i ett miljöanpassat transportsystem. Det aktiva miljöarbete som pågår på svenska flygplatser som tidigare har nämnts och den miljöcertifiering som finns tycker jag att vi ska vara väldigt stolta över. Det är en framgång att flyget nu ingår i EU:s handel med utsläppsrätter. Det pågår mycket tekniska saker. Det har redovisats här tidigare, så jag avstår från att tala om detta.

I detta anförande instämde Christer Akej, Edward Riedl, Jessica Rosencrantz, Eliza Roszkowska Öberg och Jan-Evert Rådström (alla M) samt Anders Åkesson (C) och Annelie Enochson (KD).

Anf. 149 SUZANNE SVENSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tycker att jag sade en del när jag hade mitt anförande och bland annat om TMA, som ni ställer en fråga om igen. Det innebär att ni inte lyssnar på anförandena.

Jag sade att vi har tagit till oss av kritiken och att vi har lämnat detta med TMA. Vi gör samma bedömning som regeringen gör. Om inte marknaden kan lösa det själv får man i så fall göra det genom förordning, men först och främst är det marknaden som ska göra det. Det hade stor betydelse, som Lars Tysklind sade, och det tyckte vi också.

Det är klart att det är jätteviktigt med priser. Men man måste också se till att det blir en hög effektivitet i de statliga verken. Det sade jag också i mitt anförande. Det är positivt så länge som det inte går ut över säkerheten. Det gäller också Luftfartsverket. Den sista upphandlingen tror jag till och med att det vann.

Det talades om Försvarmaktens verkliga behov. Jag vet inte riktigt vad ni menar med det. Det är klart att vi har lyssnat på Försvarmakten när vi har gjort bedömningen. Det är inte vi själva som har suttit och tagit fram att det är de tio statliga bolagen, utan det är Försvarmakten. Jag tycker att ni har en lite arrogant inställning.

Anf. 150 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Herr talman! Jag hörde mycket väl vad Suzanne Svensson sade om TMA. Jag blev lite förvirrad när Peter Rådberg höll fast vid den gamla tesen. Man kan vara ännu tydligare, och det tycker jag att Suzanne Svensson var. Den frågan är avförd från dagordningen. Det är ingenting som ni driver över huvud taget. Ni har lämnat den frågan. Det tycker jag är bra, och det tycker säkert hela Alliansen är bra.

När det gäller effektivitet är effektivitet och även prispress kopplat till konkurrens. Att nu Luftfartsverket har vunnit någon upphandling är väl bra. Också de har tagit till sig detta med konkurrens. Frågan är vad som händer om man inte har den konkurrensen. Det är vad vi talar om. Det handlar om upphandling i konkurrens, inte att Luftfartsverket absolut inte ska vinna i den konkurrensen.

Det kanske kan uppfattas som arrogant när vi talar om Försvarsmaktens behov. Men det är lite märkligt att lagstifta gentemot ett ägande. Det måste ändå vara lagstiftning mot en viss volym. Betyder detta samtidigt att den samlade oppositionen när det gäller den majoritet som finns för detta tycker att staten aldrig ska avhända sig några fler flygplatser? Är detta alltså de statliga flygplatserna nu, och de ska behållas på det sättet? Det är det som blir det konstiga när man lagstiftar mot ägande.

Om man läser försvarsutskottets yttrande i det här fallet ser man att det är ett visst antal flygplatser försvaret behöver, och det kan gälla både statliga och andra flygplatser. Det är det vi menar med de verkliga behoven – att man sätter sig ned och kartlägger detta i detalj. Och ni har säkert talat med Försvarmakten; det tvivlar jag inte ett ögonblick på.

Anf. 151 SUZANNE SVENSSON (S) replik:

Herr talman! Det är helt rätt att vi har haft en diskussion. När de högsta cheferna inom flygvapnet säger olika saker respekterar vi det. Vi är lekmän, så vi litar på vad de säger. Från början var det kanske egentligen fler flygplatser, men man har nu pekat ut de här tio. Då accepterar vi det och litar på att det är så. Det är flygvapnet som gör denna bedömning, och fler skulle nog behöva lyssna på dem eftersom det är de som är professionen.

Anf. 152 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Herr talman! Om detta nu är så bergsäkert är det väl det som utredaren kommer att komma fram till den 1 september. Men jag undrar om Suzanne Svensson är helt säker på att det är så här. Jag tror att det finns mycket mer detaljer i detta än det grovt tillyxade förslaget om att det är just de tio statliga flygplatserna som är det optimala.

Om man ska ha en balans mellan Försvarmaktens behov och möjligheten att upphandla ska man vara noggrann när man hittar denna balanspunkt.

Frågan kvarstår egentligen: Varför denna brådska att plötsligt lagstifta om något som ska börja gälla den 15 augusti när vi har en utredning som kan ge ett bättre underlag 15 dagar senare? Jag tycker inte att det verkar som ett seriöst sätt att arbeta i frågan.

Anf. 153 ANDERS ÅKESSON (C):

Herr talman! Låt mig inledningsvis yrka bifall till utskottets förslag i betänkande TU17 *Luftfartsfrågor* så när som under punkt 4, och då i stället bifall till reservation nr 6.

Herr talman! Med något undantag har alla här i kammaren bedyrat flygets betydelse för regional utveckling, för landets utveckling och för kontakten mellan människor i vårt land och mellan länder. Men det är egentligen inte detta debatten handlar om här i dag. I riksdagen för vi tvärtom just nu en debatt som riskerar att leda till att vi fattar beslut som i sin förlängning leder till nedläggning av flera flygplatser runt om i vårt land.

Som centerpartist och som företrädare för Alliansen med den tydliga ambitionen att hela landet ska leva och utvecklas och med synsättet att de olika transportslagen kompletterar varandra transportslagsövergripande måste jag säga att det som nu håller på att hända här är djupt olyckligt.

Jag ska säga något om bakgrunden. Under en följd av år har den svenska staten avvecklat sitt engagemang i en rad flygplatser runt om i landet: Kalmar, Växjö, Ängelholm, Skellefteå med flera. I dag är det i stället oftast respektive kommun som är ägare och huvudman för sin flygplats. Totalt handlar det om nästan 40 sådana flygplatser runt om i hela landet. Det är flygplatser som har gått från att vara statliga till att vara kommunalt ägda och finansierade.

Att ha en flygplats med bra förbindelser nationellt och internationellt nära sitt företag, nära sin region och nära sin kommun är självklart en stor konkurrensfördel. Det är en konkurrensfördel sett till näringsliv, arbetsmarknad, utbildning, besöksnäring med mera. Men att äga och att driva en kommunal eller regional flygplats är ingen god affär. Nästan utan undantag är det underskottsaffärer för den som har ansvaret.

Av den orsaken var det mycket goda nyheter för denna typ av flygplatser när vi för några år sedan öppnade upp för en mångfald i utförandet av flygtrafikledning. Vi gick från ett läge med ett statligt monopol till ett läge med konkurrens i utförandet av flygtrafikledning. Mångfalden ledde till högre effektivitet med bibehållen säkerhet.

Organisationen Sveriges Regionala Flygplatser konstaterade då: Regionala flygplatser sparar 36 miljoner kronor på trafikledning. De fortsatte: Fem regionala flygplatser har valt ACR som leverantör av flygtrafikledningstjänsten i en gemensam upphandling och sparar därmed ca 36 miljoner kronor under en period av sex år. Det är de fem flygplatserna Kalmar Öland Airport, Norrköping Airport, Skellefteå City Airport, Jönköping Airport och Karlstad Airport som har tecknat det nya avtalet. Varje flygplats sparar jämfört med i dag drygt 1 miljon kronor per år. Under avtalsperioden sparar de fem flygplatserna totalt ca 36 miljoner kronor. Flygtrafiktjänst är ofta den enskilt största utgiften för en flygplats, varför detta avtal är ytterst betydelsefullt och kan leda till liknande upphandlingar för flera av våra flygplatser. Så säger Peter Larsson, vd för Sveriges Regionala Flygplatser.

Herr talman! Det är självklart så att uthålligheten för en mellanstor svensk kommun att år ut och år in underskottsfinansiera sin flygplats är begränsad. Kostnaden för att driva flygplatsen ställs mot andra primärkommunala kärnåtaganden som skola, vård och omsorg. Att då som huvudman för flygplatsen inte ha möjlighet att påverka en av de största kostnadsposterna på grund av statlig klåfingrighet är självfallet groteskt.

Detta rent grundläggande – att kunna kontrollera och påverka kostnaden i ett åtagande att hålla en flygplats för en lång rad svenska kommuner – håller nu en riksdagsmajoritet bestående av socialdemokrater, sverigedemokrater, vänsterpartister och miljöpartister på att plocka bort. Tidigare nämnda Sveriges Regionala Flygplatser konstaterar att återregleringen hotar regionala flygplatser. Jag tror att Sveriges Regionala Flygplatser har rätt i sitt konstaterande.

Herr talman! Nu ställer givetvis vi som är motståndare till detta oss frågan: Av vilken orsak vill Socialdemokraterna, Sverigedemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet förstatliga och återreglera flygtrafikledningen?

Är det av säkerhetsskäl? Nej, rimligen inte eftersom konkurrensut-sättning av den lokala flygtrafikledningstjänsten och mångfalden av ak-törer inte på något sätt har inneburit att säkerheten riskerar att försämras. Den statliga Transportstyrelsen, som är tillsynsmyndighet, framhåller att säkerheten inte på något sätt har påverkats av konkurrensut-sättningen.

Då måste det väl vara av miljöskäl? Nej, rimligen inte eftersom kon-kurrensen inte på något vis har inneburit någon försämring ur miljösyn-punkt. Så kallade gröna inflygningar, som ibland anges som ett exempel på en flygrelaterad miljöåtgärd, sker i dag på flygplatser både med och utan statliga LFV som aktör.

Kan det vara av affärsmässiga skäl som man vill förhindra mångfal-den? Nej, rimligen inte eftersom den statliga Transportstyrelsen har upp-gett att den befarar att en återreglering i enlighet med utskottsmajorite-tens förslag skulle leda till att marknaden begränsas och därmed till för-sämrade möjligheter för etablering av nya leverantörer av flygtrafikled-ningstjänst. Det är alltså inte affärsmässigt särskilt klokt.

Är det kanske av försvarspolitiska skäl? Nej, rimligen är det inte det heller eftersom Försvarsmaktens behov inte är till fullo utredda eller pre-senterade, enligt statliga Transportstyrelsen. Av den orsaken har rege-ringen tillsatt en särskild utredare som ska kartlägga Försvarsmaktens be-hov av flygtrafikledningstjänst, vilket har redovisats tidigare. Uppdraget ska redovisas om knappt tre månader, den 1 september. För mig och alla andra framstår det därför som obegripligt att ett lagförslag nu ska tryckas igenom riksdagen för att träda i kraft kort tid innan den utredning som är fullständigt fundamental för lagförslaget är färdig. Extra obegripligt blir det eftersom utredningen avser att klarlägga behoven bakom ett av hu-vudargumenten, Försvarsmaktens behov, som regleringsivvrarna framhär-dar i.

Det måste vara en lite unik situation i Sveriges riksdag då en ut-skottsmajoritet skriver lagtext direkt till kammaren. Dessutom har lagtex-ten blivit lite bristfällig och har inte beretts riktigt. Den har med vissa ändringar baserats på ett utkast till en lagrådsremiss som regeringen valde att inte gå vidare med då de konstaterade att ytterligare utredning var nödvändig. Förslaget innebär en fullständig återreglering av flygtra-fikledningsmarknaden. Det tidigare omnämnda företaget ACR, som är den enda aktören på den svenska marknaden förutom statliga LFV, har öppet förklarat att om utskottsmajoritetens förslag träder i kraft ser bola-get det inte längre som meningsfullt att verka på den svenska marknaden.

Avslutningsvis: Om det inte finns argument som ger stöd för vare sig säkerhet, miljö, affärsmässighet eller försvarspolitik, av vilken orsak driver S och SD tillsammans med MP och V denna linje? Jag vet inte, och debatten har inte på något vis givit besked om det så här långt.

I tisdags morse kl. 5.30 när jag kom till Kalmar Öland Airport för att som vanligt åka med det första planet till Stockholm och riksdagsarbetet möttes jag av hundratals förväntansfulla smålänningar som samtidigt var på väg till Mallorca. Att flyga utrikes för affärer eller rekreation har vuxit starkt på de mindre, regionala flygplatserna under senare tid. En återregl-ering riskerar självklart att ta bort också denna möjlighet.

Som företrädare för S, SD, V och MP kan man kanske ha synpunkter på att glada smålänningar och andra far kors och tvärs i världen från småorter som Kalmar, Skellefteå och Västerås. Själv har jag det inte. Men man kanske kan ha det som synpunkt eller möjligtvis som argument – inte vet jag. Jag tycker dock att det är rimligt att de riksdagspartier och politiker som här i dag driver den linje som innebär ett stopp för detta farande kan presentera ett rimligt motiv för sitt ställningstagande. Inlägg och replikskiften har så här långt inte skapat någon rimlig klarhet, utan det ivriga samarbetet mellan de fyra i att skriva lagtexter verkar ha andra drivkrafter än säkerhet, miljö, ekonomi eller försvarsförmåga.

I detta anförande instämde Christer Akej, Sten Bergheden, Lotta Finstorp, Edward Riedl, Jessica Rosencrantz, Eliza Roszkowska Öberg och Jan-Evert Rådström (alla M) samt Lars Tysklind (FP) och Annelie Enochson (KD).

Anf. 154 TONY WIKLANDER (SD):

Herr talman! Som sagt behandlar vi i dag trafikutskottets betänkande angående luftfartsfrågor ingående. Frågan känns säkert igen.

Det har varit en hel del lustiga ifrågasättanden: Hur har man kommit fram till det? Och hur gick det till? Varför har ni satt er med SD och försämrat för flyget?

Det är en stundtals skicklig retorik. Stundtals är den ganska trist. Men jag uppskattar ändå Edward Riedl som en bra retoriker, ehuru kanske lite väl upphetsad ibland.

Innan jag glömmer det vill jag yrka bifall till reservation nr 8 under punkt 7 angående alkoholtester av piloter och i övrigt bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Jag håller med om att de små flygplatserna inte sitter i en bra situation. Jag tillhör dem som vill att vi ska ha kvar ett bra flygnät i vårt avlånga land. Men så länge jag inte har något förslag på hur vi ska sköta en utjämning av det ska jag inte fördjupa mig i ämnet. Jag hoppas dock och tror att den kommande riksdagen också finner skäl för att göra en viss utjämning. Det är nämligen ett glesbygdsproblem. Vi har flygplatser utanför Swedavia. Ett exempel är Ängelholm som jag själv flyger på, och den går alldeles förträffligt. Det har naturligtvis att göra med att det är en livaktig region med en stor befolkning.

Med det sagt stöder jag flygtrafikledningstjänsten, alltså utskottets förslag i betänkandet, baserat på de fakta och argument som Suzanne Svensson bland andra har lagt fram här i dag. Precis som tidigare stöder vi det.

När man ifrågasätter hur vi kommer fram till beslut kan jag bara tala för Sverigedemokraterna som en del av er tycks ha stora problem med. Vi står utanför alla block här. Vi har inga samarbeten med andra partier. Men regeringens saktfärdighet underlättar vårt arbete. Om man får stå i den här talarstolen och ta upp samma fråga år efter år lär man sig den till slut, om inte i sömnen så blir man i alla fall mer och mer insatt i ärendet. Ur den synvinkeln tackar jag regeringen för det, men jag tackar inte svenska folket för er senfärdighet. Varje gång mobilbesluten kommer upp är det ganska enkelt att argumentera eftersom vi har nött dem här gång på gång.

Vi lär våra skolbarn och alla grupper som kommer hit till riksdagen att all makt utgår från folket. Möjligen skulle man kunna lägga till: om regeringen vill. Det förefaller nämligen vara på det sättet. Frågorna förhållas och fördröjs, och det gnälls om att vi inte inväntar ytterligare en utredning. Om jag säger tonnageskatter också behöver jag inte tillägga så mycket mer. Jag vet inte hur många års jubileum den frågan firar och hur många gånger den är beslutad av riksdagen.

All makt utgår från folket.

Jag hoppas på bättre tider i kammaren framöver och att man lyssnar mer till vad folkets representanter faktiskt vill. Jag hoppas att man inte börjar manipulera direkt och säger att fler utredningar måste göras. En minister uttryckte till och med rakt ut i medierna: Det här vill jag inte genomföra.

Det är inte speciellt bra.

Vår gode retoriker Edward Riedl vet att de bolag som han ömmar mycket för kommer att lämna om de inte får som de vill. Vi får väl se. De gånger bolagen har kontaktat mig – det har de nämligen gjort flera gånger de senaste veckorna – har jag dock frågat: Hur länge kan ni ligga 30 procent under Luftfartsverket? De återkommer till att de inte har någon administration som är besvärande. Nehej, men om de skulle få fler åtaganden eller rent av bli så stora på marknaden att de inte behöver ta så mycket hänsyn, hur länge ser då prisbilden gynnsam ut?

Vi har sett förslag inom trafikpolitiken där förhoppningsfulla företag har gått in med anbud som ligger orealistiskt under vad andra anbudsgivare kan ge. Många gånger har det också gått åt pepparn. Det har vi sett, inte minst i Skåne.

Men, som sagt, för Sverigedemokraternas del var det inga svårigheter att komma fram till beslutsförslaget angående flygtrafikledningstjänst.

Regeringen har gett oss en god övning i hur vi ska hantera det hela. Därför yrkar jag än en gång bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 155 EDWARD RIEDL (M) replik:

Herr talman! Jag vill ställa samma fråga till Tony Wiklander som jag ställde till Suzanne Svensson och Peter Rådström: Hur kom ni egentligen fram till att Försvarsmaktens behov var precis detsamma som ni lägger fram i lagförslaget? Vem var det på Försvarsmakten som berättade det? Vi har försökt att få reda på vilken person eller vilken funktion som skulle ha förmedlat dessa insikter till er. Utredaren är ju inte klar.

Jag vurmar inte för dessa företag som Tony Wiklander säger. Jag vurmar för alla dem runt om i Sverige som är beroende av flyget för att ta sig till och från jobbet och som vill ha möjlighet att resa utomlands på semestern. Jag vurmar för de kommuner som hellre vill använda sina pengar till skolan och äldreomsorgen i stället för att plöja ned dem i flygplatser som går med förlust.

Herr talman! Jag har inget skäl att misstro Tony Wiklander, men han sade att Sverigedemokraterna tycker att inrikesflyget är viktigt. Då är min fråga till Sverigedemokraterna: Varför har ni då skrivit fram ett lagförslag tillsammans med S i stället för att invänta de lösningar som utredningen kommer att presentera ett par veckor efter det att lagen träder i kraft?

Om ni är arga på regeringen för att regeringen är för långsam är väl inte detta något bra skäl för att slå på flygplatserna och inrikesflyget så att det drabbar på det sätt som det riskerar att göra. Då måste det väl vara bättre att ha lite is magen och invänta utredningen för att se om det finns lösningar på de problem som har lyfts fram i stället för att ni slår sönder svenskt inrikesflyg. Jag tycker inte att det är ett bra skäl till att genomföra den här typen av försämringar.

Anf. 156 TONY WIKLANDER (SD) replik:

Herr talman! Det var många frågor på en gång. Jag ska se om jag kan beta av några.

Vi var båda närvarande vid en hearing om flyget. Där lyssnade jag mycket uppmärksamt på de parter som var med, inklusive ACR som redan då hade ett väldigt svagt svar på min fråga om hur man kunde gå så mycket lägre i kostnader än andra. Jag är fortfarande inte riktigt klok på det.

Vid den hearingen fick jag också klart för mig att man på Försvarsmakten var mycket bekymrad över det förslag som då förelåg.

Swedavia spelade också med i komedin på sitt sätt. Man sade: Javisst kan vi väl tänka oss det. Man uttryckte rätt så målande att det nog skulle bli bra, och man såg inga säkerhetsbrister. Men så lade man till: Vi vill ju förstås ha en uppbackning. Kommer du ihåg det, Edward? Jag har inte glömt det. Sedan tittade Swedavia på Luftfartsverket – ifall det skulle gå åt skogen – som i mycket artiga ordalag tackade nej. Men det var faktiskt det som de sade, och då började man dra öronen åt sig.

Angående regeringens långsamma linje vill jag säga ja till det. Vad ni har varit väldigt kvicka med under dessa åtta år är att avreglera och sälja ut så mycket ni har hunnit. Men när ni stöter på protester går det väldigt trögt och långsamt att rätta till olägenheterna med avregleringarna. Så upplever jag det.

Anf. 157 EDWARD RIEDL (M) replik:

Herr talman! Låt mig vara väldigt tydlig: Självklart ska Försvarsmaktens behov tillgodoses. Det finns inget annat.

Men min fråga som inte får något svar av någon av er som tänker driva igenom den här lagstiftningen är hur ni kom fram till att Försvarsmaktens behov ser ut på exakt samma sätt som i det lagförslag som ni lägger fram. Hur kom ni fram till det? Det är ju den fråga som jag har ställt till er som tänker driva igenom lagstiftningen. På den frågan har ingen av er något svar.

Apropå retoriska krumbukter i talarstolen försöker Tony Wiklander att få det att framstå som att alliansregeringen vill sälja ut så mycket man bara kan och hinner. Men låt oss vara ärliga. När de ägare i Sverige som i dag driver flygplatserna – det vill säga kommunerna – fick reda på att det kanske fanns en majoritet i Sveriges riksdag för att försämra för svenskt inrikesflyg var det inte moderater som sprang först och försökte upphandla flygtrafikledning. Det var socialdemokratiska kommunalråd runt om i Sverige som var snabbast med att handla upp flygtrafikledningen. De insåg att den majoritet som nu har bildats i Sveriges riksdag kring flygfrågorna inte var bra för deras flygplatser.

Så kom inte och påstå att det är moderater eller alliansregeringen som vill ha konkurrensutsättning! Det var framför allt socialdemokratiskt styrda kommuner som var allra snabbast att upphandla den här trafiken just därför att de visste att man med bibehållen säkerhet kunde sänka sina kostnader så att pengarna i stället kunde användas till barnomsorg, äldreomsorg och annat som inte hade att göra med flygplatser.

Anf. 158 TONY WIKLANDER (SD) replik:

Herr talman! Jag ska bara ta upp en sak till. Du har upprepat frågan några gånger i debatten varför vi tillsammans med S har kommit fram till det här. Jag vet inte hur mycket jag behöver klargöra att vi är fullständigt fristående och oberoende av andra partier. Vi i Sverigedemokraterna bildar oss en egen uppfattning som vi grundar på debatter och det som vi tar in i utskotten – ingenting annat.

Om det är så att vi finner andras förslag ligga i linje med det som vi har tyckt ända sedan vi kom in i riksdagen har vi inga svårigheter att ansluta oss till det. Vi ser det inte som någon prestigeförlust på något sätt, utan huvudsaken är att vi fattar ett beslut som vi själva tror på.

Och vi tror inte att vi har försämrats för flygtrafiken såsom Riedl och hans partivänner tycks föreställa sig. Vi tror inte på det, och vi ser med tillförsikt fram emot det svenska flygets kommande möjligheter.

Anf. 159 ANDERS ÅKESSON (C) replik:

Herr talman! Det hedrar Wiklander att han bejakar den problembild som jag och andra presenterade, att det förslag som Sverigedemokraterna förordar innebär en fördyring med i storleksordningen 36 miljoner kronor för de kommunala huvudmän som bedriver flygverksamhet i vårt land.

Det hedrar Wiklander att han erkänner matematiken, till skillnad från Socialdemokraterna och Miljöpartiet – Vänsterpartiets representant har ännu inte hållit sitt anförande – som inte med en stavelse berör detta faktum. Det är bra att kunna stå upp för att man åsamkar primärkommunerna en merkostnad som givetvis går ut över andra primärkommunala verksamheter.

Herr talman! Men Wiklander säger att han sätter sitt hopp till kommande riksdagar när det gäller kommunkollektivets ökade kostnader. Är inte det lite vagt att sätta sitt hopp till framtiden? Är det inte rimligt – näst intill en hedersprincip i Sverige – att om man genom statliga beslut åsamkar primärkommuner och regionkommuner nya kostnader på grund av statlig klåfingrighet, då talar man också om på vilket sätt finansieringen ska ske. Det kallas för finansieringsprincipen.

Jag tycker att det vore bra om Tony Wiklander, som företrädare för Sverigedemokraterna och den majoritet som nu håller på att orsaka denna kostnad, tydligare kunde redovisa hur man har tänkt sig finansieringen.

Anf. 160 TONY WIKLANDER (SD) replik:

Herr talman! Även om jag skulle stå här och prata fram till nästa julafton tror jag inte att Åkesson hade blivit nöjd med mitt svar i alla fall, men det lovar jag att inte göra.

Problemet med regionala flygplatser har inte bara uppstått på grund av flygtrafikledningen, utan problemet är av glesbygdskaraktär. Jag redogjorde för i mitt anförande att det finns flygplatser utanför Stockholm

och utanför Swedavia som går väldigt bra. Jag framhöll Ängelholm i det här fallet.

Jag tror att kommande riksdagar kanske får fundera över på vilket sätt vi kan få en utjämning till stånd. Det är ett önskemål jag har. Jag har inte tillsatt någon egen utredning och har inga siffror att lägga fram här. Det har ingen annan heller, tror jag. Men det är vad jag ser fram emot.

Om nu Åkesson tycker att det är vagt får jag leva med det.

Anf. 161 ANDERS ÅKESSON (C) replik:

Herr talman! Jag tror att vare sig herr talmannen, jag själv eller Tony Wiklander skulle se fram emot att Tony Wiklander skulle använda tiden fram till julafton till att förklara hur han ska finansiera ett underskottsbehov på 36 miljoner kronor som uppstått på grund av ett slarvigt eller icke-befintligt beslutsunderlag.

Jag tycker, herr talman, att Tony Wiklander ska använda sina återstående två minuter till att försöka bena ut underskottsfinansieringen i svenska primärkommuner som Kalmar, Västerås, Norrköping, nästan vilken som helst utom Ängelholms flygplats, för den utgör ett lysande undantag och är en lönsam flygplats. Dessutom är den ägd, om jag minns rätt, av ett duktigt byggbolag.

Låt oss nu hålla oss till vanliga primärkommuner runt om i vårt land som tar ett stort ansvar för sin bygds utveckling, människornas utveckling och deras möjligheter att arbeta, söka rekreation och utbildning på andra platser och företags möjligheter att växa i dessa bygder. Tony Wiklander, Sverigedemokraterna, tillsammans med Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet förmenar nu landsbygderna och glesbygderna över hela vårt land dessa möjligheter genom att lägga på dem en extra kostnad. Lite hafsigt säger han att han har hopp om att kommande riksdagar ska hitta ett utjämningssystem för detta.

Herr talman! Jag vädjar till Tony Wiklander att använda de två kommande två minuterna till att bättre än hitintills förklara hur han, helt i onödan, ska hitta en finansiering av de 36 miljoner kronorna som ska gå rätt in i primärkommunkollektivet i konkurrens med skola, vård och omsorg.

Anf. 162 TONY WIKLANDER (SD) replik:

Herr talman! 36 miljoner är väl i och för sig inte så mycket för den här församlingen, när man ser vissa andra utgifter som kastas i väg där det handlar om miljardbelopp. Men låt oss lämna det därhän.

Åkesson brukar ställa samma omöjliga fråga tio gånger och förväntar sig olika svar varje gång. Jag har inget annat svar på frågan. Det finns i dag ingen här som kan säga: Jag har ett klart system för hur vi ska kunna utjämna skillnaderna och hjälpa kommunerna i glesbygden. Jag tror inte att Åkesson heller har något svar på frågan. Jag skulle vilja ha det och önskar att jag får det i en framtida församling i den här kammaren, för jag tror inte att den nuvarande regeringen eller herr Åkesson kommer att göra så förskräckligt mycket i den vägen.

Anf. 163 SIV HOLMA (V):

Herr talman! Jag vill börja mitt anförande med att uttrycka min och Vänsterpartiets tillfredställelse med att utskottet lägger fram ett lagför-

slag som innebär ”att luftfartslagen ändras så att rätten att ombesörja flygtrafikledningstjänst för luftrummet i anslutning till flygplatsen, eller ge någon annan ett sådant uppdrag, inte ska gälla flygplatser som ägs eller drivs av staten eller bolag i vilka staten har ett bestämmande inflytande. Utskottet framhåller att flygtrafikledningstjänsten, som är en mycket viktig myndighetsutövning, huvudsakligen bör utföras av en myndighet och att det är synnerligen angeläget att Försvarmaktens behov kan tillförsäkras i alla beredskapslägen. Lagändringen föreslås träda i kraft den 15 augusti 2014.”

Då måste jag börja med Anders Åkesson, som talar väldigt mycket om de regionala flygplatserna. Vad jag vet drivs inte de regionala flygplatserna av staten eller av bolag i vilka staten har ett bestämmande inflytande. Jag tolkar detta som att de fortfarande har möjligheter att göra det som de nu hävdar att vi säger att de inte får göra.

Edward Riedl är också intressant att lyssna på. Han talar om att vi ska avvakta en utredning som regeringen har tillsatt som ska kartlägga Försvarmaktens behov av flygtrafikledningstjänster. Edward Riedl raljerar med att han redan vet vad utredningen resulterar i. Då frågar jag mig: Varför tillsätter man en utredning när man redan vet vad den kommer att resultera i? Har Edward Riedl verkligen läst försvarsutskottets yttrande i den här frågan?

Det är samma sak när jag lyssnar på Tysklind. Tysklind väljer att citera vissa meningar, inte allt. Jag tycker att det är intressant för informationens skull att läsa följande: ”Sedan 1970-talet tillämpas i Sverige ett system med civil-militär integrerad flygtrafiktjänst. Även under höjd beredskap och i krig ska Luftfartsverket inom sin organisation säkerställa att nödvändiga beredskapskrav tillgodoses. Sedan 2008 ansvarar Luftfartsverket även för beredskapsplanering för civil och militär luftfart, vilket har inneburit en utökning av den civil-militära integrationen. För den civila luftfarten har verket sedan 2012 särskilt ansvar för krisberedskap samt vid höjd beredskap. Luftfartsverket har även en tjänsteman i beredskap och har utvecklat samverkan med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.”

Varför läser jag detta? Jo, för att försöka beskriva att det här inte är enkelt. Det är inte bara att knäppa med fingrarna och konkurrensutsätta saker och ting, utan det är mycket mer komplicerat än vad allianspartiernas representanter i den här debatten ger uttryck för.

Det talas också om varför det är så bråttom och att det här ska träda i kraft den 15 augusti 2014. Tyvärr måste jag säga att den här minoritetsregeringen har obstruerat majoritetens beslut i riksdagen alltför många gånger. Vi har lärt oss av detta och försöker därför göra vad vi kan för att få saker och ting gjorda på det sätt som riksdagsmajoriteten har fattat beslutat om. Jag skulle önska att det inte var så, men nu är det så.

Herr talman! Jag ska övergå till andra saker.

Utskottet framhåller att flyget ingår som en del i ett miljöanpassat transportsystem. Flygets miljöaspekter ska tas på allvar. Samtidigt är flyget viktigt för att kommunikationerna ska kunna fungera i hela vårt avlånga land. Mot den bakgrunden yrkar jag bifall till reservation 3, Flygplatsfrågor och övriga infrastrukturfrågor.

I reservationen framhålls att de svenska regionala flygplatserna spelar en viktig roll för att uppnå det transportpolitiska tillgänglighetsmålet.

Det är därför viktigt att EU-kommissionens riktlinjer för stöd till regionala flygplatser har öppnats upp för en mer flexibel utformning av stöd till regionala flygplatser och att svenska regionala flygplatser därmed inte ska missgynnas. Det är självklart att vilken regering vi än har ska den fortsätta att bevaka frågan på EU-nivå så att vi kan behålla vårt stödsystem till våra regionala flygplatser.

I detta sammanhang har jag noterat att alliansregeringen intressant nog själv har förändrat det statliga stödsystemet till regionala flygplatser. Som jag utläser det har det minskats.

När jag hör er säga att ni kämpar för de regionala flygplatserna undrar jag varför ni inte kämpar för att stärka det regionala stödet till de regionala flygplatserna. Det vore väl naturligt när ni tycker att de är viktiga.

Vidare framgår det i reservationen att Vänsterpartiet motsätter sig planerna på att en ny flygplats i Sälen byggs. Förutom att regeringens positiva inställning till flygplatsen inte har föregåtts av noggrannare överväganden och att det saknas konsekvensbeskrivning för hur en ny flygplats i Sälen påverkar de befintliga flygplatserna i närområdet anser Vänsterpartiet att en satsning på järnvägen i stället är mycket bättre och långsiktigt hållbarare ur framför allt miljösynpunkt.

Herr talman! Jag yrkar slutligen bifall till reservation 7, Avveckling av Bromma flygplats.

Flygtrafiken på Bromma flygplats är ett av Stockholms största miljöproblem. Bromma flygplats medför buller, trängsel, avgaser, transportproblem och problem med säkerhetsaspekter.

Flygplatsen ligger dessutom centralt i ett redan bebyggt område. Det är ett område som lämpar sig väl för att bygga bostäder på. Stockholm har ett stort behov av byggbar mark.

Utöver miljöhänsyn och behov av bostäder i Stockholm finns det säkerhetsrisker som man borde beakta i större utsträckning än vad som tidigare gjorts. I det här sammanhanget måste det sägas att risken för olyckor i samband med reguljärflyg är liten, men följderna av en olycka skulle bli stora om den inträffar.

Herr talman! Det var olyckligt att staten 2008 tecknade ett arrendavtal med Stockholms stad om Bromma som gäller till och med den 31 december 2038.

Vänsterpartiet och Miljöpartiet, som står bakom denna reservation, anser att Bromma flygplats ska avvecklas så snart som möjligt. Här gäller det att alla parter, inklusive regeringen, snarast sätter i gång ett aktivt arbete för att avveckla Bromma flygplats.

(Applåder)

Anf. 164 ANDERS ÅKESSON (C) replik:

Herr talman! Siv Holma apostroferade mig i sitt anförande och sade helt riktigt att jag vurmar för de små lokala flygplatserna. Ja, det gör jag. Som centerpartist sätter jag stort värde på dem eftersom jag tror att de är extremt värdefulla för hela landets utveckling.

I nästa andetag uppfattade jag att Siv Holma sade att de regionala flygplatserna inte alls berörs av det riksdagsbeslut vi ska fatta eftersom lagförslaget avser de statliga flygplatsernas möjlighet att ha en annan operatör än statliga Luftfartsverket. Enligt Siv Holma förde jag ett teore-

tiskt resonemang när jag sade att det skulle fördyra med 36 miljoner kronor om året.

Herr talman! Den marknadsekonomi som jag förutsätter att vi ska fortsätta med i vår del av världen fungerar så att det uppstår konkurrens mellan två aktörer som erbjuder likvärdig miljöhänsyn, säkerhet etcetera. Priset blir då ett sätt att konkurrera och få förtroende att sköta ett arbete. I detta fall var prisbilden 36 miljoner kronor.

Det förslag som Siv Holma driver tillsammans med de andra riskerar att göra att den enda aktör som utgör konkurrent till statliga Luftfartsverket försvinner. Utifrån detta förde jag ett resonemang om att prisbilden för att äga och driva en liten regional flygplats i vårt land riskerar att bli väsentligt dyrare inför nästa upphandlingsomgång.

Så fungerar marknadsekonomi, Siv Holma. Anser Siv Holma att jag har fel i mitt resonemang?

Anf. 165 SIV HOLMA (V) replik:

Herr talman! Marknadsekonomi fungerar bra i vissa sammanhang. Men tycker Anders Åkesson att vi även ska konkurrensutsätta försvaret och ha en mångfald? Med den frågan menar jag att det finns vissa saker som vi måste ta ett större samhälleligt ansvar för. Här ligger en förklaring till varför lagförslaget finns på bordet.

I mitt anförande tog jag upp att vi har en civil och militär integrering av flygtrafikledningstjänsten. Jag gör bedömningen att detta är komplicerat – till skillnad från andra som har påtalat att de redan visste vad den tillsatta utredningen skulle komma fram till. Jag gör inte den bedömningen utifrån vad vi har hört olika företrädare säga i frågan på de seminarier vi har haft.

I vissa lägen blir det dyrare om vi vill ha en samordning. Det måste samhället klara av, och det tror jag att vi gör om vi har den rätta inställningen.

Anf. 166 ANDERS ÅKESSON (C) replik:

Herr talman! Jag tackar Siv för svaret, men jag fick inte svar på min fråga. Jag frågade om jag har fel om att man på grund av konkurrens om förtroendeuppdraget att utföra flygtrafikledning på exempelvis Kalmar Öland Airport har kunnat få ned kostnaden med flera miljoner kronor och sannolikt kunna bedriva en bättre flygplatservice både åt den civila och, om så behövs, den militära flygtrafiken.

Försvaret berörs inte alls av det som vi resonerar om. Därmed är vi helt överens. Det säger dessutom Transportstyrelsen. I den mån försvaret behöver utredas ytterligare har regeringen tillsatt en utredning som den 1 september ska redovisa på vilket sätt försvarsförmågan berörs av mångfald i flygtrafikledningen.

Herr talman! Dyvlar vi på de små regionala flygplatserna mycket nya kostnader på grund av att vi i praktiken monopoliserar flygtrafikledningen kan det ju bli så att några av dem läggs ned. Det kan ur ett försvarspolitiskt perspektiv rent strategiskt innebära att vi får en sämre försvarsförmåga eftersom flygplatser släcks ned och upphör att existera. Detta kan väl Siv Holma bena ut.

Jag delar Siv Holmas uppfattning att försvarspolitik är planeekonomi, men i övrigt bejakar jag marknadsekonomi. Jag tror att det är en mycket stark och god drivkraft i ett demokratiskt samhälle.

Svara på frågan, Siv Holma! Resonerar jag fel när vi riskerar ökade kostnader på grund av att vi monopoliserar flygtrafikledningen?

Anf. 167 SIV HOLMA (V) replik:

Herr talman! Som jag har förstått det har de flygplatser som Anders Åkesson vurmar för möjlighet att även fortsättningsvis köpa upp flygtrafikledningstjänster. Utifrån det jag har läst har jag uppfattat att det här handlar om de statliga flygplatserna.

Texten har kommit till just för att den integrerade militära och civila flygtrafikledningsverksamheten har varit så bra och välfungerande. Som jag ser det finns det ingen anledning att laga något som inte är trasigt och som fungerar kvalitativt sett.

Vi vet ju att det är en ganska osäker marknad när det gäller avregleringar och konkurrensutsättningar. Vi behöver inte se längre än till konsekvenserna av detta för till exempel järnvägen, där vi har fått problem för att vi inte har en bra uppföljning. Det finns andra länder i världen som har gått tillbaka när det gäller avreglering in absurdum.

Herr talman! Marknadsekonomi fungerar på vissa ställen men inte alla. Jag skulle vara glad om Anders Åkesson slutade vara så oerhört fundamentalistisk i sin syn – att man löser alla problem bara man konkurransutsätter. Så är det inte. Verkligheten är mycket mer nyanserad än så. Det finns inte bara ett allennarådande sätt att göra saker och ting.

Jag försöker vara en lyssnande politiker även om det finns vissa reformer som ideologiskt inte stämmer med mitt sätt att se.

Anf. 168 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Herr talman! Siv Holma tog upp lite av det jag pratade om när det gäller försvarsutskottets yttrande. Det var precis det utskottet sade; de pekade inte ut några direkta flygplan. De sade att flygvapnet och Försvarsmakten behöver ett antal civila flygplatser. Vi kan säkert vara överens om att detta ska balanseras på något sätt.

Jag vill vara väldigt tydlig med att diskussionen definitivt inte handlar om att vi inte ska uppfylla Försvarsmaktens behov. Det handlar faktiskt om att vi ska definiera just detta behov först innan vi gör regelverket.

Jag tycker att frågan är rätt självklar. För det första är det inte som Siv Holma säger, att alliansregeringen skulle ha obstruerat frågan. Det är väldigt sällan en regering har jobbat så intensivt för att genomföra något den egentligen inte vill genomföra.

Det är klart att det fanns en avsikt med att regeringen lade fram en lagstiftning, men i och med remissrundan för utkastet till lagrådsremiss var det ganska naturligt att stanna upp. Tycker inte Siv Holma att man ska ta notis om kritik? Man har även från socialdemokratiskt håll sagt att man har tagit hänsyn till den. När man får massiv kritik måste man på något vis gå vidare. Sättet att göra det är att lägga samfälliga TMA och titta specifikt på Försvarsmaktens behov, eftersom det har blivit en huvudgrej.

Min enkla fråga är: Om man nu inte vill göra det enkelt för sig, vad finns det då för skäl att lagstifta och ha en lagstiftning som träder i kraft den 15 augusti när utredaren är klar den 1 september? Jag säger definitivt inte att jag vet vad utredaren kommer fram till. Ingen på allianssidan har sagt det. Vi säger bara att det är viktigt att se vad man kommer fram till.

Anf. 169 SIV HOLMA (V) replik:

Herr talman! Jag har lyssnat på Tysklind, och han har inte sagt vad utredningen kommer fram till. Däremot har jag hört Edward Riedl säga att han gjorde bedömningen att det bara är småfrågor som man fixar snabbt. Det gör naturligtvis att jag lyssnar ytterligare ifrågasättande och kritiskt.

Det känns ibland som att regeringen har tillsatt vissa utredningar så att det ska passa. Ta bara mitt älsklingsområde järnvägen och Järnvägsutredningen, där alla partier var överens. Minoritetsregeringen orkade dock inte fråga oss i oppositionen, som var föräldrar till Järnvägsutredningens tillsättande, vilken utredare vi tyckte skulle tillsättas.

Jag kan i och för sig förstå att man värnar om sina frågor, men jag som har varit med ett tag har sett hur olika regeringar har klarat av att vara minoritetsregering. Jag minns mycket väl hur noga den föregående minoritetsregeringen var med att veta att de hade majoritet i riksdagen när de kom med förslag.

Den här minoritetsregeringen har hittat på något annat som jag i oppositionen upplever som att man obstruerar och gör egna tolkningar av vad majoritetsbeslut står för. Det tycker jag är ett demokratiskt problem. Av det skälet har det nu blivit så att vi tar saken i egna händer och försöker göra något för att säkerställa att vi får en utformning av majoritetsbeslut som majoriteten i riksdagen verkligen vill ha.

Anf. 170 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Herr talman! Vi kan naturligtvis hålla på och tycka att detta är ett politiskt spel, att det är regeringens fel, att de har fördröjt och så vidare. Men jag tycker inte att det blir riktigt seriöst. Vem är det som får ta konsekvenserna av detta politiska spel? Det är aktörerna ute på marknaden, i det här fallet de regionala flygplatserna.

När vi nu ser utredningen kanske det till och med är så att inte heller Försvarmakten får det optimala som de kunde ha fått.

Siv Holma ifrågasätter Gunnar Alexanderssons sätt att hantera Järnvägsutredningen. Tycker inte Siv Holma att resultatet är väldigt genomarbetat och bra? Att ifrågasätta en person på det sättet tycker jag är direkt anmärkningsvärt.

Rent allmänt och generellt, Siv Holma, ska vi inte ha en arbetsmetod i riksdagen där vi skaffar underlag innan vi fattar beslut, tar det lite lugnt och inte låter det politiska spelet ta överhanden?

Som jag nämnde pratar vi inte om att vi inte skulle uppfylla flygvapnets och Försvarmaktens behov utan om att vi vill hitta den balanspunkt där både Försvarmaktens behov är uppfyllt och där det finns så mycket som möjligt kvar så att de civila, regionala och statliga flygplatserna kan upphandla flygledningstjänster. Det är detta vi pratar om – att skaffa ett bra underlag så att det blir ett bra beslut.

Man kan inte säga att regeringen har obstruerat denna fråga på något vis. Jag tycker att man har jobbat väldigt intensivt med den. Hade det inte varit anmärkningsvärt om regeringen inte hade stannat upp när man fick massiv kritik mot den lagrådsremiss man lade fram? Det tycker åtminstone jag att det hade varit.

Anf. 171 SIV HOLMA (V) replik:

Herr talman! Jag förstår att Tysklind tycker att vi gör detta bara för det politiska spelets skull. Men jag står för och tror på detta.

Flera har varit uppe i talarstolen och sagt: Vi gör detta för att vi tror att det är det bästa. Jag tycker att ni åtminstone kan respektera att vi har den uppfattningen. Det är inte för att vara elak på något sätt.

Vi har, utifrån det underlag vi fått ta del av, formulerat förslagen på det sätt de är presenterade i betänkandet. Vi har den klara uppfattningen att vi har en väl fungerande integrering av den civila och militära flygtrafikledningstjänsten.

Jag säger än en gång: Varför laga något som inte är trasigt? Det fungerar, och det finns fördelar. Jag tror inte – av ideologiska skäl, vill jag gärna påpeka – att konkurrensutsättning är svaret på alla frågor.

När jag ser att saker och ting fungerar är det viktigt att hålla fast vid det. Det är en väldigt hög kvalitet. Samordning, integrering och samarbete mellan det som fungerar tycker jag att vi ska ha också fortsättningsvis.

När det gäller regeringens obstruktion tycker jag faktiskt att man har försökt hitta lösningar, inte bara i denna fråga. Till exempel i fråga om järnvägsutredningen hade det väl varit bra och på sin plats att fråga oss i oppositionen så att vi hade fått vara med och utse en järnvägsutredare. Jag har inte sagt att den utredning som görs är sämst i världen, men jag har känslan att som man ropar får man svar. Det hade vi kunnat undvika.

Anf. 172 EDWARD RIEDL (M) replik:

Herr talman! Om man stänger drygt 90 procent av marknaden och helt dödar konkurrensen kan man inte gärna påstå att man tycker att det är bra att ha kvar den här möjligheten på de regionala flygplatserna, för då är det ju ingenting som är kvar.

Jag tycker att det är bättre att man är uppriktig med vad man tycker, att man är ärlig i sina intentioner med de förslag som man lägger fram. Att säga att det är okej att bygga friskolor på månen och därför inte är emot friskolor känns lite intellektuellt ohederligt, om jag ska vara uppriktig.

Siv Holma menar att jag har påstått att det bara är några småfrågor som snabbt kommer att lösas ut, men det är precis tvärtom. Det är ni som säger att det har tagit för lång tid, att ni inte får några svar här i riksdagen och att vi försöker försena och fördröja. Det är därför att det är komplicerade frågor som tar tid att lösa ut.

Jag har full tillförsikt om att man kommer att lösa ut de här frågorna precis som man har löst ut de andra frågorna, om man ger det tillräckligt med tid. Men det är ni som vill skjuta från höften och stressa fram en lagstiftning utan att ha gjort någon riktig kontroll av hur mycket som behövs.

Därför har jag egentligen samma fråga till Siv Holma som jag har haft till Socialdemokraterna, Sverigedemokraterna och Miljöpartiet, som är de som ni har satt er ned med och skrivit lag tillsammans med: Hur kom ni fram till Försvarsmaktens behov, att det såg ut på det sätt som det nu blir, i det lagförslag som ni har lagt fram? Vem var det som berättade för er att precis så här mycket är det som behövs för att tillgodose Försvarsmaktens behov? Den frågan tycker jag förtjänar ett svar, eftersom det finns rätt mycket negativa konsekvenser för svenskt inrikesflyg med det förslag som ni lägger fram.

Anf. 173 SIV HOLMA (V) replik:

Herr talman! Jag har hört den frågan och måste faktiskt hålla fast vid att Edward Riedl har uttryckt sig så att det inte är några större svårigheter med utredningen – så tolkar jag dig när jag lyssnar på dig. Om du har en uppfattning så har jag i alla fall inte hört att du har tyckt att det var komplicerat.

När det gäller hur vi har kommit till det behov som Försvarsmakten har: Försvarsutskottets yttrande ger i alla fall mig stöd, i och med att man har haft ett framgångsrikt system med en integrerad civil och militär flygtrafiktjänst. Jag har lyssnat på människor från försvaret, och de har varit oroliga för vad det ska resultera i för försvaret. De har inte själva en flygtrafikledningstjänst utan har levt med det här systemet, och det har varit väldigt bra och fungerat bra. Då har det varit enkelt, vill jag påstå, när jag har lyssnat på deras oro och tagit del av synpunkterna från seminarierna.

Däremot blir jag oerhört orolig över er argumentering och tycker att ni är enormt fundamentalistiska i er syn på att konkurrensutsättning liksom är svaret på alla frågor – då blir det bara bättre och bättre. Men i verkligheten, till exempel med järnvägen, ser man att det inte blir bara bättre och bättre.

Anf. 174 EDWARD RIEDL (M) replik:

Herr talman! Låt mig hålla med Siv Holma i det hon nämner om den integrerade flygtrafikledningen. Den är på många sätt unik och har fungerat mycket bra. Det finns inga förslag på att det ska förändras.

Däremot finns det en utredare som tittar på möjligheterna att ha kvar det på det sättet och samtidigt vinna de fördelar som reformen har inneburit. Det är ni som vill stressa fram en lagstiftning skjuten från höften i stället för att använda fakta som bas för beslutsunderlag i Sveriges riksdag. Det tycker jag är jättetråkigt.

Du nämnde något i ditt anförande som jag inte hann ta upp förra gången och som jag tycker är viktigt att åtminstone de som lyssnar på debatten får ta del av. Siv Holma påstod att regeringen skulle ha minskat anslaget till flygplatserna i Sverige. Det är direkt felaktigt. Det som däremot har hänt är att vi har omfördelat mellan flygplatserna.

Jag vet att Siv Holma kommer från mina trakter av Sverige, det vill säga norra Sverige. Vi omfördelade pengar från flygplatser i södra Sverige till flygplatser i norra Sverige, i Norrbotten och Västerbotten. De har fått mer pengar tack vare den omfördelning som vi har gjort. Det är riktigt att det har varit en hel del kritik från flygplatser i södra Sverige. Men norra Sverige har större behov av fungerande flygtrafik.

Då kan jag inte tolka din kritik på annat sätt än att du var emot den omfördelningen, där vi förstärkte ekonomin för flygplatser i norra Sverige. Det skulle vara tråkigt om det är på det sättet. Men jag tror inte att du var emot det, utan jag tror bara att du inte känner till vad som har hänt.

Anf. 175 SIV HOLMA (V) replik:

Herr talman! Detta med omfördelningen av det statliga stödet till regionala flygplatser: Genom de papper som jag har tittat på och de samtal som jag har haft med till exempel personer som kan detta med Arvidsjaur har jag fått precis motsatt uppfattning, att det blev en omfördelning mot södra Sverige.

Det viktigaste i sammanhanget: Jag fick ett tag en känsla av att EU-kommissionen skulle ha sådana riktlinjer att det regionala stödet skulle fasas ut. Jag uppfattade det nästan så att det nu var viktigt för allianspartiernas representanter att lyfta fokus mot det i stället, för att inte visa på de faror som fanns när det gäller möjligheten att få stöd från EU.

Nu har det blivit en förändring. Vad jag kan förstå har man från EU-kommissionen öppnat upp för att ha kvar detta, och det tycker jag är positivt. Då skulle jag önska från dig, Edward Riedl, att du jobbade för att ytterligare stärka stödet som går till regionala flygplatser, så att de fick ännu bättre möjligheter att överleva och utvecklas i positiv riktning.

Det är mitt medskick, och jag hoppas att jag blir bönhörd.

Anf. 176 ANNELIE ENOCHSON (KD):

Herr talman! Sverige har i dag 37 regionala flygplatser och 10 statliga. Dessa statliga flygplatser är Landvetter, Kiruna, Luleå, Umeå, Östersund, Malmö, Ronneby, Visby, Arlanda och Bromma. På alla dessa flygplatser är det Swedavia som äger och driver flygplatserna och det statliga Luftfartsverket som har flygtrafikledningstjänsten.

På dessa statliga flygplatser uppgår passagerarantalet till 90 procent av passagerarantalet på alla Sveriges flygplatser. Även vad det gäller den ekonomiska omsättningen ser situationen ut på motsvarande sätt.

Swedavia är alltså en synnerligen betydelsefull aktör på marknaden som utskottsmajoriteten nu vill göra ännu mer betydelsefull genom att återmonopolisera flygtrafikledningen. Undantagen är de regionala flygplatserna.

De regionala flygplatserna är viktiga för näringslivet och människorna runt om i landet. De behövs för jobben och välfärden. Tyvärr är denna marknad liten och omsättningen begränsad. Att då vid en konkurrensutsättning av flygtrafikledningen inte få ta med de tio statliga flygplatserna gör att marknaden och också omsättningen krymper.

På senare år har monopolet på flygtrafikledningstjänsten brutits genom att ACR har kommit in på marknaden. De har tagit över och driver flygtrafikledning vid nio regionala flygplatser. Dessa är Västerås, Örebro, Växjö, Trollhättan, Skellefteå, Karlstad, Kalmar, Norrköping och Jönköping. Detta har inneburit besparingar på 20–30 procent. Det är pengar som kommunerna och regionerna i stället har kunnat lägga på sjukvård, skolor och äldreomsorg.

Besparingen sker genom att ACR har betydligt färre administratörer än sina konkurrenter och betydligt större andel operativ personal. Själv-

klart sätts säkerheten främst och är lika bra där som på de flygplatser där det statliga Luftfartsverket har flygtrafikansvaret.

Transportstyrelsen godkänner och utövar tillsyn över den som utför flygtrafiktjänsten. Ägarbild med mera har inget att göra med om verksamheten är säker eller inte. Det viktigaste är hur den bedrivs och att det finns en oberoende och kompetent tillsynsmyndighet med resurser som kan granska hur verksamheten bedrivs.

Sverige har som enda land i världen en civil-militär integrerad flygtrafikledning, det vill säga att Luftfartsverkets personal har både militära och civila uppgifter, och det finns inga militära flygtrafikledare. Om flygplatser börjar upphandla tjänster från andra bolag än LFV kan det uppstå problem i och med att de inte har någon uppgift visavi Försvarmakten.

Av den anledningen tillsattes en utredning som i sitt betänkande *Färdplan för framtiden* gav svar på många frågor. Men en kompletterande utredning behövdes och tillsattes för att utreda just Försvarmaktens behov av flygtrafikledningstjänst. Denna utredning kommer att vara klar den 1 september 2014.

Att föregripa denna utredning, som nu utskottsmajoriteten gör med socialdemokrater, sverigedemokrater, miljöpartister och vänsterpartister och begär en återreglering, är inte seriöst, som mina allianskolleger har påpekat.

Jag yrkar bifall till vår reservation nr 6 under punkt 4.

Herr talman! Jag vill också kort redogöra för den motion från mig och Mikael Oscarsson som behandlas i samma betänkande. Det är en motion om att ändra namnet på Arlanda Airport till Raoul Wallenberg Airport. Motionen kom till för att ge uppmärksamhet till den person som är mest känd av alla svenskar i världen, nämligen Raoul Wallenberg.

I samband med att president Barack Obama besökte Sverige 2012 prioriterade presidenten att besöka synagogan i Stockholm för att hedra minnet av Raoul Wallenberg. Denne enastående svensk räddade livet på tusentals judar i Budapest under andra världskrigets slutskede och kallas i dag hjälte av många människor över hela världen.

Wallenbergs unika humanitära insatser under andra världskriget fick genom presidentbesöket uppmärksamhet världen över. Sannolikt är han den svensk vars insats har varit viktigast för mänskligheten under 1900-talet, under en tid då alltför få ville eller vågade kämpa mot nazisterna eller rädda judar undan Förintelsen. Raoul Wallenberg är en av Sveriges mest kända svenskar i utlandet, hedersmedborgare i fem länder och med ett flertal monument utomlands.

Mer behöver dock göras i Sverige för att minna om Raoul Wallenbergs inspirerande mod och de stordåd som han genomförde. Att byta namn på Arlanda Airport till Raoul Wallenberg Airport är en viktig symbolhandling.

Många länder har hedrat sina mest förtjänstfulla medborgare genom att namnge viktiga flygplatser efter dem som John F Kennedy i New York, Ronald Reagan i Washington DC, Konrad Adenauer i Köln/Bonn och Charles De Gaulle i Paris. Listan kan göras lång.

Raoul Wallenbergs flygplats skulle bli en tydlig internationell symbol för den största humanitära hjälten i svensk historia. Raoul Wallenbergs namn är även förknippat med de skyddspass han utfärdade, vilket ger en

djup symbolik i kopplingen till en flygplats och flygresenärens pass. Det vore också en manifestation till stöd för en svensk vars öde alltför länge möttes med passivitet och undfallenhet.

Att uppkalla Sveriges största flygplats efter Raoul Wallenberg skulle också bli en viktig signal i en tid då främlingsfientligheten åter vinner terräng. Det blir en signal till antisemiter och andra främlingsfientliga såväl i Sverige som utomlands. Det är rätt, riktigt och helt i tiden att göra detta nu, innan de sista överlevarna dör och Raoul Wallenberg riskerar att falla mer i glömska.

Jag har läst vad utskottet skriver i sin motivering till avslag på min motion, och jag tänker inte yrka bifall till motionen. Men i och med att jag lämnar riksdagen vid denna mandatperiods slut och inte tänker kandidera mer vill jag med varm hand lämna över denna motion till mina efterträdare att motionera om. Kanske om ett antal år i Göteborg upptäcker jag att vi har i fått ett väldigt fint namn på Sveriges största flygplats.

I detta anförande instämde Sten Bergheden, Lotta Finstorp, Jessica Rosencrantz, Eliza Roszkowska Öberg och Jan-Evert Rådström (alla M) samt Lars Tysklind (FP) och Anders Åkesson (C).

Anf. 177 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (M):

Herr talman! Mycket klokt har sagts av mina allianskolleger, så jag ska inte repetera allt. Jag ska i stället göra några kommentarer och ställa frågor till Suzanne Svensson.

I en replik sade Suzanne att det är viktigt med säkerheten och antydde att det fanns skäl till att säga det. För att det inte ska råda någon som helst tveksamhet ställer jag frågan direkt till Suzanne Svensson: Finns det någon skillnad i säkerhet beroende på vem som i dag utför flygtrafikledningstjänst – ja eller nej?

Jag tror att det är jätteviktigt att frågan klagörs.

Så hör jag Vänsterpartiet och andra partier säga: Ni måste ta initiativ. Därför lägger de fram detta lagförslag. Det som vi ska komma ihåg är att det tillkännagivande som samma personer, samma partier, gjorde så dåligt att det inte var genomförbart. Det var så dåligt att de själva nu inser det och till och med ändrar sitt förslag i förhållande till det tidigare tillkännagivandet. Så tycker man att regeringen är senfärdig. Men den hade att hantera ett så dåligt förslag att det inte gick att genomföra. Det var den konsekvensen det fick.

Suzanne Svensson säger vidare att tillkännagivandet från 2012 har regeringen inte följt, utan det skedde ett antal konkurrensutsättningar på en del flygplatser trots tillkännagivandet. Då måste jag fråga: Menar Suzanne Svensson att de konkurrensutsättningar som skedde vid kommunala flygplatser skulle regeringen och Sveriges riksdag ha förbjudit, mot det kommunala självstyret? Det är exakt vad Suzanne Svensson säger. Hon är kritisk till kommuners konkurrensutsättning av tjänster vid sina flygplatser. Jag undrar om hon är överens med Växjö kommun om flygplatsen? Jag lider med Tomas Eneroth som är första företrädaren för den valkretsen och som ska vara med i denna kammare och fatta ett beslut som drabbar Växjö flygplats.

Matilda Ernkrans från Örebro, socialdemokrat, ska vara med och förordra för Örebro flygplats. Olle Thorell i Västerås ska vara med och förordra för Västerås flygplats. Ett socialdemokratiskt kommunalråd i Västerås har dessutom på en direkt fråga svarat att det blir så dyrt att de kanske måste lägga ned flygplatsen.

I Karstad har vi Lars Mejern Larsson som sitter i trafikutskottet. Vi har Stina Bergström, miljöpartist, som sitter i trafikutskottet. Vi har Bengt Berg, Vänsterpartiet, som sitter i trafikutskottet.

Suzanne Svensson använde uttrycket: Jag skäms. Jag ska inte använda det uttrycket, men med tanke på den starka representation som vi har för Värmland i trafikutskottet är det sorgligt att tre av fyra värmlänningar går med på att det ska bli förordringar.

I Norrköping har vi Johan Andersson, riksdagsledamot och socialdemokrat, som är med och förordrar för Norrköpings flygplats – där vi vet att Lars Stjernkvist har varit en stor anhängare av konkurrensutsättningen.

I Kalmar är det Håkan Juholt som är ansvarig. Han kanske är den av riksdagsledamöterna som är mest nöjd, med tanke på hans återregleringsiver.

I Jönköping har vi en socialdemokrat som heter Peter Persson, som nu också ska försvara de förordringar vi har, och när det gäller Skellefteå har vi socialdemokraten Helén Pettersson.

Alla dessa socialdemokrater är med och tar ekonomiska resurser från sina kommuner för att lägga ytterligare resurser till flygplatser. Det är inte nog med att vi gör flygtrafikledning på dessa flygplatser dyrare – vi gör också flygresan dyrare. Det är i slutändan den enda konsekvensen: Det blir dyrare på dessa flygplatser när marknaden tas bort.

Som det brukar sägas i den politiska diskussionen är det med kirurgisk precision ni kan ta död på en marknad men påstå att ni gör någonting annat. När 90 procent av marknaden försvinner är det faktiskt så. Att det är ett dåligt förslag som läggs fram råder det väl ingen tvekan om: Nu ska vi i Sveriges riksdag stifta lag mot ett enskilt rättssubjekt – mot Swedavia. Swedavias flygplatser får inte konkurrensutsettas.

Vad hade ni för diskussion tidigare, när Sundsvalls flygplats såldes av Swedavia? Jag hörde ingenting om att det över huvud taget fanns ett försvarsbehov. Vad händer om det skulle bli en statlig flygplats som säljs av Swedavia? Då är det helt plötsligt ingen statlig flygplats, och då försvinner enligt Socialdemokraterna, Sverigedemokraterna och övriga vänsterpartier det försvarspolitiska behovet.

Jag tror att alla i denna kammare och alla som lyssnar på debatten förstår hur dåligt förberett detta är när man inte ens kan veta vilka flygplatser det är ni vill ha kvar i framtiden och vilka som ska ha försvarets monopol. Skulle det bli så – vilket jag inte tror, men för att ändå resonera om det – att Swedavia tar tillbaka en flygplats får man inte ha konkurrensutsett flygtrafikledning på den. Det säger nämligen socialdemokrater i lagen. Då ska man ta bort en eventuell konkurrensutsett flygtrafikledningstjänst, för då går den över i Swedavias ägo.

Förlåt, Suzanne Svensson, men jag skäms. Jag skäms över att ni kan komma med en lagstiftning i denna kammare som är så till den milda grad dåligt genomtänkt. Det handlar enbart om att vänsterfalangen i soci-

aldemokratin nu har fått möjlighet att tillsammans med de andra oppositionspartierna stifta lag i Sveriges riksdag.

Jag tycker att det är sorgligt, precis som Edward Riedl sade, när till och med er partiledare nu ser vilken svängning ni gör i trafikutskottet genom att driva den här frågan. Det är nämligen precis tvärtemot vad Stefan Löfven har sagt. Nu har återregleringens och monopoltidens tid kommit tillbaka till Sveriges riksdag, och den leds av socialdemokrater i trafikutskottet.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet, förutom när det gäller reservation 6. Jag yrkar bifall till den.

I detta anförande instämde Sten Bergheden, Lotta Finstorp, Edward Riedl och Eliza Roszkowska Öberg (alla M) samt Lars Tysklind (FP), Anders Åkesson (C) och Annelie Enochson (KD).

Anf. 178 TERES LINDBERG (S):

Herr talman! Inledningsvis vill jag yrka bifall till min och Börje Vestlunds motion T435 om Bromma flygplats. Jag vill också vara tydlig med att det inte är Socialdemokraternas ståndpunkt utan att det är jag som enskild ledamot som yrkar på detta. Jag anser också att motionen är så viktig att den bör få uppta en del av kammarens tid.

Det har hänt en del sedan motionen lämnades in, och det viktigaste är kanske uppgraderingen av Bromma flygplats till 3 C-flygplats. Det medför fler och större flyg, och Swedavias målsättning är bland annat att flytta en miljon passagerare från Arlanda till Bromma flygplats.

Jag har aldrig varit en anhängare av Brommaflyget, och ska jag vara helt uppriktig bor jag sedan ett antal år i närheten. Jag bor inte under inflygningen utan påverkas i huvudsak av markbuller. Det gör alla andra som bor där också. Tillsammans med mig har de, sedan man senast förlängde avtalet, fått erfara den 30-procentiga uppgången i antalet flyg och flygrörelser. Normalt måste man ibland – när vinden ligger på – hålla för öronen. Det befriande ljud som tidigare fanns av flyg som når luften har nämligen försvunnit, eftersom det ersätts av nästa plan på taxibanan.

För tydlighetens skull ska jag dock säga att det inte är för att jag bor där jag bor som jag har skrivit motionen. Mitt syfte, herr talman, är att visa på den bristande insikt Stockholm och Sverige har i de utmaningar som finns för den här regionen och som uppvisas hela tiden. Stockholm är Sveriges huvudstad och hjärtat i Sveriges viktigaste tillväxtregion. Stockholm är själva navet i Sverige – går det bra för Stockholm går det bra för landet, och tvärtom.

Internationellt sett är Stockholm en liten storstad, och man kan verkligen diskutera behovet av och lämpligheten i den mångmiljardinvestering som nu görs på Bromma flygplats utifrån ett tillväxtperspektiv. Det är många som betonar flygets betydelse för tillgängligheten, konkurrenskraften och jobben i Sverige. Jag instämmer i detta; flyget har enormt stor betydelse – och det kanske är det absolut viktigaste argumentet *emot* att öka trafiken på Bromma flygplats.

Stockholm och Sverige behöver en flygplats som står sig i den internationella konkurrensen, och det gör inte Arlanda i dag. Det behövs fler, inte färre, flyg till och från Arlanda. I dag väljer utländska bolag att lägga sina långdistansflygningar till Norden på Helsingfors eller Köpenhamns

flygplats. Konsekvensen av detta blir färre internationella huvudkontor, färre Europakontor och färre Norden- och Skandinavienkontor. Det betyder i sin tur färre jobb och sämre tillgänglighet.

Herr talman! Om man frågar unga stockholmare vilka frågor som är viktiga svarar de: bostäder och jobb. Frågar man företagen vilka som är de största hindren för att expandera och växa svarar de alla, med emfas: bristen på bostäder.

Det är inte nog med att Brommaflyget ända sedan invigningen reserverat attraktiva markarealer som skulle passa utmärkt för bostadsbyggnation; uppgraderingen har dessutom betytt att den säkerhetszon som finns lägger sig som en våt filt över bostadsbyggnationen i stora delar av nordvästra Stockholm. Det gäller alltså delar av innerstaden och attraktiv närförort som Bromma, Spånga, Sundbyberg och Solna. Säkerhetszonen medger inte att man tar upp höjden vid nyproduktion, och planerna för tusentals bostäder har redan avstannat.

Det är dags att öppna ögonen och se till att Arlanda blir det verkliga navet i landets flyg.

Anf. 179 ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Jag hade inte tänkt gå upp i talarstolen i den här debatten, men tonläget och de många märkliga påståendena från alliansföreträdarna gör det svårt att undvika.

Hade jag varit ansvarig för avregleringen av tågtrafiken och det kaos som råder på tågmarknaden, med två tågstopp senast i dag, hade jag varit försiktig om jag hade valt att gå vidare och avreglera en myndighetsutövning som flygtrafikledning. Det var inte alliansregeringen. För fyra år sedan valde man, helt utan konsekvensbeskrivning, helt utan utredningsunderlag, att göra den stora privatiseringen.

Flera år därefter har vi i riksdagen fått gå in och korrigera, ändra. Man lät göra en utredning, Bjelfvenstams utredning, och en enig riksdag uppdrog åt regeringen att återkomma med förslag till ändringar. Två år efter det tillkännagivande som vi alla i riksdagen gjorde säger ni i Alliansen att vi ska invänta en annan utredning. Varför löste ni inte frågan om försvarets behov för fyra år sedan, innan ni avreglerade? Varför löste ni inte säkerhets- och miljöproblemen och de samfälliga temaområdena för fyra år sedan, innan ni avreglerade?

Er syn på storleken på flygmarknaden är mycket märklig. Vi har i Sverige 40 flygplatser med flygtrafikledningstjänst. Tio av dem har i dag privat flygtrafikledning. En av dem sköter det i egen regi, resten flygtrafikleds av Luftfartsverket. Efter att vi behandlat dagens betänkande kommer 30 att kunna använda sig av privat flygtrafikledningstjänst. Det är en tredubbling mot dagens, och då säger ni att alla kommer att få slå igen. Om det i dag med tio finns så stora vinster som ni påstår, varför ska man då behöva slå igen om man får möjlighet att konkurrera med 30?

Varifrån kommer dessa siffror? De kommer från Försvarsmakten. Två gånger har Försvarsmakten i remissvar sagt att det eller mer är det behov de har för att kunna behålla svensk flygstridsförmåga, kunna försvara landet. Två gånger har chefen för flygvapnet varit i riksdagen och i trafikutskottet och sagt att det är det minsta som krävs för att klara försvaret av Sverige. Då säger ni att ni ska ha en civil utredare som utreder de verkliga behoven. Varför misstror ni chefen för flygförsvaret? Varför

Luftfartsfrågor

tror ni inte att luftvapnet i Sverige kan bedöma försvarsbehovet? De frågorna måste besvaras.

Statliga Trafikanalys har under tiden analyserat de olika förslagen och kommit fram till att vårt förslag, det som nu ligger på bordet, och liknande förslag är positiva ur aspekten flygsäkerhet, positiva ur aspekten miljö samt tillgodoser luftförsvarets behov. Trots utvärderingarna, trots fakta på bordet, väljer Alliansen att göra någonting helt annat. Och, herr talman, det sker trots att vi för två år sedan var överens om problembilden.

Det fanns saker som behövde rättas till. Nu står Alliansen här, två år efter att ett enigt utskott och en enig riksdag var överens, och låtsas som om förslaget skulle innebära något slags hot mot de regionala flygplatserna. Det är inte seriöst. Med den här ordningen får vi äntligen möjlighet att tillgodose försvarets behov av en integrerad flygtrafiktjänst. Det klarar inte Alliansens förslag att tillgodose.

Anf. 180 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är nästintill ohederligt att försöka säga att det nu blir en tredubbling av den marknad som är konkurrensutsatt. Det är nämligen 90 procent av trafiken som sköts av LFV i dag. Det som inte Ygeman tar upp är den lilla skärva som finns kvar för konkurrens. Den lilla skärvan kan Luftfartsverket också vara med och konkurrera om. I realiteten kan det alltså vara ännu värre än vad vi säger.

Det tillkännagivande som Ygeman tar upp, och som även Suzanne Svensson tar upp, och det yrkande som man hade och som gick till regeringen var så dåliga – också efter att Lagrådet hade gjort sin granskning – att de inte gick att använda för att kunna lägga fram ett förslag och återkomma till riksdagen. De var så dåliga att till och med Socialdemokraterna ändrat sig under galgen och lägger fram ett nytt förslag. Men det är ett nytt förslag som inte går ut på bred remiss över huvud taget, utan nu är det dags för lagstiftning.

Det är inte bara anmärkningsvärt, herr talman, utan också skrämmande att vi hanterar svensk lagstiftning på det sättet. Vad gör ni inom oppositionen om det visar sig att ert lagförslag kanske inte alls är tillfyllest när utredningen kommer? Vad gör ni då?

Anf. 181 ANDERS YGEMAN (S) replik:

Herr talman! Jan-Evert Rådström kallar Sveriges samtliga regionala flygplatser för en liten skärva. Jag ställer inte upp på den bilden av de regionala flygplatserna. Jag står upp för flygplatser i hela Sverige. Jan-Evert Rådström säger att vi skulle ha ändrat oss sedan tillkännagivandet. Vi gjorde ett enigt tillkännagivande, för vi hade inte sett något resultat från regeringen. Det var ett enigt tillkännagivande. Är det någon som ändrat sig så är det väl Jan-Evert Rådström. Regeringen har inte, trots att man valde att avreglera marknaden för fyra år sedan, klarat av flygvapnets behov, har inte klarat av att tillgodose flygsäkerheten och miljön. Trafikanalys utvärdering, som regeringen själv beställt, visar på det.

Att begära replik och utan att med ett enda ord bemöda sig om att klara ut frågan om svensk luftförsvars framtid och den integrerade flygtrafikledningens otillståndigt. Jan-Evert Rådström har haft fyra år på sig efter avregleringen att tillgodose Försvarsmaktens behov. Två år efter

att vi tillsammans gjorde ett gemensamt tillkännagivande finns fortfarande ingenting på bordet, ingenting. Det ska göras en ny utredning.

Jag kan för mitt liv inte förstå varför en civil utredning bättre skulle klara av att bedöma luftförsvarets behov, flygvapnets behov, än flygvapnet och flygvapenchefen. Jag hyser inte det misstroendet mot det svenska flygvapnet. Jag tror att de är kapabla att bedöma sitt eget behov.

Anf. 182 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Det här är en av de viktigaste repliker jag begär för att få det fört till protokollet, till historiebeskrivningen. Försvarmakten har aldrig uttalat sitt exakta behov. En gång till: Försvarmakten har aldrig uttalat sitt exakta behov. Men Ygeman och övriga i vänsterfalangen i trafikutskottet anser sig ha tolkningsföreträde. De anser sig ha tolkningsföreträde och gör därmed det kirurgiska hugget just för att vi ska låtsas att vi har kvar en marknad, men de vet mycket väl att det kommer att innebära att den försvinner. Det är sanningen.

Återigen: Ordföranden vet att lagen ska träda i kraft den 15 augusti, och vi får reda på Försvarmaktens behov den 1 september. När ni får svaret och det inte överensstämmer med lagstiftningen, är ni då beredda att göra om lagstiftningen? Säger ni ja så är det skämmigt mot den lagstiftande församlingen. Då är ni beredda att ändra en lagstiftning som är 14 dagar gammal. Säger ni nej är det lika skämmigt, för då kan ni inte ens ta hänsyn till verkligheten. Det är det, mina vänner, som är så förödande. Man struntar fullständigt i sakliga underlag. Det handlar om att stifta lag, men man vet inte sanningen, vad som finns bakom hörnet. Och det njuter man av.

Anf. 183 ANDERS YGEMAN (S) replik:

Herr talman! Om det vore så att försvarets behov skulle klargöras någon gång i augusti eller i september, som Jan-Evert Rådström försöker påstå, varför ändrade man då lagen för fyra år sedan? Om ni inte visste vad försvaret hade för behov, hur kom det sig då att ni gjorde den här avregleringen?

För den som vill veta hur det ligger till i verkligheten finns på riksdagens hemsida webb-tv-utsändningen från trafikutskottets hearing, där chefen för luftförsvaret gör sin bedömning. Den som tittar riktigt noga på webbvideon kan se att Jan-Evert Rådström var där. Då kan man undra varför han inte hörde vad chefen för flygvapnet sade.

Vill man gå ännu längre kan man gå till protokollet från utskottets möte. Vi kallade till oss chefen för flygvapnet och jag frågade explicit om det här uppfyllde Försvarmaktens behov. Chefen för flygvapnet svarade ja. Vill man kan man också se i protokollet att Jan-Evert Rådström var närvarande vid mötet. Varför han står här i riksdagens talarstol och inte ens kan påminna sig de möten han själv varit närvarande vid är väldigt märkligt.

Vi gör i dag det som regeringen borde ha gjort för fyra år sedan, nämligen sett till att flygtrafikledningstjänsten i Sverige även fortsättningsvis kan vara integrerad civilt och militärt. Vi backar inte vad gäller flygvapnets behov.

Anf. 184 EDWARD RIEDL (M) replik:

Herr talman! Jag tror att det är bra om vi först kan konstatera att flygplatserna i Sverige är olika stora. Anders Ygeman låter påskina att förslaget att stänga 90 procent av den svenska marknaden egentligen är en stor marknadsöppning. Men som jag sade till Siv Holma: Om man är emot friskolor är det bättre att säga det i stället för att säga att det går an att bygga hur många friskolor som helst – fast på månen. Det är bättre att vara ärlig med det man tycker. Det är ingen marknadsöppning ni gör, Anders Ygeman. Ni öppnar inte möjligheter för fler. Det ni gör är att ni stänger 90 procent av marknaden, så att marknaden dör och ingen i slutändan kommer att kunna upphandla den här tjänsten. Då blir det dyrare, och då blir det mindre pengar för kommunerna att använda till skolan och äldreomsorgen. Det är det som händer. Det blir sämre ekonomi för de kommunala flygplatserna.

Jag har frågat företrädare för S, SD, MP och V, det vill säga alla ni partier som står bakom den här lagstiftningen, hur ni kom fram till vad Försvarsmakten har för behov. Jag tyckte inte att du gav något svar när Jan-Evert ställde den frågan. Vi har försökt få svar av er på frågan.

Den fråga som ställdes av Anders Ygeman till Försvarsmakten i utskottet var om dagens situation uppfyller flygvapnets behov. Men det vet vi redan att den gör. Om vi permanentar dagens situation vet vi att Försvarsmakten är nöjd. Men det är inte det frågan handlar om. Frågan är om det finns andra lösningar som tillgodoser Försvarsmaktens behov.

Anf. 185 ANDERS YGEMAN (S) replik:

Herr talman! Edward Riedl upprepar sina vrågbilder. Han säger att han ställt samma fråga flera gånger. Men nu ställde han två olika frågor. Hur har vi kommit fram till vilka Försvarsmaktens behov är? Jo, vi har frågat Försvarsmakten. Ni låter er inte nöja med det. Vid fem tillfällen har Försvarsmakten svarat på den frågan. Vid den hearing som Edward Riedl själv var med på ställde han en fråga till Försvarsmakten. Chefen för Försvarsmaktens flygvapenavdelning svarade att de hade haft samma bild sedan 2008. Men regeringen har inte lyssnat på flygvapnet. Ni har inte löst problemet. Edward Riedl står här i kammarens talarstol och säger att man ska lösa problemet någon gång senare. För två år sedan lät det precis likadant: Vi ska lösa problemet någon gång senare.

Ni äventyrar flygvapnets förmåga att försvara landet om man inte kan ha en integrerad militär och civil flygtrafikledning. Det är det som är problemet. Detta problem har varit känt i åtminstone sex år. Men ni säger att ni måste vänta till augusti därför att ni inte litar på flygvapnet. Vi gör det, ni gör det inte. Ni har inte med ett ord i denna debatt kunnat beskriva hur ni ska lösa flygvapnets problem. Ta nu sista chansen och gör det, Edward Riedl! Försvarsmakten har sagt fem gånger till oss hur de avser att lösa det. Ni har inte svarat en enda gång med någonting annat än utredningar.

Anf. 186 EDWARD RIEDL (M) replik:

Herr talman! Jag ber om ursäkt för att jag har upprepat frågan. Det värsta jag vet är att vara tjugitig. Skälet till att jag upprepat mig är att ingen av er har kunnat svara på den enkla frågan. Vad låg till grund för beslu-

tet? På vilket sätt kom man fram till de exakta antal flygplatser och flygtrafikledare som ligger till grund för lagstiftningen?

Låt mig vara tydlig på denna punkt. Försvarsmakten har aldrig preciserat sitt exakta behov eller på vilka olika sätt man kan tillgodose dess behov. Det Försvarsmakten har svarat på – det gäller både min fråga under hearingen och Anders Ygemans fråga i utskottet – är om dagens situation är tillfyllest. På det har de svarat ja. Då permanentar ni den och kallar det för någon form av marknadsöppning. Det är rent ohederligt att använda den typen av retorik.

Säg som det är! Ni vill stänga marknaden. Ni vill få bort de privata flygtrafikledarna ur tornen och därigenom höja kostnaderna för kommunerna. Vi vet att det kommer att resultera i att vissa flygplatser runt om i Sverige närmar sig nedläggning. Någon kanske till och med blir nedlagd. Det kommer också att leda till att våra företrädare ute i kommunerna får använda pengar för att täcka stora underskott på flygplatser i stället för att använda dem till barnomsorg, äldreomsorg och annat som kanske är viktigare än underskottsfinansiering av flygplatserna. Det är det som händer med den här typen av förslag.

Jag har sagt hela tiden att jag beklagar att Socialdemokraterna valt att följa de andra partierna i detta. Jag har alltid uppfattat er som rätt kloka och resonabla i flygfrågor. Vi har haft en ganska stor samsyn om vikten av flyg i hela Sverige. Men här gör ni ett avsteg som riskerar svenskt inrikesflyg, och det är väldigt trist.

Anf. 187 ANDERS YGEMAN (S) replik:

Herr talman! Nu var det inte jag utan utskottets vice ordförande som kallade hela regionalflyget för en liten skärva, Edward Riedl.

I dag är det så att tio flygplatser flygtrafikledning driftas av annan operatör än Luftfartsverket. På nio flygplatser görs det av ACR, tror jag, och i Arvidsjaur gör man det i egen regi. Efter att vi nu hindrar fortsatt privatisering av de statliga flygplatsernas flygtrafikledning kommer det att vara möjligt att konkurrera om 30 flygplatser, det vill säga tre gånger så många som i dag driftas i privat eller egen regi. Om det är möjligt att göra det med vinst med dagens nio har jag väldigt svårt att förstå att det skulle vara omöjligt att göra vinst om man får buda på 30. Skulle den logiken stämma måste det då vara ännu svårare att få det att gå med vinst om man får göra det med ännu fler. Det håller inte riktigt.

Tyvär använder inte Edward Riedl en enda sekund av sina två minuter till att förklara hur Moderaterna ska lösa flygvapnets problem. Flygvapnet har gång på gång sedan 2008 pekat på det här problemet. När flygvapenchefen var i utskottet ställde jag en direkt fråga om det här skulle lösa deras problem, och svaret blev ja.

Vi har presenterat lösningen på flygvapnets problem. Ni står nakna. Om det visar sig att det finns en motsättning mellan att försvara Sverige och att privatisera flygtrafikledningen kommer vi att välja försvaret av Sverige. Där vill jag vara väldigt tydlig. Vi kompromissar inte om det. Därför är vi inte beredda att gå vidare med privatiseringen av de statliga flygplatsernas flygtrafikledning.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 17 juni.)

19 § Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Finansutskottets betänkande

2013/14:FiU24 Utvärdering av penningpolitiken för perioden 2011–2013

Socialförsäkringsutskottets betänkanden

2013/14:SfU13 Cirkulär migration och utveckling

2013/14:SfU19 Åtgärder mot missbruk av reglerna för arbetskraftsin-
vandring

2013/14:SfU22 Uppehållstillstånd för vissa vårdnadshavare som sam-
manbor med barn i Sverige

2013/14:SfU20 Ändringar i utlänningslagen med anledning av den om-
arbetade Dublinförordningens ikraftträdande

Civilutskottets betänkande

2013/14:CU35 Ny lag om näringsförbud

Skatteutskottets betänkande

2013/14:SkU31 Nya mervärdesskatteregler om omsättningsland för tele-
kommunikationstjänster, radio- och tv-sändningar och elektroniska
tjänster

20 § Anmälan om fråga för skriftligt svar

Följande fråga för skriftligt svar hade framställts:

den 11 juni

2013/14:676 Valfärdsbolag som undviker skatt

av *Peter Persson* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

21 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 10 juni

2013/14:649 Inspektioner vid svåra olyckor

av *Ylva Johansson* (S)

till arbetsmarknadsminister Elisabeth Svantesson (M)

den 11 juni

2013/14:646 Sänkta energipriser med ryskt kärnbränsle?

av *Lars Eriksson* (S)

till statsrådet Anna-Karin Hatt (C)

2013/14:655 Lång väntetid vid SIS-förfrågningar

av *Tomas Eneroth* (S)

till statsrådet Tobias Billström (M)

2013/14:656 Fångslade kvinno- och människorättsaktivister i Egypten

av *Amineh Kakabaveh* (V)

till utrikesminister Carl Bildt (M)

2013/14:657 Progressiv avskrivning

av *Ulla Andersson* (V)

till statsrådet Stefan Attefall (KD)

2013/14:658 Fotboll och döda byggnadsarbetare

av *Anders Karlsson* (S)

till kultur- och idrottsminister Lena Adelsohn Liljeroth (M)

2013/14:652 Kortavgifter för småföretagare

av *Hans Hoff* (S)

till statsrådet Peter Norman (M)

2013/14:659 Skärpta regelverk för fiskodlingar

av *Eva Sonidsson* (S)

till miljöminister Lena Ek (C)

2013/14:661 Sveriges export av krigsmateriel till Thailand

av *Hans Linde* (V)

till utrikesminister Carl Bildt (M)

2013/14:660 Företagsobligationer

av *Ulla Andersson* (V)

till statsrådet Peter Norman (M)

2013/14:663 Obligatoriska pensionärsråd för ökat inflytande

av *Jennie Nilsson* (S)

till statsrådet Maria Larsson (KD)

22 § Kammaren åtskildes kl. 19.08.

Förhandlingarna leddes

av talmannen från sammanrådets början till och med 5 § anf. 27 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med 10 § anf. 54 (delvis),

av talmannen därefter till och med 14 § anf. 124 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med 18 § anf. 145 (delvis) och

av talmannen därefter till sammanrådets slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
3 § Ärende för hänvisning till utskott	2
4 § Åtgärder för att stärka barnets rättigheter och uppväxtvillkor	3
Socialutskottets betänkande 2013/14:SoU23	3
Anf. 1 ANN ARLEKLO (S)	3
Anf. 2 HELENA BOUVENG (M)	6
Anf. 3 MAGNUS EHRENCRONA (MP)	11
Anf. 4 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP)	13
Anf. 5 RICKARD NORDIN (C)	14
Anf. 6 EVA OLOFSSON (V)	17
Anf. 7 HELENA BOUVENG (M) replik	20
Anf. 8 EVA OLOFSSON (V) replik	21
Anf. 9 HELENA BOUVENG (M) replik	21
Anf. 10 EVA OLOFSSON (V) replik	21
Anf. 11 MAGNUS SJÖDAHL (KD)	22
Anf. 12 ANN ARLEKLO (S) replik	24
Anf. 13 MAGNUS SJÖDAHL (KD) replik	25
Anf. 14 ANN ARLEKLO (S) replik	25
Anf. 15 MAGNUS SJÖDAHL (KD) replik	25
Anf. 16 EVA OLOFSSON (V) replik	25
Anf. 17 MAGNUS SJÖDAHL (KD) replik	26
Anf. 18 EVA OLOFSSON (V) replik	26
Anf. 19 MAGNUS SJÖDAHL (KD) replik	27
(Beslut fattades under 17 §.)	27
5 § Patientlag	28
Socialutskottets betänkande 2013/14:SoU24	28
Anf. 20 PER RAMHORN (SD)	28
Anf. 21 EVA OLOFSSON (V)	28
Anf. 22 MEERI WASBERG (S)	31
Anf. 23 EVA OLOFSSON (V) replik	32
Anf. 24 MEERI WASBERG (S) replik	32
Anf. 25 EVA OLOFSSON (V) replik	33
Anf. 26 MEERI WASBERG (S) replik	33
Anf. 27 SAILA QUICKLUND (M)	34
Anf. 28 BARBRO WESTERHOLM (FP)	36
Anf. 29 RICKARD NORDIN (C)	38
Anf. 30 ANDERS ANDERSSON (KD)	39
(Beslut fattades under 17 §.)	41
6 § Förbättrad informationshantering avseende vissa patienter inom hälso- och sjukvården	42
Socialutskottets betänkande 2013/14:SoU20	42
(Beslut fattades under 17 §.)	42

7 § Riksrevisionens rapport om statens satsningar på nationella kvalitetsregister	42
Socialutskottets betänkande 2013/14:SoU28	42
(Beslut fattades under 17 §.).....	42
8 § Gränsöverskridande förvaltning och marknadsföring av alternativa investeringsfonder	42
Finansutskottets betänkande 2013/14:FiU30.....	42
(Beslut fattades under 17 §.).....	42
9 § Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser.....	42
Konstitutionsutskottets betänkande 2013/14:KU21	42
Anf. 31 LEIF JAKOBSSON (S).....	42
Anf. 32 ANDERS YGEMAN (S).....	45
Anf. 33 ULF BERG (M)	46
Anf. 34 ANDERS YGEMAN (S) replik	47
Anf. 35 ANDRE VICE TALMANNEN.....	47
Anf. 36 ULF BERG (M) replik	47
Anf. 37 ANDRE VICE TALMANNEN.....	48
Anf. 38 ANDERS YGEMAN (S) replik	48
Anf. 39 ULF BERG (M) replik	48
Anf. 40 LEIF JAKOBSSON (S) replik	49
Anf. 41 ULF BERG (M) replik	49
Anf. 42 LEIF JAKOBSSON (S) replik	50
Anf. 43 ULF BERG (M) replik	50
Anf. 44 ANDREAS NORLÉN (M).....	51
Anf. 45 ANDERS YGEMAN (S) replik	52
Anf. 46 ANDREAS NORLÉN (M) replik	52
Anf. 47 ANDERS YGEMAN (S) replik	53
Anf. 48 ANDREAS NORLÉN (M) replik	53
(Beslut fattades under 17 §.).....	53
10 § En politik för en levande demokrati.....	54
Konstitutionsutskottets betänkande 2013/14:KU34	54
Anf. 49 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S).....	54
Anf. 50 MIA SYDOW MÖLLEBY (V).....	56
Anf. 51 CECILIA BRINCK (M).....	57
Anf. 52 KARIN GRANBOM ELLISON (FP).....	59
Anf. 53 PER-INGVAR JOHNSON (C)	62
Anf. 54 TUVE SKÅNBERG (KD)	63
(Beslut fattades under 17 §.).....	64
11 § Indelning i utgiftsområden.....	65
Konstitutionsutskottets betänkande 2013/14:KU44	65
(Beslut fattades under 17 §.).....	65
12 § Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali	65
Sammanstatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2013/14:UFöU2.....	65
Anf. 55 JULIA KRONLID (SD).....	65
Anf. 56 ÅSA LINDESTAM (S).....	68
Anf. 57 CECILIA WIDEGREN (M).....	70

Anf. 58 BODIL CEBALLOS (MP)	72
Anf. 59 FREDRIK MALM (FP)	74
(forts. 14 §).....	78
Ajournering.....	78
Återupptagna förhandlingar	78
13 § Frågestund	78
Anf. 60 TALMANNEN	78
<i>Skattesänkningar och skolan</i>	<i>78</i>
Anf. 61 IBRAHIM BAYLAN (S).....	78
Anf. 62 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	79
Anf. 63 IBRAHIM BAYLAN (S).....	79
Anf. 64 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	79
<i>Kustbevakningens ekonomiska situation</i>	<i>80</i>
Anf. 65 PETER RÅDBERG (MP).....	80
Anf. 66 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M)	80
Anf. 67 PETER RÅDBERG (MP).....	80
Anf. 68 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M)	81
<i>Anskaffning av nya generationens ubåtar</i>	<i>81</i>
Anf. 69 JOHAN FORSSELL (M).....	81
Anf. 70 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M)	81
Anf. 71 JOHAN FORSSELL (M).....	81
Anf. 72 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M)	82
<i>Ersättning till vanvårdade.....</i>	<i>82</i>
Anf. 73 MARGARETA LARSSON (SD)	82
Anf. 74 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	82
Anf. 75 MARGARETA LARSSON (SD)	83
Anf. 76 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	83
<i>Regeringens syn på strejkrätten</i>	<i>83</i>
Anf. 77 ALI ESBATI (V)	83
Anf. 78 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	83
Anf. 79 ALI ESBATI (V)	84
Anf. 80 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	84
<i>Beredskap för flyktningmottagande.....</i>	<i>84</i>
Anf. 81 TINA ACKETOFT (FP)	84
Anf. 82 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	85
Anf. 83 TINA ACKETOFT (FP)	85
Anf. 84 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	85
<i>Patientsäkerheten vid sjuksköterskebrist.....</i>	<i>86</i>
Anf. 85 INGELA NYLUND WATZ (S).....	86
Anf. 86 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	86
Anf. 87 INGELA NYLUND WATZ (S).....	86
Anf. 88 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	87
<i>Kustbevakningens resurser.....</i>	<i>87</i>
Anf. 89 ÅSA LINDESTAM (S).....	87
Anf. 90 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M)	87
Anf. 91 ÅSA LINDESTAM (S).....	88
Anf. 92 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M)	88

<i>försvarsorganisationerna</i>	88
Anf. 93 STAFFAN DANIELSSON (C).....	88
Anf. 94 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M)	89
Anf. 95 STAFFAN DANIELSSON (C).....	89
Anf. 96 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M)	89
<i>Socialförsäkringsministerns syn på sjukförsäkringen</i>	90
Anf. 97 PETER PERSSON (S)	90
Anf. 98 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M).....	90
Anf. 99 PETER PERSSON (S)	90
Anf. 100 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M).....	90
<i>Våld mot äldre</i>	91
Anf. 101 ANDERS ANDERSSON (KD).....	91
Anf. 102 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	91
Anf. 103 ANDERS ANDERSSON (KD).....	91
Anf. 104 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	92
<i>Trafikverkets information vid trafikstörning</i>	92
Anf. 105 AGNETA GILLE (S)	92
Anf. 106 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	92
Anf. 107 AGNETA GILLE (S)	92
Anf. 108 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	93
<i>Anmälningar till socialtjänsten om barn som far illa</i>	93
Anf. 109 MARGARETA B KJELLIN (M).....	93
Anf. 110 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	93
Anf. 111 MARGARETA B KJELLIN (M).....	94
Anf. 112 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	94
<i>Bostadsbristen och asylmottagandet</i>	94
Anf. 113 MARKUS WIECHEL (SD)	94
Anf. 114 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M)	94
Anf. 115 MARKUS WIECHEL (SD)	95
Anf. 116 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M)	95
<i>Anslaget till Försvarsmakten</i>	96
Anf. 117 PETER HULTQVIST (S)	96
Anf. 118 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M)	96
Anf. 119 PETER HULTQVIST (S)	96
Anf. 120 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M)	96
<i>Nödvändig tandvård enligt socialtjänstlagen</i>	97
Anf. 121 GUSTAV NILSSON (M).....	97
Anf. 122 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	97
Anf. 123 TALMANNEN.....	97
14 § (forts. från 12 §) Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali (forts. UFöU2)	98
Anf. 124 KERSTIN LUNDGREN (C).....	98
Anf. 125 HANS LINDE (V).....	99
Anf. 126 JULIA KRONLID (SD) replik	101
Anf. 127 HANS LINDE (V) replik	102
Anf. 128 JULIA KRONLID (SD) replik	102
Anf. 129 HANS LINDE (V) replik	103

Anf. 130	DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	103
Anf. 131	Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M)	105
Anf. 132	JULIA KRONLID (SD) replik	108
Anf. 133	Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M) replik	108
Anf. 134	JULIA KRONLID (SD) replik	109
Anf. 135	Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M) replik	109
Anf. 136	CARINA HÄGG (S)	110
	(Beslut fattades under 17 §.)	111
	Ajournering	111
	Återupptagna förhandlingar	111
15 §	Val till Nämnden för lön till riksdagens ombudsmän och riksrevisorerna	112
16 §	Beslut om ärenden som slutdebatterats den 11 juni	113
	UU25 Skydd för kännetecken i den internationella humanitära rätten	113
	FöU11 Lag om sprängämnesprekursorer och redovisning av krisberedskapens utveckling	113
17 §	Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	115
	SoU23 Åtgärder för att stärka barnets rättigheter och uppväxtvillkor	115
	SoU24 Patientlag	115
	SoU20 Förbättrad informationshantering avseende vissa patienter inom hälso- och sjukvården	116
	SoU28 Riksrevisionens rapport om statens satsningar på nationella kvalitetsregister	116
	FiU30 Gränsöverskridande förvaltning och marknadsföring av alternativa investeringsfonder	116
	KU21 Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser	116
	KU34 En politik för en levande demokrati	116
	KU44 Indelning i utgiftsområden	117
	UFöU2 Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali	117
18 §	Luftfartsfrågor	118
	Trafikutskottets betänkande 2013/14:TU17	118
Anf. 137	SUZANNE SVENSSON (S)	118
Anf. 138	EDWARD RIEDL (M)	121
Anf. 139	SUZANNE SVENSSON (S) replik	125
Anf. 140	EDWARD RIEDL (M) replik	125
Anf. 141	SUZANNE SVENSSON (S) replik	126
Anf. 142	EDWARD RIEDL (M) replik	126
Anf. 143	PETER RÅDBERG (MP)	127
Anf. 144	EDWARD RIEDL (M) replik	127
Anf. 145	PETER RÅDBERG (MP) replik	128
Anf. 146	EDWARD RIEDL (M) replik	129

Anf. 147	PETER RÅDBERG (MP) replik	129
Anf. 148	LARS TYSKLIND (FP)	130
Anf. 149	SUZANNE SVENSSON (S) replik	133
Anf. 150	LARS TYSKLIND (FP) replik	133
Anf. 151	SUZANNE SVENSSON (S) replik	134
Anf. 152	LARS TYSKLIND (FP) replik	134
Anf. 153	ANDERS ÅKESSON (C)	134
Anf. 154	TONY WIKLANDER (SD)	137
Anf. 155	EDWARD RIEDL (M) replik	138
Anf. 156	TONY WIKLANDER (SD) replik	139
Anf. 157	EDWARD RIEDL (M) replik	139
Anf. 158	TONY WIKLANDER (SD) replik	140
Anf. 159	ANDERS ÅKESSON (C) replik	140
Anf. 160	TONY WIKLANDER (SD) replik	140
Anf. 161	ANDERS ÅKESSON (C) replik	141
Anf. 162	TONY WIKLANDER (SD) replik	141
Anf. 163	SIV HOLMA (V)	141
Anf. 164	ANDERS ÅKESSON (C) replik	143
Anf. 165	SIV HOLMA (V) replik	144
Anf. 166	ANDERS ÅKESSON (C) replik	144
Anf. 167	SIV HOLMA (V) replik	145
Anf. 168	LARS TYSKLIND (FP) replik	145
Anf. 169	SIV HOLMA (V) replik	146
Anf. 170	LARS TYSKLIND (FP) replik	146
Anf. 171	SIV HOLMA (V) replik	147
Anf. 172	EDWARD RIEDL (M) replik	147
Anf. 173	SIV HOLMA (V) replik	148
Anf. 174	EDWARD RIEDL (M) replik	148
Anf. 175	SIV HOLMA (V) replik	149
Anf. 176	ANNELIE ENOCHSON (KD)	149
Anf. 177	JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (M)	151
Anf. 178	TERES LINDBERG (S)	153
Anf. 179	ANDERS YGEMAN (S)	154
Anf. 180	JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (M) replik	155
Anf. 181	ANDERS YGEMAN (S) replik	155
Anf. 182	JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (M) replik	156
Anf. 183	ANDERS YGEMAN (S) replik	156
Anf. 184	EDWARD RIEDL (M) replik	157
Anf. 185	ANDERS YGEMAN (S) replik	157
Anf. 186	EDWARD RIEDL (M) replik	157
Anf. 187	ANDERS YGEMAN (S) replik	158
	(Beslut skulle fattas den 17 juni.)	158
19 §	Bordläggning	159
20 §	Anmälan om fråga för skriftligt svar	159
21 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor	159
22 §	Kammaren åtskildes kl. 19.08.	160

Prot. 2013/14:124
12 juni

Tryck: Elanders, Vällingby 2014